

Vergadering van het Algemeen Bestuur

Datum: Donderdag 27 juni 2024
Tijd: 12.15 – 14.15 uur
Locatie: Raadzaal gemeentehuis De Fryske Marren, Heremastate 1 in Joure

1. Agenda

1.	Opening en vaststelling agenda	
2.	Verslag AB vergadering 30 november 2023	Besluiten
3.	Verslag DB vergadering 29 februari 2024	Informereren
4.	Verslag extra DB vergadering 10 april 2024	Informereren
5.	Verslag extra overleg AB 24 april 2024	Informereren
6.	Poststukken en mededelingen	Informereren
7.	Jaarstukken 2023	Besluiten
8.	Begroting 2025 & MJR 26-28 en zienswijzen	Besluiten
9.	Normenkader en financiële verordeningen	Besluiten
	a. Normenkader 2024	
	b. Controle verordening	
	c. Financiële verordening	
10.	Adviesrapportage Marrekrite Toekomstbestendig	Informereren
11.	Rondvraag	
12.	Sluiting	

Vergadering van het Algemeen Bestuur

Datum: Donderdag 27 juni 2024
Tijd: 12.15 – 14.15 uur
Locatie: Raadzaal gemeentehuis De Fryske Marren, Heremastate 1 in Joure

2. Verslag AB-vergadering 30 november 2023

Datum:	Donderdag 30 november 2023	
Tijd:	09.30 – 15:00 uur	
Locatie:	Boerderij De Omleiding, Bûteflild 24, Feanwâlden	
Voorzitter:	De heer Douwstra	Provincie Fryslân
Notulist:	Mevrouw De Jong - Plantinga Mevrouw Vonk	Officemanager Marrekrite Officemanager Marrekrite
Aanwezig:	De heer Douwstra De heer Van Iddekinge De heer Reitsma De heer Schoute De heer Spoelstra Mevrouw Van der Meer Mevrouw Willemsma De heer Rietman De heer Kempenaar De heer Hoen De heer Hoekstra Mevrouw Porsius De heer De Jong Mevrouw De Groot	Provincie Fryslân Gemeente De Fryske Marren Gemeente Leeuwarden Gemeente Harlingen Gemeente Achtkarspelen Gemeente Waadhoeke Gemeente Tytsjerksteradiel Gemeente Súdwest-Fryslân Gemeente Dantumadiel Gemeente Weststellingwerf Gemeente Smallingerland Waarnemend Directeur Marrekrite Financieel adviseur Marrekrite Coördinator Land en BKC Marrekrite
Gasten:	De heer Hendriks De heer Bos De heer Wijmenga	Fryske Flexpool Fryske Flexpool Witteveen en Bos
Afwezig (mk):	Mevrouw Slijver De heer Jonkman Mevrouw Rinkes De heer Touwen	Gemeente Noardeast-Fryslân Gemeente Opsterland Gemeente Heerenveen Directeur Marrekrite

1. Persmoment / onthulling duurzame wimpel 2024

Voorafgaand aan de vergadering vindt de onthulling van de duurzame wimpel 2024 plaats, bij onze ligplaats LM88 in het Bûtefjild. Mevrouw Henny Atsma, commercieel directeur van de Dokkumer Vlaggencentrale overhandigt daar de nieuwe wimpel aan gedeputeerde Douwstra.

2. Opening

De heer Douwstra opent de vergadering om 10:28 uur en heet iedereen van harte welkom. De agenda wordt vastgesteld.

3. Benoeming voorzitter

De heer Douwstra geeft het woord aan de heer Rietman, hij vraagt of de aanwezigen kunnen instemmen met de heer Douwstra als voorzitter. Iedereen stemt in. De heer Douwstra dankt de aanwezigen geeft aan dat hij de afgelopen maanden een mooie inwerkperiode heeft gehad.

Besluit

- Het bestuur besluit gedeputeerde Douwstra met terugwerkende kracht, vanaf 19 juli 2023, te benoemen tot voorzitter van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Marrekrite. **B-421**

4. Verslag AB vergadering 29 juni 2023

De heer Douwstra vraagt of er op- of aanmerkingen zijn. Die zijn er niet. Het verslag wordt vastgesteld.

Besluit

- Het verslag van de AB vergadering van 29 juni 2023 wordt vastgesteld. **B-422**

5. TURAP en Begrotingswijziging 2023.3 (3 bijlagen)

De heer Douwstra vraagt of er vooraf al vragen of opmerkingen zijn vanuit het bestuur. Die zijn er niet.

De heer De Jong krijgt het woord en licht toe dat bij er Marrekrite één keer per jaar expliciet wordt gekeken naar de lopende begroting en de daadwerkelijke stand van zaken van de (investerings-)projecten en de reguliere baten en lasten. Dit komt doorgaans in de DB-vergadering van september aan de orde, zoals vastgelegd in de financiële verordening. Daaruit volgt een begrotingswijziging om zo bij de jaarstukken de afwijkingen (en de benodigde toelichtingen daarop) zo klein mogelijk te houden.

De belangrijkste afwijking op de baten en lasten ten opzichte van de begroting betreft dit jaar incidentele extra inkomsten door de verkoop van gronden. Dit compenseert de gemelde extra kosten, waardoor we verwachten het jaar toch net positief te kunnen afsluiten.

Daarnaast moeten de investeringskredieten iets worden verhoogd als gevolg van enkele aanschaffingen / vervangingen met economisch nut die niet waren opgenomen in de primitieve begroting. Ook dit wordt verwerkt in de bijgesloten begrotingswijziging.

Besluiten

- Het bestuur stemt in met het voorstel om Begrotingswijziging 2023.3, volgend uit de Turap, vast te stellen. **B-423**
- Het bestuur is akkoord met het verwerken van de financiële effecten in de Begroting 2023. **B-424**
- Het bestuur is akkoord met het voorstel om het investeringskrediet te verhogen met € 100.000 ten behoeve van investeringen met economisch nut en de hiermee gepaard gaande extra kapitaallasten ad. € 11.000 te verwerken bij de Tussenrapportage 2024. **B-425**

6. Poststukken en mededelingen

a. Toezichtregime 2024 (zie mail Bijlage 6a).

De heer Van Iddekinge: "Onze complimenten. De GR loopt keurig in de pas"

b. Overzichtskaart en status Toeristische Overstappunten (zie 2x Bijlagen 6b)

Mevrouw De Groot laat weten dat Franeker aan de lijst nog te realiseren TOP's is toegevoegd. Jaartal van uitvoering is nog niet bekend. Verder is de TOP Aldeboarn onlangs geplaatst. Die is dus klaar.

c. Oneigenlijk gebruik & handhaving ligplaatsen (mondeling)

Mevrouw Porsius licht toe dat wij als aanspreekpunt voor klachten fungeren. Onze bordjes staan op de ligplaatsen. Mensen denken dat Marrekrite ook moet handhaven, maar dat ligt bij de gemeenten. Die gaan er heel verschillend mee om. Mevrouw Porsius vraagt hiervoor aandacht bij de deelnemers.

Mevrouw Willemsma vraagt zich af of het reëel is om dit van de gemeenten te verwachten aangezien er qua handhaving weinig (onvoldoende) capaciteit is.

Mevrouw Porsius geeft aan dit te begrijpen. Het is inderdaad lastig, zeker omdat sommige plekken moeilijk bereikbaar zijn. Ook het sociale aspect speelt soms een rol (zwervers). Dat maakt het voor de gemeente nog complexer. Maar we zien ook dat mensen herkennen en weten dat ze in een bepaalde gemeente de regels gemakkelijker kunnen overtreden. Waar het niet op orde is, hopen problemen zich op.

De heer Douwstra geeft aan dat er in zijn jaren bij Leeuwarden jaarlijks een opschoonactie was.

d. Update Húskes / Vuilwater (mondeling)

Mevrouw Porsius meldt dat er in 2026 een verzegelingsplicht komt voor pleziervaartuigen. Sinds het lozingsverbod in 2009 werd ingevoerd, werken we al aan oplossingen om het lozen van afvalwater tegen te gaan. Ook hier liggen er weer uitdagingen op het gebied van handhaving.

Er ontstaat een gesprek tussen de watersporters onder de bestuursleden, die geen eensluidend beeld lijken te hebben van de regels. De heer Douwstra vat de discussie samen door te stellen dat er zo te horen een uitdaging ligt. Het is blijkbaar allemaal nog niet zo helder voor de gebruikers..

Mevrouw Porsius geeft aan dat het er in het PBOW ook vaak over gaat. Er wordt veel heen en weer veel gepingpongd over wie nu waar verantwoordelijk is.

Wettelijk gezien zijn Wetterskip en gemeenten verantwoordelijk en niet Marrekrite, aldus de heer Douwstra. De heer Hoen informeert naar de communicatie richting watersporters over de maatregelen die volgen. Hoe komt dat afsluiten er uit te zien? Mag je dat zelf doen? Of moet dat bij een werf? Ook dat is onduidelijk.

Mevrouw Porsius reageert dat deze vragen precies het probleem duidelijk illustreren. Alleen lozen is verboden, je hoeft ook helemaal geen toilet aan boord te hebben. Veel open / oudere boten hebben dat soort voorzieningen niet. Daar moeten andere oplossingen voor komen. In dat verband is het misschien aardig om te melden dat

gemeente De Fryske Marren afgelopen seizoen een proef heeft gedaan met Natuerhúskes op de eilanden in de Tsjûkemar. Waarschijnlijk zal de uiteindelijke totaaloplossing meerdere kanten hebben. Vuilwaterpompen in de havens en andere oplossingen voor het buitengebied. En de communicatie moet beter op elkaar aansluiten. Dat alles moet tijdens het PBOW besproken worden, dat wacht Marrekrite af.

De heer Schoute geeft aan dat vuilwaterpompen in de havens vaak afgesloten zijn om het lozen van bilgewater te voorkomen.

Mevrouw Porsius beaamt dat pompen in de praktijk niet altijd goed functioneren. Inleveren zou gratis moeten zijn. Dat is voor de beheerders van de pompen weer een probleem, want hoe ga je reparaties dan betalen?

Zij vervolgt dat Marrekrite de afgelopen jaren heeft geëxperimenteerd met de drijvende Húskes. De pilots zijn achter de rug. Ombouw is nodig, bijvoorbeeld naar elektrisch. Maar dat is duur en nog onvoldoende uitgewerkt en het pilotgeld is bovendien op. Ook moet er naar de rol van Wetterskip worden gekeken. Onze húskes moet aan eisen voldoen als waren het formele lozingsstations. Dat is heel lastig, technisch gesproken. Terwijl het alleen maar tussenschakels zijn waarmee wordt voorkomen dat men het vuilwater ongezuiverd over boord zet. Ook heeft Wetterskip eerder aangegeven dat we rioolrechten moeten gaan betalen. Dat soort zaken helpt allemaal niet mee.

De heer Van Iddekinge zegt dat handhaven op illegaal lozen kansloos is. Er moeten alternatieven komen. Hij benadrukt dat de kennis van Marrekrite essentieel is, ook ten aanzien van de locaties.

Mevrouw Porsius geeft aan dat Marrekrite graag van alles wil blijven doen, zoals de afgelopen jaren is gebeurd. Maar dan moet er een duidelijke opdracht komen, met voldoende middelen. Er liggen al plannen klaar.

De heer Douwstra vraagt wie er samen met hem op gesprek naar Wetterskip Fryslân (WF) wil. De heer Rietman geeft aan dit graag te doen.

Actie

- Afspraak Rietman en Douwstra bij WF inplannen

A-299

e. Vergaderdata AB 2024 (mondeling)

▪ 27 juni	10.00 – 12.00 uur	(fysiek)
▪ 28 november	10.00 – 12.00 uur	(digitaal)

Mevr. Porsius leidt in dat we hier in een mooi winters landschap zitten en vraagt waar we welkom zijn komende zomer. DFM ontvangt ons graag. De heer Douwstra vraagt of een 2^e fysieke vergadering ook mogelijk is. Dat wordt ontvangen als een prima plan. Harlingen biedt zich aan.

Actie

- AB vergadering 27 juni in De Fryske Marren en 28 november 2024 in Harlingen plannen

A-300

7. Presentatie Toekomstvisie Marrekrite

De onderzoekers, de heren Bos en Hendriks, geven in het kort uitleg over de Fryske Flexpool en daarna een inleiding over het onderzoek dat zij gaan doen bij Marrekrite. Naar aanleiding van deze presentatie komen er diverse vragen vanuit het bestuur.

De heer Douwstra vraagt of het mogelijk is om de kosteneffectiviteit inzichtelijk te maken. Wat zouden de kosten voor een gemeente zijn om de taken van de Marrekrite zelf in de lucht te houden?

De heer Rietman benoemt dat hij vooral benieuwd is naar een voorbeeld aangaande de kosten van baggeren. De heren Bos en Hendriks geven aan dat de baggeropgave van Marrekrite goed bekeken zal worden. Hier ligt mogelijk een flink bedrijfsrisico.

De heer Hoen geeft aan dat hij niet twijfelt aan de efficiëntie van Marrekrite, ondanks bijvoorbeeld het feit dat de planning van de TOP's al vaak aangepast is en 3 jaar achterloopt. Toch wordt het doel wel bereikt. Als de gemeenten dit allemaal voor zich hadden moeten doen, was er zeker minder van terecht gekomen.

De heer Douwstra vraagt of er in het onderzoek ook gesprekken met niet-deelnemers zullen worden gevoerd. De onderzoekers zeggen dat zij in elk geval in gesprek gaan met Ooststellingwerf.

De heer Douwstra geeft ter overweging om een open vraag aan de waddengemeenten te stellen over deelname van één van hen.

Mevrouw Slijver vraagt of er ook gesprekken met de Regionale Marketing organisaties zullen plaatsvinden. In de regio noordoost Fryslân is niet altijd even duidelijk wat Marrekrite nu wel en niet doet.

De heer Rietman geeft aan een gesprek met Waterland van Friesland in zijn regio inderdaad ook erg waardevol is. Mevrouw Porsius beaamt dat wij belangrijke partners van elkaar zijn. Een goed idee dus.

De heer Hoen geeft het voorbeeld van de ontwikkeling van een nieuwe fietsroute. Dat kan wel door de regionale marketing organisatie (Andere Friesland) worden opgepakt, maar Marrekrite is nodig voor de bordjes en de kennis. Maar er is niet voldoende capaciteit beschikbaar bij Marrekrite. De bezetting is krap.

Volgens mevrouw Porsius vat dit de discussie mooi samen. Dit is precies de huidige situatie, krapte. De kern van het onderzoek is: wat willen we en wat kunnen we?

Volgens de heer Douwstra moet daarom goed duidelijk zijn wat de basis is, zodat je goed scherp hebt wat er extra gedaan wordt als er meer geld bij komt. Hij vraagt of het mogelijk is om in april een extra digitaal overleg in te plannen zodat het dan opgeleverde advies kan worden doorgesproken.

De heren Bos en Hendriks geven aan dat dat natuurlijk kan en dat het proces van besluitvorming met de raden en staten pas plaatsvindt na het besluitvorming in het AB.

De heer Douwstra dankt de heren Bos en Hendriks en geeft het woord aan mevrouw Porsius. Zij geeft aan te hopen dat deze presentatie voldoet aan de verwachtingen van de opdracht die we van het bestuur ontvingen in juni. Deze fase van het onderzoek en het advies kan nog worden betaald uit ons huidige ontwikkelbudget, het vervolg niet.

8. Rondvraag

Mevrouw Willemsma geeft als overweging mee om, in het kader van de eerder gevoerde discussie over het baggeren, aansluiting te zoeken bij het overige beheer van de oevers in de provincie.

De heer Kempenaar vraagt naar aanleiding van het punt over de verkoop van gronden, als genoemd in de TURAP, hoe de grondpositie van Marrekrite eigenlijk is.

De heer Douwstra geeft aan dat we hierop in een volgende vergadering zullen terugkomen. We zullen een uitdraai van het Kadaster verstrekken met een korte toelichting daarop.

Mevrouw Porsius licht het vervolg van het programma van deze dag toe. Na de lunch volgt nog een presentatie over de Visie Waterrecreatie zoals die door Witteveen & Bos voor de provincie is opgesteld.

Actie

- Kadastrale uitdraai Marrekrite bezittingen met korte toelichting maken

A-301

9. Sluiting vergadering ochtenddeel

De heer Douwstra sluit de vergadering om 11.45 uur

10. Lunch

11. Middagdeel: Presentatie Gebruikersvisie Waterrecreatie

De heer Wijmenga van Witteveen+Bos: Advies- en ingenieursbureau presenteert

12. Invulling door de gastgemeente Dantumadiel

Dit onderdeel is ter plekke geannuleerd wegens te weinig deelname.

Vergadering van het Algemeen Bestuur

Datum: Donderdag 27 juni 2024
Tijd: 12.15-14.15 uur
Locatie: Raadzaal gemeentehuis De Fryske Marren, Heremastate 1, Joure

3. Besluitenlijst DB 29 februari 2024

Code	Datum	AB	DB	Omschrijving
B-426	29-02-24		DB	Het bestuur stelt het verslag van de DB-vergadering van 1 november 2023 vast.
B-427	29-02-24		DB	Het dagelijks bestuur stelt de rapportage van de verbijzonderde interne controle (VIC), uitgevoerd door Gemeente Súdwest-Fryslân, vast.
B-428	29-02-24		DB	Het dagelijks bestuur stelt de rechtmatigheidsverantwoording vast.
B-429	29-02-24		DB	Het dagelijks bestuur stelt de concept Jaarstukken 2023 vast.
B-430	29-02-24		DB	Het dagelijks bestuur gaat akkoord met het naar de deelnemers versturen van de concept Jaarstukken 2023 inclusief rechtmatigheidsverantwoording.
B-431	29-02-24		DB	Het dagelijks bestuur stelt het algemeen bestuur voor om het onverdeelde rekeningsaldo ad. 90.000 (€ 90.522) te reserveren voor onvoorziene uitgaven.
B-432	29-02-24		DB	Het dagelijks bestuur stemt in de Ontwerp Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2028.
B-433	29-02-24		DB	Het dagelijks bestuur stemt in met verzending van de Ontwerp Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2028 ten behoeve van het indienen van eventuele zienswijzen.
B-434	29-02-24		DB	Het dagelijks bestuur heeft kennis genomen van de Probleemanalyse Marrekrite Toekomstbestendig en stemt in om dit stuk – na anonimiseren – te delen met de geïnterviewden
B-435	29-02-24		DB	Het bestuur stemt in met het opstarten van Fase 2b: Scenario's en aanbevelingen Marrekrite Toekomstbestendig.
B-436	29-02-24		DB	Het dagelijks bestuur stemt in met het verzoek van de Provincie Fryslân om de opgave Dagrecreatieve Netwerken in 2024 tijdelijk uit te voeren, onder de volgende voorwaarden: o Van Marrekrite kan alleen een inspanningsverplichting worden verwacht. De opdracht wordt bij een extern bureau belegd, waarbij Marrekrite puur toeziet op de naleving van het contract. o De Provincie Fryslân wordt gevraagd ook voor de jaren 2025 en 2026 dezelfde middelen als voor 2024 te reserveren en hierover spoedig duidelijkheid te geven.

Vergadering van het Algemeen Bestuur

Datum: Donderdag 27 juni 2024
Tijd: 12.15-14.15 uur
Locatie: Raadzaal gemeentehuis De Fryske Marren, Heremastate 1, Joure

4. Besluitenlijst DB 10 april 2024

- Betrof een informerende bijeenkomst, zonder besluiten.

Hij benadrukt dat er bij Marrekrite veel goed gaat. Het gaat dus in het onderzoek niet om grote problemen. Er zijn in de loop der tijd extra taken bij Marrekrite terecht gekomen. Het is vooral de vraag wat Marrekrite allemaal doet en of dat nog altijd goed past bij de afspraken en de financiële middelen.

De heer Jonkman geeft het woord aan de heer Touwen, die vooral ingaat op het proces. Hij geeft aan dat er onlangs een extra DB is geweest, met dezelfde strekking als de vergadering van vandaag: oriënteren / informeren. In juni volgt er een DB vergadering, voorbereidend op het AB van eind juni. Hopelijk kan er dan een besluit worden genomen over welke richting we op gaan. Die koers zullen we in de tweede helft van 2024 moeten doorrekenen, voordat er definitieve besluiten kunnen worden genomen (eind 2024).

2. Adviesrapport Marrekrite Toekomstbestendig

De heren Bos en Hendriks krijgen – als opstellers van het rapport – het woord. De heer Hendriks trapt af door te benoemen dat het eerste gedeelte “probleemanalyse” heet, terwijl het eigenlijk erg goed gaat met de organisatie. Voor het onderzoek zijn meer dan 50 mensen geïnterviewd en ook zijn de onderzoekers een paar keer bij Marrekrite geweest. De fase van de probleemanalyse is enige maanden terug al afgerond. Aan het verslag daarvan is nu een aantal hoofdstukken toegevoegd, zoals een vergelijking met Recreatieschap Drenthe.

Het belangrijkste hoofdstuk betreft het laatste (Hst.10), waarin wordt ingegaan op een aantal aanbevelingen en scenario's. In verschillende blokken worden de werkzaamheden en bijhorende taken en financiën beschreven. De huidige situatie is dat Marrekrite in alle blokken actief is, al dan niet met de juiste capaciteit en financiën daarvoor.

De heer Jonkman vraagt of er zover al reacties of vragen zijn, Die zijn er nog niet. De heer Jonkman concludeert dat het een goed rapport is. Hij wijst erop dat in het rapport genoemd wordt dat de bemoeienis vanuit de bestuurders met Marrekrite relatief gering is, met als gevaar dat het benodigde quorum regelmatig maar net wordt behaald. Overigens kan die beperkte betrokkenheid ook positief uitgelegd worden. We wisten het al langer, maar in dit brede onderzoek wordt weer eens bevestigd: er zijn geen echte problemen bij Marrekrite. Dat is mooi, maar hierdoor geven bestuurders vaak toch voorrang aan kwesties waar wél iets aan de hand is. Heel begrijpelijk, maar niettemin voor ons allemaal wel een punt van aandacht. Misschien de vergaderingen wat vaker combineren met iets extra's dat de aandacht verdient?

De heer Jonkman vervolgt dat Opsterland enthousiast is over de werkzaamheden van Marrekrite. Tegelijk ziet men ook dat de organisatie er de afgelopen jaren veel projecten bij is gaan doen. Marrekrite is altijd netjes en bescheiden. Er wordt niet zo gauw “nee gezegd”, terwijl het de vraag is hoe verstandig dat is. Het resultaat van de projecten en werkzaamheden is overigens wel goed op orde, alles wordt netjes afgerond.

De heer Hoekstra heeft een aantal vragen, met name over het baggeren. Vanuit zijn ervaring bij Wetterskip Fryslân weet hij dat die organisatie baggerwerk vaak jaren vooruit plant, waardoor er steeds goed zicht is op de verwachte kosten. Hij vraagt zich af waar het hoge risico voor Marrekrite zit.

De heer Bos leidt zijn antwoord in door op te merken dat het de DB-leden misschien is opgevallen dat het rapport op een paar punten nog iets is aangescherpt naar aanleiding van het oriënterende, extra DB van twee weken terug. Zo ook op het aspect baggeren. Naar aanleiding hiervan is het baggeren nu beschreven als een bestaande taak, als onderdeel van het beheer en onderhoud, en dus niet zozeer als een keuze in een apart blok. In de GR staat namelijk beschreven dat Marrekrite de ligplaatsen op diepte moeten houden, dus de taak ligt er en de kosten zijn er sowieso. De vraag die voorligt gaat dus niet over “of”, maar het “hoe”. Hoe pak je je opgave aan? Moet Marrekrite dit zelf doen of moeten we deze taak bij een andere partij beleggen? Het risico zit in het vooraf niet weten wat je tegen gaat komen bij baggerwerkzaamheden. Voor een kleinere club is dat risico moeilijker te dragen dan voor een grotere organisatie. Marrekrite is nu overigens bezig met een meerjarenplan aangaande het baggeren. Planmatig werken is een manier om de risico's te beheersen.

Mevrouw Willemsma vraagt of er iets kan worden gezegd over de overlap tussen het baggerwerk van de gemeente, provincie en Wetterskip. We baggeren allemaal, kunnen we daar ook wat mee?

De heer Touwen dankt mevrouw Willemsma voor de goede vraag. Eerst zou hij nog graag ingaan op hetgeen de heer Hoekstra over de risico's opmerkte. Zelf vindt hij de term “risico” in dit verband wat riskant. Voor je het weet, lijkt het of we financiële risico's lopen. Dat is niet aan de orde.

We hebben een jaarbudget en daar houden we ons aan. Werken worden pas aanbesteed als we weten dat het past. Het is wel zo dat we waarschijnlijk te weinig budget hebben om al onze plekken op de lange termijn bereikbaar te houden. Vroeger werd er ad hoc gebaggerd naar aanleiding van meldingen over ondieptes, inmiddels werken we veel planmatiger. Eerst wordt er informatie verzameld, onder andere op de drukste locaties, want het is belangrijk om die in elk geval op diepte te houden. Daarnaast werken we liefst per gebied. We pakken bijvoorbeeld het hele Lauwersmeer nu in één keer aan als we daar toch zijn. We werken nauw samen met de Groningers en dat gaat prima. Het werk wordt goed voorbereid met specialistische bureaus vanwege de toenemende eisen en vergunningen. Baggeren is een complexe en dure wereld geworden. Zo'n 20% van het budget gaat op aan de voorbereiden, peilen, bemonsteren, bestekken maken, aanbesteden, et cetera. Voor het echte werk blijft veel minder over dan vroeger, terwijl de kuubprijzen alleen maar stijgen. We kunnen dus steeds minder doen.

Wat de vraag van mevrouw Willemsma betreft, vervolgt de heer Touwen, is een betere samenwerking op het gebied van baggeren in de gehele provincie iets waar wij al jaren voor pleiten. Er gaat zoveel geld in om, dat er ook heel veel geld kan worden bespaard als we slimmer werken. Op het Lauwersmeer gaat het trouwens heel mooi. In ons merengebied wordt vaak meteen naar de provincie gekeken als centrale regisseur, maar dat hoeft niet. Vele samenwerkingsvormen zijn denkbaar, mits je maar centraal coördineert. Onze ligplaatsen kunnen dan eenvoudig worden meegenomen zodra er grote werken van andere overheden in de buurt plaatsvinden.

Mevrouw Willemsma dankt voor de uitleg en benoemt dat dit punt ook op besproken wordt op het PBOW. Misschien is de vraag in dit rapport wel wat te smal geformuleerd. Het is misschien niet de vraag óf de provincie óf Marrekrite het moet doen. De vraag moet opener worden gesteld: hoe kunnen we het met elkaar in Fryslân slimmer doen?

De heer Jonkman dankt mevrouw Willemsma en vraagt of de heer Hoekstra tevreden is met de toelichting. Dat is het geval. Ook hij vindt het verstandig dat de discussie rondom baggeren breder getrokken wordt en niet alleen hier en nu in het kader van het visietraject van Marrekrite.

De heer Reitsma vraagt zich af wat er gebeurt als de meerderheid er straks bijvoorbeeld wél voor kiest het baggeren te laten uitvoeren door provincie Fryslân, moet dan de GR aangepast worden?

Volgens de heer Bos is dit is niet nodig, dit kan middels werkafspraken opgelost worden.

De heer Jonkman concludeert dat we de discussie over het baggeren nu eerst kunnen afronden. Hij vraagt of de onderzoekers iets meer kunnen zeggen over het Routebureau.

De heer Bos geeft aan dat het blok over het Routebureau is opgesteld tegen de achtergrond van de wijze waarop Recreatieschap Drenthe en andere regio's het ingeregeld hebben. Uit de interviews is gebleken dat dit één van de belangrijkste onderwerpen is die onder de deelnemers leven. Een verschil qua structuur is dat de provincie Drenthe geen onderdeel is van de GR (Recreatieschap Drenthe). Voor ons onderzoek is dit echter niet zo relevant. Een ander groot verschil met Drenthe is, dat daar nauwelijks watersport is, terwijl Marrekrite nu juist uit de watersport is ontstaan en dat hier ook veruit het grootste deel van onze begroting naar toe gaat. Toch maakt ook dat verschil weinig uit voor de discussie over routes. Of je nou meer op water- of op landrecreatie bent gericht, of op beide zoals bij ons, zowel varend, fietsend als wandelend heb je behoefte aan goede routes. Het onderzoek laat zien dat er voor een Routebureau veel draagvlak is. Veruit de meest deelnemers vinden dat er iets moet gebeuren.

De heer Hoekstra stelt een vraag over het onderdeel advisering en onderzoek. Hij stelt vast dat Marrekrite momenteel bij enorm veel projecten betrokken is. Hij was laatst bij de TAF en vraagt zich af of de discussies die daar bijvoorbeeld gevoerd worden, over wie wat moet gaan uitvoeren, hier ook meegenomen worden.

De heer Hendriks legt uit dat Marrekrite in de praktijk inderdaad vaak aanschuift bij allerlei processen en projecten. Er zijn echter geen duidelijke afspraken gemaakt over waar wél en waar níet. Deze zaken kosten wel tijd en dat gaat ten koste van andere taken. De GR is op dit aspect erg open gedefinieerd. Dat zie je in de praktijk ook terug.

Mevrouw Willemsma vraagt wat er mis zou gaan als Marrekrite niet zou aanschuiven.

De heer Hendriks antwoordt dat wanneer Marrekrite pas bij de uitvoering bij plannen betrokken wordt (in het kader van beheer en onderhoud) het risico bestaat dat er bij de ontwikkeling van het beleid vaak al keuzes zijn gemaakt, die niet per se gunstig zijn voor de kwaliteit van de recreatieve infrastructuur.

De heer Bos vult aan dat er een duidelijke behoefte bij diverse deelnemers is dat Marrekrite aanschuift bij beleid- en ontwikkelingsstukken. Wellicht is het een idee dat de heer Touwen en mevrouw De Groot dit verder toelichten?

De heer Touwen bevestigt wat de heer Bos zegt. Misschien heeft het ook te maken met het feit dat de ambtelijke capaciteit op R&T binnen de deelnemers wat lijkt te krimpen, dan wel, dat het werkpakket toeneemt? Terugkijkend zien we inderdaad dat we de laatste jaren steeds vaker worden gevraagd om overal aan te schuiven. Dat is goed en ook een stuk erkenning voor onze expertise, maar het vraagt wel flink tijd, wat vaak ten koste gaat van zaken die met de interne organisatie te maken hebben. Onze bedrage zou vooral moeten gaan over vragen rondom voorzieningen in de basisinfrastructuur. Toch zie je dat we ook worden betrokken bij processen over identiteit, vermarkting, e.d. Die sessies hebben vaak een hoog integraal en overstijgend karakter. Het is vooraf bepalen wanneer je er wel of niet bij moet zijn. Je concludeert vaak pas achteraf dat je bij een bepaald overleg eigenlijk niet had hoeven aanschuiven. Neem bijvoorbeeld "Oudega aan het Water". We hoeven niet mee te praten over het gehele meer, maar we moeten natuurlijk wel meedenken over de aanlegvoorzieningen en over de mogelijkheden voor fietsers en wandelaars. Dat gaat daar trouwens prima. Voor de R&T ambtenaren zijn wij in dat soort trajecten echt wel adviseurs met expertise. Op dat soort momenten moeten we er zeker bij zijn. Het langjarig beheer komt immers ook bij ons en daar hebben we vrij strikte ideeën over. Bouwen en onderhouden hebben alles met elkaar te maken.

Mevrouw de Groot vult aan dat wij de kennis hebben van routegebonden recreatie. Dat is bij de visievorming vaak wel nodig om goede keuzes te maken. Ook worden we gevraagd voor mobiliteitsvisies, ook hierbij is kennis van de routegebonden recreatie belangrijk, want de kwaliteit van de fietspaden en de vaarwegen is essentieel voor de kwaliteit van onze voorzieningen, zowel op land als op water. Dat maakt het moeilijk, ook in de voortrajecten is het vaak toch wel handig als we meedenken.

De heer Jonkman vraagt of er nog andere vragen of opmerkingen zijn.

De heer Hoekstra benoemt dat er beschreven staat dat het op orde stellen van de bedrijfsvoering nodig is, dat er een professionaliseringsslag nodig is. Die indruk heeft hij ook, maar misschien kan dit worden toegelicht.

De heer Bos geeft aan dat er momenteel niet op alle aspecten een duidelijke afbakening van taken is. Als er wordt gekozen voor enkel beheer en onderhoud is de bedrijfsvoering heel simpel. Komt er meer bij, dan zal Marrekrite nog altijd een kleine organisatie blijven, met één team in tegenstelling tot diverse teams en afdelingen zodat er praktisch en efficiënt kan worden gewerkt, met lage kosten en weinig overhead. Dat is waar de organisatie om wordt geprezen en dat moet volgens de deelnemers zo blijven.

De heer Jonkman merkt op dat hij eens heeft laten uitrekenen wat het zou kosten als Opsterland zich zou aansluiten bij Recreatieschap Drenthe. Toen bleek dat de gemeente nu bijna driemaal goedkoper uit is.

De heer Jonkman vraagt of er andere opmerkingen zijn?

Mevrouw Willemsma vraagt of er is nagedacht over de scheiding van de taken bij advisering en onderzoek, versus projecten. Gaat dit over projectmatig werken en kan dat niet op geld gezet worden?

De heer Bos legt het verschil tussen de projecten en adviseren uit. Bij de projecten is Marrekrite de kartrekker, voor het adviseren worden we gevraagd. Zo zijn de begrippen hier gedefinieerd.

De heer Touwen merkt op dat hier wel een belangrijke angel zit. Marrekrite moet de hand ook in eigen boezem steken als het gaat om het uit de uren lopen. Bij bijvoorbeeld het TOP's project zijn we veel te positief geweest. We hadden meteen tegen de deelnemers moeten zeggen: we doen dit graag voor jullie, maar dan moet er wel één of twee man bij. In plaats daarvan komen we de deelnemers tegemoet, maar zetten vervolgens onze goede naam op het spel omdat we niet tijdig kunnen doen wat we beloofd hebben. Dit speelt in projecten en in advisering en niet over ons werk in beheer en onderhoud. De mannen in de buitendienst hebben een duidelijke taak en dat gaat prima. Het soms onoverzichtelijke en ad hoc gebeuren speelt zich vooral op kantoor af. Omdat er teveel werk ligt, pak je elke dag eerst de prioriteiten op. Dat komt overigens niet alleen door teveel optimisme, we hebben ook veel tegenslag gehad met personeel. Met 10 man is het meteen voelbaar als er iemand uitvalt, zeker als je al zo krap bemand bent. Met structureel slechts 2 fte erbij kun je zaken goed gaan verdelen en komt er rust in het werk. Dan moet je trouwens nog steeds wel allemaal goede mensen hebben, want als iemand half mee roeit, merkt de rest dat meteen.

De heer Kempenaar blikt terug op de vaartocht bij Sneek, toen is er ook besproken dat er extra capaciteit nodig is. Hij vindt heel logisch dat Marrekrite de rekening voor extra ondersteuning aan R&T-ambtenaren ook bij de betreffende gemeente neerlegt.

De heer Jonkman vraagt of er nog andere vragen of opmerkingen zijn. Zo niet, kan de heer Touwen dan nog even op een rijtje zetten hoe het vervolg eruit ziet?

De heer Touwen herhaalt wat hij bij de inleiding heeft gezegd. Op basis van het rapport en de oriënterende discussies in het DB, en vandaag in het AB, zal Marrekrite een oplegger opstellen. Die wordt in het DB van begin juni besproken en gaat dan door naar het AB eind juni. Het zou mooi zijn als het AB dan een richting kan vaststellen. Vervolgens kan de tweede helft van dit jaar benut worden om deze koers op geld te zetten. In de najaarsvergadering van het AB kunnen dan hopelijk definitieve besluiten worden genomen. Dat is hoe we het nu voor ogen hebben. Een voordeel daarbij is dat twee van de in het rapport genoemde blokken, de boerenlandpaden en de dagrecreatieve netwerken momenteel al doorgerekend worden, via extra incidentele bijdragen van de provincie. Deze projecten zijn de afgelopen jaren door de provincie getrokken, we onderzoeken voor beide nu de structurele borging, wat parallel loopt aan de takendiscussie binnen Marrekrite. Eind dit jaar weten we wat het gaat kosten als Marrekrite hier een rol in zou krijgen. De heer Jonkman stelt voor de afwezigen nog wel de mogelijkheid te geven om schriftelijk te reageren. Marrekrite stuurt de betreffende bestuurders een bericht met deze strekking.

Actie

- Niet aanwezige deelnemers de mogelijkheid bieden om schriftelijk op- of aanmerkingen te maken. **A-304**

3. Rondvraag

Er zijn geen verdere vragen.

4. Sluiting

De heer Jonkman dankt alle aanwezigen voor hun komst en bijdrage. De heren Bos en Hendriks dankt hij nogmaals voor hun goede werk. Marrekrite kan hier prima mee verder. Om 10:01 uur sluit hij de vergadering.

Vergadering van het Algemeen Bestuur

Datum: Donderdag 27 juni 2024
Tijd: 12.15 – 14.15 uur
Locatie: Raadzaal gemeentehuis De Fryske Marren, Heremastate 1 in Joure

6. Poststukken en mededelingen

Poststukken: nvt

Mededelingen:

1. Vaststelling gewijzigde GR

In de vergadering van 29 juni 2023 heeft het algemeen bestuur besloten het definitieve ontwerp van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling ter vaststelling aan te bieden aan de colleges van de deelnemers. Daarvoor moeten provinciale staten en de gemeenteraden toestemming verlenen aan de colleges. Van een groot deel van de deelnemers hebben wij inmiddels de vastgestelde en ondertekende regeling retour ontvangen.

Op het moment van schrijven is het definitieve vaststellingsbesluit van drie deelnemers nog niet ontvangen. Bij Weststellingwerf en de Provincie heeft de gemeenteraad danwel provinciale staten al wel toestemming verleend om de regeling vast te stellen, maar heeft de definitieve vaststelling door college van B&W, dan wel gedeputeerde staten, nog niet plaatsgevonden. In de gemeente Leeuwarden heeft de raad inmiddels besloten geen zienswijze in te dienen. Het stuk moet nogmaals naar de raad voor het verlenen van toestemming aan het college. Vervolgens kan ook het college van B&W in Leeuwarden de regeling vaststellen.

Voor de vaststelling van de gewijzigde GR is unanimiteit vereist. Wij hopen dat de GR op korte termijn vastgesteld wordt, aangezien het doorvoeren van een andere wettelijke wijziging in het kader van de Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen, hierop wacht. Na de vaststelling volgt dus nog een nieuwe (wettelijke) wijzigingsronde, welke we willen combineren met mogelijke wijzigingen in het kader van onze toekomstvisie.

2. Advies Landpadenregeling

In de vergadering van 22 september 2022 heeft het dagelijks bestuur kennis genomen van het door Marrekrite opgestelde advies over een mogelijke herinvoering van een Landpadenregeling en ingestemd met het toezenden van dit advies aan gedeputeerde staten van de Provincie Fryslân. Het advies was in opdracht van de Provincie opgesteld, naar aanleiding van een motie vanuit provinciale staten. Gedeputeerde staten heeft het advies op 5 december 2023 aan provinciale staten gezonden, waarbij is aangegeven dat Marrekrite met het algemeen bestuur zal bespreken of er voldoende draagvlak is voor een herinvoering van een landpadenregeling en de daarbij benodigde financiering.

Dit onderwerp willen wij als deeluitwerking van ons visietraject aan het algemeen bestuur voorleggen (eind 2024). De komende periode werken we de financiële consequenties nader uit, waarbij verschillende scenario's aan de orde komen. Voor deze uitwerking hebben wij reeds eind 2022 eenmalige middelen van de Provincie Fryslân ontvangen.

3. Voortgang Dagrecreatieve netwerken

In het DB van 29 februari 2024 is besloten om in te stemmen met het verzoek van de Provincie Fryslân om voor 2024 de opgave Dagrecreatieve Netwerken uit te voeren en de structurele borging hiervan te organiseren. De formele opdracht is op 11 april ontvangen, daarnaast heeft gedeputeerde staten op 7 mei ingestemd met het Uitvoeringsplan Gastvrij Fryslân 2024-2027, wat betekent dat de provincie in 2025 en 2026 ook nog incidentele middelen beschikbaar stelt voor deze opgave. Dat betekent dat wij meer tijd hebben om de taken uit deze opgave op de juiste manier structureel te borgen en te financieren. Ook dit onderwerp willen we als deeluitwerking van het visietraject eind 2024 aan het algemeen bestuur voorleggen.

4. Project vaar- /waterknooppunten

In opdracht van de provincie Fryslân zijn wij de afgelopen jaren bezig geweest met een verkenning rondom een mogelijk digitaal vaarknooppuntnetwerk, naar analogie van de fiets- en wandelknooppuntnetwerken. Belangrijk uitgangspunt was dat een fysiek netwerk niet werkbaar bleek in Friesland, waardoor ingezet werd op een digitaal netwerk, wat geschikt moest zijn voor vaartuigen van alle vaarwegklassen.

Deze wens stamt uit de tijd voordat de watersportapp ontwikkeld was. Doordat de Watersportapp daarna gereed kwam, met een planfunctie, was de initiële wens voor een digitale tool voor het plannen van een route te water dus via deze app gerealiseerd. Het idee was vervolgens om de vaarknooppunten te integreren in de Watersportapp, maar tegelijkertijd ontstond de vraag wat de toegevoegde waarde van een digitaal vaarknooppuntnetwerk überhaupt nog is. Daarbij speelt mee dat de Watersportapp in de huidige variant een doorontwikkeling nodig heeft, terwijl het beheer van de app niet goed is geborgd.

In overleg met de provincie is daarom besloten om, in plaats van een digitaal vaarnetwerk, een advies op te leveren met daarin een advies over het verbeteren van een planfunctie voor de watersport, al dan niet met digitale knooppunten en een aantal aanbevelingen over de doorontwikkeling van de Watersportapp.

5. Voortgang handhaving

De afgelopen tijd gesprekken zijn gevoerd met een aantal gemeenten, teneinde betere afspraken te maken over de aanpak van langliggers en weesboten. Voor Marrekrite is dit een urgente en prangende kwestie. Wij worden dagelijks gebeld met klachten van watersporters, terwijl wij met handen voeten gebonden zijn. We zien dat eigenlijk alleen Súdwest-Fryslân en Leeuwarden hun zaken op dit punt op orde hebben. Het is de hoogste tijd om als gemeenten op dit vlak beter te gaan samenwerken en de APV's te actualiseren en synchroniseren. Wij werken momenteel aan een voorstel voor een integrale aanpak, waarin wij de gemeenten willen ondersteunen om de stappen te zetten die nodig zijn. Wij schatten dat dit vraagstuk niet in alle huizen even zichtbaar is, maar het positieve imago van onze provincie en Marrekrite is in het geding.

Vergadering van het Algemeen Bestuur

Datum: Donderdag 27 juni 2024
Tijd: 12.15– 14.15 uur
Locatie: Raadzaal gemeentehuis De Fryske Marren, Heremastate 1 in Joure

7. Controleverklaring en vaststelling Jaarrekening 2023

Inleiding

Voor u ligt de definitieve versie van de Jaarstukken 2023 (bijlage 7c), zoals afgestemd met de accountant. De behandeling van de jaarstukken is met ingang van dit verslagjaar anders dan eerdere jaren. Het dagelijks bestuur moet voortaan eerst een rechtmatigheidsverantwoording vaststellen, waarna de accountant deze kan beoordelen en dat in zijn verklaring kan meenemen. De accountant beperkt zich tot de getrouwheid van de baten en lasten en tot de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording.

Na ontvangst van de controleverklaring van de accountant, kunnen de jaarstukken definitief worden vastgesteld. Deze moeten door het dagelijks bestuur worden ondertekend. Daarna kan de Jaarrekening 2023 worden vastgesteld door het algemeen bestuur.

In de vergadering van 29 februari is door het dagelijks bestuur het volgende besloten met betrekking tot de jaarstukken:

- Vaststelling van de rapportage van de verbijzonderde interne controle (VIC), uitgevoerd door SWF.
- Vaststelling van de rechtmatigheidsverantwoording en de concept Jaarstukken 2023.
- Verzending van deze stukken naar de deelnemers.
- Het algemeen bestuur voor te stellen om het onverdeelde rekeningsaldo ad. € 90.522 te reserveren.

De accountant heeft op 13 mei 2024 een goedkeurende verklaring afgegeven (bijlagen 7a en 7b). Naar zijn oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van zowel de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023, als van het vermogen van de gemeenschappelijke regeling op 31 december 2023, conform het Besluit Begroting & Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In de vergadering van 6 juni 2024 heeft het dagelijks bestuur de gewaarmerkte jaarstukken vastgesteld. De getekende stukken kunnen nu voor finale besluitvorming aan het algemeen bestuur worden aangeboden. Daarbij merkt het DB op dat er een begrotingsonrechtmatigheid (minder dan 3%) van het investeringskrediet is geweest, wat ook vermeld is in de jaarstukken (paragraaf Bedrijfsvoering). Deze begrotingsonrechtmatigheid blijft onder de verantwoordingsgrens, maar ligt wel boven de rapportagegrens.

Besluiten

Het dagelijks bestuur vraagt het algemeen bestuur om:

1. De gewaarmerkte Jaarstukken 2023 definitief vast te stellen.
2. Decharge te verlenen aan het dagelijks bestuur voor het beheer van de GR gedurende 2023.
3. De goedkeurende controleverklaring van de accountant voor kennisgeving aan te nemen.
4. Het onverdeelde rekeningsaldo ad. € 90.522 te reserveren voor onvoorziene uitgaven.

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling
recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite"
T.a.v. de heer L. Touwen, directeur
Lytse Súdein 12
8624 TT UITWELLINGERGA

Laan Corpus den Hoorn 200
9728 JS Groningen
Postbus 8006
9702 KA Groningen
Tel. 088-500 95 00
E-mail info@eshuis.com

Ons kenmerk: 2024.155
Behandeld door: Pim Wellinghoff
Datum: 13 mei 2024
Betreft: Aanbiedingsbrief controleverklaring

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u een gewaarmerkt exemplaar van de jaarstukken 2023, alsmede onze controleverklaring gedateerd op 13 mei 2024.

Wij bevestigen u akkoord te gaan met het opnemen van deze controleverklaring in exemplaren van de jaarstukken 2023, die overeenkomen met het bijgevoegde gewaarmerkte exemplaar.

De bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken bestaat uit een aantal stappen. Het dagelijks bestuur behandelt in de vergadering de jaarstukken, met inbegrip van de jaarrekening en stelt deze vervolgens voorlopig vast. Ter afronding ondertekenen alle leden van het dagelijks bestuur de jaarrekening. De definitieve vaststelling volgt later dit jaar in het algemeen bestuur nadat de jaarrekening door de deelnemende overheden is beoordeeld. Formeel hebben zij echter niet de mogelijkheid om wijzigingen voor te stellen of aan te brengen.

Er zit enige tijd tussen de verzending van de conceptstukken aan het bestuur en de vergadering waarin de vaststelling in eerste aanleg plaatsvindt. Mochten in die periode omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, dan moet een dergelijke aanpassing nog worden gemaakt. Dat kan ook een gebeurtenis zijn, die effect heeft op uw inschattingen met betrekking tot de continuïteit van de organisatie. In die situatie vervalt onze toestemming tot openbaarmaking. Dat geldt ook in geval de jaarrekening om andere redenen gewijzigd wordt alvorens tot vaststelling wordt overgegaan. Wij verzoeken u in deze gevallen met ons in contact te treden om gezamenlijk de noodzakelijke vervolgstappen te bespreken.

Wij hebben één exemplaar van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is uitsluitend bedoeld om in uw eigen archief opgenomen te worden. Dit exemplaar mag op geen enkele wijze worden verspreid. Publicatie van deze verklaring op de website is niet toegestaan. Deze werkwijze is van belang om misbruik van onze handtekening te voorkomen. Indien wij constateren dat toch gebruik gemaakt is van een controleverklaring met onze handtekening zullen wij u verzoeken deze van de website te verwijderen of uw indiening bij stakeholders ongedaan te maken. Vanzelfsprekend treden wij in die situaties met u in overleg over de manier waarop dit moet plaatsvinden.

Het andere exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Bij openbaarmaking van de controleverklaring dient u gebruik te maken van het exemplaar van de controleverklaring dat niet is voorzien van een persoonlijke handtekening.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening, wordt openbaar gemaakt, mits de opgemaakte jaarrekening tijdens de bestuurlijke afhandeling ongewijzigd blijft en wordt vastgesteld.

Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met de jaarstukken. Hiervoor gebruikt u een exemplaar zonder ons waarmerk. De gewaarmerkte versie van de jaarrekening is uitsluitend voor uw eigen archief. Indien u de jaarstukken en de controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ('u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening').

Wij herhalen dat publicatie van de door ons gewaarmerkte jaarrekening en de controleverklaring met originele handtekening op welke wijze dan ook niet is toegestaan.

Wij hebben alle bevindingen vanuit onze werkzaamheden op 29 februari 2024 besproken met de directie en het dagelijks bestuur. Op grond van onze beroepsregels zijn wij verplicht enkele onderwerpen ook schriftelijk aan u te melden. De overige onderwerpen worden nog separaat aan u gerapporteerd.

Fraude

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening maar ook met betrekking tot omkoping, corruptie, ondermijning en de naleving van andere wet- en regelgeving. De aandacht voor het thema fraude en integriteit neemt de laatste jaren steeds verder toe. Het zorgt ervoor dat organisaties steeds vaker gevraagd wordt transparant te zijn in de visie, het beleid en het toezicht op het integer handelen in alle geledingen van de organisatie.

Dat gaat dus niet alleen over fraude maar ook over misbruik en oneigenlijk gebruik, het hanteren van gedragscodes en de naleving van andere regelgeving bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsomstandigheden en milieu. Dit ziet niet alleen toe op gedragingen op de werkvloer, maar ook op bestuur en toezicht.

Op grond van de verslaggevingsregels geldt voor veel organisaties, maar nog niet formeel voor u, de verplichting om in het jaarverslag te rapporteren over de fraudegevoeligheid van de organisatie. Wij hebben de afgelopen jaren steeds aandacht gevraagd voor het opstellen van een (fraude) risicoanalyse en dit onderwerp heeft, mede door de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en de focus hierin op misbruik en oneigenlijk gebruik, bij u het afgelopen jaar ook meer aandacht gekregen.

De rapportageverplichting heeft in algemene zin bijgedragen aan bewustwording over frauderisico's, maar het beoordelen van de genomen maatregelen en uw oordeel over de aanvaardbaarheid van restrisico's kan nog verbeteren. Het is van belang dat deze onderwerpen de komende jaren aandacht blijven houden en dat de analyse periodiek geactualiseerd wordt.

De accountant maakt zelf ook een inschatting van de frauderisico's binnen een organisatie, en vormt zich een beeld van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen en te bezien of deze maatregelen effectief zijn. Datzelfde geldt ook voor integriteitsrisico's en mogelijke niet-naleving van regelgeving.

In iedere organisatie bestaat een risico op het doorbreken van de interne beheersing door het management bij de totstandkoming van schattingen. We beoordelen in het kader van onze controle de interne processen op deze schattingen en doen detailcontroles op de uitgangspunten en aannames die aan significante schattingen ten grondslag liggen. Ook zijn we alert op ongebruikelijke transacties, (langdurige) samenwerkingsrelaties en de naleving van procedures die mede tot doel hebben transparantie en integer handelen te bevorderen.

Elementen daaruit zijn controles op de prestatielevering bij inkooptransacties, het naleven van het inkoopbeleid en aanbestedingsregels. Daarnaast onderkennen we risico's in bepaalde delen van de opbrengstverantwoording.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan communiceren wij dit met de directie. In sommige gevallen, bij fraude in de top van de organisatie, of wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, melden wij dit aan de toezichthouder. In dat geval rapporteren wij daar veelal separaat over. Tijdens onze werkzaamheden besteden wij ook aandacht aan elementen van beïnvloeding en druk die kunnen leiden tot een aantasting van het bestuurlijk handelen binnen de organisatie.

Tijdens de controle hebben wij een professioneel-kritische houding betracht ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, maar daarbij merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2023 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Continuïteit

In het kader van de jaarrekeningcontrole beoordelen wij ook het vermogen van de organisatie om de activiteiten in de komende twaalf maanden voort te zetten. Elementen die we in deze beoordeling betrekken zijn onder meer de vermogenspositie, de begroting voor het komende boekjaar, de afhankelijkheid van eigen inkomsten, de risico's die u zelf identificeert en uiteraard ook de risico's die wij als uw accountant signaleren.

Naast ontwikkelingen in de regelgeving voor accountants leiden de hogere inflatie, de energieprijontwikkeling en de reactie van de deelnemende overheden hierop, tot een andere beoordeling van continuïteitsrisico's. Om die reden vragen wij uw aandacht voor deze beoordeling. Ons werk begint immers met uw eigen inschattingen over de toekomst, ook al heeft u formeel een garantie vanuit de deelnemende overheden, omdat op grond van de afspraken in de GR, de deelnemers de eventuele tekorten dienen af te dekken.

U heeft in de continuïteitsparagraaf in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling toegelicht dat bij u geen voornemens zijn om majeure aanpassingen te doen in taken of financiering en dat er geen voornemens zijn van deelnemende overheden tot uittreding.

Significante tekortkomingen

Significante tekortkomingen in de interne beheersing dienen door ons formeel schriftelijk aan het bestuur te worden gerapporteerd. Een significante tekortkoming is een tekortkoming in de interne beheersing die, op grond van de professionele oordeelsvorming van de accountant, voldoende belangrijk is om de aandacht van de met de governance belaste personen te verdienen. Onze bevindingen met betrekking tot de interne beheersing en andere verplichte onderwerpen zijn met u besproken tijdens de vergadering van het dagelijks bestuur op 29 februari 2024.

Automatiseringsomgeving

In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Eshuis

REGISTERACCOUNTANTS

Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk. Gelet op de beperkte mate van geautomatiseerde beheersmaatregelen in uw organisatie is een dergelijk onderzoek niet noodzakelijk voor de uitvoering van onze werkzaamheden. Uit onze controle zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

Onafhankelijkheid gewaarborgd

De beroepsorganisatie van accountants NBA heeft de voorschriften in het kader van de onafhankelijkheid opgenomen in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). De naleving van de beroepsregels, waaronder de ViO is in de organisatie van Eshuis Registeraccountants ingebed. Op basis van onze toetsing aan deze verordening concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite" voldoende is gewaarborgd. Wij hebben het afgelopen jaar geen andere opdrachten voor u uitgevoerd dan de controle van de jaarrekening en de direct daarmee samenhangende werkzaamheden.

Met vriendelijke groet,
Eshuis Registeraccountants B.V.

drs. E. Vriesen RA
06 - 52 34 12 25
e.vriesen@eshuis.com

Bijlagen:

1. Getekende controleverklaring
2. Was getekende controleverklaring
3. Gewaarmerkte jaarrekening

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland
"De Marrekrite"

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite" te Uitwellingerga gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van zowel de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 als van het vermogen van de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite" op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. Het overzicht van baten en lasten over 2023.
2. De balans per 31 december 2023.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023.
4. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023, het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 8 december 2022 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite" zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 24.100. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado. Op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 hebben wij bij de controle van de SiSa-bijlage dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. In de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 zijn tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan u tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 1.200 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 8 december 2022.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite" in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite".

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023, het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 8 december 2022 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite".
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite" in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite".

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite", rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeenschappelijke regeling recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite". Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 13 mei 2024

Eshuis Registeraccountants B.V.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

drs. E. Vriesen RA

JAARSTUKKEN 2023

Recreatieschap voor het Friesche Waterland "De Marrekrite"

Inhoud

Inhoud	2
Jaarverslag: programmaverantwoording en paragrafen	3
1. Programmaverantwoording	4
Beleidskader	4
1.1 Programma Bedrijfsvoering.....	7
1.2 Programma Waterrecreatie	8
1.3 Programma Landrecreatie.....	10
1.4 Programma Baggeren.....	11
1.5 Programma Ontwikkelingen.....	12
1.6 Programma Wimpels, Donateurs & Vrijwilligers.....	13
2. Paragrafen	14
2.1 Lokale heffingen	14
2.2 Weerstandsvermogen	14
2.3 Onderhoud kapitaalgoederen	18
2.4 Financiering	20
2.5 Bedrijfsvoering	23
2.6 Verbonden partijen	26
2.7 Grondbeleid.....	26
3. Jaarrekening 2023	27
3.1 Balans per 31 december 2023.....	28
3.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	29
3.3 Toelichting op de balans per 31 december 2023	32
3.4 Overzicht baten en lasten 2023.....	39
3.5 Toelichting en verschillenanalyse op het overzicht baten en lasten 2023	40
3.6 Overzicht incidentele baten en lasten.....	41
3.7 Wet Normering Topinkomens (WNT)	42
4. Rechtmatigheidsverklaring Dagelijks Bestuur	45
5. Controleverklaring accountant.....	46
Bijlagen bij de jaarstukken 2023	47

Jaarverslag: programmaverantwoording en paragrafen

1. Programmaverantwoording

Beleidskader

Al vele decennia beheert Recreatieschap Marrekrite de toeristische basisinfrastructuur op *water* en *land* in de provincie Fryslân. Opgericht in 1957 was onze focus de eerste 55 jaar exclusief gericht op het realiseren van meer natuurligplaatsen voor de watersport. Inmiddels beheren we op ruim 300 locaties door de hele provincie ruim 700 aanlegvoorzieningen (damwanden, steigers en MarBoeien). Aaneengeschakeld gaat het om een unieke capaciteit, circa 33 km.

In 2012 werd ons takenpakket verbreed door de toevoeging van het domein van “landrecreatie”. Hierdoor zijn we in de bijzondere omstandigheden gekomen dat - op Ooststellingwerf en de Waddeneilanden na - alle Friese gemeenten deelnemers zijn in het recreatieschap. Naast de verantwoordelijkheid voor het beheer van de fiets- en wandelknooppuntnetwerken (en overige routestructuren), kregen we ook de opdracht om te inventariseren welke recreatieve routes er in Fryslân allemaal zijn (beheer routedatabase).

Los van de bovenstaande taken, heeft Marrekrite ook de opdracht om haar deelnemers gevraagd en ongevraagd te adviseren over alle voorkomende zaken, die betrekking hebben op de toeristische infrastructuur op water en land en over de verbinding van die velden. Ook zien we dat Marrekrite steeds vaker wordt gevraagd om als uitvoeringsorganisatie projecten op te zetten en uit te voeren.

Na jaren van relatieve stilte is de ontsluiting van de routes de laatste jaren voortvarend opgepakt. Met financiering vanuit het programma Gastvrij Fryslân was er tot eind 2023 een tijdelijke projectleider “dagrecreatieve netwerken” aan de slag. Marrekrite was hier nauw bij betrokken.

Marrekrite verricht deze taken als GR (Gemeenschappelijke Regeling) namens haar deelnemers, de provincie Fryslân en de Friese gemeenten. Formeel is Ooststellingwerf geen lid, maar met deze gemeente wordt wel nauw samengewerkt. Dat geldt ook voor de Groninger gemeente Het Hogeland. Marrekrite beheert en onderhoudt voor deze gemeente de ligplaatsen aan de oostzijde van het Lauwersmeer. De westelijke zijde van het meer valt via de gemeente Noardeast-Fryslân, als deelnemer in de GR, reeds onder ons beheer.

Het werk van Marrekrite heeft tot doel een professionele, aantrekkelijke en uniforme recreatieve infrastructuur op water en land te realiseren. Dit alles in de eerste plaats in het belang van onze eigen inwoners (*recreanten*), maar ook als uniek aanbod richting inkomende gasten (*toeristen*).

Wat heeft het per saldo gekost?

TOTAAL MARREKRITE	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Baten	2.134.235	2.343.271	2.247.001	2.244.630
Lasten	-2.378.934	-2.649.994	-2.413.479	-2.335.398
Saldo (voor bestemming)	-244.699	-306.723	-166.478	-90.768
Onttrekking uit reserves	250.000	310.000	257.000	350.000
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-50.000
Saldo na bestemming	5.301	3.277	90.522	209.232

TOTAAL MARREKRITE	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Structurele baten	2.134.235	2.273.271	2.208.001	2.179.440
Incidentele baten	250.000	380.000	296.000	415.190
Saldo baten	2.384.235	2.653.271	2.504.001	2.594.630
Structurele lasten	-2.087.934	-2.243.994	-2.046.446	-2.048.106
Incidentele lasten	-291.000	-406.000	-367.034	-337.292
Saldo lasten	-2.378.934	-2.649.994	-2.413.479	-2.385.398

TOTAAL MARREKRITE	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Saldo structurele baten en lasten	46.301	29.277	161.555	131.334
Saldo incidentele baten en lasten	-41.000	-26.000	-71.034	77.898
	5.301	3.277	90.522	209.232

* De verschillen tussen realisatie en begroting zijn opgenomen in de toelichting op de het overzicht baten en lasten

Om inzichtelijk te maken welk deel van de baten en lasten structureel en incidenteel zijn, nemen we per verslagjaar 2023 een overzicht op van structurele baten en lasten, zodat transparanter voor het bestuur te bepalen is of er sprake is van structurele of incidentele effecten.

Wat hebben we in 2023 per programma gedaan?

2023 was het jaar van de grote veranderingen op personeel vlak. Onze *coördinator water* ging met pensioen, evenals de bij ons vanuit de provincie gedetacheerde *senior projectleider*. Daarnaast gaf de *schipper* op onze milieuboot aan dat hij aan het einde van het seizoen de organisatie zou verlaten vanwege emigratie. In de zomer kwam er een nieuwe *officemanager* bij omdat de vorige de organisatie had verlaten, ook wegens emigratie. Daar kwam bij dat de directeur het hele jaar afwezig was (sabbatical). Hij werd vervangen door een waarnemer. In de buitendienst was het intussen passen en meten omdat de benodigde assistenten niet meer in de SW vindbaar blijken, terwijl we het voorjaar ingingen met een nieuwe schipper op één van de maaiboten. Kortom, een samenloop van een groot aantal personele kwesties, wat een beroep deed op het uithoudingsvermogen van de organisatie en de rust en de motivatie van de zittenblijvers.

Tegen de achtergrond van al deze bewegingen zette het bestuur met een tweetal onderzoekers vanuit de Fryske Flekspool een onderzoek in gang om te bekijken waar vanuit kracht kansen liggen voor Marrekrite en welke taken nu wel en niet bij het pakket zouden moeten horen. De resultaten van dit onderzoek worden begin 2024 gepresenteerd, waarna besloten kan worden welke acties hieruit volgen.

1.1 Programma Bedrijfsvoering

Wat hebben we gedaan?

Inmiddels zijn we goed ingeburgerd op onze nieuwe werkplek in Uitwellingerga. Het is soms even zoeken als je gaat samenwonen (in ons geval met de collega's met de provincie), maar terugkijkend op dit proces zijn we heel tevreden. De provincie heeft zich positief en welwillend opgesteld en we zijn er qua werkplek flink op vooruit gegaan. Zo hebben we meer mogelijkheden en ook fysieke ruimte, zeker met de haven van de sluis Terhorne erbij. De heren van de buitendienst kunnen nu in de winter bovendien over een verwarmde loods beschikken. Dat is een heel andere situatie dan in de jaren die achter ons liggen. Toen moesten we op scheepswerven in de buitenlucht onderhoud aan het materieel doen. Die omstandigheden zijn sterk dus verbeterd. Daarbij zien de collega's elkaar tegenwoordig ook vaker. Kortom, de centrale huisvesting met goede faciliteiten werkt uitstekend.

Zoals hierboven al is geschetst, was 2023 qua personele inzet een flinke uitdaging. De waarnemer heeft de directeur prima vervangen, maar ook zij liep tegen het feit aan dat er teveel werk lag, nog los van alle extra werk en dynamiek als gevolg van de vele personele wisselingen. De extra inhuur van een projectleider vanuit een adviesbureau gaf weliswaar wat lucht, maar ook hij had al snel zoveel werk aan de reguliere operatie, dat van bijvoorbeeld het verder uitwerken van het baggerplan weinig terecht kwam. Er kwam overigens ook een hoop extra werk op zijn bord, omdat iemand de projecten van de gedetacheerde projectleider moest overnemen, die in het voorjaar met pensioen ging. Al met al was 2023 een jaar waarbij er een stevig beroep werd gedaan op het zittende personeel.

Het bestuur wilde graag dat het werk aan de TOP's werd versneld. Daarom is in 2022 afgesproken dat er voor de duur van een jaar een extra kracht bij zou komen. Zoals we in het vorige jaarverslag al schreven, werden we eind 2022 onverwacht geconfronteerd met het vertrek van de zittende projectleider, waardoor de gehoopte versnelling niet kon plaatsvinden. Sterker, de personele capaciteit nam zelfs verder af in plaats van toe. Ondertussen rijdt de trein weer, maar nog niet met de gang die we voor ogen hadden. Ook hier blijkt weer dat Marrekrite als kleine organisatie (ruim 8 fte) relatief kwetsbaar is voor personele wisselingen.

Wat heeft het gekost?

Bedrijfsvoering	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Baten	1.943.394	2.127.430	1.998.710	1.970.988
Lasten	-1.029.750	-1.194.230	-1.178.507	-1.112.813
Saldo (voor bestemming)	913.644	933.200	820.203	858.175
Onttrekking uit reserves	250.000	250.000	250.000	350.000
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)	1.163.644	1.183.200	1.070.203	1.208.175

* De verschillen tussen realisatie en begroting zijn opgenomen in de toelichting op de het overzicht baten en lasten

1.2 Programma Waterrecreatie

Wat hebben we gedaan?

Ondanks het feit dat de landrecreatie voor Fryslân belangrijker wordt, ligt de basis van ons schap in de watersport. Dat zien wij terug in de bestemming van middelen. Vrijwel al onze investeringen betreffen de herbouw van oude aanlegvoorzieningen (damwanden en steigers).

Marrekrite onderhoudt ongeveer 700 vrije aanlegvoorzieningen op zo'n 400 plekken in Fryslân. Sinds een jaar of 10 gaat het daarbij ook om MarBoeien, waarvan we er momenteel 100 beheren. Duizenden recreanten kunnen elke dag te kust en te keur kiezen uit talloze mooie plekken.

Nog altijd ontwikkelen we – zij het tegenwoordig nog mondjesmaat – ook nieuwe ligplaatsen. Zowel bij her- als nieuwbouw ligt de focus op kwalitatief hoogstaande, duurzame voorzieningen.

Dat we hier goed in slagen blijkt uit de positieve feedback die wij krijgen. De focus op kwaliteit leidt op termijn bovendien tot een flinke verlaging van onze onderhouds- en beheerkosten.

Duurzaam werken is inmiddels een modebegrip geworden. Voor Marrekrite betekent het vooral kijken naar de lange termijn en dus voor de kosten van de gehele levenscyclus. Het mes van “kiezen voor kwaliteit” snijdt daarmee aan vele kanten tegelijk.

Steigers en damwanden

Het jaar 2023 was wat de vervanging van oude aanlegvoorzieningen betreft, geen opvallend jaar. Dat betekent voor ons dat het jaar succesvol was. Er deden zich geen grote moeilijkheden voor, er waren nauwelijks tegenvallers en de aannemers leverden de werken tijdig en volgens onze hoge eisen op. Daarmee liggen we op koers met onze meerjarige vervangingsoperatie, zij het dat we wel zien dat we minder meters kunnen wegzeten voor hetzelfde geld. Wij gaan de komende periode bekijken wat wij nog aan opgave hebben waar het gaat om vervangingen, maar op voorhand lijkt het reëel dat we nog wel wat jaren nodig hebben om alles af te krijgen. Problematisch is dat niet. De tijden dat wij meer werken op de rol hadden staan dan wij budgettair aan konden, dan wel, bij de aannemers kwijt konden, liggen definitief achter ons. Door de hele provincie heen zijn de slechtste voorzieningen inmiddels vervangen. We blijven jaarlijks vervangen wat de hoogste prioriteit heeft, maar er zijn eigenlijk geen voorzieningen meer waar we bang zijn dat ze het volgende seizoen niet zullen halen.

MarBoeien

In 2022 heeft een aannemer alle MarBoeien gecontroleerd en waar nodig van een extra zekering voorzien. Dat betekent dat we naast de staaldraden waarmee de betreffende boeien in de bodem verankerd liggen, extra kunststof kabels / banden hebben aangebracht. De slijtage, die we vooral zien op water met zandbodems, wordt hiermee ondervangen.

Volgens verwachting was 2023 een rustig jaar. Alles lag er goed onderhouden bij. Ondertussen koersen we nog steeds op een inspectiecyclus van 2 jaar, totdat we zeker weten dat we die kunnen oprekken naar 3 of 4 jaar. Dat moet blijken bij de inspectieronde die voor 2024 op de rol staat.

Húskes

In 2023 is het project met de drie Húskes tot stilstand gekomen. Voor Marrekrite was 2023 op dit vlak dus een rustig jaar. Dit had zowel te maken met de technische oplossing, als het gebrek aan middelen om een doorstart mogelijk te maken. Alles wat Marrekrite de laatste jaren op dit vlak heeft gedaan, is gebeurd in opdracht van de provincie, gefinancierd met incidentele middelen.

Momenteel is er onder de betrokken partijen (Wetterskip, provincie, gemeenten) een discussie gaande over het vervolg van het dossier “vuilwater”. In deze discussie gaat het over taken, rollen, ambities en financiering.

Wat heeft het gekost?

Waterrecreatie	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Baten	15.841	15.841	15.841	11.137
Lasten	-725.644	-842.644	-640.067	-839.013
Saldo (voor bestemming)	-709.803	-826.803	-624.226	-827.876
Onttrekking uit reserves	-	60.000	7.000	-
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)	-709.803	-766.803	-617.226	-827.876

* De verschillen tussen realisatie en begroting zijn opgenomen in de toelichting op de het overzicht baten en lasten

1.3 Programma Landrecreatie

Wat hebben we gedaan?

De hoofdtaak binnen het programma Landrecreatie betreft het onderhoud aan de fiets- en wandelknooppuntnetwerken en de toeristische overstappunten (TOP's). Het onderhoud in het veld wordt uitbesteed aan een aannemer. Het bestaande contract is, conform de aanbestedingsafspraken, per 2023 met twee jaar verlengd tot eind 2024.

Zoals elk jaar zijn voor de fiets- en wandelnetwerken, voorafgaand aan de start van het nieuwe seizoen, onderhoudsrondes gedaan. Daarnaast werden (schade)meldingen jaarrond verholpen.

Ook zijn er ter verbetering van beide netwerken diverse trajectwijzigingen doorgevoerd, soms in verband met infrastructurele werken, maar ook om TOP's, ligplaatsen en de netwerken van omliggende provincies beter te laten aansluiten. De provincie Overijssel is in 2023 gestart met een revisie van hun fiets- en wandelnetwerken, wat invloed heeft op een aantal trajecten in Friesland. Samen werken we eraan dat de fietsers en wandelaars probleemloos van het ene naar het andere netwerk kunnen.

Verder hebben we te maken gehad met een aantal (mogelijke) afsluitingen van particuliere trajecten in het wandelnetwerk. Dergelijke voornemens vergen veel overleg- en lobbytijd van de organisatie. Wij streven er namelijk naar streven dit soort, vaak onverharde trajecten, voor het wandelnetwerk te behouden. Dergelijke zaken onderstrepen het belang van een goede landpadenregeling in Fryslân.

Wat heeft het gekost?

Landrecreatie	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Baten	-	-	12.012	40.744
Lasten	-288.540	-328.120	-420.023	-316.821
Saldo (voor bestemming)	-288.540	-328.120	-408.010	-276.077
Onttrekking uit reserves	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)	-288.540	-328.120	-408.010	-276.077

* De verschillen tussen realisatie en begroting zijn opgenomen in de toelichting op de het overzicht baten en lasten

1.4 Programma Baggeren

Wat hebben we gedaan?

De ambitie om op het vlak van baggeren net zo projectmatig te opereren als op het domein van de vervanging van aanlegvoorzieningen, is ook in 2023 nog niet goed genoeg van de grond gekomen. De belangrijkste oorzaak hiervoor is – naast vertraging door de toename van de complexiteit van het veld – afhankelijkheid van andere partijen in het gezamenlijk aanpakken van een grote baggeropgave met de provincie Groningen op het Lauwersmeer. De eerder genoemde beperkte beschikbaarheid van personeel kwam hier nog bij. Er is dus weliswaar belangrijk voorbereidend werk verricht, maar qua echte uitvoering zitten we nog niet op het niveau dat we voor ogen hebben.

Wat heeft het gekost?

Baggeren	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Baten	-	-	-	-
Lasten	-300.000	-250.000	-113.011	-77.412
Saldo (voor bestemming)	-300.000	-250.000	-113.011	-77.412
Onttrekking uit reserves	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-50.000
Saldo (na bestemming)	-300.000	-250.000	-113.011	-127.412

* De verschillen tussen realisatie en begroting zijn opgenomen in de toelichting op de het overzicht baten en lasten

1.5 Programma Ontwikkelingen

Wat hebben we gedaan?

Ondanks de beperkte personele bezetting hebben we ook in 2023 veel aandacht besteed aan het verder uitrollen van het TOP-netwerk Fryslân. Het begrip “TOP” staat voor Toeristisch Overstappunt. Bij een TOP kunnen mensen beginnen aan (en eindigen met) hun zwerftocht op de fiets of te voet. Een TOP is daarmee een logisch startpunt voor routegebonden recreatie, met voldoende ruimte om te parkeren, bij voorkeur in de buurt van horeca en toiletvoorzieningen, en zo mogelijk ook in de nabijheid van ligplaatsen. Hoewel het relatief eenvoudig lijkt, kost het ontwikkelen van TOP's vaak veel tijd. Randvoorwaardelijke zaken de terreininrichting zijn lastig te sturen.

In 2023 is er één nieuwe TOP daadwerkelijk gerealiseerd, terwijl we intussen zijn gestart met de ontwikkeling van een flink aantal nieuwe TOP's. Daadwerkelijke plaatsing van deze TOP's vindt in 2024 plaats. Dat hadden er meer kunnen zijn als het gelukt was de beoogde extra personele capaciteit binnen te halen (zie paragraaf Bedrijfsvoering). Al in 2022 hadden we extra mensen op het project willen inzetten, maar als geschetst is dat door diverse zaken pas in juni 2023 gelukt.

Van de provincie heeft Marrekrite extra incidentele middelen gekregen om stappen te maken op het vlak van Camperen, maar ook voor onderzoek naar het realiseren van een Vaarknooppunten systeem en een eventuele Vaarklasse G. Het werk aan dergelijke projecten wordt door interne projectleiders uitgevoerd, dan wel extern, onder regie vanuit Marrekrite.

Eind 2022 is het advies over de landpaden aan de provincie aangeboden. We hoopten dit onderwerp in 2023 verder uit te kunnen werken, maar uiteindelijk is de motie die aan het advies ten grondslag lag pas eind 2023 in PS afgehandeld. Momenteel wordt gewerkt aan verdere uitwerking ten behoeve van besluitvorming. Hiervoor heeft Marrekrite van de provincie incidentele middelen gekregen.

Op dezelfde wijze wordt er met de provincie - en andere partijen – nauw samengewerkt binnen het programma Gastvrij Fryslân, bijvoorbeeld op het vlak van de waterrecreatie in de Gebruiksvisie Waterrecreatie, welke in maart 2023 gereed kwam, maar ook ten aanzien van de ontwikkeling van routestructuren (opgave Dagrecreatieve Netwerken).

Naast deelname aan de Stuurgroep Dagrecreatieve Netwerken, werd ook op uitvoerend niveau veel samengewerkt om nieuwe routes via de knooppuntnetwerken te laten lopen. Een voorbeeld hiervan is de Liberation Route Europe, welke in het voorjaar van 2023 gerealiseerd is. Ook zijn we betrokken bij de TAF.

Wat heeft het gekost?

Ontwikkelingen	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Baten	-	-	-	-
Lasten	-20.000	-20.000	-38.640	31.738
Saldo (voor bestemming)	-20.000	-20.000	-38.640	31.738
Onttrekking uit reserves	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-20.000	-20.000	-38.640	31.738

* De verschillen tussen realisatie en begroting zijn opgenomen in de toelichting op de het overzicht baten en lasten

1.6 Programma Wimpels, Donateurs & Vrijwilligers

Wat hebben we gedaan?

In 2023 zagen we dat de trends die zich in de jaren ervoor aftekenden, zich verder doorzetten. Net als in 2022 zagen we een prachtige wimpel-, vignetten- en donateursopbrengst die de grens van € 200.000 ruimschoots oversteeg. Aangezien het, net als het seizoen ervoor, ook in 2023 relatief rustig was op het water, concluderen wij ook dit jaar weer dat mensen blijkbaar een wimpel of vignet blijven kopen, ook als zij de boot minder vaak gebruiken. Spannend is wat het effect zal zijn met prijsverhoging van de wimpels en vignetten in 2024. Ander goed nieuws is dat het aantal donateurs nog altijd stevig blijft doorgroeien.

We zien – net als in voorgaande jaren - dat sommige verkooppunten aan het einde van het seizoen stevige aantallen wimpels en vignetten retourneren. Ons systeem is vanouds gebaseerd op consignatie. Dat betekent dat de verkoper de wimpels en vignetten pas afrekent bij werkelijke verkoop. Dit, omdat winkels nauwelijks iets aan de verkoop verdienen: het is vooral een service die zij ons leveren, met het voordeel voor hen dat er extra klanten de winkel binnenlopen. Het nadeel van dit systeem is dat er nauwelijks een prikkel is om de wimpels en vignetten te verkopen, met gevolg dat er aan het einde van het seizoen te veel niet-verkochte items bij de verkooppunten blijken te liggen. Voor 2024 en verder willen wij bezien hoe we hier slimmer mee kunnen omgaan, zodat een groter deel van de geproduceerde voorraad wimpels en vignetten daadwerkelijk wordt verkocht.

Wat heeft het gekost?

Wimpels e.d.	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Baten	175.000	200.000	220.437	221.762
Lasten	-15.000	-15.000	-23.231	-21.076
Saldo (voor bestemming)	160.000	185.000	197.207	200.685
Onttrekking uit reserves	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)	160.000	185.000	197.207	200.685

* De verschillen tussen realisatie en begroting zijn opgenomen in de toelichting op de het overzicht baten en lasten

2. Paragrafen

2.1 Lokale heffingen

Bij Recreatieschap Marrekrite kennen we geen lokale heffingen zoals bij een gemeente of provincie.

2.2 Weerstandsvermogen

Bij het opstellen van de begroting en jaarrekening dienen de voorzienbare en kwantificeerbare risico's zo goed mogelijk in beeld te worden gebracht. We ontwikkelen hiervoor beleid in overleg met een financiële werkgroep, bestaande uit een afvaardiging van de deelnemers. Dat hangt samen met het inzicht in onze resterende vervangingsopgaven en onze baggeropgave. Op het moment dat we deze duidelijk hebben en deze financieel meerjarig is vertaald, weten we de impact op ons huidige weerstandsvermogen en kunnen we kijken wat een adequaat niveau is voor de resterende opgaven binnen onze begroting.

We hanteren in deze jaarstukken de uitgangspunten zoals die tot nu toe golden. We beschouwen de Bestemmingsreserve Baggeren (BB) als ware het een voorziening totdat we de peilacties hebben uitgevoerd, zoals gemeld in het Plan van Aanpak Baggeren 2020-2030, dat in november 2020 door het algemeen bestuur is vastgesteld.

weerstandsvermogen en risicobeheersing dient ten minste te worden opgenomen:

- inventarisatie van de weerstandscapaciteit,
- In de paragraaf inventarisatie van de risico's,
- beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's,
- een kengetal voor:
 - a. netto schuldquote
 - b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
 - c. solvabiliteitsratio
 - d. grondexploitatie
 - e. structurele exploitatieruimte *en*
 - f. belastingcapaciteit (n.v.t.),
- een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover Marrekrite beschikt om niet-begrote kosten te dekken. Deze weerstandscapaciteit bestaat uit een tweetal elementen:

1. Weerstandscapaciteit in de exploitatiesfeer:
 - a. onvoorzien incidenteel en structureel (n.v.t.),
 - b. onbenutte belastingcapaciteit (n.v.t.).
2. Weerstandscapaciteit in de vermogenssfeer:
 - a. algemene reserve.
 - b. bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling Recreatie (BIOR)

	Jaarrekening 2023			Jaarrekening 2022		
	1-1-2023	Mutaties	31-12-2023	1-1-2022	Mutaties	31-12-2022
A Algemene Reserve (AR)	4.030.720	-257.000	3.773.720	3.203.078	827.642	4.030.720
B Bestemmingsreserve Baggeren (BB)	300.000	-	300.000	1.296.659	-996.659	300.000
C Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling Recreatie (BIOR)	164.138	-	164.138	164.138	-	164.138
Subtotaal reserves	4.494.858	-257.000	4.237.858	4.663.875	-169.017	4.494.858
Gerealiseerd resultaat			90.522			209.232
TOTAAL EIGEN VERMOGEN			4.328.380			4.704.090

De weerstandscapaciteit van Marrekrite bedraagt, gelet op de stand van de algemene reserve, zonder het onverdeelde resultaat ultimo 2023 € 3,94 miljoen.

Beoordeling omvang van de risico's

Hoe komen we tot de benodigde weerstandscapaciteit?

Bij iedere begroting en jaarrekening actualiseren wij de risico's. We gaan na of er nieuwe risico's zijn bijgekomen en/of risico's vervallen. Van de risico's die we lopen, vindt een inschatting plaats van de omvang en van de kans dat het zich voordoet. Bij het bepalen van de omvang is ook van belang of het om een structureel of een incidenteel risico gaat. Afhankelijk van de mogelijkheden om de risico's te beheersen, vindt vervolgens een correctie naar beneden plaats. Alle risico's, na correctie, tellen we bij elkaar op. Dat totaal is de benodigde weerstandscapaciteit.

De risicobeoordeling baseren we op de inzichten die tot en met het opstellen van de jaarrekening beschikbaar zijn. Ontwikkelingen en wijzigingen in wet- of regelgeving geven op dit moment geen aanleiding de risico's te herijken.

Zoals ook in eerdere jaarstukken is aangegeven, ligt een belangrijk risico voor een kleine organisatie als Marrekrite in de continuïteit van het personeel. De slagvaardigheid van onze kleine organisatie staat of valt met de aanwezigheid en inzet van onze medewerkers. Dat betekent dat (langdurige) ziekte, vertrek of uitval meestal een flinke financiële wissel trekt op onze organisatie. We hanteren daarom in de risicobeoordeling de stelregel, dat de helft van onze gerealiseerde personeelskosten als risico geldt. In 2023 betreft dit afgerond € 0,35 miljoen.

Risico's Baggeren en de relatie met de Bestemmingsreserve Baggeren

De acties volgens uit het Plan van Aanpak Baggeren 2020-2030 richten zich, behalve op een paar specifieke projecten, vooral op het projectmatig aanpakken van ondieptes bij de meest populaire locaties. Zoals hierboven reeds is aangestipt, heeft dit project de afgelopen tijd vertraging opgelopen, aanvankelijk vanwege technisch inhoudelijk kwesties, zoals de problemen rondom PFAS. Maar we moeten ook de hand in eigen boezem steken. Onze eigen ambitie om allerlei zaken te combineren en hiermee win-wins te behalen, heeft per saldo ook vertragend gewerkt. Hier bovenop worstelden wij met de personele capaciteit en de hiervoor beschikbare middelen.

Met het terugbrengen van de jaarlijkse begrotingslast naar € 250.000 om de oplopende rentelasten van de langlopende lening te kunnen opvangen, en het daarmee verlengen van de onderhoudscyclus van 20 naar 24 jaar, schatten we in dat we hier geen aanvullende risico's lopen.

Omvang weerstandsvermogen

De omvang van het weerstandsvermogen drukken we uit in een ratio. Ratio's beschouwen we als een indicatie. De ratio voor het weerstandsvermogen berekenen we aldus (x 1000):

Weerstandsvermogen

$$\begin{array}{ccccccc} & & \text{Beschikbare} & & & & \\ & & \text{weerstandscapaciteit} & & & & \\ \text{Ratio van het} & = & \frac{}{} & = & \frac{3.938}{} & = & 1125\% \\ \text{weerstandsvermogen} & & \text{Benodigde} & & & & \\ & & \text{weerstandscapaciteit} & & 350 & & \end{array}$$

De ratio van het weerstandsvermogen moet minimaal 100% zijn om als “voldoende” te kwalificeren.

Bestemmingsreserves

In de Notitie Reserves en Voorzieningen die door het algemeen bestuur in december 2019 is vastgesteld, is het aantal bestemmingsreserves aanzienlijk verminderd. Ook de (structurele) storting en onttrekking van de programmasaldi behoren tot het verleden.

Wat op dit moment resteert, is een bestemmingsreserve Baggeren, die we behandelen als ware het een voorziening vanwege de reeds gememoreerde vervolgacties. De verwachting is dat het baggerplan de komende jaren op gang zal komen en dat het speelveld, met het beschikbaar komen van nu nog ontbrekende data, steeds betrouwbaardere prognoses oplevert.

De eerder bestaande Onderhoudsreserve is enige tijd terug al opgeheven. Het onderhoud aan damwanden en steigers is met de grootschalige investeringen in de vervangingsopgave relatief beperkt. Waar we vroeger spaarden voor “planmatig vervangingsonderhoud” activeren we onze investeringen tegenwoordig. De daarmee samenhangende kapitaallasten bekostigen we inmiddels via de exploitatie. Daarmee is de noodzaak voor een specifieke onderhoudsreserve vervallen.

Het dagelijks (klein) onderhoud aan onze voorzieningen bekostigen we vanuit de exploitatie.

Stille en geheime reserves

Marrekrite heeft (meestal ten behoeve van de steigers en damwanden) meerdere kavels water, drassige oevers en landbouwgrond in bezit. Deze gronden zijn indertijd om niet verkregen en hebben daardoor geen waardering op de balans. Dergelijk bezit noemt men stille reserves.

Op grond van BBV is het niet toegestaan deze bezittingen te herwaarden: de (historische) verkrijgingsprijs is in dit geval de waarderingsgrondslag. Op de balansdatum is de omvang van de stille reserves derhalve niet bepaald.

Marrekrite kan besluiten een deel van dit bezit in de toekomst te verkopen. In 2023 zijn hiertoe wel acties ondernomen, maar hebben er feitelijk geen transacties plaatsgevonden. De akten van de gronden die verkocht zouden worden, konden vanwege procedures als gevolg van het Didam arrest niet passeren.

Grondslag voor verkoop is overigens altijd een taxatie van het betreffende bezit. Een verkoopbate lichten wij conform de Financiële Verordening toe als een incidentele bate (vanaf € 25.000) in de tussentijdse rapportage of de jaarrekening.

Financiële kengetallen

Zoals we bij de introductie in deze paragraaf hebben aangegeven, zijn niet alle kengetallen voor Marrekrite van toepassing. In onderstaande tabel zijn alleen de relevante kengetallen opgenomen.

Jaarstukken 2023	Jaarrekening	Begroting	Jaarrekening
<i>Kengetallen</i>	2022	2023	2023
Netto schuldquote	80%	82%	237%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	80%	82%	237%
Solvabiliteitsratio	54%	60%	47%
Structurele exploitatieruimte	21%	2%	18%
Grondexploitatie	nvt	nvt	nvt
Belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft aan in welke mate sprake is van een overschot of tekort aan liquide middelen. Eind 2023 is sprake van een tekort aan liquide middelen, wat betekent dat op relatief korte termijn vreemd vermogen zal moeten worden aangetrokken. Zichtbaar is dat de netto schuldquote zich ten opzichte van vorig boekjaar sterk negatief heeft ontwikkeld. Dit is een trend die al zichtbaar is in de meerjarenbegroting.

Solvabiliteit

De solvabiliteitspositie van een onderneming of instelling geeft een beeld van de mate waarin zij in staat is haar toekomstige verplichtingen te voldoen. Het geeft de verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen aan. De solvabiliteitspositie van Marrekrite is en blijft uitstekend, maar is wel dalend als gevolg van de aangetrokken (lange) geldlening in 2022 en een daling van het eigen vermogen als gevolg van de afbouw van het vermogen alsmede het uitkeren van rekeningsaldi.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte van een onderneming of organisatie is binnen de jaarrekening. Hoe hoger het kengetal, hoe beter. Deze structurele vrije ruimte is met het nieuwe financiële beleid toegenomen, omdat het rekeningresultaat bestaat uit de resultaten van alle programma's tezamen en er geen automatische storting of onttrekking meer plaatsvindt in relatie tot de bestemmingsreserves. De structurele exploitatieruimte is in verhouding tot voorgaand boekjaar redelijk stabiel gebleven (licht gedaald). Het structurele resultaat ten opzicht van het voorgaande boekjaar is verbeterd, met name vanwege lagere uitgaven op het programma Baggeren.

TOTAAL MARREKRITE	Begroting	Begroting	Jaarrekening	Jaarrekening
	2023	2023 na	2023	2022
		wijziging		
Saldo structurele baten en lasten	46.301	29.277	161.555	131.334
Saldo incidentele baten en lasten	-41.000	-26.000	-71.034	77.898
	5.301	3.277	90.522	209.232

2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Aanlegvoorzieningen

Als al onze ruim 600 aanlegplaatsen op ruim 300 locaties achter elkaar zouden worden gelegd, hebben we circa 33 km aanlegvoorziening in de vorm van steigers en damwanden in beheer op de mooiste plekken in het buitengebied van de provincie. Daarnaast hebben we sinds eind 2020 in totaal 100 MarBoeien op het water liggen.

Containers

Onze circa 120 containers (recreatie-afval) blijven 's winters in het veld staan, maar worden dan wel grotendeels afgesloten. Ze worden jaarlijks gecontroleerd en - indien nodig – gerepareerd door de schipper van de milieuboot. Daarmee wordt de kwaliteit bewaakt en de levensduur verlengd.

Werkschip (MK1)

Onze eerste echte werkboot is halverwege 2013 aangeschaft. Deze schrijven we in 15 jaar af (tot 2028). Het schip ligt, sinds we in 2022 naar Uitwellingerga zijn verhuisd, eindelijk “voor de deur”. Aanvankelijk besteedden we het technisch onderhoud nog uit, maar sinds wij beschikken over een buitenploeg met meerdere technisch goed onderlegde collega's, doen wij het meeste onderhoud aan onze schepen zelf. Ook verbouwingen en aanpassingen doen we doorgaans in eigen beheer. De echt grotere klussen, zoals het inbouwen / reviseren van motoren of groot schilderwerk, besteden we uit, hoewel we ook daar de nodige hand- en spandiensten bij verlenen. Dat alles maakt dat wij onze 4 werkschepen tegen zeer scherpe lasten op het water kunnen houden.

Milieuboot (MK2)

De milieuboot (“afvalcontainerboot”) is eind 2013 van Boarnsterhim overgenomen om het recreatie-afval in eigen beheer te kunnen inzamelen. De verwerking van het afval is een taak van Omrin.

Zoals hierboven aangegeven, doen we zoveel mogelijk onderhoud aan het schip zelf. De laatste jaren heeft dit nogal wat om handen gehad. De boot is decennia lang intensief gebruikt en vlot achter elkaar moesten we het ene na het andere cruciale onderdeel vervangen, waaronder recent nog de hoofdmotor. Net toen we dachten dat we in rustiger vaarwater zouden komen, deden zich problemen met de kraan voor. Die konden gelukkig worden verholpen zonder dat de watersport hier iets van heeft gemerkt. Voor ons intern een spannende tijd, want zonder aanpassingen mocht de kraan niet meer worden gebruikt.

Helaas zijn we er nog niet. Vanwege de strenge regelgeving in de binnenvaart is er opnieuw gekeken naar de stabiliteit van het vaartuig. Ook daar blijkt dat er stevige aanvullende maatregelen nodig zijn om aan de eisen te voldoen. Eind 2023 zijn er in overleg met de inspectie al afspraken gemaakt, zodat het seizoen 2024 veilig is gesteld. Er zullen tijdelijk zogenaamde “zwembandjes” worden gemonteerd. Het is ondenkbaar dat de milieuboot niet zou varen: door middel van tijdelijke maatregelen kunnen we in 2024 werken aan een structurele oplossing.

In 2014 is een bijboot met motor en trailer aangeschaft om op moeilijk bereikbare locaties afval op te kunnen halen. De milieuboot schrijven we tot 2028 in 15 jaar af.

Duwponton

Het duwponton is 6 x 4 meter groot en is in 2010 aangekocht om (destijds) schapen te vervoeren en kleine onderhoudswerkzaamheden te doen. Dit ponton schrijven we in 15 jaar af (tot 2025).

Installatie YOSS

Onze mobiele Yoss-vuilwaterpomp is in 2014 tweedehands aangeschaft ten behoeve van het project “Vuilwaterboot”. De installatie staat niet op de balans en is opgeslagen in Uitwellingerga.

Húskes

Zoals hierboven reeds is gememoreerd, hebben onze drie Húskes het afgelopen seizoen niet op het water gelegen. Er is een doorstart van de dit initiatief nodig, waarbij rollen, taken en financiering eerst goed moeten afgestemd. Het is heel belangrijk voor de waterkwaliteit en ons imago als watersportgebied dat onze deelnemers en Wetterskip hierover goede afspraken maken.

Dit is overigens een goed voorbeeld van een project waar Marrekrite verantwoordelijkheid en initiatief toont, terwijl er feitelijk geen taak voor het schap ligt en er geen structurele financiering is geregeld. Dus loopt het uiteindelijk vast. De stelling “als niemand het doet, doen wij het wel” is aardig en levert de geus sympathie op, maar is zonder goede borging onhoudbaar. In de lopende discussie over de toekomst van Marrekrite die in 2023 is ingezet, is dit een van de onderwerpen waarover goed moet worden gesproken.

Borden netwerken

De knooppuntborden, dragers en informatiepanelen van de knooppuntnetwerken en de TOP-zuilen blijven formeel in eigendom van de gemeenten. Ook de vervangingskosten worden doorberekend aan de gemeenten. Hetzelfde geldt voor de toeristische overstappunten. In totaal is bijna 2.800 km fietspad in Fryslân voorzien van knooppuntbebording (816 knooppunten). Met Ooststellingwerf erbij gaat het om zo’n 3.000km en 860 knooppunten. Op het gebied van wandelen geldt dat ruim 3700 km wandelpad is voorzien van 1966 knooppunten. Met Ooststellingwerf erbij gaat het om 4.212km wandelpad, voorzien van 2.196 knooppunten. Eind 2023 waren er in totaal 17 TOP’s gerealiseerd.

Kantoorinventaris

De kantoorinventaris is inmiddels volledig afgeschreven. Vanwege de activeringsgrens van € 25.000 zullen de meeste lasten voor inventaris in de toekomst via de exploitatie lopen.

2.4 Financiering

We handelen conform onze Financiële Verordening 2020. Langlopende schulden kenden we in 2022 voor het eerst in de geschiedenis van Marrekrite. De liquide middelen zijn bij banken ondergebracht als rekening courant tegoeden.

We hebben inmiddels rentelasten uit vreemd vermogen als gevolg van een aangetrokken langlopende geldlening via de gemeente Súdwest-Fryslân van € 4,0 miljoen, waarvan in 2023 het eerste deel is afgelost. Voor de volledigheid geven we de maxima voor zowel de renterisiconorm als de kasgeldlimiet:

- de renterisiconorm bedraagt 20% van de grondslag, zijnde het begrotingstotaal (lasten) van het betreffende boekjaar (€ 2,38 miljoen); de renterisiconorm bedraagt € 0,48 miljoen en heeft betrekking op de vaste schuld.
- de kasgeldlimiet bedraagt voor gemeenschappelijke regelingen 8,20% van het begrotingstotaal (lasten) van het betreffende boekjaar. De kasgeldlimiet bedraagt € 0,20 miljoen.

In 2023 zijn we als Marrekrite binnen de renterisiconorm gebleven en hebben we de kasgeldlimiet met ca. € 0,2 miljoen overschreden.

Rente-omslag

De rente-omslag wordt bepaald door het totale rentesaldo te relateren aan de totale boekwaarde en geeft daarmee de gemiddelde rente over de investeringen weer. Omdat Marrekrite in het verleden grotendeels heeft gefinancierd met eigen vermogen is de rente-omslag (veel) lager dan de rente op de aangetrokken langlopende geldlening. Bij begroting gingen we nog uit van een - historisch - laag rentepercentage op een eventueel aan te trekken lening en op spaartegoeden. Inmiddels is de rente verder gestegen, als gevolg van hoge inflatie, om eind 2023 te stabiliseren en iets te zakken. Inmiddels verwacht de markt een verdere lichte daling van de lange rente. De rente-omslag bedraagt op rekeningbasis 0,42% (begroting 0,93%). De rentetoerekening is daarop aangepast bij de jaarstukken.

Renteschema**Jaarrekening 2023**

a.	externe rentelasten over de korte en de lange financiering	
	rente opgenomen langlopende leningen	71.480
	rente kortlopende schulden	-
b.	externe rentebaten:	-39.117
	geldleningen woningbouw	-
	hypothecaire geldleningen	-
	overige geldleningen	-
	Totaal door te rekenen externe rente (1)	32.363
c.	aan grondexploitatie door te belasten rente	-
	rente van projectfinanciering door te belasten aan taakvelden	
	Saldo door te rekenen rente (2)	-
d1.	Rente over eigen vermogen (3)	-
d2.	Rente over voorzieningen (4)	-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (1+2+3+4)	32.363
e.	werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (=rente-omslag)	32.363
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-
	boekwaarden per 01-01	
	totale boekwaarde staat C	7.677.028
	Correctie boekwaarde (verstrekte leningen)	-
	Boekwaarde excl. leningen derden	7.677.028
	OMSLAGRENTE MARREKRITE	0,42%

Schatkistbankieren

In 2013 is een rekening courant geopend in het kader van (het verplicht) Schatkistbankieren. De overheid stelt ook gemeenschappelijke regelingen verplicht hieraan deel te nemen. Een nadelig gevolg is het verlies van rente-inkomsten, hoewel het op dit moment in sommige gevallen aantrekkelijker lijkt om gelden te lenen, dan uit te zetten.

Ten aanzien van het Schatkistbankieren geldt per 1 juli 2021 een minimaal drempelbedrag van € 1,0 miljoen. De norm voor het bepalen van het drempelbedrag bij een lagere overheid bedraagt per 1 juli 2021 2,0% van het begrotingstotaal lasten (€ 2,38 miljoen in 2023), ergo afgerond € 48.000. Marrekrite dient derhalve per 1 juli 2021 een (minimale) drempel aan te houden van € 1,0 miljoen.

Berekening benutting drempelbedrag Schatkistbankieren				
Begrotingsbedrag verslagjaar				2.378.934
Drempelbedrag 2,0% van het begrotingsbedrag (per 01/07/2021)				47.579
Minimaal drempelbedrag per 01/07/2021				1.000.000
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Buiten schatkist	1.322.149	1.454.312	370.398	229.064
Ruimte onder drempel	-	-	629.602	770.936
Overschrijding van het drempelbedrag	322.149	454.312	-	-

In 2023 heeft Marrekrite gedurende twee kwartalen de drempel overschreden.

2.5 Bedrijfsvoering

Het grootste deel van de kosten binnen het programma Bedrijfsvoering bestond tot nu toe uit de salariskosten van de 10 vaste medewerkers. Met ingang van de Jaarstukken 2019 rekenen we, voor zover mogelijk, de loonkosten als directe kosten toe aan de verschillende programma's, inclusief een opslag voor overhead. De niet toe te rekenen loonkosten en overige indirecte kosten blijven achter op het programma Bedrijfsvoering. Voor speciale projecten en in het geval dat specifieke kennis noodzakelijk is, huren we tijdelijk externe medewerkers of adviseurs in.

Zoals bovenstaand geschetst was 2023 in personeel opzicht een bijzonder jaar. Mensen gingen met pensioen, terwijl anderen emigreerden of aangaven op termijn te zullen emigreren. Er kwamen ook nieuwe mensen bij. Op de positie van de directeur was een waarnemer actief. Op het water hadden we de grootste moeite geschikte maaiers uit de SW te vinden. Kortom, een hectisch jaar. Uiteindelijk is het goed gekomen en horen we niets dan positieve geluiden over Marrekrite. Maar binnen onze eigen gelederen lopen we in 2023 nadrukkelijk tegen de grenzen van onze capaciteit aan.

Digitalisering/ICT

Voor het digitale beheer van onze voorzieningen maken we gebruik van het beheerprogramma C-TIP. Hierin staat alle data over onze voorzieningen opgenomen. Relevante data hieruit wordt gedeeld met derden.

Twinfield, ons financiële pakket, is adequaat voor een relatief kleine organisatie als de onze. Het is niet specifiek ontwikkeld voor overheidsorganisaties, maar met behulp van een intermediair hebben we de afgelopen jaren een passende inrichting van onze administratie kunnen maken die voldoet aan de wet- en regelgeving die zo specifiek is voor de overheid (BBV).

ICT ondersteuning, zowel hardware als infrastructuur, wordt extern ingehuurd. We zijn in 2023 gestart met het digitaliseren van onze donateursadministratie, zodat we in de toekomst hier minder tijd voor beheer kwijt zijn. Tevens hebben we verder onderzoek gedaan naar de toekomstbestendigheid van onze ICT-infrastructuur en hardware.

Rechtmatigheid

Vanaf verslagjaar 2023 stelt niet de accountant, maar het dagelijks bestuur de verantwoording over de rechtmatigheid op. De commissie BBV heeft hiervoor een standaardtekst opgesteld. Deze rechtmatigheidsverantwoording is een verplicht onderdeel van de Jaarrekening 2023 van Marrekrite. In deze opgestelde standaardtekst wordt gesproken over afwijkingen. Onder afwijkingen worden verstaan: posten die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen (fouten) en posten, waarbij voor het dagelijks bestuur over de rechtmatigheid onduidelijkheid bestaat (onduidelijkheden).

Het is belangrijk hierbij op merken dat deze onduidelijkheden niet gelijk zijn aan de formele onzekerheden in de controle van de externe accountant. Vanuit de interne controle kan er informatie worden verkregen over de onduidelijkheden, die twijfels oproepen over de rechtmatigheid. Een voorbeeld hiervan is dat juristen van mening zouden kunnen verschillen over een aanbesteding. Onduidelijkheid over interpretatie, uiteenlopende oordelen over de rechtmatigheid en de daarmee verband houdende lasten, kunnen aangemerkt worden als onduidelijkheden.

Het kader van de (financiële) rechtmatigheidsverantwoording bestaat uit de volgende criteria:

- a. begrotingscriterium,
- b. voorwaardencriterium,
- c. misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O).

Bovenstaande criteria komen expliciet tot uitdrukking in de rechtmatigheidsverantwoording. Rechtmatigheidscriteria die ook de getrouwheid raken, zijn geen onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording. Bijvoorbeeld: de constatering van een verslaggevingsfout is geen onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording. Ook de constatering dat een post in de jaarrekening niet voldoet aan de uitgangspunten van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) hoeft niet opgenomen te worden in de rechtmatigheidsverantwoording.

Actualisatie controleverordening, financiële verordening en normenkader

De controleverordening is in 2023 in niet-geactualiseerde vorm vastgesteld. In de vigerende controleverordening is de accountant nog verantwoordelijk voor de controle op getrouwheid en rechtmatigheid. Door vaststelling van de wetgeving rond de rechtmatigheidsverantwoording, verandert de rol van de accountant en velt hij “slechts” een oordeel over het getrouwe beeld van de baten en lasten van het verslagjaar, alsmede de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur.

Voor de goede orde delen wij u mee dat de formele wijzigingen van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) met betrekking tot de rechtmatigheidsverantwoording naar verwachting uiterlijk 1 april 2024 zullen worden bekrachtigd. De beroepsvereniging van accountants –NBA- heeft aangegeven voor die datum geen accountantsverklaringen te kunnen afgeven.

De Financiële Verordening is eveneens niet-geactualiseerd vastgesteld in 2023. De wetgever heeft geadviseerd om in de financiële verordening de rechtmatigheidsverantwoording te borgen voor wat betreft verantwoordingsgrens, rapportagetoleranties, e.d. Vanwege het ontbreken daarvan lichten wij in de betreffende paragraaf de grondslag van de gehanteerde grenzen toe.

Tenslotte, ook het Normenkader 2023 is niet-geactualiseerd vastgesteld. Derhalve zijn wij, voor de bij de controle te hanteren normen, uitgegaan van het Normenkader 2022, vastgesteld door het algemeen bestuur op 8 december 2022.

Verantwoordingsgrens: we hanteren een bedrag van € 75.000

De goedkeuringstoleranties zijn vastgelegd in het Normenkader 2022. In het eerder genoemde Bado staan minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. De goedkeuringstolerantie wordt berekend als een percentage van de totale lasten. Als wordt afgeweken van de goedkeuringstoleranties zoals opgenomen in dit besluit, licht de accountant dit toe in zijn controleverklaring.

De in 2022 vastgestelde goedkeuringstoleranties zijn:

	Goedkeurend	Met beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% van lasten)	≤ 1%	> 1 % < 3 %	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% van de lasten)	≤ 3%	> 3 % < 10 %	≥ 10%	-

Deze goedkeuringsgrenzen worden ook voor het bepalen van de rechtmatigheidsverantwoording aangehouden. Dat betekent dat vanaf boekjaar 2023, op het moment dat het aantal fouten en onduidelijkheden gezamenlijk boven de 3% komt, het dagelijks bestuur deze dan in de verplichte rechtmatigheidsverantwoording opneemt en toelicht.

Fouten en/of onduidelijkheden als omschreven in de notitie rechtmatigheidsverantwoording (de afwijkingen) worden alleen in de rechtmatigheidsverantwoording vermeld indien de door het algemeen bestuur gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is overschreden.

De totale lasten van de jaarrekening 2023 van Marrekrite zijn ca. € 2,50 miljoen. Voor het boekjaar 2023 is de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheid dus een bedrag van ca. € 75.000,- (naar beneden afgerond). Het is handig een rond bedrag aan te houden.

In de paragraaf Bedrijfsvoering in de jaarrekening dient, op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV, aanvullende informatie opgenomen te zijn over de financiële rechtmatigheid. Het dagelijks bestuur beschrijft in deze paragraaf welke acties ondernomen worden om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Rapportagegrens: we hanteren een bedrag van € 25.000

Naast de goedkeuringstolerantie is er tevens een zogenaamde rapporteringstolerantie. Hierbij wordt bedoeld op het bedrag waarboven de accountant voor wat betreft geconstateerde fouten of onzekerheden in de jaarrekening heeft te rapporteren in het accountantsverslag.

Analoog hieraan stelt het algemeen bestuur voor de rechtmatigheidsverantwoording een rapportagegrens vast, waarboven geconstateerde onrechtmatigheden in de paragraaf Bedrijfsvoering worden opgenomen. De voor het verslagjaar 2023 gehanteerde rapportagegrens bedraagt € 25.000,- (ca. 1% van de begrote lasten). We menen u wel het volledige overzicht te moeten verstrekken met de gevonden fouten, juist vanwege de beperkte omvang.

Verbijzonderde interne controle (VIC)

Omdat Marrekrite als kleine organisatie niet in staat is om onafhankelijk een Verbijzonderde Interne Controle uit te voeren, hebben we de gemeente Súdwest-Fryslân gecontracteerd om voor ons deze controle op de rechtmatigheid uit te voeren. De bevindingen van de VIC zijn afgestemd met de accountant en vindt u terug in deze paragraaf, met in achtneming van de rapportagegrens. Tevens vindt u de verbetervoorstellen en/of beheersmaatregelen die het dagelijks bestuur voorstelt voor de toekomst.

Criterium	Omschrijving	foutbedrag	onduidelijkheid
a. Begrotingscriterium	Overschrijding investeringskrediet	€ 59.137,00	€ -
b. Voorwaardencriterium		€ -	€ -
c. Misbruik en Oneigenlijk Gebruik	c1. meerontvangsten wimpels	€ 1.800,00	€ -
	c2. factuur derden	€ 23,50	
Totaal		€ 60.960,50	€ -

Toelichting + verbetervoorstellen en/of beheersmaatregelen

Begrotingscriterium

Ten aanzien van het begrotingscriterium zijn de investeringskredieten (wederom) overschreden. Ten opzichte van voorgaand begrotingsjaar zijn diverse beheersmaatregelen getroffen om overschrijdingen te voorkomen, in de vorm van instructies aan betrokken medewerkers. Die zijn grotendeels effectief gebleken. De urenbesteding die achteraf wordt toegerekend aan de investeringen was hoger dan verwacht, waardoor uiteindelijk een beperkte overschrijding is ontstaan. Deze overschrijding valt binnen de verantwoordingsgrens.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

De wimpeladministratie is foutgevoelig. Omdat het niet is uit te sluiten dat er meer wimpels worden ontvangen dan worden besteld (er werd tot en met 2023 geen telling gedaan van ontvangen wimpels) kan het voorkomen dat er meeropbrengsten wimpels ontstaan. Inmiddels hebben we hierop maatregelen genomen, zowel qua automatisering/registratie als ontvangst van wimpels. De aan een derde gerichte factuur betreft een parkeervergunning voor een (Marrekrite) bedrijfsauto. De administratie zal vanaf 2024 geen facturen meer bevatten die aan derden zijn gericht.

Aanbevelingen

- Opstellen normenkader en financiële verordeningen 2024, met borging verantwoordings- en rapportagegrens: dit proces loopt. U kunt dit jaar een voorstel tegemoet zien.
- Begrotingswijziging 2023.02: in verband met benodigde zienswijzen is deze begrotingswijziging uiteindelijk niet officieel vastgesteld in het algemeen bestuur. De financiële effecten zijn in de opvolgende 3^e begrotingswijziging wel vastgesteld. De extra gevraagde bijdrage van de deelnemers is daarom niet in rekening gebracht. We hebben een procesafspraken gemaakt om dit soort onvolkomenheden in de toekomst te voorkomen.
- Frauderisico-analyse: we zullen hiervoor in 2024 beleid opstellen.
- Controle rittenadministratie: deze taak zullen we in 2024 weer structureel borgen binnen de organisatie.

2.6 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

2.7 Grondbeleid

Recreatieschap Marrekrite heeft circa 170 percelen land in eigendom waarop (in de meeste gevallen) aanlegvoorzieningen zijn gerealiseerd. We bezitten locaties die zich bevinden in provinciaal of gemeentelijk vaarwater of te midden van terreinen van natuurorganisaties of boeren. Grondbezit is geen doel op zich, maar een middel om ligplaatsen te realiseren.

Wanneer we kansen zien om percelen te verkopen (met behoud van het recht er een aanleglocatie te beheren) trachten we deze te verzilveren. Het dagelijks bestuur dient altijd in te stemmen met verkoop. Het algemeen bestuur dient in te stemmen als de baten voor deze verkoop niet begroot cq. gepland zijn.

Veel percelen land zijn nauwelijks van (financiële) waarde, aangezien de geldende bestemming ander gebruik niet toestaat. Verkoop voor commercieel gebruik is daarom meestal niet mogelijk, tenzij een bestemmingswijziging plaatsvindt. Daar dit – als het al mogelijk is – de nodige voeten in aarde heeft, is van verkoop van eigendom in relatie tot een gewijzigde bestemming slechts zeer zelden sprake.

3. Jaarrekening 2023

3.1 Balans per 31 december 2023

Balans per 31 december 2023 2.022 2.023

Activa	<i>Saldo 31/12</i>	<i>Saldo 31/12</i>
<i>Materiele vaste activa</i>		
Investerings maatschappelijk nut	7.458.774	8.882.632
Investerings economisch nut	218.254	255.718
Vaste activa	7.677.028	9.138.350
Voorraden	20.390	6.636
Uitzettingen <1jr	1.574.652	19.893
Overlopende activa	-	-
Liquide middelen	245.121	57.471
Vlottende activa	1.840.163	84.000
Totaal Activa	9.517.190	9.222.350

Balans per 31 december 2023 2.022 2.023

Passiva	<i>Saldo 31/12</i>	<i>Saldo 31/12</i>
Eigen Vermogen	-4.704.090	-4.328.380
<i>Algemene reserve</i>	<i>-4.030.720</i>	<i>-3.773.720</i>
<i>Bestemmingsreserves</i>	<i>-464.138</i>	<i>-464.138</i>
<i>Gerealiseerd resultaat</i>	<i>-209.232</i>	<i>-90.522</i>
Vreemd Vermogen	-4.000.000	-3.866.667
<i>Langlopende leningen >1jr</i>	<i>-4.000.000</i>	<i>-3.866.667</i>
Vaste passiva	-8.704.090	-8.195.047
Vlottende schulden <1jr	-156.108	-477.427
Overlopende passiva	-656.994	-549.877
Vlottende passiva	-813.102	-1.027.304
Totaal Passiva	-9.517.190	-9.222.350

3.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting & Verantwoording Provincies en Gemeenten daarvoor geeft en de nadere regels die Marrekrite daarover heeft opgenomen in haar financieel beleid.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De vergelijkende cijfers en toelichtingen zijn aangepast voor vergelijkingsdoeleinden. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva tegen nominale waarden opgenomen. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Verantwoordings- en rapportagegrens

De in het kader van rechtmatigheid gehanteerde verantwoordingsgrens van € 75.000 en de rapportagegrens van € 25.000 zijn tevens (voor zover) van toepassing op de toe te lichten afwijkingen van de in de jaarrekening opgenomen overzichten van baten en lasten en (de toelichting op) de balans.

Begrotingsrechtmatigheid

De gewijzigde Kadernota Rechtmatigheid december 2023 vraagt een nadere precisering van de definitie van het begrotingscriterium in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording. Wij beschouwen als onrechtmatig, maar acceptabel en niet meetellend voor het rechtmatigheidsoordeel:

- a. een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren. Hieronder zijn ook begrepen doorbelastingen die over de programma's heen budgetneutraal uitwerken.
 - b. een overschrijding die geautoriseerd is door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage .
 - c. prestaties in de vorm van activiteiten of doelstellingen die in een specifiek jaar leiden tot een over- of onderprestatie van met het Algemeen Bestuur gemaakte afspraken van minder dan 20% (de zogenaamde "drempel"),
 - d. overschrijdingen van de baten;
 - e. onder-schrijdingen van de lasten, voor zover de afgesproken te leveren prestaties niet de over- of onderprestatiedrempel van 20% overschrijden;
- zolang de genoemde prestaties, baten en/of lasten tijdig zijn gemeld aan het Algemeen Bestuur. Onder tijdig verstaan we gebeurtenissen die na 1 oktober van het boekjaar zijn ontstaan en die zijn opgenomen in de jaarstukken.

Balans

Vaste activa

Investerings met een economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht (netto-methode). In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden met ingang van het jaar van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grond wordt niet afgeschreven. Bij de waardering hiervan wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien dit naar verwachting blijvend is. In eerste instantie zullen we hiervoor een verliesvoorziening treffen, zodat dit bij gewijzigde marktomstandigheden kan vrijvallen. Alleen in uiterste gevallen boeken we waarde af op bezittingen, namelijk als er geen enkel zicht is op waardeherstel.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen (in jaren) voor investeringen > € 25.000:

Gronden en terreinen	n.v.t
Vervoersmiddelen	5 tot 20 jaar
Machines, apparaten en installaties	5 tot 10 jaar
Overige materiële vaste activa	15 jaar

Investerings met een maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut, evenals investeringen met een economisch nut, activeren we met ingang van het jaar volgend op de gereed melding cq. levering van de investering. We schrijven via de lineaire afschrijvingsmethodiek af over de verwachte gebruiksduur, waarbij we in voorkomende gevallen rekening kunnen houden met een eventuele restwaarde. Normaliter schrijven we af tot nihil.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen (in jaren) voor investeringen > € 25.000:

Steigers	40 jaar
Damwanden	50 jaar
MarBoeien	10 jaar

Activa in ontwikkeling

De als "onderhanden werken" opgenomen investeringen/bezittingen zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de directe kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen, kosten van bouw- en woonrijp maken, maar ook de directe loonkosten vermeerderd met een opslag voor overhead), evenals een redelijk te achten aandeel in de rentekosten, indien van toepassing.

Vlottende activa

Winsten worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de verkrijgings- of vervaardigingskosten in mindering gebracht. Verliezen worden genomen zodra deze bekend zijn. Indien noodzakelijk worden ter zake tegen nominale waarde voorzieningen gevormd en op de balans gezet.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid betreffende debiteuren is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen. Geringe vorderingen worden afgewaardeerd bij het opmaken van de jaarstukken.

Vaste Passiva

Reserves

Reserves worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Langlopende leningen

De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de reeds gedane aflossingen. Vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva

De waardering van overlopende passiva geschiedt tegen nominale waarde. De niet-bestede middelen van uitkeringen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel worden als vooruit ontvangen middelen op de balans verantwoord onder de overlopende passiva. De besteding van deze middelen vindt op een later tijdstip plaats.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling. Marrekrite kan in geval van nood terugvallen op art. 22 van de op 22 maart 2017 in de Staatscourant gepubliceerde wijziging van de gemeenschappelijke regeling. Daarin is geregeld dat eventuele financiële tekorten worden gedragen door de deelnemers, ieder voor zijn eigen deel.

Schattingen

Ten aanzien van schattingen wordt in deze jaarrekening per post een oordeel gevormd over de omvang. Waar nodig zijn de grondslagen voor deze schattingen afzonderlijk opgenomen in de toelichting op de balans.

Vennootschapsbelasting

Voor alle activiteiten van de gemeenschappelijke regeling geldt dat niet voldaan wordt aan de ondernemingscriteria. Marrekrite is daarmee niet belasting- en aangifteplichtig voor de vennootschapsbelasting.

Doorschuif BTW// BTW-compensatiefonds

Marrekrite schuift de BTW op overheidstaken door naar de deelnemers. Betaalde BTW presenteren we in onze jaarrekening als een last en doorgeschoven BTW als een bate (per saldo kostenneutraal).

3.3 Toelichting op de balans per 31 december 2023

Activa

Toelichting op de balans per 31 december 2023 2.022 2.023

	Saldo 31/12	Saldo 31/12
Materiele vaste activa		
Investerings maatschappelijk nut	7.458.774	8.882.632
<i>Damwanden</i>	4.888.476	5.737.070
<i>Steigers</i>	2.251.479	2.888.869
<i>Marboeien</i>	12.547	9.954
<i>Activa in ontwikkeling</i>	306.271	246.738
Investerings economisch nut	218.254	255.718
<i>Machines, apparaten en installaties</i>	-	28.420
<i>Vervoermiddelen</i>	165.684	175.714
<i>Gronden en terreinen</i>	42.708	42.708
<i>Overige MVA</i>	9.862	8.876
Vaste activa	7.677.028	9.138.350
Voorraden	20.390	6.636
<i>Gereed product en handelsgoederen</i>	20.390	6.636
Uitzettingen <1jr	1.574.652	19.893
<i>Overige vorderingen</i>	7.940	19.563
<i>Vorderingen openbare lichamen</i>	5.925	330
<i>Uitzettingen in 's rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar</i>	1.560.788	-
Overlopende activa	-	-
<i>Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen</i>	-	-
Liquide middelen	245.121	57.471
<i>Kas</i>	90	46
<i>RABO rekening courant</i>	229.910	23.334
<i>ING rekening courant</i>	15.121	34.091
Vlottende activa	1.840.163	84.000
Totaal Activa	9.517.190	9.222.350

Nadere toelichting

Specificatie en verloop boekwaarde Materiele vaste activa 2023:

	Beginbalans	Investerings	Des investerings	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Afwaardering	Saldo 31/12
Materiele vaste activa							
Investerings maatschappelijk nut	7.458.774	1.775.193	-187.398	-163.938	-	-	8.882.632
Damwanden	4.888.476	950.678	-	-102.084	-	-	5.737.070
Steigers	2.251.479	696.651	-	-59.260	-	-	2.888.869
Marboeien	12.547	-	-	-2.593	-	-	9.954
Activa in ontwikkeling	306.271	127.865	-187.398	-	-	-	246.738
Investerings economisch nut	218.254	63.693	-	-26.230	-	-	255.717
Machines, apparaten en installaties	-	28.420	-	-	-	-	28.420
Vervoermiddelen	165.684	35.273	-	-25.244	-	-	175.714
Gronden en terreinen	42.708	-	-	-	-	-	42.708
Overige MVA	9.862	-	-	-986	-	-	8.876
Vaste activa	7.677.028	1.838.886	-187.398	-190.168	-	-	9.138.348

Investerings in maatschappelijk nut

De totale vervangingsinvesteringen in damwanden en steigers met maatschappelijk nut liggen in 2023 ongeveer € 0,2 miljoen euro hoger dan in 2022 (€ 1,39 miljoen). In totaal is er afgerond € 1,59 miljoen euro aan investeringen gepleegd (exclusief overlopende investeringen uit 2022 en inclusief overlopende investeringen naar 2024).

Investerings in economisch nut

De investeringen in economisch nut bedragen in 2023 ca. € 60.000. Daarvan is ca. € 30.000 geïnvesteerd in nieuwe maaimachines. De oude waren technisch en economisch volledig afgeschreven. We hebben een bescheiden boekwinst kunnen bijschrijven in het rekeningresultaat. Verder hebben we – in navolging van 2022- verdere investeringen gedaan en afgerond in de afvalboot MK2, totaal ruim € 30.000. We staan ook in de komende tijd voor flinke uitgaven op deze boot, maar deze uitgaven zijn vanuit economisch en technisch perspectief goed verdedigbaar.

De overschrijdingen op het investeringsplafond zijn vooral het gevolg van extra urentoerekening aan de investeringen ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Activa in ontwikkeling

Specificatie activa in ontwikkeling in 2023:	Balanswaarde 31-12-2022	Mutatie	Balanswaarde 31-12-2023
Activa in ontwikkeling			
Activa in ontwikkeling 2022	306.271	-187.398	118.874
-Verschuiving naar MVA (in gebruik) 2022			
Activa in ontwikkeling 2023	-	127.865	127.865
	306.271	-59.533	246.738

Onder deze post is het deel van de (vervangings)investeringen opgenomen dat op 31 december 2023 nog niet gereed gemeld was. Het betreft in totaal € 247.000 aan –bijzondere- projecten die via de balans overlopen naar 2024.

Uitzettingen <1jr

Specificatie van uitzettingen <1jr in 2023:	Boekwaarde	Mutatie	Voorziening	Balanswaarde
	31-12-2022		oninbaarheid	31-12-2023
Overige vorderingen	7.940	11.623	-	19.563
Vorderingen openbare lichamen	5.925	-5.595		330
Uitzettingen in 's rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	1.560.788	-1.560.788		-
	1.574.652	325.488	-	19.893

Overige vorderingen

Het betreft een vordering op een derde, in verband met geleden schade aan een aanlegvoorziening. Hiervoor is een betalingsregeling getroffen via een rechterlijke uitspraak. De overige vorderingen zijn op derden (met name verkooppunten van wimpels en vignetten) die op 31 december nog niet waren voldaan.

Vorderingen op openbare lichamen

Het betreft hier een zeer kleine vordering op één van onze deelnemers die op de balansdatum nog niet is voldaan.

Uitzettingen in 's rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Naast bankrekeningen bij ING en Rabo, houdt Marrekrite ten behoeve van Schatkistbankieren een rekeningcourant verhouding aan met het rijk. Ultimo 2023 hield Marrekrite minus € 18.000 aan in de schatkist (opgenomen onder de kortlopende schulden). De bij ING en Rabo aangehouden saldi waren ultimo 2023 positief en liggen ruim onder de geldende drempel van € 1,0 miljoen.

Passiva

Toelichting op de balans per 31 december 2023

	2.022	2.023
	<i>Saldo 31/12</i>	<i>Saldo 31/12</i>
Eigen Vermogen	-4.704.090	-4.328.380
<i>Algemene Reserve</i>	-4.030.720	-3.773.720
<i>Bestemmingsreserve Baggeren (BB)</i>	-300.000	-300.000
<i>Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling Recreatie (BIOR)</i>	-164.138	-164.138
<i>Gerealiseerd resultaat</i>	-209.232	-90.522
Langlopende leningen >1jr	-4.000.000	-3.866.667
<i>Schulden aan kredietinstellingen</i>	-4.000.000	-3.866.667
Vaste passiva	-8.704.090	-8.195.047
Vlottende schulden <1jr	-156.108	-477.427
<i>Overige schulden</i>	-156.108	-458.716
<i>Onderhandse lening van openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet fido</i>	-	-
<i>Uitzettingen in 's rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar</i>	-	-18.711
Overlopende passiva	-656.994	-549.877
<i>Vooruitontvangen bedragen</i>	-	-
<i>De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren</i>	-656.994	-549.877
Vlottende passiva	-813.102	-1.027.304
Totaal Passiva	-9.517.190	-9.222.350

Nadere toelichting

Verloop boekwaarde eigen vermogen 2023:

	Beginbalans	Toevoegingen	Onttrekkingen	Bestemming 2023	Overige verminderingen	Saldo 31/12
Eigen Vermogen	-4.704.090	-	257.000	-90.522	209.232	-4.328.380
Algemene Reserve	-4.030.720	-	257.000			-3.773.720
Bestemmingsreserve Baggeren (BB)	-300.000	-	-	-	-	-300.000
Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling Recreatie (BIOR)	-164.138	-	-	-	-	-164.138
Onverdeeld resultaat	-209.232	-	-	-90.522	209.232	-90.522
Eigen vermogen	-4.704.090	-	257.000	-90.522	209.232	-4.328.380

Eigen vermogen

Na de herschikking van onze reservepositie verleden jaar hebben we een zeer robuuste algemene reserve, die we in overleg met de deelnemers de komende jaren geleidelijk afbouwen.

De belangrijkste bestemmingsreserve is die ten behoeve van het baggeren. In onze beleidsnota hebben we aangegeven dat we deze bestemmingsreserve beschouwen als ware het een voorziening. Zodra er beter zicht is op de meerjarige baggeropgave kunnen we bekijken hoe we naar de toekomst toe willen omgaan met deze bestemmingsreserve.

De specifieke mutaties in de onttrekkingen aan de algemene reserve zijn:

- als gevolg van de uitbetaling/afbouw eigen vermogen: € 0,25 miljoen aan de deelnemers, en
- de mutatie in de Tussenrapportage 2023 als gevolg van de extra lasten project Hûskes: € 60.000.

Op rekeningbasis zijn de lasten veel lager uitgevallen, waardoor de onttrekking aan de reserve ook in die mate is verlaagd.

Voor de goede orde: het onverdeeld resultaat van 2022 ad. € 209.000 is uitgekeerd aan de deelnemers en niet toegevoegd aan de reserves.

Bestemmingsreserve Baggeren (BB)

De bestemmingsreserve Baggeren heeft ten doel de ligplaatsen die in eigendom of beheer van de GR zijn, bereikbaar te houden.

Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling Recreatie (BIOR)

De bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling Recreatie dient om te kunnen participeren in nieuwe ontwikkelingen en innovaties op het gebied van de recreatie in Fryslân die passen binnen de doelstellingen van de GR, zodat het algemeen bestuur de hiermee gepaard gaande kosten incidenteel kan dragen, alvorens deze eventueel in de reguliere exploitatie van de GR te plaatsen.

Gerealiseerd resultaat 2023

De jaarrekening heeft een positief resultaat na bestemming van afgerond € 91.000. Dat is ongeveer € 87.000 hoger dan gemeld bij de tussentijdse rapportage.

Een korte analyse leert dat dit een gevolg is van hogere renteopbrengsten (voordeel € 40.000) als gevolg van rentestijgingen schatkistbankieren; minder uitgaven aan baggeren (voordeel € 135.000) als gevolg van gezamenlijk uitvoeren van een groot baggerproject met de provincie Groningen wat in uitvoering doorschuift naar 2024; minder inkomsten uit deelnemersbijdragen (nadeel € 90.000) door niet formeel vaststellen 2e begrotingswijziging; minder inkomsten dan verwacht voor de verkoop van gronden (nadeel € 70.000) als gevolg van extra procedures in verband met het Didam-arrest; hogere toerekening (loon)kosten aan investeringen voorkomend uit het voorzichtigheidsbeginsel (voordeel € 95.000) en hogere onderhoudskosten vaartuigen (nadeel € 30.000). Een bestemmingsvoorstel voor het resultaat staat verwoord in de aanbiedingsbrief bij de Jaarstukken 2023.

Langlopende schulden >1jr

Specificatie langlopende leningen >1jr:

Langlopende geldlening Súdwest-Fryslân rente 1,825%,(duur 30 jaar per mei 2022)	-3.866.667
	<u>-3.866.667</u>

Marrekrite heeft in 2022 via de gemeente Súdwest-Fryslân bij de Nederlandse Waterschapsbank een langlopende, lineaire lening kunnen aantrekken voor 30 jaar tegen 1,8250% rente. Voor het verloop en de jaarlijkse rentekosten wordt naar het overzicht hieronder verwezen. De liquiditeitspositie was niet langer voldoende om met kasgeldleningen in de financieringsbehoefte te voorzien.

VERLOOP	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lening 1,825%	4.000.000	3.866.667	3.733.333	3.600.000	3.466.667	3.333.333
rente	45.600	71.480	68.930	66.730	64.180	61.747

Vlottende schulden <1 jr

Specificatie overige schulden 2023:

Omzetbelasting	5.743
Gemeente Súdwest-Fryslân: rente 2023	44.080
Overige schulden <25.000	118.366
Winstgarantie deelnemers	290.527
	<u>458.716</u>

Het betreft hier de BTW-ondernemersaangifte 4^e kwartaal aan de Belastingdienst; openstaande crediteuren (waarvan de betalingen in 2024 worden afgewikkeld); nog te betalen facturen over 2023 die in 2024 zijn ontvangen; verplichtingen aan derden, waaronder een schuld aan de gemeente Súdwest-Fryslân ten aanzien van de aan 2023 toe te rekenen nog te betalen rente over de langlopende lening, die in 2022 is aangetrokken en tenslotte de nog uit te keren winstgarantie aan de deelnemers over 2023.

Overige kasgeldleningen

Specificatie overige kasgeldleningen:

Onderhandse lening van openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet fido	-
	<u>-</u>

We hebben in 2023 geen kasgeldleningen opgenomen of afgelost.

Overlopende passiva

Specificatie en verloop boekwaarde overlopende passiva 2023:

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	-
De van Europese en Nederlandse overheidslichaam ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	-549.877

Hieronder wordt een specificatie gegeven van het verloop van de overige projecten: een ontvangen bijdrage van de provincie voor een vervolg op het Rondje Snitser Mar (deel 2); het project TOPs waarmee we volop in uitvoering zijn; het project Skareilân en de projecten Landpaden, Vaarknooppunten, Vaarwegklasse G, Campertoerisme en Vuilwater waarvoor we eind 2022 extra bijdragen van de provincie hebben ontvangen. We zijn in 2023 gestart met de uitvoering van de drie eerstgenoemde projecten. De voorlopers van sommige van deze projecten zijn in 2023 afgerond (overige projecten <25k).

Naam project/financier	Beginbalans	Inkomsten	Uitgaven	Vrijval	Saldo 31/12
Overige NL-overheidslichamen:					
Project Rondje Snitsermar 2022	-266.509	-	4.426	-	-262.083
Project TOP-netwerk Fryslân	-118.803	-2.794	53.992	-	-67.605
Project Skareilân	-29.510	-	1.641	-	-27.869
Projecten provinsje dec 2022 (5 stuks)	-215.000	-	22.680	-	-192.320
Overige projecten < 25.000	-27.174	-5.000	32.174	-	-
	-656.994	-7.794	114.911	-	-549.877

Niet uit de balans blijvende langlopende financiële verplichtingen en rechten

Huur kantoorruimte

Marrekrite huurt voor het uitvoeren van de bedrijfsvoering sinds het voorjaar een pand aan het Lytse Súdein te Uitwellingerga (eigendom provincie Fryslân). De huur bedraagt ca. € 20.000 per jaar met een jaarlijkse indexatie. Het huurcontract is afgesloten voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 1 maand (huurder).

Huur boxruimten en bootruimte

Marrekrite huurt een ligplaats voor 1 van de boten (MK3). De jaarlijkse huur bedraagt € 800.

Gebeurtenissen na balansdatum

Geen bijzonderheden van materiële omvang.

3.4 Overzicht baten en lasten 2023

Exploitatieresultaat

Programma

	Begroting 2023			Begroting 2023 na wijziging			Jaarrekening 2023			Jaarrekening 2022		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Bedrijfsvoering	1.943.394	-1.029.750	913.644	2.127.430	-1.194.230	933.200	1.998.710	-1.178.507	820.203	1.970.988	-1.112.813	858.175
Waterrecreatie	15.841	-725.644	-709.803	15.841	-842.644	-826.803	15.841	-640.067	-624.226	11.137	-839.013	-827.876
Landrecreatie	-	-288.540	-288.540	-	-328.120	-328.120	12.012	-420.023	-408.010	40.744	-316.821	-276.077
Baggeren	-	-300.000	-300.000	-	-250.000	-250.000	-	-113.011	-113.011	-	-77.412	-77.412
Ontwikkelingen	-	-20.000	-20.000	-	-20.000	-20.000	-	-38.640	-38.640	-	31.738	31.738
Wimpels e.d.	175.000	-15.000	160.000	200.000	-15.000	185.000	220.437	-23.231	197.207	221.762	-21.076	200.685
Resultaat voor bestemming	2.134.235	-2.378.934	-244.699	2.343.271	-2.649.994	-306.723	2.247.001	-2.413.479	-166.478	2.244.630	-2.335.398	-90.768
Mutaties reserves	250.000		250.000	310.000		310.000	257.000	-	257.000	350.000	-50.000	300.000
TOTAAL RESULTAAT	2.384.235	-2.378.934	5.301	2.653.271	-2.649.994	3.277	2.504.001	-2.413.479	90.522	2.594.630	-2.385.398	209.232

Reserves

Toevoeging/onttrekking

	Saldo per 1-1-2023	Resultaat bestemming	Saldo na wijziging	Saldo per 1-1-2023	Mutaties na wijziging	Saldo per 1-1-2023	Saldo na wijziging	Saldo per 1-1-2023	Saldo na wijziging	Saldo per 1-1-2022	Mutaties na wijziging	Saldo na wijziging
Algemene Reserve (AR)	3.999.737	-250.000	3.749.737	4.030.721	-310.000	3.720.721	4.030.721	-257.000	3.773.721	3.203.078	827.643	4.030.721
Bestemmingsreserve Baggeren" (BB)	250.000	-	250.000	300.000	-	300.000	300.000	-	300.000	1.296.659	-996.659	300.000
Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling Recreatie (BIOR)	164.138	-	164.138	164.138	-	164.138	164.138	-	164.138	164.138		164.138
Subtotaal	4.413.875	-250.000	4.163.875	4.494.859	-310.000	4.184.859	4.494.859	-257.000	4.237.859	4.663.875	-169.016	4.494.859

3.5 Toelichting en verschillenanalyse op het overzicht baten en lasten 2023

Het dagelijks bestuur heeft in haar programmarekening 2023 alle andere begrotingsafwijkingen per programma toegelicht en daarmee invulling gegeven aan voorschriften uit de Kadernota rechtmatigheid 2023. We lichten de verschillen groter dan € 25.000 toe voor de zowel de baten als lasten. Het restant van de verschillen op het programma bestaat uit saldi van kleinere mee- en tegenvallers.

Programma Bedrijfsvoering

Baten -128.719 nadeel

De deelnemersbijdrage is lager dan begroot. Omdat de tweede begrotingswijziging formeel niet is vastgesteld door het Algemeen Bestuur (na zienswijzeprocedure) hebben we de deelnemers de extra bijdrage niet in rekening gebracht (93k).

De verkopen uit grondverkoop zijn nog niet gerealiseerd. De doorlooptijd is langer vanwege de gevolgen van het Didam-arrest (70k).

De uitbetaling van het begrotingssaldo -dat is verdisconteerd in de nieuwe bijdrageregeling vanaf 2023- is begroot als negatieve bate maar loopt via de lasten (41k).

De overige verschillen bedragen 5k nadelig.

Lasten 15.723 voordeel

De rentekosten zijn via de renteomslag verdeeld over de programma's. Dit leidt tot een voordeel op het programma Bedrijfsvoering van 70k.

Het bij de baten gememoreerde begrotingssaldo van 40k leidt tot een nadeel.

De doorbelastingen naar de andere programma's zijn 50k lager dan begroot.

De overige verschillen bedragen 35k voordelig.

Ter informatie: de gegarandeerde uitkering aan de deelnemers ad. 290k is op de balans gereserveerd (overige schulden). Marrekrite beschikte ultimo december over onvoldoende saldo om naast het jaarrekeningresultaat 2022 ook het gegarandeerde saldo uit te keren.

Programma Waterrecreatie

Baten - voordeel

Geen bijzonderheden

Lasten 202.577 voordeel

De doorbelastingen op het programma Waterrecreatie zijn lager dan begroot (180k). Dit heeft te maken met een wijziging in FTE toe te rekenen aan Water, Land, Bedrijfsvoering en projecten.

De projectkosten vuilwaterboot zijn lager dan begroot (50k). Dit heeft er mee te maken dat de vuilwaterboten niet in de vaart zijn gebracht in de zomer. De hiermee verband houdende onttrekking aan de Algemene Reserve is op rekeningbasis daarom verlaagd naar 7k.

Overige verschillen bedragen 22k voordelig.

Programma Landrecreatie

Baten 12.012 voordeel

Geen bijzonderheden

Lasten -91.903 nadeel

De doorbelastingen aan het programma Land zijn hoger dan op begrotingsbasis berekend (90k). Dit heeft te maken met een wijziging in FTE toe te rekenen aan Land t.o.v. Water en Bedrijfsvoering. Hier ligt dus rechtstreeks een verband met het voordeel in de doorbelastingen op Waterrecreatie en Bedrijfsvoering.

Programma Baggeren

Baten - voordeel

Geen bijzonderheden

Lasten 136.989 voordeel

Aangezien de uitvoering van de voor 2023 geplande baggerwerkzaamheden voor het Lauwersmeer gecombineerd wordt met werk van de provincie Groningen vindt de feitelijke uitvoering plaats in 2024. Dit betekent dat we een (incidenteel) voordeel hebben op Baggeren van 137k.

Programma Ontwikkeling

Baten - voordeel

Geen bijzonderheden

Lasten -18.640 nadeel

Geen bijzonderheden

Programma Wimpels e.d.

Baten 20.437 voordeel

Geen bijzonderheden

Lasten -8.231 nadeel

Geen bijzonderheden

Mutaties reserves en voorzieningen

Baten -53.000 nadeel

De lasten van de Hüskes zijn lager dan begroot. Daardoor kunnen we 53k minder aan de Algemene Reserve onttrekken.

Lasten - voordeel

Geen bijzonderheden

87.245 voordeel t.o.v. de begroting

3.6 Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele lasten en baten Marrekrite jaarrekening 2023 (per programma)

		LASTEN	
		<i>Begroting na wijziging</i>	<i>Jaarrekening</i>
<i>Programma</i>		<i>2023</i>	<i>2023</i>
1	Bedrijfsvoering	-346.000	-325.034
2	Waterrecreatie	-60.000	-7.000
3	Landrecreatie	-	-
4	Baggeren	-	-
5	Ontwikkelingen	-	-35.000
6	Wimpels, donateurs en vrijwilligers	-	-
SUBTOTAAL incidentele lasten		-406.000	-367.034

		BATEN	
		<i>Begroting</i>	<i>Jaarrekening</i>
<i>Programma</i>		<i>2023</i>	<i>2023</i>
1	Bedrijfsvoering	320.000	289.000
2	Waterrecreatie	60.000	7.000
3	Landrecreatie	-	-
4	Baggeren	-	-
5	Ontwikkelingen	-	-
6	Wimpels, donateurs en vrijwilligers	-	-
SUBTOTAAL incidentele baten		380.000	296.000

TOTAAL incidentele lasten en baten	-26.000	-71.034
---	----------------	----------------

SPECIFICATIE LASTEN EN BATEN > EUR 25.000

a	Bedrijfsvoering: inhuur/detachering personeel	-55.000	-34.034	n
b	Bedrijfsvoering: opbrengst verkoop gronden	70.000	-	v
c	Bedrijfsvoering: rentebaten ivm gestegen rente	-	39.000	v
d	Bedrijfsvoering: bijdrage uit de AR ivm afbouw vermogen	250.000	250.000	v
e	Bedrijfsvoering: uitkering begrotingssaldo bijdrageregeling	-291.000	-291.000	n
f	Waterrecreatie: exploitatielasten Huskes (via AR)	-60.000	-7.000	n
g	Waterrecreatie: bijdrage uit de AR tbv vuilwater	60.000	7.000	v
h	Ontwikkeling: vrijval verplichting Camperen	-	-35.000	n
SALDO		-26.000	-71.034	

3.7 Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is per 1 januari 2013 ingegaan. De verantwoording in deze jaarstukken is opgesteld op basis van het meest recente verantwoordingsmodel.

Het bezoldigingsmaximum voor Recreatieschap Marrekrite bedraagt in 2023 € 223.000 op basis van een fulltime dienstverband (36 uur per week). Het in de tabel weergegeven individueel toepasselijke WNT-bezoldigingsmaximum is gebaseerd op de aanstellingsomvang van de topfunctionaris in dienst van Marrekrite, de directeur.

De directeur valt onder de definitie van topfunctionaris in het kader van de WNT. De bezoldiging ligt significant lager dan het individueel toepasselijke WNT-bezoldigingsmaximum.

Marrekrite maakt gebruik van de vereenvoudigde verantwoording voor AB en DB leden, conform verantwoordingsmodel 1d. Dit betekent dat niet alle vereiste bezoldigingsgegevens zijn opgenomen in de jaarrekening.

Algemeen Bestuur		
<i>deelnemers</i>	<i>bestuursleden</i>	
Provincie Fryslân (voorzitter)	De heer Douwstra	per 19 juli 2023 tot 19 juli 2023
Provincie Fryslân (voorzitter)	Mevrouw Fokkens	
Gemeente Achtkarspelen	De heer Spoelstra	
Gemeente Dantumadiel	De heer Kempenaar	
Gemeente De Fryske Marren	De heer Van Iddekinge	
Gemeente Harlingen	De heer Schoute	
Gemeente Heerenveen	Mevrouw Rinkes	
Gemeente Leeuwarden	De heer Reitsma	
Gemeente Noardeast-Fryslân	Mevrouw Slijver	
Gemeente Opsterland	De heer Jonkman	
Gemeente Smallingerland	De heer Hoekstra	
Gemeente Súdwest-Fryslân	De heer Rietman	
Gemeente Tytsjerksteradiel	Mevrouw Willemsma	
Gemeente Waadhoeke	Mevrouw Van der Meer	
Gemeente Weststellingwerf	De heer Hoen	

Dagelijks Bestuur	
<i>deelnemers</i>	<i>bestuursleden</i>
Provincie Fryslân (voorzitter)	De heer Douwstra
Provincie Fryslân (voorzitter)	Mevrouw Fokkens
Gemeente De Fryske Marren	De heer Van Iddekinge
Gemeente Leeuwarden	De heer Reitsma
Gemeente Noardeast-Fryslân	Mevrouw Slijver
Gemeente Opsterland	De heer Jonkman
Gemeente Súdwest-Fryslân	De heer Rietman

per 19 juli 2023
tot 19 juli 2023

WNT-VERANTWOORDING 2023 GR Marrekrite

De WNT is van toepassing op GR Marrekrite Het voor Marrekrite toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (Algemeen bezoldigingsmaximum)¹.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functieervulling 2

bedragen x € 1		L. Touwen
Functiegegevens		directeur
Aanvang en einde functieervulling in 2023		01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		0,67
Dienstbetrekking?		Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		85.517
Beloningen betaalbaar op termijn		16.709
Subtotaal		102.226
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		148.667
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		0
Bezoldiging		102.226
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		N.v.t.
Gegevens 2022		
Functiegegevens		directeur
Aanvang en einde functieervulling in 2021		01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		0,67
Dienstbetrekking?		Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		84.569
Beloningen betaalbaar op termijn		11.839
Subtotaal		96.408
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		144.000
Bezoldiging		96.408

WNT-VERANTWOORDING 2023 GR Marrekrite

De WNT is van toepassing op GR Marrekrite Het voor Marrekrite toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (Algemeen bezoldigingsmaximum)¹.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2023 (bedragen x € 1)	J. Porsius
Functiegegevens	interim-directeur
Kalenderjaar ⁴	2023
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	09-01-2023 t/m 31-12-2023
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar ⁵	12
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar ⁶	933
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar ⁷	€ 212
Maxima op basis van de normbedragen per maand ⁸	€ 311.400
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12 ⁹	€ 197.867

Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief? ¹⁰	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 75.484
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12 ¹¹	€ 75.484
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹²	€ 0
Bezoldiging	€ 75.484
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan ¹³	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling ¹⁴	N.v.t.

4. Rechtmatigheidsverklaring Dagelijks Bestuur

Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur Marrekrite

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemene bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting, verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op 8 december 2022 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 75.000.

Bevinding

Het dagelijks bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen boven de rapportagetoleranties betreffen:

Criterium	Omschrijving	foutbedrag	onduidelijkheid
a. Begrotingscriterium	Overschrijding investeringskrediet	€ 59.137,00	€ -
b. Voorwaardencriterium		€ -	€ -
c. Misbruik en Oneigenlijk Gebruik		€ -	€ -
Totaal		€ 59.137,00	€ -

Deze afwijking blijft onder het grensbedrag voor rechtmatigheid, De in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties zijn rechtmatig tot stand zijn gekomen.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het dagelijks bestuur ook beschreven welke actie het onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

5. Controleverklaring accountant

Bijlagen bij de jaarstukken 2023

Overzicht baten en lasten (verplichte indeling BBV) jaarrekening 2023

Marrekrite

	Begroting 2023			Jaarrekening 2023			Jaarrekening 2022		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1 Bedrijfsvoering (excl overhead)	1.943.394	-631.000	1.312.394	1.998.710	-833.320	1.165.390	1.970.988	-808.093	1.162.894
2 Waterrecreatie	15.841	-725.644	-709.803	15.841	-640.067	-624.226	11.137	-839.013	-827.876
3 Landrecreatie	-	-288.540	-288.540	12.012	-420.023	-408.010	40.744	-316.821	-276.077
4 Baggeren	-	-300.000	-300.000	-	-113.011	-113.011	-	-77.412	-77.412
5 Ontwikkelingen	-	-20.000	-20.000	-	-38.640	-38.640	-	31.738	31.738
6 Wimpels, donateurs en vrijwilligers	175.000	-15.000	160.000	220.437	-23.231	197.207	221.762	-21.076	200.685
Overhead	-	-398.750	-398.750	-	-345.187	-345.187	-	-304.720	-304.720
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Heffing Vpb	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SUBTOTAAL PROGRAMMA'S	2.134.235	-2.378.934	-244.699	2.247.001	-2.413.479	-166.478	2.244.630	-2.335.398	-90.768
Mutaties reserves	250.000	-	250.000	257.000	-	257.000	350.000	-50.000	300.000
TOTAAL RESULTAAT	2.384.235	-2.378.934	5.301	2.504.001	-2.413.479	90.522	2.594.630	-2.385.398	209.232

Overzicht IV-3 taakvelden Gemeenschappelijke Regelingen; Marrekrite jaarrekening 2023

		BATEN		
		<i>Begroting</i>	<i>Jaarrekening</i>	<i>Jaarrekening</i>
		<i>2023</i>	<i>2023</i>	<i>2022</i>
0.1	Bestuur	-		-
0.4	Overhead	-		-
0.5	Treasury	-		-
0.8	Overige baten en lasten	2.134.235	2.247.001	2.244.630
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	-	-	-
0.10	Mutaties reserves	250.000	257.000	350.000
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
2.1	Verkeer en vervoer	-	-	-
2.4	Economische havens en waterwegen	-	-	-
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	-	-
7.2	Riolering	-	-	-
TOTAAL BATEN		2.384.235	2.504.001	2.594.630

		LASTEN		
		<i>Begroting</i>	<i>Jaarrekening</i>	<i>Jaarrekening</i>
		<i>2023</i>	<i>2023</i>	<i>2022</i>
0.1	Bestuur	-15.000	-14.045	-14.748
0.4	Overhead	-398.750	-345.187	-304.720
0.5	Treasury	-4.000	-4.117	-5.006
0.8	Overige baten en lasten	-765.000	-802.676	-774.821
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	-	-	-
0.10	Mutaties reserves	-	-	-50.000
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-5.301	-90.522	-209.232
2.1	Verkeer en vervoer	-19.823	-47.700	-25.404
2.4	Economische havens en waterwegen	-819.521	-629.829	-784.720
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-356.840	-562.028	-362.902
7.2	Riolering	-	-7.896	-63.077
TOTAAL LASTEN		-2.384.235	-2.504.001	-2.594.630

Vergadering van het Algemeen Bestuur

Datum: Donderdag 29 juni 2024
Tijd: 12.15 – 14.15 uur
Locatie: Raadzaal gemeentehuis De Fryske Marren, Heremastate 1 in Joure

8. Ontwerp Begroting 2025 & MJR 2026 – 2028

Inleiding

Wij bieden u hierbij de ontwerp Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026 - 2028 aan (bijlage 8a). Deze stukken voldoen aan de richtlijnen en eisen van het BBV en zijn begin maart aan provinciale staten en gemeenteraden toegezonden. Middels een begeleidend schrijven zijn zij uitgenodigd om een zienswijze in te dienen, mochten zij hier aanleiding toe zien.

De meeste deelnemers hebben onze begroting inmiddels in de raden / staten kunnen bespreken. Van de deelnemers die hebben gereageerd, heeft alleen de gemeente Leeuwarden gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een inhoudelijke zienswijze te geven. In bijlage 8b treft u alle ingediende reacties aan. Over de zienswijze van Leeuwarden is in het DB van 6 juni jl. gesproken en de reactie van het dagelijks bestuur op deze zienswijze (bijlage 8c) is aan de raden en staten verzonden.

Als achtergrond bij de begroting wordt een aantal punten hieronder nog iets nader geduid.

Sterke stijging looncomponent houdt aan

De in juni 2021 vastgestelde bijdrageregeling is als basis genomen voor de begroting. In verband met de hoge inflatie zijn de deelnemersbijdragen in de meerjarenbegroting 2024 eenmalig structureel verhoogd. Deze worden daarna jaarlijks met 3% geïndexeerd.

Zoals u weet bedraagt de looncomponent van onze gemeenschappelijke regeling meer dan 25% van de totale begroting en is deze als zodanig gevoelig voor loonstijgingen. Daarbij hebben we de afgelopen tijd te maken met veel personele wisselingen.

In onze begroting hebben we de indexatie van de looncomponent - op basis van de huidige loonsom - kunnen beperken. Afhankelijk van de werkelijke inflatie en (loon)kostenstijgingen zal blijken of we voldoende hebben aan de afgesproken 3% indexatie van de deelnemersbijdragen. U zult begrijpen dat wij geen financiële ruimte (meer) hebben om deze meerkosten binnen onze meerjarenbegroting op te vangen, aangezien zij een flinke impact hebben op het structurele resultaat van onze begroting.

Aantrekken vreemd vermogen

Het is belangrijk om op te merken dat we in de voorliggende meerjarenbegroting rekening gehouden hebben met nieuw aan te trekken (langlopende) geldleningen ad. € 4,5 miljoen. Marrekrite zal in 2024 (extra) vreemd vermogen moeten aantrekken, eerst en zo lang mogelijk in de vorm van kasgeld, maar later ook zeker in de vorm van langlopende leningen.

Duidelijk is dat de rentestand ten opzichte van 2022 verder is opgelopen. Inmiddels stabiliseert deze en lijkt zelfs weer een dalende trend in te slaan. Zeker is dat lenen niet langer (bijna) kosteloos kan.

Sluitende begroting

We kunnen u een structureel sluitende begroting en meerjarenraming aanbieden. Het begrote resultaat ligt aan het eind van de periode (2028) op ca. € 10.000. Dat hebben we echter niet kunnen doen zonder ingrepen in de begrote baten en lasten:

- we hebben te maken met gestegen kapitaallasten door noodzakelijke investeringen in vaartuigen en voertuigen (maaiers) in 2023;
- de begrote rentelasten nemen toe als gevolg van het aantrekken van geldleningen (ca. € 100.000 vanaf 2025);
- we hebben de eigen inkomsten uit wimpels en vignetten verder verhoogd naar € 210.000;
- we hebben de structurele onderhoudslasten baggeren verlaagd tot € 200.000, waarmee we koersen op een onderhoudstermijn van 30 jaar (was 24 jaar in 2024);
- overige ingrepen in de begrote lasten om te begroting structureel sluitend te krijgen (vanaf 2028).

Hierbij merken wij op dat wij onze medewerkers - op grond van de huidige taken - in 2025 (en beperkt in 2026) nog kunnen toerekenen aan projecten. Daarbij moeten we de te verwachten loonkostenstijging volledig opvangen binnen de indexatie van de deelnemersbijdrage.

We zullen de loon- en prijsontwikkelingen goed blijven volgen en u op de hoogte houden als er substantiële wijzigingen te verwachten zijn ten opzichte van de huidige uitgangspunten.

Teruggave vermogen

Het besluit om tot en met 2026 een vast deel van de algemene reserve aan de deelnemers uit te keren en geen extra vermogensopbouw meer te realiseren, maakt op dit moment nog steeds onderdeel uit van de begroting. De mogelijkheden om na 2026 extra vermogen uit te keren lijken op dit moment zeer beperkt. Het lijkt ons verstandig dit uitgangspunt te heroverwegen bij die begroting, ook in relatie tot het aantrekken van vreemd vermogen.

Voorzichtigheidsbeginsel

Bij het opstellen van deze begroting zijn we wederom uitgegaan van het voorzichtigheidsbeginsel. We hebben de directe loonkosten inclusief een toeslag voor overhead - in lijn met het BBV en ons recent vastgestelde financiële beleid - toegerekend aan de programma's Waterrecreatie en Landrecreatie. We hebben beperkt loonkosten in de begroting toegerekend aan onze investeringen. Een gedetailleerde urenprognose hebben we daarvoor op dit moment nog niet beschikbaar. Bij de jaarrekening zullen we op nacalculatie de daadwerkelijk bestede uren aan de investeringen toerekenen.

Voorstel

Het dagelijks bestuur verzoekt het algemeen bestuur om:

1. In te stemmen met de voorliggende ontwerp Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2028.
2. De ingediende zienswijzen en de reactie van het dagelijks bestuur ter kennisgeving aan te nemen.

recreatieschap
marrekríte

Ontwerpbegroting 2025
Meerjarenraming 2026-2028

Inhoud

1	Begroting 2025.....	4
1.1	Inleiding	4
1.1.1	Deelnemersbijdragen	4
1.1.2	Vervangingsinvesteringen.....	5
1.1.3	Liquiditeit.....	7
1.1.4	Begrotingsresultaat	7
1.2	Samenstelling bestuur en organisatie	8
1.3	Leeswijzer	8
2	Beleidsbegroting.....	9
2.1	Programmaplan	9
2.1.1	Beleidskader	9
2.1.2	Programma's.....	9
2.2	Programma Bedrijfsvoering.....	10
2.2.1	Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?	10
2.2.2	Huisvesting	10
2.2.3	Personeel	10
2.2.4	Wat mag het kosten?.....	10
2.3	Programma Waterrecreatie.....	11
2.3.1	Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?	11
2.3.2	Wat gaat het kosten?.....	12
2.4	Programma Landrecreatie	13
2.4.1	Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?	13
2.4.2	Wat gaat het kosten?.....	14
2.5	Programma Baggeren.....	15
2.5.1	Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?	15
2.5.2	Wat gaat het kosten?.....	15
2.6	Programma Ontwikkelingen	16
2.6.1	Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?	16
2.6.2	Wat gaat het kosten?.....	16
2.7	Programma Wimpels, donateurs en vrijwilligers.....	17
2.7.1	Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?	17
2.7.2	Wat gaat het kosten?.....	18
3	Paragrafen.....	19
3.1.1	Lokale heffingen	19
3.1.2	Weerstandsvermogen en risicomanagement.....	19
3.1.3	Financiering	21

3.1.4	Onderhoud Kapitaalgoederen	21
3.1.5	Verbonden partijen	22
3.1.6	Bedrijfsvoering.....	23
3.1.7	Grondbeleid.....	23
4	Financiële begroting	24
4.1	Overzicht van baten en lasten	24
4.1.1	Toelichting op het overzicht van baten en lasten	25
4.2	Uiteenzetting financiële positie.....	26
4.2.1	Geprognoseerde balans.....	26
4.2.2	Stand en verloop van reserves/eigen vermogen	26
4.2.3	Meerjarenraming 2025-2027	27
4.2.4	Ontwikkeling financiële positie	28
5	Bijlagen	29
5.1	Overzicht deelnemersbijdragen	29
5.2	Overzicht incidentele baten en lasten	31
5.3	Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	32

1 Begroting 2025

1.1 Inleiding

Recreatieschap Marrekrite biedt hierbij haar Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2028 aan. Deze begroting voldoet aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting.

Het vaststellen van de begroting is een verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur (AB). Uiterlijk 15 april dienen de deelnemers de *conceptbegroting (financiële kaders)* te ontvangen. Naar aanleiding hiervan kunnen zij zienswijzen kenbaar maken.

Marrekrite beoogt de Begroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2028 op 29 juni 2024 door het algemeen bestuur vast te laten stellen.

1.1.1 Deelnemersbijdragen

Indexeren en deelnemersbijdragen

De (meerjaren)begroting is gebaseerd op de in juni 2023 vastgestelde regeling deelnemersbijdragen 2023-2027 (met een indexatie van 3% jaarlijks). Om een sluitende meerjarenbegroting te kunnen presenteren, hebben we wederom alle onderdelen van de begroting uitgebreid tegen het licht gehouden en de budgetten getoetst aan de werkelijke en noodzakelijke ontwikkelingen, zoals de stijging van de salarislasten en andere gestegen kosten. Dergelijke posten zorgen voor druk op het meerjarensaldo, zodat we de begroting en het meerjarenperspectief – binnen de huidige afspraken – pas weer structureel sluitend kunnen krijgen vanaf het jaar 2028. Hierin zijn de CAO-loonstijgingen tot en met 1 januari 2023 meegenomen.

In dit verband is het goed om te memoreren dat we in 2023 grote wijzigingen qua personeel hebben - gerelateerd aan onze omvang - wat in de bedrijfsvoering de nodige uitdagingen met zich meebrengt. Incidentele frictiekosten zijn aan de orde omdat we tijdig personeel moeten aantrekken om een goede werkoverdracht te bevorderen. We verwachten de bezetting in de loop van 2024 weer stabiel op orde te hebben, zodanig dat we ook goed voorbereid zijn op de toekomstige ontwikkelingen in ons werkveld. Een deel van de loonkosten rekenen we tot en met 2026 vooraf toe aan de investeringen.

Baggerbudget

In 2020 heeft het algemeen bestuur ons Plan van aanpak Baggeren vastgesteld. Daarbij hebben we aangegeven dat we toewerken naar een gedifferentieerde aanpak inzake het op diepte houden van onze ligplaatsen, teneinde het voor de deelnemers betaalbaar te houden.

Aangezien de onderwaterwereld van het baggeren voor ons in belangrijke mate *terra incognita* is - en dat voorlopig ook nog blijft - hebben we met het bestuur afgesproken dat het baggerplan wordt geactualiseerd aan de hand van de kennis die al werkend wordt opgedaan. We doen jaarlijks metingen van waterdieptes en de veranderingen daarin in de tijd. Dat betekent dat onze prognoses, ook over benodigde budgetten, met het verstrijken van de jaren steeds nauwkeuriger worden. Ondertussen is er een hele nieuwe dimensie bijgekomen. De gevolgen van PFAS worden ook voor ons steeds zichtbaarder en zorgen voor een zorgwekkende kostenontwikkeling, met name als gevolg van verplicht transport naar specifieke stortlocaties. Als deze trend zich blijft voortzetten zou dit een aanmerkelijke stijging van de toekomstige baggerkosten kunnen betekenen. We zijn ons op dit moment op maatregelen aan het bezinnen om hier passende oplossingen voor te vinden. Voorlopig stellen wij voor om het budget de komende jaren op € 0,2 miljoen te zetten en de reserve op het huidige niveau te handhaven. De onderhoudstermijn stijgt daarmee van 24 naar 30 jaar.

Investerings in maatschappelijk nut

Conform het BBV worden alle investeringen per 2018 geactiveerd. In onze Financiële Verordening en de Nota Activeren, Waarderen & Afschrijven is afgesproken dat investeringen kleiner dan € 25.000 niet worden geactiveerd. Dit kan niet met terugwerkende kracht gebeuren voor de bestaande situatie, dus geldt dit alleen voor nieuwe investeringen.

Doorschuif BTW

De doorschuif-BTW verantwoorden wij als kosten en opbrengsten binnen de exploitatie. Marrekrite financiert deze doorschuif-BTW niet langer voor: dit zorgt voor een betere liquiditeitspositie.

1.1.2 Vervangingsinvesteringen

Marrekrite gaat onverminderd door met de door haar ingezette grote vervangingsopgave. Deze is meerjarig in de investeringsplanning weggezet en duurt zeker nog tot en met 2025. In 2024 zullen we de resterende opgave onder de loep nemen en berekenen wat er nog gebeuren moet en hoe we dat het beste in de tijd kunnen spreiden. Evident is dat we met stijgende prijzen bij een gelijkblijvend budget de afgelopen jaren minder meters konden wegzetten, dan vooraf gedacht. Anderzijds behalen we via onze aanbestedingen soms interessante meevallers. Desondanks is het reëel om ervan uit te gaan dat we ook in de jaren 2026, en mogelijk ook 2027 en 2028 nog voor een aantal vervangingen zullen komen te staan. Spreiding van de betreffende projecten in de tijd lijkt echter goed mogelijk. Op dit moment hebben we geen aanwijzingen dat er voorzieningen in heel slechte staat zijn.

Wat eerder al duidelijk is geworden is dat – zodra de nu nog resterende vervangingen afgerond zijn – de hierop volgende grotere vervangingsopgave pas weer vanaf 2045 aan de orde is. Het gaat daarbij om de eerste generatie steigers, die jaren terug in kunststof is vervangen. Die zijn als eerste weer aan de beurt om straks te worden vervangen, tussentijdse incidenten daargelaten. Overigens gaat het hierbij om schattingen van de vervangingsdata, want het een en ander is uiteraard mede afhankelijk van de staat van het gebruikte materiaal tegen die tijd. Wij bouwen onze steigers inmiddels al vele jaren van gerecycled kunststof (KLP, Lankhorst Sneek). Aangezien het om een relatief nieuw product gaat, is het nog niet precies te zeggen wat er in de toekomst mee gaat gebeuren. Wel kunnen we veilig stellen dat KLP als *materiaal* zeker 40 jaar meegaat, ook 60 jaar is goed denkbaar.

Het materiaal is dus zeer veelbelovend. Enig voorbehoud moet nog wel worden betracht ten aanzien van de *constructie*. De vraag is hoe die er na enkele decennia uitziet. Vroeger, toen er nog hout werd toegepast, lag de verhouding tussen materiaal en constructie anders. Houten steigers waren vaak al verrot voordat de constructie het begaf.

Als onze kunststofsteigers zich qua constructie ook goed blijken te houden is het goed denkbaar dat de volgende grootschalige vervangingsopgave per 2045 nog helemaal niet nodig is, omdat zowel het materiaal als de constructie nog goed zijn. Voorlopig lijkt het daar sterk op.

Behalve *steigers*, beheren we ook een groot aantal *damwanden*, die we bouwen in een combinatie van beton en KLP. Voor dit type voorzieningen houden we een levensduur van 50 jaar aan, opnieuw kijkend naar wat we over het materiaal en over de constructie weten.

Met beton als *materiaal* is een levensduur van 50 jaar makkelijk haalbaar. Maar hoe zit het met de constructie? Hoe zit het bijvoorbeeld met de verankering? Zeer waarschijnlijk is dat straks de zwakke schakel. Daarom voeren we de ankers al enige jaren extra zwaar uit. Desondanks blijft het voorlopig nog wel de vraag hoe lang deze het houden. We kiezen in het geval van onze damwanden daarom voor de veilige weg met een prognose van 50 jaar. Het zou ons niet verbazen als degenen die ons werk straks van ons overnemen een paar stevige meevallers hebben, omdat zij de vervangingsdata kunnen opschuiven.

Marrekrite wil een frontspeler zijn als het gaat om duurzaamheid, niet in woorden, maar in concrete keuzes en maatregelen. De optie om tropisch hardhout te gebruiken is voor ons al jaren principieel niet meer aan de orde. Maar duurzaamheid is niet meer alleen een kwestie van de juiste materialen gebruiken en in gesloten cirkels werken. Wat de meeste zoden aan de dijk zet, is om de levensduur zo lang mogelijk op te rekken. “Reduce, re-use en repair” staan in de duurzaamheidscycli nog altijd vóór het begrip “recycle”, dat helaas nog altijd de meeste aandacht krijgt. Recyclen is leuk, maar het kan slimmer. “Wat als we niets doen?” dat moet altijd de eerste vraag zijn, want in nieuwbouw schuilt de grootste milieu-impact. Volgens sommige experts vraagt dat bijvoorbeeld tot wel 75% van alle benodigde energie in de levenscyclus. Alleen al daarom is het de vraag hoe duurzaam een nieuwe (elektrische) auto is. Hoe minder – en dus hoe later in de tijd - we hoeven te vervangen, hoe beter, overigens ook gezien vanuit kostenperspectief. Daarom dient nieuwbouw altijd zeer doordacht te gebeuren, te meer omdat we materiaal uit de aarde gebruiken dat niet oneindig voorradig is. Hoewel er veel valt af te dingen op de milieuvriendelijkheid van beton als materiaal, vindt Marrekrite het gebruik ervan op en om het water gerechtvaardigd. Iedereen die onderhoud pleegt, weet dat water en zuurstof samen de motor de motor zijn van verval. De productie van beton is weinig milieuvriendelijk, maar doordat het minimaal driemaal langer meegaat dan hout, is helder dat beton de betere keuze is, de andere kosten gemoeid met driemaal herbouw daargelaten.

Met de investeringen die voor de komende jaren in de planning staan, blijft Marrekrite duurzaam investeren in haar recreatieve voorzieningen en zo ook in de (Friese) economie. De kapitaallasten die met deze vervangingsinvesteringen gemoeid zijn, bekostigen we volledig uit de deelnemersbijdragen.

Gezien de enorme prijsstijgingen sinds 2021 moet het jaarlijkse investeringsplafond minimaal op het niveau van 2023 (€ 1,5 miljoen) worden gehandhaafd. Dat is onvermijdelijk om stevig te kunnen blijven inzetten op de hoognodige vervangingen. Zoals bovenstaand al werd opgemerkt, sluiten we niet uit dat we in 2026 (e.v.) ook nog investeringen zullen moeten doen om de totale (grote) vervangingsopgave te kunnen voltooien. Dit is met name het gevolg van de prijsstijgingen. In 2024 zal hiervoor een prognose worden opgesteld, zodat de meerjarenraming hierop eventueel kan worden aangepast.

Investeringsbegroting 2025

	Afschrijvingstermijn		
Damwanden	900.000	50	jaar
Steigers	600.000	40	jaar
Marboeien	-	10	jaar
Uren	40.000	40/50	jaar
Overig	60.000	nab	jaar
Investeringskrediet 2024	<u>1.600.000</u>		

Kapitaallasten	JR2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
MVA maatschappelijk		-196.937	-233.716	-269.716	-269.297	-270.123	-270.123	-273.123	-273.123
MVA economisch		-26.230	-32.043	-32.020	-30.040	-18.331	-14.386	-9.821	-8.909
Rente-omslag		-112.903	-166.531	-188.129	-187.608	-180.686	-173.742	-166.808	-159.875
TOTAAL		<u>-336.070</u>	<u>-432.290</u>	<u>-489.865</u>	<u>-486.945</u>	<u>-469.140</u>	<u>-458.251</u>	<u>-449.752</u>	<u>-441.907</u>

Personeelskosten	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Loonkosten incl WG	-712.000	-699.000	-713.000	-727.000	-741.000	-755.000	-769.000	-783.000	-797.000

Overigens speelt voor de toekomst bij de vervangingsinvesteringen ook de revisie van de routenetwerken op land. Die zijn van andere omvang dan de vervangingsinvesteringen op het water.

1.1.3 Liquiditeit

Met het huidige investeringsniveau konden we eerder al zien dat het niet langer houdbaar is voor Marrekrite om de investeringen met eigen vermogen te bekostigen. Konden we in 2021 nog volstaan met een kortlopende lening van € 1,0 miljoen, in 2022 hebben we via de gemeente Súdwest-Fryslân een langlopende lening aangetrokken van € 4,0 miljoen tegen 1,825% rente. Op deze wijze hebben we onze liquiditeitsbehoefte op dat moment veiliggesteld. We zullen in de loop van 2024 en vermoedelijk in 2025 en 2026 nogmaals een vreemd vermogen moeten aantrekken om het restant van onze vervangingsoperatie te financieren: hiermee is in deze begroting rekening gehouden. Deze behoefte wordt versterkt door de prijsstijgingen als gevolg van de stijgende inflatie. Wat daarbij ook goed moet worden bedacht, is dat het besluit tot afbouw van ons eigen vermogen - dat "in betere tijden" werd genomen - in de nieuwe financiële werkelijkheid zorgt voor extra druk op onze liquiditeit. We zullen de ontwikkelingen op korte voet moeten volgen, zodat we het bestuur tijdig een voorstel kunnen doen voor het aantrekken van aanvullende leningen.

Binnen dit investeringsbudget kijken we jaarlijks eerst waar de prioriteit qua benodigde vervangingen het hoogst is. Die locaties pakken we als eerste aan. Deze praktische werkwijze voldoet al jaren uitstekend. Mocht de opgave toch groter blijken dan het budget toestaat, dan zouden we bepaalde voorzieningen tijdelijk af kunnen sluiten en de vervanging ervan kunnen uitstellen. De afgelopen 10 jaar is dit overigens nog nooit nodig geweest, ook niet in de jaren dat we flinke achterstanden hadden. Dat is een geruststellende gedachte. We hebben de zaak goed in de hand.

1.1.4 Begrotingsresultaat

TOTAAL MARREKRITE	JR2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten		2.303.056	2.384.310	2.145.954	2.198.033	2.251.674
Lasten		-2.543.477	-2.671.490	-2.245.770	-2.234.894	-2.241.227
Saldo (voor bestemming)		-240.421	-287.180	-99.816	-36.862	10.446
Ottrekking uit reserves		250.000	250.000	50.000	-	-
Toevoegingen aan reserves		-	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)		9.579	-37.180	-49.816	-36.862	10.446
TOTAAL MARREKRITE	JR2023	2024	2025	2026	2027	2028
Structurele baten			2.344.310	2.125.954	2.198.033	2.251.674
Incidentele baten			290.000	70.000	-	-
Saldo baten			2.634.310	2.195.954	2.198.033	2.251.674
Structurele lasten			-2.410.408	-2.195.770	-2.234.894	-2.241.227
Incidentele lasten			-261.082	-50.000	-	-
Saldo lasten			-2.671.490	-2.245.770	-2.234.894	-2.241.227
TOTAAL MARREKRITE						
Saldo structurele baten en lasten			-66.098	-69.816	-36.862	10.446
Saldo incidentele baten en lasten			28.918	20.000	-	-
			-37.180	-49.816	-36.862	10.446

We lichten het geprognosticeerde begrotingsresultaat in hoofdstuk 2 per programma toe.

1.2 Samenstelling bestuur en organisatie

Het algemeen bestuur (AB) bestaat, tussentijdse mutaties daargelaten, op 1 januari 2025 uit de volgende leden:

Algemeen Bestuur	
<i>deelnemers</i>	<i>bestuursleden</i>
Provincie Fryslân (voorzitter)	De heer Douwstra
Gemeente Achtkarspelen	De heer Spoelstra
Gemeente Dantumadiel	De heer Kempenaar
Gemeente De Fryske Marren	De heer Van Iddekinge
Gemeente Harlingen	De heer Schoute
Gemeente Heerenveen	Mevrouw Rinkes
Gemeente Leeuwarden	De heer Reitsma
Gemeente Noardeast-Fryslân	Mevrouw Slijver
Gemeente Opsterland	De heer Jonkman
Gemeente Smallingerland	De heer Hoekstra
Gemeente Súdwest-Fryslân	De heer Rietman
Gemeente Tytsjerksteradiel	Mevrouw Willemsma
Gemeente Waadhoeke	Mevrouw Van der Meer
Gemeente Weststellingwerf	De heer Hoen

Het dagelijks bestuur (DB) bestaat op 1 januari 2025 uit de volgende leden:

Dagelijks Bestuur	
<i>deelnemers</i>	<i>bestuursleden</i>
Provincie Fryslân (voorzitter)	De heer Douwstra
Gemeente De Fryske Marren	De heer Van Iddekinge
Gemeente Leeuwarden	De heer Reitsma
Gemeente Noardeast-Fryslân	Mevrouw Slijver
Gemeente Opsterland	De heer Jonkman
Gemeente Súdwest-Fryslân	De heer Rietman

1.3 Leeswijzer

De opbouw van de begroting wordt in belangrijke mate voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en ziet er als volgt uit:

- In Hoofdstuk 2 treft u de beleidsbegroting aan, bestaande uit de plannen voor het jaar 2025, onderverdeeld naar de programma's Bedrijfsvoering, Waterrecreatie, Landrecreatie, Baggeren, Ontwikkelingen en tot slot het programma Wimpels, Donaties & Vrijwilligers.
- Hoofdstuk 3 bestaat uit de paragrafen waar we ingaan op de bedrijfsvoering, de financiering, het weerstandstandsvermogen en het onderhoud van onze kapitaalgoederen.
- In de Financiële Begroting (Hoofdstuk 4) schetsen wij een beeld van onze financiële positie en geven wij met onze meerjarige investeringsplanning een financiële doorkijk naar de jaren 2026 – 2028. Hier vindt u ook de verplicht voorgeschreven bijlagen uit het BBV.

2 Beleidsbegroting

2.1 Programmaplan

2.1.1 Beleidskader

Recreatieschap Marrekrite onderhoudt en beheert ongeveer 33 kilometer aan vrije ligplaatsen in het Friese buitengebied, zorgt voor het afvoeren van recreatieafval en voor het onderhouden van het groen bij de ligplaatsen (maaïen en snoeien). Ook het op diepte houden van de ligplaatsen is vanouds een taak. Op zeer bescheiden schaal onderhoudt het schap ook boeien en bakens in recreatievaarten.

Op het domein landrecreatie is Marrekrite vooral actief met het onderhoud aan de fiets- en de wandelknooppuntnetwerken, maar ook met de toeristische opstappunten (TOP's). Ook het in kaart brengen en actueel houden van alle routes in Fryslân behoort tot het werk van het schap.

Daarnaast verricht Marrekrite namens - en voor - de deelnemers (provincie Fryslân en gemeenten) nog tal van andere taken, die we in dit verband niet alle benoemen. Doel van dit alles is *een uniforme, toeristisch- recreatieve basisinfrastructuur op water en land te bewerkstelligen*. Daartoe wordt, behalve met de deelnemende Friese gemeenten en de provincie Fryslân nauw samengewerkt met partijen als Merk Fryslân, Wetterskip, It Fryske Gea (IFG), Staatsbosbeheer (SBB) en vele anderen.

2.1.2 Programma's

De begroting van Recreatieschap Marrekrite bestaat uit zes programma's:

1. Bedrijfsvoering
2. Waterrecreatie
3. Landrecreatie
4. Baggeren
5. Ontwikkelingen
6. Wimpels, Donaties & Vrijwilligers

2.2 Programma Bedrijfsvoering

Het achterliggende doel van het programma 'Bedrijfsvoering' is, dat de primaire processen binnen de organisatie effectief verlopen en dat er goed wordt samengewerkt met – en namens - deelnemers en bestuur. De kosten die betrekking hebben op de bedrijfsvoering zijn onder andere: personeelskosten, secretariaatskosten, kantoorkosten en communicatie. Maar ook zaken als de aan- en verkoop van grond, de waterschapslasten en ruilverkavelingsrente worden verantwoord onder dit programma.

We rekenen de loon- en salariskosten van onze medewerkers toe aan de programma's en aan de investeringen waar deze betrekking op hebben. Dit doen we middels een integraal uurtarief. Dit tarief bevat ook de niet direct toe te rekenen loon- en salariskosten van de ondersteunende functies, de zogenaamde overhead. Het overheadpercentage is - ten behoeve van een juiste vervaardigingsprijs van onze producten en dienstverlening - voor 2025 geactualiseerd en berekend op 28,21%.

2.2.1 Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Wij werken eraan de interne organisatie op orde te houden, zodat wij onze taken naar behoren kunnen uitvoeren, de deelnemers en het bestuur kunnen adviseren en hun belangen zo goed mogelijk kunnen behartigen.

2.2.2 Huisvesting

Marrekrite is per april 2022 naar het voormalige provinciale steunpunt in Uitwellingergera verhuisd. Deze locatie is bij uitstek geschikt onze organisatie omdat we hier eindelijk de functies *kantoor*, *werkplaats* en *haven* bij elkaar hebben gebracht. Dit biedt ons op veel vlakken voordeel boven de situatie waarin we de afgelopen jaren werkten.

Aangezien wij voor het gebruik van deze voorzieningen met de provincie een langlopende overeenkomst zijn overeengekomen, zijn op dit punt geen bijzondere zaken te verwachten.

2.2.3 Personeel

In de bovenstaande tabel zijn de overheadkosten de meest bepalende factor. Het betreft de kosten die geen directe relatie hebben met de dienstverlening van Marrekrite en die we niet op grond van de integrale kostprijs kunnen toerekenen aan onze producten. Door het proces van "insourcing" van taken zien we de personeelslasten van Marrekrite iets groeien. Daar staat tegenover dat we de inhuur van derden en het uitbesteden van werk steeds verder kunnen beperken.

Marrekrite werkt in 2025 met een formatie 8,67 fte en heeft hiervoor naar verwachting 11 personen in dienst. Van de formele formatie van 8,67 fte rekenen we 2,44 fte tot de overhead. Het overige personeel rekenen we toe aan de programma's Waterrecreatie en Landrecreatie. De gemiddelde parttime-factor bedraagt 87%. Waar specifieke kennis noodzakelijk is en dit doeltreffend en doelmatig is, kopen we dit in. Voor 2025 gaat het hierbij (voorzienbaar) om noodzakelijke financiële ondersteuning. Ook is inhuur op het vlak van weg- en waterbouw noodzakelijk. Daarnaast huren we in de uitvoering van het maaiwerk ook mensen van buiten in, in eerste instantie vanuit SW.

2.2.4 Wat mag het kosten?

Bedrijfsvoering	JR2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten		2.086.898	2.157.668	1.918.812	1.970.377	2.023.488
Lasten		-1.022.590	-1.166.781	-697.134	-669.721	-666.992
Saldo (voor bestemming)		1.064.308	990.887	1.221.678	1.300.656	1.356.495
Onttrekking uit reserves		250.000	250.000	50.000	-	-
Toevoegingen aan reserves		-	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)		1.314.308	1.240.887	1.271.678	1.300.656	1.356.495

2.3 Programma Waterrecreatie

Onder het programma Waterrecreatie vallen alle taken die betrekking hebben op het vernieuwen en het vervangen, alsmede het beheer en onderhoud, van de infrastructuur op en om het water. De taken variëren van (regie op) nieuwe investeringen en vervangingsinvesteringen, het uitvoeren van dagelijks onderhoud, recreatieafvalinzameling, groenbeheer tot werken aan een uniformere brug- en sluisbediening.

2.3.1 Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?

Dagelijks Onderhoud

De kosten die voortkomen uit kleinere reparaties, die wij in eigen beheer uitvoeren of uitbesteden aan derden, rekenen we tot de kosten op de post *dagelijks onderhoud* (DO). Door de grootschalige vervangingsinvesteringen van de afgelopen jaren en door ook de komende tijd duurzame steigers en damwanden te blijven bouwen, kunnen wij het dagelijks onderhoud uitvoeren met een relatief beperkt budget, alsmede een minimale bezetting qua personeel en materieel.

Opmerkelijk is wel dat dat we laatste jaren opeens met een serie branden aan voorzieningen zijn geconfronteerd. Voorheen kenden we dit fenomeen eigenlijk niet. De benodigde reparaties rekenen we in principe toe aan de post “dagelijks onderhoud”. Duidelijk is dat zaken als branden een flinke invloed hebben op het benodigde budget, terwijl deze kosten tegelijk niet te begroten zijn.

Vervangingsinvesteringen

Per 2018 activeren wij de investeringen in de vervanging van aanlegvoorzieningen (investeringen met maatschappelijk nut). De voortgang in de uitvoering van de investeringsopgave wordt verantwoord in de voortgangsrapportage (herfst) en in de jaarstukken (voorjaar).

Voor de volledigheid geven wij in het onderstaande een samenvatting van een aantal belangrijke beleidskeuzes van waaruit de jaarlijkse vervangingsopgave al vele jaren wordt gedestilleerd:

- a) Zoveel mogelijk werken vanuit kennis en data met betrekking tot het gebruik van voorzieningen (tellingen, provinciale monitoringscijfers, observaties) en trends in de watersport, zodat er een goed beeld ontstaat van de benodigde capaciteit.
- b) Ligplaatsen waar mogelijk aansluiten op fiets- en wandelstructuren.
- c) Nieuwe plekken realiseren en elders meters inleveren (waar dat verantwoord is), om zo te werken aan een optimalere spreiding over Fryslân, zonder te groeien.
- d) Zoveel mogelijk locaties behouden, maar wel afslanken op locaties met erg grote capaciteit.
- e) Waar mogelijk het eigendom van percelen afstoten en focussen op recreatief medegebruik.
- f) Duurzaam materiaalgebruik: hout vervangen door kunststof (KLP) en beton.
- g) Locaties damwanden in principe alle behouden. Vervangen door beton-kunststof exemplaren.
- h) Steigers waar mogelijk vervangen door damwanden (in overleg met terreinbeheerders en rekening houdend met natuurdoelen).

Groenbeheer

Al jaren kijken we met grote interesse naar wat zich in de SW afspeelt. Dat het werven van assistenten op onze maaiboten (uit de SW) steeds moeilijker wordt, tekent zich al geruime tijd af. In 2023 heeft dit er al toe geleid dat we delen van ons werk bij derden moesten neerleggen, waardoor we met stevige tarieven te maken kregen, fors meer dan we gewend waren.

We zitten dus in een overgangsfase van het werken met SW-ers naar werken met de reguliere markt. In de loop van 2024 zal dit zich verder uitkristalliseren, wat mogelijk op een later moment tot een bijstelling van de begroting aanleiding kan geven. Dit op het moment dat we er opnieuw niet in slagen om personeel vanuit de SW aan te trekken.

Recreatieafval

Marrekrite wordt alom geprezen voor een zeer belangrijke en unieke vorm van dienstverlening, namelijk het werk met de milieuboot, onze vuilniswagen op het water. Met 120 containers op zo'n 60 plekken in de provincie, halen wij gedurende het seizoen ongeveer 175 ton recreatieafval op. Dit is vanouds een tijdrovende klus, die veel vraagt van mensen en materieel. De laatste jaren zijn er forse slagen gemaakt om dit werk efficiënter te laten verlopen, zoals in het Jaarverslag 2022 te lezen is. Tegelijk is er de laatste tijd veel geïnvesteerd in de boot, maar met de aangescherpte regels en strengere inspecties is ook duidelijk dat we nog niet klaar zijn.

In 2024/2025 zal helderder worden hoe de toekomst er wat dat betreft uit komt te zien. Ook zal er, nu steeds meer containers aan vervanging toe zijn, gekeken moeten worden naar de wijze van inzamelen. Misschien moeten we wel een doorstart gaan maken met een ander type container. Dat vraagt automatisch ook aanpassingen aan de kraan. Ook moet er nagedacht worden over het wellicht scheiden van glas. Nu gaat alle afval in één grote container en vindt na-scheiding bij Omrin plaats. Helder is dat wij niet eenzijdig kunnen opereren. Veranderingen in het *inzamelen* hebben een direct gevolg voor de *verwerking* bij Omrin. Zodra deze zaken zich duidelijker aftekenen zal er ook meer zicht komen op de financiële gevolgen.

Adviescommissies en werkgroepen

In 2016 is - op verzoek van de deelnemers - de werkgroep "Harmonisatie Brug- & Sluisbediening" van start gegaan. In deze werkgroep zijn de deelnemers afgevaardigd die in hun gebied veel met bruggen en sluisen te maken hebben. Marrekrite organiseert minimaal tweemaal per jaar een vergadering en treedt daarbij op als voorzitter.

Hoewel de uiteindelijke opdracht van de werkgroep is te werken aan een zo klantvriendelijk en homogeen mogelijk bedieningsregime van de bruggen en sluisen in de provincie, wordt deze vooral gebruikt als platform om allerlei lopende zaken met elkaar af te stemmen. Daarom vergaderen we in ieder geval een keer vóór de start van het nieuwe seizoen en één keer als het seizoen voorbij is.

In 2016 is ook een tweede werkgroep onder voorzitterschap van Marrekrite van start gegaan, "Camperen, Kamperen & Handhaving". In deze werkgroep hebben R&T-ambtenaren zitting, die de regio's vertegenwoordigen. Zij denken en werken mee aan voorstellen, die eraan bijdragen dat we zaken rondom de betreffende domeinen (camperen, kamperen, handhaven) goed en vooral uniform voor onze gehele provincie kunnen regelen.

Sinds enige tijd wordt er vrijwel uitsluitend gewerkt aan de opgave "camperen". Voortgang op de domeinen "kamperen" en "handhaving" is zeer gewenst, maar helaas door krapte in capaciteit geen prioriteit. Dat wil niet zeggen dat hier geen grote uitdagingen liggen. Vooral het thema "handhaving" is ons al jaren een stevige doorn in het oog. Op "langliggers" mag Marrekrite bijvoorbeeld niet handhaven, terwijl de watersport ons hier wel op aanspreekt. De betreffende boten liggen immers op onze plekken. Wij hebben de vurige wens dat we op dit vlak met onze deelnemers stappen kunnen zetten. Als we niets doen, wordt het probleem alsmaar groter (het zogenaamde "broken windows fenomeen") en Marrekrite blijft in haar maag zitten met een probleem dat we niet mogen oplossen omdat we geen bevoegdheden hebben. Dat is frustrerend.

2.3.2 Wat gaat het kosten?

Waterrecreatie	JR2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten		16.158	16.643	17.142	17.656	18.186
Lasten		-886.867	-823.289	-860.327	-866.899	-866.915
Saldo (voor bestemming)		-870.709	-806.646	-843.185	-849.243	-848.729
Onttrekking uit reserves		-	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves		-	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)		-870.709	-806.646	-843.185	-849.243	-848.729

2.4 Programma Landrecreatie

Binnen het programma Landrecreatie gaat het om: het beheer en onderhoud van de fiets- en wandelknooppuntnetwerken, overige routestructuren, toeristische overstappunten (TOP's), het initiëren en faciliteren van nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van de infrastructuur voor de landrecreatie, alsmede het coördineren van nieuwe en bestaande netwerken in Fryslân.

2.4.1 Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?

Fiets- en wandelknooppuntnetwerken

We voeren het onderhoud aan beide knooppuntnetwerken (fietsen en wandelen) elk jaar uit via één uitgebreide inspectie- en schoonmaakronde. Incidentele meldingen, waaronder schades, verhelpen we jaarrond.

Daarnaast voeren we jaarlijks ook trajectwijzigingen door, bijvoorbeeld vanwege infrastructurele werken, wensen van derden, kwaliteitsverbetering in verband met de aansluiting op ligplaatsen en TOP's, e.d. Waar mogelijk brengen we de kosten daarvan in rekening bij het project dat de aanleiding is voor de wijziging, dan wel, bij de opdrachtgever van de wijziging. Is het niet mogelijk de kosten elders in rekening te brengen, dan is er in ons eigen budget beperkt ruimte om een enkele noodzakelijke trajectwijzigingen door te kunnen voeren.

De bovenstaande aanpak is niet alleen efficiënt gebleken, mede hierdoor zijn wij als Fryslân in de kwaliteitsmonitor van het Landelijk Fietsplatform al jaren één van de beste fietsregio's. We streven ernaar deze topospositie te behouden.

De (onderhouds)kosten voor het beheer van, en onderhoud aan, de netwerken vallen onder de algemene bijdrageregeling. Waar incidenteel grotere investeringen noodzakelijk zijn (met name trajectwijzigingen), maken we hierover vooraf extra afspraken met de deelnemers. Er is tot eind 2024 een lopend onderhoudscontract met een aannemer. Voor de periode vanaf 2025 zal het onderhoud aan de netwerken en TOP's in 2024 opnieuw worden aanbesteed.

Zowel het fiets- als wandelnetwerk zijn in de periode 2018/2019 gereviseerd. De bebording van het fietsnetwerk is volledig vervangen en het wandelnetwerk is verder afgerond (provinciedekkend) en waar nodig is daar groot onderhoud gepleegd. Ook bij deze netwerken zien we dat, door het gebruik van gerecycled kunststof voor de dragers, deze een lange levensduur hebben. Een groot deel staat al sinds de realisatie van de netwerken (waarvan de eerste reeds in 2003) in het veld. Bij de revisie is destijds dan ook geconcentreerd op de bebording zelf. Voor de bebording gaan we uit van een levensduur van ca. 10 jaar, maar ook hier zien we dat in de praktijk vaak een langere levensduur mogelijk is. Daarnaast worden borden, indien ze erg slecht zijn, ook al tijdens het dagelijks onderhoud vervangen. Voor de komende jaren voorzien wij dan ook nog geen groot onderhoud voor het fiets- en wandelnetwerk.

Toeristische overstappunten (TOP's)

We zien al jaren dat het TOP-project veel tijd en inzet van onze mensen vraagt. Wij doen het werk voor de deelnemers feitelijk "gratis". Er staan namelijk geen extra middelen tegenover onze eigen ureninzet, ondanks het feit dat het om een tijdelijk project gaat. Als de beoogde TOP's (ca. 40 stuks) straks eenmaal in veld staan, breekt de fase van puur beheer en onderhoud aan. Die taak ligt ook bij Marrekrite en is voor ons logisch en pragmatisch in te vlechten in ons takenpakket. De beheer- en onderhoudskosten van de al gerealiseerde TOP's zijn reeds onderdeel van de algemene bijdrageregeling. Dit is echter gebaseerd op 10 TOP's (het aantal dat rond 2022, de start van de nieuwe bijdrageregeling, gerealiseerd was). De komende jaren zullen, door de toename van het aantal TOP's, de beheer- en onderhoudskosten stijgen.

Voor de TOP's worden jaarlijks twee inspectierondes uitgevoerd. Incidentele meldingen worden jaarrond verholpen.

Om wat meer snelheid in de realisatie van nieuwe TOP's te brengen, is in 2022 in overleg met het bestuur extra mankracht binnengehaald, maar omdat er tegelijkertijd mensen de organisatie verlieten, schoten we hier per saldo weinig mee op. In 2025 zullen we het opnieuw van onze vaste bemanning moeten hebben, aangezien het contract met de huidige, extra kracht half 2024 afloopt. Dat brengt als risico met zich mee dat het nog langer duurt voor alle gewenste TOP's gerealiseerd zijn.

Het duurt soms maanden voor een TOP er ook echt staat. Er is nóg een factor die maakt dat het TOP-project, hoe belangrijk het ook is, niet de gewenste versnelling krijgt. Marrekrite heeft in de realisatie een regierol, terwijl wij niet de mogelijkheid hebben om zaken bij de betrokken partijen af te dwingen. We zijn een voorzitter zonder hamer. Zo zien we dat zaken onnodig lang duren, omdat aan andere zaken meer prioriteit wordt gegeven. We zitten soms lang in de wachtkamer en dat vertaalt zich in lange doorlooptijden. Dit leidt tot ambtelijk-bestuurlijke spagaten waar wij ons niet altijd gemakkelijk bij voelen. Het enige dat wij kunnen doen is werken aan diverse TOP's tegelijk. Als we moeten wachten in het ene deelproject, kunnen we misschien weer door in het andere.

2.4.2 Wat gaat het kosten?

Landrecreatie	JR2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten		-	-	-	-	-
Lasten		-343.000	-435.420	-441.908	-451.467	-460.096
Saldo (voor bestemming)		-343.000	-435.420	-441.908	-451.467	-460.096
Onttrekking uit reserves		-	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves		-	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)		-343.000	-435.420	-441.908	-451.467	-460.096

2.5 Programma Baggeren

Op het domein baggeren is het lastig gebleken de snelheid te maken die we wensen. De laatste jaren lukte het ons niet om de begrote budgetten ook daadwerkelijk aan te wenden. Per saldo is er dus weinig gebeurd, in de zin van uitvoerend werk bij de voorzieningen. Dit komt door een combinatie van factoren, waarbij technisch-procedurele zaken (PFAS, onderzoeken, vergunningen) in relatie tot een beperkte capaciteit (mankracht) de belangrijkste zijn. Ondertussen zijn de prijzen enorm gestegen, waardoor helder is dat we – als we eenmaal aan het werk zijn – duidelijk minder kunnen doen dan eerder werd gedacht.

Beperkte mankracht, complexe regelgeving en ingewikkelde kwesties rondom PFAS, en dergelijke, zijn niet de enige zaken die vertragend werken. In de realisatie van onze ambities blijven we ook mede afhankelijk van de inzet van andere waterbeheerders (provincie, gemeenten, waterschap). Duidelijk is dat zelfstandig baggeren relatief duur is, zeker voor een kleine partij als Marrekrite. Het zou goed zijn als de overheden in Fryslân nauwer gaan samenwerken, iets waar Marrekrite al jaren voor pleit. Feitelijk is de huidige situatie vergelijkbaar met hetgeen in de Begroting 2024 werd geschetst.

We hebben een bestemmingsreserve Baggeren (BB) opgebouwd, die we – zolang we niet definitief zicht hebben op de meerjarige baggerverplichtingen - behandelden *als ware het een voorziening*. Tot het moment dat we beter weten waar we het over hebben, hebben we de exploitatielasten voor deze baggeropgave met een jaarbudget van € 250.000 structureel in onze begroting verwerkt.

We hebben met ons Plan van Aanpak Baggeren, waarmee het algemeen bestuur eind 2020 heeft ingestemd, een eerste aanzet gegeven voor het prioritair baggeren van onze meest populaire ligplaatsen (“top 12”) en kiezen voor het overige voor maatwerk en aansluiting bij de verwachtingen van de watersport.

In het Baggerplan uit 2020 is tevens duidelijk aangegeven, dat structureel aan de baggeropgave werken voor Marrekrite een nieuw fenomeen is. We kennen de situatie onder water niet zo goed als die erboven. Dat betekent dat we werkenderwijs de komende jaren kennis zullen opdoen, waarmee onze meerjarige prognoses de komende tijd steeds betrouwbaarder zullen worden. Wat er werkelijk op langere termijn structureel nodig is aan middelen, weten we daarom pas over een aantal jaren: we moeten eerst weten wat de gemiddelde aanslibbing op de belangrijkste plekken is.

2.5.1 Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?

“Het op diepte brengen/houden van ligplaatsen” is het bestedingsdoel voor de bijdragen van de deelnemers in het kader van het programma Baggeren. In de praktijk betekent dit grofweg het baggeren tot 4 meter vóór de aanlegplaats en over de hele lengte van die aanlegplaats. Om een start te maken met projectmatig baggeren, hebben we gesteld dat onze Top 12 ligplaatsen (de meest bezochte locaties) prioriteit hebben. De 80/20-regel leert immers dat als onze inzet zich op de juiste 20% richt, we hiermee 80% van de klachten/problemen kunnen voorkomen.

2.5.2 Wat gaat het kosten?

Baggeren	JR2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten		-	-	-	-	-
Lasten		-250.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Saldo (voor bestemming)		-250.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Onttrekking uit reserves		-	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves		-	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)		-250.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000

2.6 Programma Ontwikkelingen

Binnen het programma Ontwikkelingen kunnen nieuwe (incidentele) ontwikkelingen in gang worden gezet rondom voorzieningen van Marrekrite en/of de infrastructuur voor de water- en landrecreatie. Voorstellen voor projecten als deze worden, na goedkeuring van het bestuur, uit dit programma betaald. Op deze wijze kan Marrekrite haar ambitie op het vlak van innoveren en verduurzamen handen en voeten geven en bijdragen aan het aantrekkelijker maken van Fryslân als dé provincie voor water- en landrecreatie. Dit ligt in lijn met ons statutaire doel: *het verbeteren van het leefklimaat van de inwoners (recreanten) en de bevordering van het toerisme.*

2.6.1 Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?

We hanteren jaarlijkse budgetten voor “ontwikkelingen/innovaties” op de domeinen water en land. Omdat het veelal gaat om het inspringen op zaken die zich relatief onverwacht voordoen, is het begroten hiervan lastig. Desondanks hebben we sinds 2023 hiervoor extra (structurele) middelen opgenomen in de begroting. Het bestuur kan in voorkomende gevallen ook besluiten om voor zaken als deze geld in te zetten uit de Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling Recreatie (BIOR).

2.6.2 Wat gaat het kosten?

Ontwikkelingen	JR2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten		-	-	-	-	-
Lasten		-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Saldo (voor bestemming)		-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Onttrekking uit reserves		-	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves		-	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)		-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000

2.7 Programma Wimpels, donateurs en vrijwilligers

Binnen dit programma komen alle inkomsten en uitgaven samen, die te maken hebben met de wimpelverkoop, de vrijwilligerszaken en met de donateurs die de Marrekrite ondersteunen.

2.7.1 Wat willen we bereiken en wat willen we gaan doen?

Wimpels

Watersporters dragen bij aan het in stand houden van onze aanlegvoorzieningen door het vrijwillig kopen van de bekende Marrekrite-wimpel. Per 2024 hebben we, voor het eerst in jaren, een verhoging van de prijzen doorgevoerd. Van alle 3 typen wimpels is de prijs met € 5 verhoogd. Per 2024 kost de “kleine” (standaard) wimpel € 20, de middelgrote € 25 en de grote wimpel € 30. In 2023 is geëxperimenteerd met een variant op de wimpel in de vorm van een sticker. Wij noemen dit het *vignet*. Ook in 2024 zal hiermee worden geëxperimenteerd. Tot nu toe lopen de vignetten nog niet erg hard, maar het is nog te vroeg om conclusies te trekken. Op aanraden van onze vrijwilligers kiezen wij ervoor om voor het vignet dezelfde prijs aan te houden als voor de kleine wimpel. Dit om onderlinge verdringing te voorkomen.

Vrijwilligers

We hebben een stabiele, positieve groep vrijwilligers (circa 25 mensen) die ons op goede wijze aanvult in onze werk, met name op de gebieden *wimpelverkoop* en *toezichthouden*. Hoewel we af en toe nog een nieuwe vrijwilliger mogen verwelkomen, zien we het aantal actieve vrijwilligers per saldo elk jaar iets teruglopen, bijvoorbeeld als gevolg van leeftijd of gezondheid. Het is duidelijk dat wij de komende tijd rekening moet houden met een verdere afname van het aantal actieve vrijwilligers. Dit is geen nieuw feit en daarom anticiperen wij hier al jaren op, onder meer door onze webshop verder te professionaliseren en ons meer te richten op online verkoop.

Wat de *inspecties* betreft, ook hier worden we steeds onafhankelijker van de inzet van vrijwilligers. Door goede keuzes te maken qua toepassing van materiaal en qua bouw en constructie, krijgen we het onderhoud aan onze voorzieningen steeds beter onder controle. De oude houten steigers en damwanden die we voorheen beheerden, vroegen veel meer aandacht en zorg dan de huidige, duurzaam gebouwde versies. Wij merken de effecten hiervan op allerlei fronten in de organisatie, zowel qua inzet van personeel als in de kosten van reparaties. De taak van de vrijwilligers wordt hiermee steeds lichter, iets dat mooi in lijn loopt met het feit dat de betreffende mensen steeds ouder worden.

Donateurs

Marrekrite streeft ernaar dat zoveel mogelijk watersporters donateur worden. Dit maakt een deel van de wimpelverkoop voor ons voorspelbaar en beter stuurbaar. Daarbij, donateurs betalen net iets meer, dan mensen die de wimpel “gewoon” kopen en geven daar bovenop vaak ook nog een vrijwillige extra bijdrage.

Het potentieel aan nieuwe donateurs is groot. De meeste mensen zijn namelijk zeer trouw in het kopen van de wimpel. Velen zijn door hun trouwe herhaalaankoop in feite al een soort donateur, alleen nog niet in formele zin. Via een “echt” donateurschap bekrachtigen we hun trouw en borgen de relatie. Dat is voor alle partijen goed en daarom stimuleren wij mensen actief om donateur te worden. Dit lukt prima. In een paar jaar tijd zijn we van 500 naar circa 900 donateurs gegaan.

Hoewel Marrekrite voor het overgrote deel van de wimpelverkoop nog op oude, vertrouwde verkooppunten en op watersportverenigingen steunt, zullen we ongetwijfeld de komende jaren zien dat de online verkoop via onze webshop blijft groeien. Dit zal een effect hebben op ons secretariaat, de plek waar de gehele wimpelorganisatie wordt aangestuurd. Hoe meer wimpels we online verkopen, hoe meer inpak- en verzendwerk er bij ons op kantoor is.

Overigens gaat het daarbij wel om pieken in de belasting, we hebben het er een korte periode heel druk mee. Helaas is dat net de periode waarin het ook erg druk is met het opmaken van de jaarstukken, de controles van de accountants, en dergelijke. Ook dat is goed voelbaar op het secretariaat, aangezien ook de hele boekhouding hier wordt gedaan.

Het secretariaat (officemanagement) is het hart van onze compacte organisatie. Als er iets fout gaat, is het hier het eerst en het best voelbaar. Met de veranderingen die eraan komen, zullen we dus toe gaan naar een grotere formatie. Een andere optie is om de verzending van de wimpels volledig buiten de organisatie te plaatsen, bijvoorbeeld in samenwerking met de SW. Hiermee geven we echter een heel gevoelig domein uit handen. We hebben nu erg weinig klachten en dat willen we graag zo houden.

2.7.2 Wat gaat het kosten?

Wimpels, donateurs en vrijwilligers	JR2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten		200.000	210.000	210.000	210.000	210.000
Lasten		-21.020	-26.000	-26.400	-26.808	-27.224
Saldo (voor bestemming)		178.980	184.000	183.600	183.192	182.776
Onttrekking uit reserves		-	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves		-	-	-	-	-
Saldo (na bestemming)		178.980	184.000	183.600	183.192	182.776

3 Paragrafen

3.1.1 Lokale heffingen

Hoewel een verplichte paragraaf op grond van het BBV, kent Recreatieschap Marrekrite geen Lokale Heffingen.

3.1.2 Weerstandsvermogen en risicomanagement

Het weerstandsvermogen is het vermogen om de financiële risico's van de GR Marrekrite te kunnen opvangen, zonder dat dit directe gevolgen heeft voor de lopende bedrijfsvoering. Om te kunnen bepalen of het weerstandsvermogen van Marrekrite per 31 december 2025 toereikend is, beoordelen we welke risico's het schap loopt en wat de mogelijke (financiële) impact van deze risico's is.

	JR2023			begroting 2024			begroting 2025		
	Begin	Resultaat	Eind	Begin	Resultaat	Eind	Begin	Resultaat	Eind
A Algemene Reserve (AR)				3.720.719	-250.000	3.470.719	3.470.719	-250.000	3.220.719
B Bestemmingsreserve Baggeren (BB)				300.000	-	300.000	300.000	-	300.000
C Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling Recreatie (BIOR)				164.138	-	164.138	164.138	-	164.138
SUBTOTAAL MUTATIES RESERVES				4.184.857	-250.000	3.934.857	3.934.857	-250.000	3.684.857
RESULTAAT NA MUTATIES RESERVES					9.579			-37.180	

Algemene Reserve

De algemene reserve dient ter dekking van de onvoorziene uitgaven. Het grootste risico voor Marrekrite is dat we - als gevolg van ziekte, vertrek of uitval - extra of duurder personeel moeten aantrekken om de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen blijven garanderen. In dergelijke gevallen moeten we teruggevallen op interim-personeel of op uitzendkrachten die, in directe kosten gerekend, duurder zijn dan eigen mensen. De kans dat dit risico zich voordoet is reëel. Daarom houden we voorzichtigheidshalve voor dit risico een bedrag aan ter grootte van 50% van de jaarlijkse personeelskosten. In 2025 bedragen de begrote personeelskosten circa € 700.000, wat in een benodigde weerstandscapaciteit resulteert van € 350.000. De algemene reserve zit daar ruimschoots boven. Per begroting 2022 tot en met 2026 doen we jaarlijks een vermogensuitkering, naar rato van de deelnemersbijdrage. Deze uitkering hebben we per 2023 in de begroting verwerkt met daartegenover een onttrekking aan de algemene reserve, uit te betalen vóór 31 december van het begrotingsjaar. In principe wordt er geen nieuw vermogen meer opgebouwd. Eventuele tekorten onttrekken we aan het eigen vermogen.

In deze begroting handhaven we de begrote uitbetaling van het vermogen tot en met 2026. Daarna evalueren we en kijken in welke mate verdere afbouw van vermogen op verantwoorde wijze kan plaatsvinden. Dat is ook meteen een passend moment om opnieuw naar de bijdrageregeling te kijken.

Eventuele materiële risico's in de vaste organisatiekosten schatten we als zeer beperkt in, omdat hier in belangrijke mate sprake is van flexibiliteit, dan wel van dekking via verplichte verzekeringen. Nu Marrekrite gevestigd is in het voormalige provinciale steunpunt in Uitwellingerga, is ook duidelijk dat hier voor ons nauwelijks risico's uit voortvloeien. Er is sprake van een langlopend huurcontract en de zorg voor het pand ligt bij de provincie.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve Baggeren bedraagt € 300.000. Deze reserve dient als “achtervang” achter de exploitatielasten van de onderhoudsopgave Baggeren als ware het een voorziening.

De bestemmingsreserve Ontwikkeling (BIOR) bedraagt € 164.000 en is ingesteld om nieuwe (incidentele) ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie of landrecreatie mogelijk te maken op het moment dat de aanwezige exploitatiemiddelen onvoldoende zijn. De bestemmingsreserve dient niet ter dekking van structurele exploitatielasten die uit deze initiatieven voort kunnen vloeien.

Aanwezige stille reserves

Naast bovenstaande reserves beschikt Marrekrite ook over meerdere water- en grondkavels. In het verre verleden zijn deze veelal “om niet” verkregen en niet op de balans gewaardeerd. Het BBV staat herwaardering van deze bezittingen niet toe. De omvang van de stille reserves op dergelijke kavels is op de balansdatum niet bepaald. Als gevolg van allerlei heroverwegingen kan het bestuur besluiten om kavels te verkopen aan boeren, natuurorganisaties of andere belangstellenden. Op dat moment dient er getaxeerd te worden.

Financiële kengetallen

Meerjarenbegroting 2025-2028 Kengetallen	Jaarrekening 2023	2024	Meerjarenbegroting			
			2025	2026	2027	2028
Netto schuldquote		320%	306%	335%	325%	299%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		320%	306%	335%	325%	299%
Solvabiliteitsratio		51%	33%	32%	33%	33%
Structurele exploitatieruimte		13%	8%	-1%	-2%	0%
Grondexploitatie		nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Belastingcapaciteit		nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Netto schuldquote

Een positieve schuldquote geeft aan dat per saldo sprake is van een tekort aan (liquide) middelen. Na vele decennia hebben we per 2022 afscheid van het regime om onze werkzaamheden uit eigen middelen te dekken, omdat Marrekrite bij een gelijkblijvend investeringsniveau geen andere optie heeft dan lang vreemd vermogen aan te trekken. De hiermee gemoeide rentelasten zijn ingepast in de begroting. We verwachten in 2024, 2025 en 2026 nogmaals een langlopende lening te moeten aantrekken. De verwachte rentelasten zijn ingeprijsd in de begroting.

Solvabiliteitsratio

Naarmate het solvabiliteitspercentage hoger is, is een onderneming (of gemeenschappelijke regeling) beter in staat om aan de verplichtingen op lange termijn te voldoen. De solvabiliteit van Marrekrite is, mede ook gelet op de beperkte organisatieomvang, goed te noemen en blijft ook naar de toekomst toe ruim voldoende. Wel is er duidelijk sprake van een dalende solvabiliteitspositie als gevolg van de toename van vreemd vermogen en de afbouw van eigen vermogen. Na 2026 zal de solvabiliteitsratio naar verwachting weer (licht) gaan stijgen.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoeveel vrije ruimte er structureel binnen de begroting aanwezig is. Een hoog percentage geeft aan dat de organisatie beschikt over een positief resultaat op haar structurele activiteiten. We hebben in de komende vierjarige periode een beperkte structurele ruimte in onze begroting, in vergelijking tot eerdere jaren. Deze beperktere ruimte geeft ons evenwel voldoende flexibiliteit om de werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden, te kunnen uitvoeren. Het begrote overschot op de exploitatie bij resultaatsbestemming vloeit in principe terug naar de deelnemers. Daar zal strikt op worden gestuurd.

3.1.3 Financiering

Tot nu toe kende Marrekrite geen paragraaf Financiering. Nu we te maken hebben met (lang) vreemd vermogen nemen we hier de verplichte tabellen op ten behoeve van het bepalen van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Marrekrite blijft ten aanzien van beide normen ruimschoots binnen de toepasselijke maxima.

Berekening renterisiconorm

		JR2023	2024	2025	2026	2027	2028
Grondslag: omvang oorspronkelijke begroting			2.543.477	2.671.490	2.245.770	2.234.894	2.241.227
Renterisiconorm (20% van grondslag)	20%		508.695	534.298	449.154	446.979	448.245
Renteherzieningen			-	-	-	-	-
Aflossingen			133.333	216.667	266.667	283.333	283.333
Renterisicobedrag			133.333	216.667	266.667	283.333	283.333
In % begroting			5,24%	8,11%	11,87%	12,68%	12,64%
Ruimte (+) / overschrijding (-)			375.362	317.631	182.487	163.646	164.912

Berekening kasgeldlimiet

			2024	2025	2026	2027	2028
Viottende korte schuld	A		20.000	-	-	-	-
Viottende Middelen	B		26.066	-271.527	200.999	163.186	226.154
Netto viottende schuld	C=A-B		-6.066	271.527	-200.999	-163.186	-226.154
Kasgeldlimiet	D		208.565	219.062	184.153	183.261	183.781
Ruimte onder de kasgeldlimiet	D-C		214.631	-52.464	385.152	346.448	409.934
Begrotingstotaal			2.543.477	2.671.490	2.245.770	2.234.894	2.241.227
Kasgeldlimiet	8,20%		208.565	219.062	184.153	183.261	183.781

We hebben de benodigde langlopende lening om het liquiditeitstekort tot en met 2026 op te lossen indertijd becijferd op € 8,0 miljoen: inmiddels verwachten we € 8,5 miljoen nodig hebben. We trekken dit bedrag in tranches aan als lineair aflosbare lening: in 2022 hebben we een bedrag van € 4,0 miljoen aangetrokken. Vanaf 2024 trekken we –vermoedelijk in drie tranches- nog eens € 4,5 miljoen aan. Na 2026 breekt er een periode aan waarin er in de bestaande infrastructuur beperkter hoeft te worden geïnvesteerd, aangezien het grootste deel van de 33 km aan aanlegcapaciteit dan duurzaam is vervangen. Pas na 2045 verwachten we - op basis van de afschrijvingstermijnen - weer de eerste grootschalige vervangingsinvesteringen te moeten uitvoeren. We sluiten echter niet uit dat de levensduur van onze aanlegvoorzieningen veel langer zal blijken te zijn, maar werken voorsnrog het liefst vanuit het voorzichtigheidsbeginsel. Daarom schrijven we steigers in 40 jaar af en damwanden in 50 jaar.

Zoals u kunt zien zal het nodig zijn om in 2024 reeds maatregelen te treffen ten behoeve van aanvullende financiering en zullen we naar verwachting in 2024 een tweede langlopende lening moeten aantrekken. Gezien de huidige rentestand willen we deze zo scherp mogelijk aantrekken. We houden het bestuur op de hoogte van de ontwikkelingen en de financiële consequenties.

3.1.4 Onderhoud Kapitaalgoederen

Aanlegvoorzieningen

Wanneer al onze aanlegplaatsen in Fryslân achter elkaar zouden worden gelegd, blijkt dat we ongeveer 33 km aan voorzieningen in beheer hebben op de mooiste plekken in het buitengebied van de provincie. Daarnaast hebben we sinds eind 2020 in totaal 100 MarBoeien op het water liggen.

Containers

Onze circa 120 containers voor recreatie-afval blijven 's winters in het veld staan. Ze worden jaarlijks gecontroleerd en - indien nodig - gerepareerd door de schipper van de milieuboot. Zo borgen we de kwaliteit en verlengen we de levensduur. De meeste containers zijn inmiddels afgeschreven. Als repareren niet langer mogelijk of rendabel is, schaffen we (zo goed als) nieuwe exemplaren aan.

Werkship (MK1)

Onze eerste werkboot is halverwege 2013 aanschaf en wordt gedurende 15 jaar afgeschreven (tot 2028). Het schip ligt tegenwoordig “voor de deur” in Uitwellingerga.

Het meeste onderhoud aan onze schepen en kleinere aanpassingen doen we zelf. Ingrijpende klussen worden op werven uitgevoerd, waarbij wij meestal zelf ook in uitvoerende zin betrokken blijven.

Milieuboot (MK2)

De milieuboot (containerboot) is eind 2013 aanschaf om het recreatie-afval met ingang van 2014 in eigen beheer te kunnen inzamelen. Vóór die tijd werd deze taak vanuit Boarnsterhim uitgevoerd.

De verwerking van het afval is en blijft een taak van Omrin. De schipper doet het dagelijks onderhoud aan het schip zelf, waar nodig bijgestaan door onze andere technische collega's.

Duwponton

De werkponon is 6 x 4 meter groot en kan worden ingezet om klein onderhoudswerk te doen.

Borden netwerken en TOP's

De informatiepanelen en borden van de knooppuntnetwerken blijven formeel in eigendom van de gemeenten. Ook de vervangingskosten worden door de gemeenten betaald. In totaal is in Fryslân (exclusief gemeente Ooststellingwerf) ruim 2800 km fietspad van knooppuntbebording voorzien (855 knooppunten). Op het gebied van wandelen geldt dat ruim 3800 km aan paden is voorzien van 2060 knooppunten.

Daarnaast worden in samenwerking met de gemeenten door de hele provincie TOP's (toeristische overstappunten) geplaatst. De TOP's moeten gaan functioneren als begin- en eindpunten voor routes en ommetjes die recreanten uitzetten in het betreffende gebied. De TOP's staan op logische startpunten voor routegebonden recreatie of op plekken waar partijen dit willen stimuleren. Ook TOP's blijven formeel in eigendom van de gemeenten.

Kantoorinventaris

De kantoorinventaris is in 2023 volledig afgeschreven. Aanschaffingen kleiner dan € 25.000 komen rechtstreeks ten laste van de exploitatie.

3.1.5 Verbonden partijen

Bij Marrekrite is geen sprake van Verbonden Partijen.

3.1.6 Bedrijfsvoering

Hieronder een overzicht van de vaste formatie bij Recreatieschap Marrekrite, met als peildatum 1 januari 2024.

Personeel (vastgestelde formatie)	
directeur	0,89
officemanager	0,67
medewerker communicatie	0,67
projectleider	0,89
coördinator landrecreatie	0,67
projectadviseur landrecreatie	1,00
technisch medewerker watersport	0,78
medewerker milieuboot	0,89
medewerker groenonderhoud	1,00
medewerker groenonderhoud	1,00
vacature	0,22
TOTAAL	8,67

WNT-verantwoording

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum. Daaruit blijkt dat de honorering van de directeur van Recreatieschap Marrekrite ruim binnen het bezoldigingsmaximum valt.

Overhead

Het overheadpercentage voor 2025 hebben we berekend op 28,21% en is gebaseerd op 2,44 fte personeel dat overheadtaken uitvoert (waarvan 0,11 fte vacatureruimte). De overhead rekenen we als een opslag op het integrale uurtarief, dat we als directe kosten in rekening brengen ten aanzien van de respectievelijke programma's.

Kostendekkende tarieven

De integrale uurtarieven van onze medewerkers zijn gebaseerd op 1400 werkbare uren per jaar en zijn tenminste kostendekkend. Omdat deze tarieven naar personen te herleiden zijn, vormen deze geen onderdeel van deze begroting.

3.1.7 Grondbeleid

Recreatieschap Marrekrite heeft circa 170 percelen land in eigendom. Op de meeste percelen zijn voorzieningen gerealiseerd, maar er zijn ook enkele percelen waarop dat niet zo is. Er zijn locaties in of aan vaarwater (provincie, gemeenten, Wetterskip) of op eigendommen van natuurorganisaties. Grondbezit is voor Marrekrite geen doel op zich, maar een middel om ligplaatsen te faciliteren. Veel percelen hebben een beperkte (financiële) waarde, omdat deze geen nut hebben voor een andere bestemming en het veelal geïsoleerde snippers betreft. Boeren hebben er vaak geen belang bij, omdat het in veel gevallen buitendijks land betreft.

Verkoop voor commercieel gebruik is door dergelijke factoren vaak niet goed mogelijk. Toch is het van belang om zorgvuldig naar deze materie te blijven kijken. Bij eigendom liggen de onderhoudsplicht en de risico's wel bij Marrekrite. Dat betekent dat we soms kosten moeten maken, zonder dat hier echte voordelen tegenover staan. Onze doelen behalen we ook als het niet ons eigendom betreft.

Verkoop kan daarom wel degelijk interessant zijn, niet zozeer voor de opbrengst, maar om kosten te besparen. Daarom staan we hier - liefst met behoud van het recht van recreatief medegebruik – in principe positief tegenover. Het algemeen bestuur neemt hierover altijd het finale besluit.

4 Financiële begroting

4.1 Overzicht van baten en lasten

Hieronder een overzicht van de baten en lasten voor 2024. In de tabel wordt ook helder wat de stand en het verloop van de reserves is.

4.1 Overzicht baten en lasten 2024

Marrekrite

	Jaarrekening 2023			2024			2025		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1 Bedrijfsvoering				2.086.898	-1.022.590	1.064.308	2.157.668	-1.166.781	990.887
2 Waterrecreatie				16.158	-886.867	-870.709	16.643	-823.289	-806.646
3 Landrecreatie				-	-343.000	-343.000	-	-435.420	-435.420
4 Baggeren				-	-250.000	-250.000	-	-200.000	-200.000
5 Ontwikkelingen				-	-20.000	-20.000	-	-20.000	-20.000
6 Wimpels, donateurs en vrijwilligers				200.000	-21.020	178.980	210.000	-26.000	184.000
Resultaat voor bestemming				2.303.056	-2.543.477	-240.421	2.384.310	-2.671.490	-287.180
Mutaties reserves				250.000	-	250.000	250.000	-	250.000
TOTAAL RESULTAAT				2.553.056	-2.543.477	9.579	2.634.310	-2.671.490	-37.180

	Begin	Resultaat	Eind	Begin	Resultaat	Eind
A Algemene Reserve (AR)	3.780.721	-250.000	3.530.721	3.530.721	-250.000	3.280.721
B Bestemmingsreserve Baggeren (BB)	300.000	-	300.000	300.000	-	300.000
C Ontwikkeling Recreatie (BIOR)	164.138	-	164.138	164.138	-	164.138
SUBTOTAAL MUTATIES RESERVES	4.244.859	-250.000	3.994.859	3.994.859	-250.000	3.744.859
RESULTAAT NA MUTATIES RESERVES			9.579			-37.180

4.1.1 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

We kunnen u met deze meerjarenbegroting wederom een structureel sluitende begroting aanbieden. We blijven deze keer alleen voor 2028 (structureel) aan de goede kant van de streep: dat is dan ook de minimale vereiste voor repressief toezicht. Hieronder volgt een korte analyse van de belangrijkste verschillen per programma (2024-2025).

Programma Bedrijfsvoering (lasten + € 144.000 // baten + € 71.000)

Vanwege de indexatie van de deelnemersbijdragen zijn er meer inkomsten uit deelnemersbijdragen die we volledig aan het programma Bedrijfsvoering toerekenen (50k). Het grootste verschil in de lasten zit in de extra rentelasten van aan te trekken leningen: in 2024 zitten deze nog niet ingeprijsd in de begroting, per 2025 wel (100k). Een bedrag aan extra lasten op het programma Bedrijfsvoering is toe te wijzen aan wijzigingen in het overheadpercentage (van 26,94% naar 28,21%) en stijging van loonkosten (30k).

Programma Waterrecreatie (lasten - € 64.000)

Lagere toerekening van loon- en overheadkosten aan het programma Waterrecreatie (-100k). Hogere kapitaallasten als gevolg van investeringen in damwanden en steigers (+50k).

Programma Landrecreatie (lasten + € 92.000)

Programma Baggeren

We hebben de jaarlijkse baggerlasten verlaagd naar € 200.000. Daarmee komt de onderhoudscyclus op 30 jaar (was 24 jaar), uitgaande van een baggeropgave van ca. € 6 miljoen. De omvang van deze baggeropgave is nog niet zeker en mede afhankelijk van de voortschrijdende (diepte)meetgegevens.

Programma Ontwikkeling

Geen verschillen > € 25.000

Programma Wimpels, donateurs & vrijwilligers

Geen verschillen > € 25.000

4.2 Uiteenzetting financiële positie

4.2.1 Geprognosticeerde balans

4.2.1. Meerjarige balans

Activa	JR 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste activa	10.171.703	11.435.870	11.134.042	10.864.614	10.576.067	
Activa in aanbouw	-	-	-	-	-	-
Vorraden	-	-	-	-	-	-
Vorderingen	-	-	-	-	-	-
Liquide middelen	26.066	-271.527	200.999	163.186	226.154	
TOTAAL	10.197.769	11.164.344	11.335.041	11.027.800	10.802.221	

Passiva

Eigen Vermogen	3.934.857	3.684.857	3.634.857	3.597.995	3.608.442	
Onverdeeld resultaat	9.579	-37.180	-49.816	-36.862	10.446	
Voorzieningen	-	-	-	-	-	-
Langlopende schulden	6.233.333	7.516.667	7.750.000	7.466.667	7.183.333	
Kortlopende schulden	20.000	-	-	-	-	-
TOTAAL	10.197.769	11.164.344	11.335.041	11.027.800	10.802.221	

4.2.2 Stand en verloop van reserves/eigen vermogen

In de paragrafen 4.1 en 4.2 wordt de stand en het verloop van de reserves tot en met 2028 weergegeven. Het is goed zichtbaar dat Marrekrite het credo “alleen financieren met eigen vermogen” niet langer kan handhaven. De vervangingsopgave naar de toekomst is groter dan de eigen financiële liquiditeit. Het voornemen tot het incidenteel uitbetalen van het rekeningresultaat en het besluit tot de afbouw van het eigen vermogen vraagt om verdere externe financiering. Hoewel het voor Marrekrite een noviteit is, is het voor overheden in het algemeen heel gebruikelijk om vreemd vermogen aan te trekken om investeringen te financieren.

Zoals uit de balans blijkt, heeft Marrekrite meer dan voldoende bezittingen (activa in de vorm van aanlegvoorzieningen) om een gezonde financiële positie te behouden. Het zal alleen nog wel even wennen blijven dat we onze investeringen niet langer uit de eigen liquide middelen bekostigen. Een liquiditeitsvoordeel behalen we door alle bijdragen, ook de BTW, aan het begin van het jaar bij de deelnemers in rekening te brengen.

4.2.3 Meerjarenraming 2025-2027

4.2.3 Meerjarenraming 2024-2026

Marrekrte

	2026			2027			2028		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1 Bedrijfsvoering	1.918.812	-697.134	1.221.678	1.970.377	-669.721	1.300.656	2.023.488	-666.992	1.356.495
2 Waterrecreatie	17.142	-860.327	-843.185	17.656	-866.899	-849.243	18.186	-866.915	-848.729
3 Landrecreatie	-	-441.908	-441.908	-	-451.467	-451.467	-	-460.096	-460.096
4 Baggeren	-	-200.000	-200.000	-	-200.000	-200.000	-	-200.000	-200.000
5 Ontwikkelingen	-	-20.000	-20.000	-	-20.000	-20.000	-	-20.000	-20.000
6 Wimpels, donateurs en vrijwilligers	210.000	-26.400	183.600	210.000	-26.808	183.192	210.000	-27.224	182.776
SUBTOTAAL PROGRAMMA'S	2.145.954	-2.245.770	-99.816	2.198.033	-2.234.894	-36.862	2.251.674	-2.241.227	10.446
Mutaties reserves	50.000	-	50.000	-	-	-	-	-	-
TOTAAL RESULTAAT	2.195.954	-2.245.770	-49.816	2.198.033	-2.234.894	-36.862	2.251.674	-2.241.227	10.446

	2026			2027			2028		
	Begin	Resultaat	Eind	Begin	Resultaat	Eind	Begin	Resultaat	Eind
A Algemene Reserve (AR)	3.280.721	-50.000	3.230.721	3.230.721	-	3.230.721	3.230.721	-	3.230.721
B Bestemmingsreserve Baggeren (BB)	300.000	-	300.000	300.000	-	300.000	300.000	-	300.000
C Ontwikkeling Recreatie (BIOR)	164.138	-	164.138	164.138	-	164.138	164.138	-	164.138
SUBTOTAAL MUTATIES RESERVES	3.744.859	-50.000	3.694.859	3.694.859	-	3.694.859	3.694.859	-	3.694.859
RESULTAAT NA MUTATIES RESERVES			-49.816			-36.862			10.446

Hieronder volgt een korte analyse van de verschillen per programma (2025 en 2026 en opmerkelijke verschillen in de meerjarenbegroting).

Programma Bedrijfsvoering (baten - € 240.000; lasten - € 470.000)

In 2026 zien we een sterke daling in de baten en lasten binnen het programma Bedrijfsvoering. Dit is het gevolg van het einde van de grote investeringsimpuls, waardoor de doorschuif-BTW daalt van circa € 500.000 per jaar naar € 200.000 per jaar (baten en lasten). In 2026 daalt de afbouw van eigen vermogen naar € 50.000, om in 2027 verder te dalen naar 0. Vanwege de indexatie van de deelnemersbijdragen zijn er meer inkomsten uit deelnemersbijdragen die we al enkele jaren volledig aan het programma Bedrijfsvoering toerekenen.

De personeelskosten hebben we geïndexeerd op basis van de verwachte ontwikkeling van de lonen. We kunnen inmiddels - op grond van de geraamde loonkosten en de toe te rekenen overheadkosten als gevolg van het geactualiseerde, verhoogde overheadpercentage (van 26,94% naar 28,21%) - de kosten specifiek toerekenen aan de programma's waar ze bij horen. Dit leidt tot het resterende verschil in de lasten. Op rekeningbasis kan een aanvullend deel van deze loonkosten aan de investeringen toe worden gerekend. Dit hebben we op begrotingsbasis voorzichtig berekend in 2025 en 2026. Daarna zal de toerekening zeer beperkt zijn en is deze begroot op 0.

Programma Waterrecreatie

Geen verschillen > € 25.000

Programma Landrecreatie

Geen verschillen > € 25.000

Programma Baggeren

Geen verschillen > € 25.000

Programma Ontwikkeling

Geen verschillen > € 25.000

Programma Wimpels, donateurs & vrijwilligers

Geen verschillen > € 25.000

Mutaties reserves (baten - € 200.000)

Zoals afgesproken daalt de vermogensuitkering van 2025 naar 2026 tot € 50.000. De daarmee verbonden onttrekking aan de algemene reserve neemt in dezelfde mate af.

4.2.4 Ontwikkeling financiële positie

De langere termijn financiële prognose is in beginsel uitstekend voor Marrekrite. De rente over toekomstige investeringen is ingeprijsd in de begroting. Niet-beïnvloedbare posten zoals met name loon- en prijsinflatie zetten wel een potentiële druk op de financiële positie van Marrekrite op het moment dat de regeling niet –zoals wel bij andere gemeenschappelijke regelingen gebeurt- 100% gecompenseerd wordt in de deelnemersbijdrage. We hebben 3% indexatie van de deelnemersbijdrage afgesproken en daarmee teren we –met de huidige loon- en prijsinflatie- in op het structurele begrotingsresultaat.

De onderhoudskosten dalen door het gebruik van duurzame materialen. Dit vereist aan de voorkant een investering waar we in de toekomst decennia de financiële vruchten van zullen plukken. De huidige investeringsniveaus voor damwanden en steigers nemen per 2026 sterk af. Pas na 2045 volgt weer een serieuzere investeringsopgave, die vooral afhankelijk zal zijn van de staat van de steigers en damwanden die in de periode 2003-2017 zijn gebouwd.

5 Bijlagen

5.1 Overzicht deelnemersbijdragen

Hieronder treft u de deelnemersbijdragen aan voor de jaren 2025-2028. Het algemeen bestuur van Recreatieschap Marrekrite heeft op 9 juni 2021 ingestemd met deze deelnemersbijdrageregeling en op 29 juni 2023 ingestemd met een extra indexatie van de deelnemersbijdragen vanaf 2024. De hier genoemde bijdragen zijn exclusief afbouw van het eigen vermogen en vormen daarmee de bruto deelnemersbijdrage.

INTEGRALE deelnemersbijdragen voor:

Deelnemers	bijdrage%	2024	2025	2026	2027	2028
Achtkarspelen	1,06%	17.167	17.682	18.213	18.759	19.322
Dantumadiel	1,36%	22.064	22.726	23.408	24.110	24.833
De Fryske Marren	12,95%	209.736	216.028	222.509	229.184	236.060
Harlingen	0,50%	8.041	8.282	8.531	8.787	9.050
Heerenveen	2,95%	47.771	49.204	50.680	52.200	53.766
Leeuwarden	10,25%	166.033	171.014	176.144	181.428	186.871
Noardeast Fryslân	4,16%	67.467	69.491	71.576	73.723	75.934
Opsterland	1,72%	27.921	28.759	29.622	30.510	31.425
Smallingerland	4,56%	73.859	76.074	78.357	80.707	83.129
Súdwest-Fryslân	13,40%	217.128	223.642	230.351	237.262	244.379
Tytsjerksteradiel	2,59%	41.943	43.202	44.498	45.833	47.208
Waadhoeke	2,48%	40.138	41.342	42.582	43.859	45.175
Weststellingwerf	2,03%	32.820	33.804	34.819	35.863	36.939
Provincie Fryslân	40,00%	648.058	667.500	687.525	708.151	729.395
Totaal	100,00%	1.620.145	1.668.750	1.718.812	1.770.377	1.823.488

Gegarandeerde winstuitkering ivm afbouw eigen vermogen

Deelnemers	bijdrage%	2024	2025	2026	2027	2028
Achtkarspelen	1,06%	-2.649	-2.649	-530	-	-
Dantumadiel	1,36%	-3.405	-3.405	-681	-	-
De Fryske Marren	12,95%	-32.364	-32.364	-6.473	-	-
Harlingen	0,50%	-1.241	-1.241	-248	-	-
Heerenveen	2,95%	-7.371	-7.371	-1.474	-	-
Leeuwarden	10,25%	-25.620	-25.620	-5.124	-	-
Noardeast Fryslân	4,16%	-10.411	-10.411	-2.082	-	-
Opsterland	1,72%	-4.308	-4.308	-862	-	-
Smallingerland	4,56%	-11.397	-11.397	-2.279	-	-
Súdwest-Fryslân	13,40%	-33.504	-33.504	-6.701	-	-
Tytsjerksteradiel	2,59%	-6.472	-6.472	-1.294	-	-
Waadhoeke	2,48%	-6.194	-6.194	-1.239	-	-
Weststellingwerf	2,03%	-5.064	-5.064	-1.013	-	-
Provincie Fryslân	40,00%	-100.000	-100.000	-20.000	-	-
Totaal	100,00%	-250.000	-250.000	-50.000	-	-

Voorgenomen resultaatsbestemming ivm afbouw eigen vermogen begrotingsresultaat 2024-2027

Deelnemers	<i>bijdrage%</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Achtkarspelen	1,06%	-101	-	-	-	-111
Dantumadiel	1,36%	-130	-	-	-	-142
De Fryske Marren	12,95%	-1.240	-	-	-	-1.352
Harlingen	0,50%	-48	-	-	-	-52
Heerenveen	2,95%	-282	-	-	-	-308
Leeuwarden	10,25%	-982	-	-	-	-1.071
Noardeast Fryslân	4,16%	-399	-	-	-	-435
Opsterland	1,72%	-165	-	-	-	-180
Smallingerland	4,56%	-437	-	-	-	-476
Súdwest-Fryslân	13,40%	-1.284	-	-	-	-1.400
Tytsjerksteradiel	2,59%	-248	-	-	-	-270
Waadhoeke	2,48%	-237	-	-	-	-259
Weststellingwerf	2,03%	-194	-	-	-	-212
Provincie Fryslân	40,00%	-3.832	-	-	-	-4.178
Totaal*	100,00%	-9.579	-	-	-	-10.446

* negatieve resultaten komen ten laste van het eigen vermogen van Marrekrite

VOORGESTELDE DEELNEMERSBIJDRAGE GR MARREKRITE 2025 naar onderdeel

(*exclusief* toerekening inzet afbouw vermogen en begrotingsresultaat)

Deelnemers	Waterrecreatie	Landrecreatie	Baggeren	Totaal	% aandeel
Achtkarspelen	6.656	8.721	2.305	17.682	1,06%
Dantumadiel	12.379	6.060	4.286	22.726	1,36%
De Fryske Marren	142.060	24.778	49.191	216.028	12,95%
Harlingen	4.058	2.819	1.405	8.282	0,50%
Heerenveen	24.885	15.702	8.617	49.204	2,95%
Leeuwarden	107.958	25.673	37.383	171.014	10,25%
Noardeast Fryslân	33.989	23.732	11.769	69.491	4,16%
Opsterland	9.968	15.339	3.452	28.759	1,72%
Smallingerland	47.183	12.553	16.338	76.074	4,56%
Súdwest-Fryslân	140.693	34.231	48.718	223.642	13,40%
Tytsjerksteradiel	22.241	13.259	7.701	43.202	2,59%
Waadhoeke	17.146	18.258	5.937	41.342	2,48%
Weststellingwerf	15.357	13.130	5.318	33.804	2,03%
Provincie Fryslân	389.717	142.837	134.946	667.500	40,00%
Totaal	974.292	357.091	337.366	1.668.750	100,00%

5.2 Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele lasten en baten Marrekrite meerjarenbegroting 2025-2028 (per programma)

Programma	JR2023	2025	2026	2027	LASTEN 2028
1 Bedrijfsvoering		-261.082	-50.000	-	-
2 Waterrecreatie		-	-	-	-
3 Landrecreatie		-	-	-	-
4 Baggeren		-	-	-	-
5 Ontwikkelingen		-	-	-	-
6 Wimpels, donateurs en vrijwilligers		-	-	-	-
SUBTOTAAL incidentele lasten		-261.082	-50.000	0	0
Programma		2025	2026	2027	BATEN 2028
1 Bedrijfsvoering		290.000	70.000	-	-
2 Waterrecreatie		-	-	-	-
3 Landrecreatie		-	-	-	-
4 Baggeren		-	-	-	-
5 Ontwikkelingen		-	-	-	-
6 Wimpels, donateurs en vrijwilligers		-	-	-	-
SUBTOTAAL incidentele baten		290.000	70.000	-	-
TOTAAL incidentele lasten en baten		28.918	20.000	0	0
SPECIFICATIE LASTEN EN BATEN > EUR 25.000 of wijzigingen t.o.v. voorgaande jaren:					
a Bedrijfsvoering: begrotingsresultaat 2022-2025, jaarschijf 2025		-11.082	-	-	- L
b Bedrijfsvoering: afbouw algemene reserve, uitkering deelnemers		-250.000	-50.000	-	- L
c Bedrijfsvoering: doorbelasting personeel aan investeringen		40.000	20.000	-	- B
d Bedrijfsvoering: onttrekking algemene reserve		250.000	50.000	-	- B

5.3 Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht baten en lasten (verplichte indeling BBV), meerjarig
Marrekrite

	Jaarrekening 2023			2024			2025			2026			2027			2028		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1 Bedrijfsvoering (excl overhead)				2.086.898	-698.310	1.388.588	2.157.668	-781.173	1.376.494	1.918.812	-294.348	1.624.465	1.970.377	-284.113	1.686.263	2.023.488	-275.716	1.747.772
2 Waterrecreatie				16.158	-886.867	-870.709	16.643	-823.289	-806.646	17.142	-860.327	-843.185	17.656	-866.899	-849.243	18.186	-866.915	-848.729
3 Landrecreatie				-	-343.000	-343.000	-	-435.420	-435.420	-	-441.908	-441.908	-	-451.467	-451.467	-	-460.096	-460.096
4 Baggeren				-	-250.000	-250.000	-	-200.000	-200.000	-	-200.000	-200.000	-	-200.000	-200.000	-	-200.000	-200.000
5 Ontwikkelingen				-	-20.000	-20.000	-	-20.000	-20.000	-	-20.000	-20.000	-	-20.000	-20.000	-	-20.000	-20.000
6 Wimpels, donateurs en vrijwilligers				200.000	-21.020	178.980	210.000	-26.000	184.000	210.000	-26.400	183.600	210.000	-26.808	183.192	210.000	-27.224	182.776
Overhead				-	-324.280	-324.280	-	-385.608	-385.608	-	-402.787	-402.787	-	-385.608	-385.608	-	-391.276	-391.276
Algemene dekkingsmiddelen				-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Heffing Vpb				-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien				-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SUBTOTAAL PROGRAMMA'S				2.303.056	-2.543.477	-240.421	2.384.310	-2.671.490	-287.180	2.145.954	-2.245.770	-99.816	2.198.033	-2.234.894	-36.862	2.251.674	-2.241.227	10.446
Mutaties reserves				250.000	-	250.000	250.000	-	250.000	50.000	-	50.000	-	-	-	-	-	-
TOTAAL RESULTAAT				2.553.056	-2.543.477	9.579	2.634.310	-2.671.490	-37.180	2.195.954	-2.245.770	-49.816	2.198.033	-2.234.894	-36.862	2.251.674	-2.241.227	10.446

5.4 EMU-saldo

EMU-saldo Marrekrite MJB 2025-2028		T-1	T	T+1
		2024	2025	2026
Omschrijving		x € 1000,- Volgens meerjarenra ming in begroting 2024	x € 1000,- Volgens meerjarenra ming in begroting 2025	x € 1000,- Volgens meerjarenra ming in begroting 2026
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	10	-37	-50
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	1.491	1.264	-302
3.	Mutatie voorzieningen	0	0	0
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo		-1.482	-1.301	252

5.5 Overzicht IV-3 taakvelden Gemeenschappelijke Regelingen

Overzicht IV-3 taakvelden Gemeenschappelijke Regelingen; Marrekrite meerjarenbegroting 2025-2028

		BATEN				
		JR 2023	2025	2026	2027	2028
0.1	Bestuur		-	-	-	-
0.4	Overhead		-	-	-	-
0.5	Treasury		-	-	-	-
0.8	Overige baten en lasten		500.000	200.000	200.000	200.000
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)		-	-	-	-
0.10	Mutaties reserves		250.000	50.000	-	-
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		-	-	-	-
2.1	Verkeer en vervoer		-	-	-	-
2.4	Economische havens en waterwegen		-	-	-	-
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		1.884.310	1.945.954	1.998.033	2.051.674
7.2	Riolering		-	-	-	-
TOTAAL BATEN			2.634.310	2.195.954	2.198.033	2.251.674

		LASTEN			
		2025	2026	2027	2028
0.1	Bestuur	-16.500	-16.995	-17.505	-18.030
0.4	Overhead	-354.750	-360.010	-385.608	-391.276
0.5	Treasury	-170.531	-192.129	-191.608	-184.686
0.8	Overige baten en lasten	-776.000	-276.400	-226.808	-227.224
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	-	-	-	-
0.10	Mutaties reserves	-	-	-	-
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	37.180	49.816	36.862	-10.446
2.1	Verkeer en vervoer	-23.590	-23.815	-24.147	-23.763
2.4	Economische havens en waterwegen	-841.699	-877.827	-879.212	-875.671
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-488.420	-498.593	-510.007	-520.577
7.2	Riolering	-	-	-	-
TOTAAL LASTEN		-2.634.310	-2.195.954	-2.198.033	-2.251.674

TOTAAL SOM BATEN EN LASTEN

- - - -

Dagelijks Bestuur van Recreatieschap Marrekrite
De heer L. Touwen
Lytse Sudein 12
8624 TT UITWELLINGERGA

Onderwerp Verzoek zienswijze Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2028
Uw kenmerk
Ons kenmerk 2024-082548
Sector Ruimtelijk Economische Ontwikkeling en Beheer
Team Gebiedsontwikkeling, Economie en Strategische Staf (GES)
Bijlagen
Datum 29 mei 2024

Geachte leden van het Dagelijks Bestuur,

E-mail gemeente@leeuwarden.nl
www.leeuwarden.nl

In uw brief van 01 maart 2024 vraagt u de deelnemers van het Recreatieschap Marrekrite (verder: RM) om een zienswijze uit te brengen inzake de Begroting 2025 en de Meerjarenbegroting 2026-2028. Wij willen hiervan gebruik maken door een zienswijze in te dienen met onderstaande strekking.

Bij de concept Begroting 2025 en de Meerjarenraming 2026-2028 die RM aan ons voorgelegd heeft, plaatsen we desondanks de volgende kanttekeningen:

1. *Vervangingsinvesteringen*
De investeringsplanning duurt zeker nog tot en met 2025. De resterende opgave dient onder de loep te worden genomen en dient te worden berekend wat er nog gebeuren moet en hoe dat het beste in de tijd kan worden gespreid.
2. *Baggerplan*
Het bestaande baggerplan van eind 2020 dient te worden geactualiseerd, het recreatieschap heeft momenteel geen zicht op de meerjarige baggerverplichtingen. Dientengevolge dient de bestemmingsreserve Baggeren omgezet te worden in een voorziening, en moet worden gevoed conform een meerjarig onderhoudsplan.
3. *Jaarlijkse vermogensuitkering*
Voorgesteld wordt Marrekrite opdracht te geven tot het maken van een berekening wat het financieel effect is op de begroting van de Marrekrite ten gevolge van het na 2026 opnieuw uit te keren vast deel van de Algemene Reserve, lees € 250.000 uit te keren. Op jaarbasis scheelt dit de gemeente Leeuwarden $10,25\% \times € 250.000$ is € 25.625.

Begroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2028

Ad.1. Vervangingsinvesteringen

Marrekrite gaat onverminderd door met de door haar ingezette grote vervangingsopgave. Deze is meerjarig in de investeringsplanning weggezet en duurt zeker nog tot en met 2025. In 2024 zal de resterende opgave onder de loep worden genomen en dient te worden berekend wat er nog gebeuren moet

en hoe dat het beste in de tijd kan worden gespreid. Het is reëel ervan uit te gaan dat ook in de jaren 2026, en mogelijk ook 2027 en 2028 een aantal vervangingen nodig zijn. Inzichtelijk is dat de hierop volgende grotere vervangingsopgave pas weer vanaf 2045 aan de orde is. Het gaat hierbij om de eerste generatie steigers die jaren terug in kunststof is vervangen.

Ad.2. Baggerplan

Wederom is het baggerbudget weer onderwerp van bespreking. De laatste jaren lukte het de Marrekrite niet om begrote budgetten ook daadwerkelijk aan te wenden. Per saldo is er weinig gebeurd, in de zin van uitvoerend werk bij de voorzieningen. Dit komt door een combinatie van facturen, technisch-procedurele zaken in relatie tot een beperkte capaciteit de belangrijkste zijn. Marrekrite pleit al jaren dat de overheden in Fryslân nauwer gaan samenwerken.

Het bestaande baggerplan van eind 2020 dient te worden geactualiseerd. Voorlopig wordt het budget de komende jaren op € 0,2 miljoen gezet, dat was tot en met 2024 € 250.000.

Ad.3. Jaarlijkse vermogensuitkering

Het besluit om tot en met 2026 een vast deel van de algemene reserve aan de deelnemers uit te keren en geen extra vermogensopbouw meer te realiseren, maakt op dit moment nog steeds onderdeel uit van de begroting. De mogelijkheden om na 2026 extra vermogen uit te keren lijken op dit moment zeer beperkt. Op enig moment zal het recreatieschap in 2024 wederom een langlopende lening moeten aantrekken om het restant van de vervangingsoperatie te financieren, mede als gevolg van de prijsstijgingen door de stijgende inflatie. De nieuwe financiële werkelijkheid zorgt voor extra druk op de liquiditeit. Het recreatieschap was voornemens bij de begroting van 2025 en 2026 opnieuw hier naar te kijken, ook in relatie tot het aantrekken van vreemd vermogen. Tot heden hiervan geen resultaat gezien. Het saldo van de Algemene Reserve is momenteel nog zeker significant, en is per slot van rekening gemeenschapsgeld die de deelnemende gemeenten en provincie geparkeerd hebben bij de Marrekrite.

Wetende dat op korte termijn de vervangingsinvesteringen stoppen, en dat hiervoor geen vreemd vermogen meer hoeft te worden aangetrokken.

Wij wensen u ook dit jaar veel succes met uw goede werk en gaan er vanuit daar met deze zienswijze een positieve bijdrage aan te leveren.

Blad 3

Hoogachtend,

Namens de gemeenteraad,

Voorzitter,

Griffier

Two handwritten signatures in blue ink. The top signature is large and stylized, with a long horizontal stroke extending to the right. The bottom signature is smaller and more compact, with a circular loop at the beginning.

Recreatieschap Marrekrite
t.a.v. dhr. L. Touwen
Lytse Súdein 12
8624TT UITWELLINGERGA

Uw kenmerk:	Uw brief van:	Ons kenmerk:	Behandeld door:	Telefoon:	Bijlagen:
20240006	1 maart 2024	0086183038	Kim Walstra	(0512) 386 222	Nee

Onderwerp:

Ontwerpbegroting Recreatieschap Marrekrite 2025-2028

Beetsterzwaag, 27 mei 2024

Verzonden op: 30 mei 2024

Geachte heer Touwen,

Op 1 maart 2024 hebben wij van u de (ontwerp)begroting 2025-2028 ontvangen. Hartelijk dank hiervoor. In de vergadering van 27 mei 2024 heeft onze raad uw (ontwerp)begroting 2025 behandeld. De gemeenteraad van de gemeente Opsterland heeft besloten geen zienswijze in te dienen op deze ontwerpbegroting.

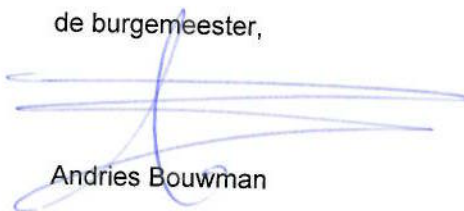
Wij vertrouwen erop dat u deze brief aanbiedt aan het dagelijks en algemeen bestuur van uw organisatie.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,
de gemeentesecretaris,

Sandra van 't Hooge

de burgemeester,

Andries Bouwman

Marrekrite
Lytse Súdein 12
8624 TT UITWELLINGERGA

Buitenpost, 19 april 2024

Dossiernummer : Z2024-01023
Stuknummer : S2024-05727
Behandeld door : Tjitske van der Ham
Telefoon : (0511) 548110
Email : gemeente@achtkarspelen.nl
Uw brief van : 4 maart 2024

Onderwerp

Concept Jaarstukken 2023 & Ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028

Geacht bestuur van de Marrekrite,

Op 1 maart 2024 heeft u ons de ontwerpbegroting 2025 en de meerjarenraming van de Marrekrite toegestuurd in het kader van de zienswijzeprocedure op grond van artikel 59 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Met deze brief informeren wij u dat wij geen reden zien voor het indienen van een zienswijze met betrekking tot de ontwerpbegroting.

Wel plaatsen wij voor het meerjarenperspectief een kanttekening. Het is niet duidelijk hoe gemeenten voor de loon- en prijsontwikkeling worden gecompenseerd in het gemeentefonds. Gelet op de veranderende financiële situatie vragen wij bij elke nieuwe beleidstaak scherp te zijn op de kosten en wij vertrouwen erop dat u alles in het werk zult stellen om geen uitzettingen op te nemen in de begroting voor 2025 en verder die niet noodzakelijk of wettelijk verplicht zijn.

Namens de raad van de gemeente Achtkarspelen,

De griffier,

Dhr. mr. G.J. Andringa

De voorzitter,

Dhr. mr. O.F. Brouwer

Bestuur Marrekrite
Lytse Súdein 12
8624TT UITWELLINGERGA

Burgum,

VERZONDEN 23 APR 2024

ons kenmerk : S2024-05717
dossier : Z2024-00910
behandeld door : Tineke Bergsma
telefoonnummer : (0511) 460 919
uw brief van : 4 maart 2024
uw kenmerk :
onderwerp : **Marrekrite: Concept Jaarstukken 2023 & Ontwerpbegroting 2025 en
meerjarenraming 2026-2028**

Geachte bestuur van de Marrekrite,

Op 1 maart 2024 heeft u ons de ontwerpbegroting 2025 en de meerjarenraming van de Marrekrite toegestuurd in het kader van de zienswijzeprocedure op grond van artikel 59 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Met deze brief informeren wij u dat wij geen reden zien voor het indienen van een zienswijze met betrekking tot de ontwerpbegroting.

Wel plaatsen wij voor het meerjarenperspectief een kanttekening. Het is niet duidelijk hoe gemeenten voor de loon- en prijsontwikkeling worden gecompenseerd in het gemeentefonds. Gelet op de veranderende financiële situatie vragen wij bij elke nieuwe beleidstaak scherp te zijn op de kosten en wij vertrouwen erop dat u alles in het werk zult stellen om geen uitzettingen op te nemen in de begroting voor 2025 en verder die niet noodzakelijk of wettelijk verplicht zijn.

Namens de raad van de gemeente Tytsjerksteradiel

De griffier,

Mevr. Mr. A. Dam

De voorzitter,

Dhr. Drs. L.J. Gebben

Behandeld door:
G.U. Fokkema-de Vries
Telefoonnummer: 14 0515

Recreatieschap 'De Marrekrite'
Lytse Súdein 12
8624 TT UITWELLINGERGA

Ons nummer: U24.002389

Sneek, 31 mei 2024

VERZONDEN 31 mei 2024

Onderwerp: Ontwerp Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2028

Geacht bestuur,

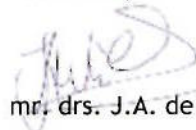
Wij hebben de concept Jaarstukken 2023, de ontwerp Begroting 2025 en de Meerjarenraming 2026-2028 van u ontvangen. De gemeenteraden van de deelnemende gemeenten krijgen de gelegenheid om een zienswijze over de begroting in te dienen. De jaarstukken, begroting en meerjarenraming zijn behandeld in de vergadering van de Commissie Bestjoer en Finânsjes.

Aangezien de inhoud van de begroting geen aanleiding geeft tot het indienen van een zienswijze, heeft de gemeenteraad van Súdwest-Fryslân op 23 mei 2024 besloten in te stemmen met de ontwerp Begroting 2025 van Recreatieschap Marrekrite.

Met vriendelijke groet,

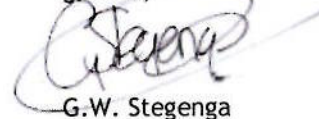
de raad van de gemeente Súdwest-Fryslân,

voorzitter,

mr. drs. J.A. de Vries

griffier,

G.W. Stegenga

Aan Recreatieschap Marrekrite
t.a.v. de heer L. Touwen
Lytse Sûdein 12
8624 TT UITWELLINGERGA

Drachten,
28 mei 2024

Mijn kenmerk

Uw kenmerk
20240005

Behandeld door
Gert-Jan Fokkema
0512 – 581 234

Onderwerp:
Zienswijze ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028

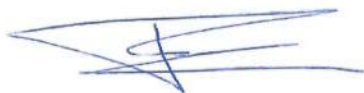
Geachte heer Touwen,

Naar aanleiding van uw hierboven genoemde brief van 1 maart 2024, waarin u ons in de gelegenheid stelt een zienswijze kenbaar te maken op de ontwerpbegroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028, informeren wij u over het volgende.

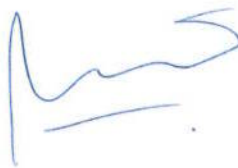
De gemeenteraad van Smallerland heeft in zijn vergadering van 21 mei 2024 kennisgenomen van de concept jaarstukken 2023 en heeft besloten om geen zienswijze kenbaar te maken op de ontwerpbegroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028.

Wij verzoeken u bovenstaande mee te nemen bij de definitieve besluitvorming door het algemeen bestuur.

Met vriendelijke groet,
namens de gemeenteraad Smallerland,

Gert-Jan Fokkema
griffier

Jan Rijpstra
voorzitter

Raadsbesluit

2024 / 2024-098772

De raad van de gemeente Dantumadiel,
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders, 7 mei 2024.;
gelet op het bepaalde in artikel 59 Wgr (Wet gemeenschappelijke regelingen).

Besluit:

1. In te stemmen met de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming van de Marrekrite
2. Geen zienswijze in te dienen met betrekking tot de begroting
3. In te stemmen met bijgaande conceptbrief aan de Marrekrite
4. Kennis te nemen van de jaarrekening 2023

Aldus besloten door de raad van de gemeente Dantumadiel in zijn openbare vergadering
28 mei 2024

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

Signed By: Jonker, Margreet <m.jonker@dantumadiel.fr>
30/05/2024 09:25:07 CEST
ID: c45815dd-f721-4241-98ea-ac59d742558c
Auth: Scribble

M. Jonker

Signed By: Agricola, Klaas <k.agricola@dantumadiel.fr>
29/05/2024 16:51:16 CEST
ID: c45815dd-f721-4241-98ea-ac59d742558c
Auth: Scribble

N.L. Agricola

Dagelijks bestuur van de Marrekrite
Lytse Súdein 12
8624TT Uitwellingerga

uw brief van:	ons kenmerk:	bijlage(n):	datum:
1 maart 2024	D.24.1754301		26 april 2024

Onderwerp: Ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028

Geacht bestuur,

De ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 zijn in onze raadsvergadering van 25 april 2024 besproken.

Wij hebben geen opmerkingen over de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 en hebben daarom besloten geen zienswijze in te dienen.

Bel gerust als u vragen heeft

Heeft u vragen over deze brief? Neem dan contact op met Akke Cloo door te bellen naar 0513-617705.

Met vriendelijke groet,

De raad van de gemeente Heerenveen.
de griffier,

de voorzitter,

L. Roest-Jonkers

M.A. Fokkens-Kelder

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Zaaknummer: 263046	Behandeld in commissies en raad	
	Datum beeldvormende commissie *	15 mei 2024
	Datum oordeelvormende commissie *	22 mei 2024
	Datum besluitvormende raadsvergadering	5 juni 2024
	Opsteller	K. Veenstra / K.J. Wijnja
	Telefoonnummer	06 25 01 72 69

*zie website voor de definitieve agenda.

Onderwerp:	Concept jaarstukken 2023, ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 van de Marrekrite
-------------------	---

Te besluiten om

1. Kennis te nemen van de concept jaarstukken 2023;
2. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028.

Inleiding

Sinds maart 2011 neemt de gemeente Harlingen deel aan de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Marrekrite. De Marrekrite is een samenwerkingsverband tussen provincie Fryslân en de gemeenten in Friesland. De Marrekrite verzorgt de toeristische basis van infrastructuur in Friesland op het gebied van water- en landrecreatie.

Jaarlijks legt de Marrekrite de ontwerpbegroting voor het komende jaar en meerjarenraming voor aan de raden van de deelnemende gemeenten. De bijgevoegde ontwerpbegroting 2025 inclusief meerjarenraming 2026-2028 is door het Dagelijks Bestuur van de Marrekrite op 29 februari jongstleden akkoord bevonden. Elke deelnemende gemeente wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze op de begroting kenbaar te maken aan het Algemeen Bestuur. Tevens worden de jaarstukken 2023 ter kennisname aan de raad voorgelegd.

Beoogd effect

Instemming met de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 van Recreatieschap Marrekrite.

Argumenten

1. Conform de afspraken, zoals vastgelegd in artikel 25 van de gemeenschappelijke regeling Marrekrite 2017, biedt het DB Marrekrite u ter kennisgeving de Jaarstukken 2023 aan.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

2.1 De meerjarenraming sluit in 2028 structureel.

De stijging van de salariskosten en andere gestegen kosten (o.a. rentekosten) zorgen voor druk op begroting en het meerjarensaldo. Voor 2028 ligt er wel een structurele sluitende begroting. Een structureel sluitende begroting in de laatste jaarschijf is toereikend om onder repressief toezicht van de provincie te vallen.

2.2 De langere termijnprognose is uitstekend.

De onderhoudskosten dalen enorm door het gebruik van duurzame materialen (gerecycled kunststof en beton). De huidige investeringspiek in damwanden en steigers zal vanaf 2026 afvlakken. Pas per 2045 zal pas weer een forse investeringsopgave volgen. Het gaat daarbij om de eerste generatie steigers, die jaren terug in kunststof is vervangen. Inmiddels worden de steigers gebouwd van gerecycled kunststof.

Als de kunststofsteigers zich qua constructie zich goed blijken te houden is het denkbaar dat de volgende grootschalige vervangingsopgave per 2045 nog helemaal niet nodig is. Daarnaast beheert de Marrekrite ook een groot aantal damwanden, die worden uitgevoerd in een combinatie van beton en KLP. De afschrijvingstermijn hiervan is momenteel 50 jaar. Ook hier zijn mogelijk in de toekomst meevallers te verwachten omdat de constructie langer meegaat.

Marrekrite behoudt met deze maatregelen een gezonde financiële positie, ook moet voor de financiering van de vervangingsinvesteringen vreemd vermogen (leningen) aangetrokken worden. De hiermee gemoeide lasten kunnen, uit de exploitatie en met de indexatie van de deelnemersbijdrage, goed bekostigd blijven.

2.3 In de ontwerpbegroting 2025 is de teruggave van een deel van de algemene reserve aan de deelnemers nog steeds opgenomen.

De uiteindelijke bijdrage aan de Marrekrite valt lager uit omdat een deel van de algemene reserve aan de deelnemers wordt uitgekeerd. Deze bijdrage wordt in mindering gebracht op de bruto deelnemersbijdrage. In 2026 zal dit voor de laatste maal plaatsvinden.

Kanttekeningen

2.1 Mogelijke stijging van het baggerbudget op termijn

De gevolgen van PFAS worden zichtbaarder en zorgen voor een zorgwekkende kostenontwikkeling, met name als gevolg van verplicht transport naar specifieke stortlocaties. Als deze trend zich blijft voortzetten zou dit een aanmerkelijke stijging van toekomstige baggerkosten kunnen betekenen. De Marrekrite is zich momenteel aan het bezinnen om hier een passende oplossing voor te vinden. Voorlopig blijft het budget en de reserve op het zelfde niveau gehandhaafd. De onderhoudstermijn stijgt hiermee wel van 24 naar 30 jaar.

2.2 De begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2027 sluit incidenteel met een nadelig saldo.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

In tegenstelling tot voorgaande jaren sluit de begroting 2025 niet met een positief saldo. Dit geldt eveneens voor de jaren 2026 en 2027. De oorzaak hiervan is gelegen in gestegen salariskosten en rentekosten. De geraamde negatieve saldi bedragen als volgt:

2025: 37.180

2026: 49.816

2027: 36.862

Deze negatieve saldi worden onttrokken aan de algemene reserve.

2.3 De beperkte omvang van de organisatie maakt de organisatie kwetsbaar

De Marrekrite is een kleine organisatie. De continuïteit van het personeel is belangrijk voor het functioneren van de organisatie. De slagvaardigheid van de kleine organisatie staat en valt met de aanwezigheid van medewerkers. Langdurige ziekte, vertrek of uitval trekt een behoorlijke wissel op de organisatie. In 2023 heeft dit de nodige uitdagingen op personeelsvlak opgeleverd.

Financiën

Concept jaarstukken 2023

De concept jaarrekening 2023 sluit met een positief resultaat van € 90.522,-. De belangrijkste afwijkingen worden veroorzaakt door:

1. hogere renteopbrengsten als gevolg van rentestijgingen schatkistbankieren en lagere uitgaven aan baggeren als gevolg van het gezamenlijk met de provincie Groningen uitvoeren van een groot baggerproject waardoor de uitvoering doorschuift naar 2024 en hogere toerekening (loon) kosten aan investeringen (voordelen).
2. minder inkomsten uit deelnemersbijdragen door niet formeel vaststellen 2^e begrotingswijziging, minder inkomsten uit verkoop van gronden als gevolg van Didam-arrest en hogere onderhoudskosten (nadelen).

De bestemming van dit resultaat is opgenomen in de aanbiedingsbrief. Het voorstel van het DB luidt om dit saldo achter de hand te houden voor onvoorziene uitgaven in 2024.

De jaarstukken bevatten nog geen accountantsverklaring vanwege ontbrekende actuele controlekaders en toepasselijke wetgeving vanuit BBV en BADO (Besluit

Accountantscontrole Decentrale Overheden). Het NBA (Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants) is met haar leden in overleg en met het Ministerie van BZK of de accountants voor gemeenschappelijke regelingen een werkbare oplossing kunnen vinden om tijdig de controleverklaring af te geven. Voor wat betreft de rechtmatigheid zijn de geconstateerde fouten en onduidelijkheden beneden de verantwoordingsgrens van 3% gebleven.

Ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028

De (meerjarenbegroting) is gebaseerd op de in juni 2023 vastgestelde regeling deelnemersbijdragen 2023-2027. Op basis van deze regeling wordt de bijdrage jaarlijks met 3% geïndexeerd. Dit is niet genoeg om in de jaren 2025 tot en met 2027 een sluitende begroting te krijgen. In 2028 sluit de begroting echter met een gering positief saldo van € 10.446. Dit positieve saldo wordt o.a. veroorzaakt doordat de rente van de aangetrokken

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

leningen daalt, het uitkeren van een deel van de algemene reserve aan de deelnemers stopgezet is en de stijgende deelnemersbijdragen.

De deelnemersbijdrage aan de Marrekrite voor Harlingen voor 2025 bedraagt € 7.041.

De komende jaren bedraagt deze deelnemersbijdrage als volgt:

- 2026: € 8.283
- 2027: € 8.787
- 2028: € 9.050

Bovengenoemde hogere bijdragen zullen worden meegenomen in de concept-gemeentebegroting 2025 en meerjarenperspectief 2026-2028.

Juridisch

In artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen wordt bepaald dat de raden van de deelnemende gemeenten hun zienswijze op de begroting kenbaar kunnen maken aan het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling.

Communicatie

De Marrekrite wordt op de hoogte gebracht van de besluitvorming door de raad.

Fatale termijn

Het indienen van een zienswijze kan tot uiterlijk voor 23 mei.

Uitvoering

Het indienen van een zienswijze kan tot uiterlijk voor 23 mei aanstaande, zodat deze kan worden toegevoegd bij de te verzenden stukken voor de DB vergadering van 6 juni 2024. De ingediende zienswijzen worden dan in de AB vergadering van 27 juni voorgelegd.

Relevante documenten

Eerder genomen besluiten:	<i>Niet van toepassing</i>
Intrekken beleidsnota's:	<i>Niet van toepassing</i>
Gevolgen ander beleid:	<i>Niet van toepassing</i>

Bijlagen

1. Concept jaarstukken 2023 Marrekrite (document nr. 263047)
2. Aanbiedingsbrief concept jaarstukken 2023 Marrekrite (document nr. 263049)
3. Ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 Marrekrite (document nr. 263430)
4. Aanbiedingsbrief ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 Marrekrite (document nr. 263049)

Harlingen, 16 april 2024

Burgemeester en wethouders van Harlingen,
de secretaris, de burgemeester,

GEMEENTE HARLINGEN

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

S.C. van Gent

C.M. Sjerps

GEMEENTE HARLINGEN

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Besluit van de gemeenteraad van Harlingen

Onderwerp:	Concept jaarstukken 2023, ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 van de Marrekrite
------------	--

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HARLINGEN

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 16 april 2024

Besluit

1. Kennis te nemen van de concept jaarstukken 2023;
2. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028.

Besluit aangepast

--

Vastgesteld door de raad in zijn
vergadering van 5 juni 2024

de voorzitter

de raadsgriffier

Aan:

Alle griffies van deelnemende overheden

Uitwellingerga

7 juni 2024

Onderwerp

Reactie zienswijze
gemeente Leeuwarden

Ons kenmerk

20240012

Geachte leden van de gemeenteraad en provinciale staten,

Als deelnemer in onze GR bent u verplicht een zienswijze in te dienen over de door ons aan u voorgelegde ontwerpbegroting 2025, waarbij uw reactie ook kan zijn dat u geen inhoudelijke op- of aanmerkingen heeft.

Op grond van artikel 59 lid 4 Wgr stellen wij u schriftelijk en gemotiveerd in kennis van ons oordeel over de ingediende zienswijzen en de eventuele conclusies die wij daaraan verbinden.

Van een aantal deelnemers, te weten; Achtkarspelen, Tytsjerksteradiel, Heerenveen, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Opsterland, Dantumadiel en Harlingen, heeft Marrekrite intussen de formele schriftelijke reactie reeds ontvangen. Zij hebben aangegeven geen zienswijze wensen in te brengen.

De gemeente Leeuwarden heeft wél een zienswijze ingediend en hierop willen wij graag onderstaand nader ingaan. Deze zienswijze spitst zich toe op drie elementen:

1. *Vervangingsinvesteringen*

De investeringsplanning duurt zeker nog tot en met 2025. De resterende opgave dient te worden doorgerekend wat er nog gebeuren moet en hoe dat het beste in de tijd kan worden gespreid.

2. *Baggerplan*

Het bestaande baggerplan van eind 2020 dient te worden geactualiseerd. Het recreatieschap heeft momenteel geen zicht op de meerjarige baggerverplichtingen. Dientengevolge dient de bestemmingsreserve Baggeren omgezet te worden in een voorziening, en moet worden gevoed conform een meerjarig onderhoudsplan.

3. *Jaarlijkse vermogensuitkering*

Voorgesteld wordt Marrekrite opdracht te geven tot het maken van een berekening wat het financieel effect is op de begroting ten gevolge van het na 2026 opnieuw uit te keren vast deel van de algemene reserve, lees € 250.000 uit te keren. Op jaarbasis betekent dit voor de gemeente Leeuwarden $10,25\% \times € 250.000 (= € 25.625)$.

Het oordeel van het dagelijks bestuur op de drie genoemde punten luidt als volgt:

1. *Vervangingsinvesteringen*

Wij stemmen in met uw verzoek. U ontvangt uiterlijk in het najaar van 2024 - ten behoeve van de vergadering van het algemeen bestuur - een inzicht in de resterende opgave na 2025.

2. *Baggerplan*

Uit uw zienswijze zou kunnen worden afgeleid dat Marrekrite geen enkel zicht heeft op de baggerverplichtingen. Dat beeld is niet juist. Marrekrite heeft weliswaar geen volledig zicht op de meerjarige baggerverplichtingen, zoals ook kenbaar gemaakt bij vaststelling van het meerjarig onderhoudsplan, maar dat wil niet zeggen dat het hele terrein onbekend is. We komen wel degelijk steeds beter te weten hoe het ervoor staat. Het grootste probleem hierbij is dat er voorheen niet structureel werd gebaggerd, zodat er geen goed referentiebeeld is van de situatie bij de ligplaatsen (diepte en jaarlijkse mate van verondieping). Door middel van peilingen proberen we deze informatie alsnog boven tafel te krijgen, te beginnen met onze belangrijkste top 12 aanlegvoorzieningen. Werkenderwijs krijgen we jaar op jaar een beter zicht op hoe het ervoor staat en welke mate de situatie jaarlijks verslechtert. Aangezien we ruim 600 voorzieningen beheren, duurt het echter vele jaren voordat we van al die plekken een goed beeld hebben hoe het ervoor staat en in welke mate het op verschillende plekken ondieper wordt (dit verschilt namelijk sterk van plek tot plek).

Wij zullen u bij de bestuursvergadering in het najaar van 2024 een update geven over de bevindingen tot nu toe en de (mogelijke) effecten daarvan voor onze planning. Een actualisatie van het in 2021 vastgestelde meerjarig onderhoudsplan dient ons inziens in 2025 plaats te vinden (1x per 4 jaar is gebruikelijk).

Wij raden – in lijn met onze reactie op uw eerdere zienswijzen in dezen - af om een voorziening te vormen voor het onderhoud. Dat past niet in de huidige fase waarin de organisatie zich bevindt en is ook geen wettelijke plicht, hetgeen mogelijk wel uit uw bewoordingen zou kunnen worden afgeleid. Wij zien het treffen van een voorziening als een extra administratieve belasting van de organisatie. Daarnaast maakt het ons inflexibeler in de uitvoering, bij het opstellen van de begroting, maar ook bij de accountantscontrole. Met een bestemmingsreserve kunnen wij pragmatisch optreden en keuzes maken over het verplaatsen, afzetten/(tijdelijk) buiten gebruik nemen van voorzieningen en/of borden plaatsen met betrekking tot ondieptes. Bij een voorziening missen wij die flexibiliteit, die we zo nodig hebben om dit terrein werkbaar te houden.

3. *Jaarlijkse uitkering vermogen*

De afspraak die de deelnemers hebben gemaakt is om een deel van het vermogen tot en met 2026 uit te keren en deze maatregel op dat moment te evalueren. Naar het oordeel van het DB is het strijdig met eerdere besluitvorming om nu een formele berekening te vragen. Het is duidelijk dat de impact op de begroting voor Marrekrite fors zal zijn. Het gaat - op een totale begroting van € 2,2 miljoen, geschoond voor de uitbetaling - om meer dan 10% van het begrotingstotaal. Dat zou dan jaarlijks uitgekeerd moeten blijven.

Dit lijkt ons niet wenselijk. Het zorgt voor een verslechtering van de solvabiliteit van de organisatie omdat hiervoor extra leningen zullen moeten worden aangetrokken.

Overigens is de afbouw van het vermogen afgesproken in een tijd dat het aantrekken van vreemd vermogen gratis was en er zelfs tegen een te ontvangen vergoeding kon worden geleend. Die tijden zijn drastisch veranderd. Leningen brengen momenteel serieuze rentelasten met zich mee, die extra met de deelnemers verrekend zullen moeten worden (zitten nu niet in de deelnemersbijdrage), wat betekent het voordeel voor de gemeente Leeuwarden niet het beoogde bedrag zal zijn.

Het DB voelt er meer voor om Marrekrite te vragen, mits daar voldoende capaciteit voor is, een nota weerstandsvermogen op te stellen en ter besluitvorming voor te leggen, uiterlijk in 2025, om zo de relatie van eigen vermogen en vreemd vermogen te normeren. Dit kan helpen bij het evalueren van de eventuele verdere afbouw van het eigen vermogen.

Met vriendelijke groet namens het dagelijks bestuur,
Recreatieschap Marrekrite

Lourens Touwen
directeur

Vergadering van het Algemeen Bestuur

Datum: Donderdag 27 juni 2024
Tijd: 12.15 – 14.15 uur
Locatie: Raadzaal gemeentehuis De Fryske Marren, Heremastate 1 in Joure

9. Normenkader en financiële verordeningen 2024

Inleiding

Er ligt een drietal documenten voor om de kaders en afspraken rondom de financiële verantwoording voor het verslagjaar 2024 vast te leggen. Dit betreft het Normenkader Rechtmatigheid, de Controleverordening en de Financiële Verordening.

Het Normenkader is een actualisatie van het Normenkader uit 2022. De twee verordeningen betreffen actualisaties van de verordeningen die op 12 december 2019 door het algemeen bestuur zijn vastgesteld. Onderstaand worden de 3 documenten, die u in de bijlagen 9a, 9b en 9c terugvindt, kort toegelicht.

Normenkader Rechtmatigheid Marrekrite 2024

Het Normenkader Rechtmatigheid 2024 zal van toepassing zijn voor de verbijzonderde interne controle (VIC) en de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over het verslagjaar 2024. De geactualiseerde Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie Besluit Begroting & Verantwoording (BBV) vormt hiervoor de basis. De commissie BBV geeft hierin de visie over de invulling van het begrip *rechtmatigheid* in de rechtmatigheidsverantwoording van decentrale overheden.

Het normenkader voor een rechtmatigheidscontrole betreft de inventarisatie van de voor de VIC relevante regelgeving van hogere overheden en Marrekrite zelf. De inventarisatie bestaat uit de externe wetgeving en de eigen regelgeving van Marrekrite, waarbij de verordeningen en besluiten (kaderstellend en/of bepalingen betreffende financiële beheershandelingen) van het bestuur worden onderscheiden.

Controleverordening Marrekrite 2024

In de controleverordening staan de afspraken vastgelegd rondom de accountantscontrole. Deze is gewijzigd als gevolg van de rechtmatigheidsverantwoording. De accountant controleert per 2023 alleen nog de *getrouwheid*. Het dagelijks bestuur legt verantwoording af over de *rechtmatigheid*. De modelverordening van de VNG is hierbij zo goed mogelijk gevolgd en het concept is ambtelijk afgestemd met de deelnemers.

Financiële Verordening Marrekrite 2024

De Financiële Verordening is gewijzigd als gevolg van de rechtmatigheidsverantwoording. De accountant controleert per 2023 alleen nog de *getrouwheid*. Het dagelijks bestuur legt verantwoording af over de *rechtmatigheid* en doet dat via de in de jaarstukken opgenomen rechtmatigheidsverantwoording.

De Financiële Verordening bevat de uitgangspunten voor de verantwoordingsgrens en de rapportagegrens. Het dagelijks bestuur licht in de paragraaf Bedrijfsvoering afwijkingen toe boven de rapportagegrens.

De financiële verordening bevat eveneens de spelregels rondom de begrotingsrechtmatigheid, een van de rechtmatigheidscriteria waar gedurende de afgelopen maanden het nodige om te doen is geweest.

De modelverordening van de VNG is bij het opstellen van de verordening zo goed mogelijk gevolgd. Het concept is ambtelijk afgestemd met vertegenwoordigers van de deelnemers.

Voorstel

Het dagelijks bestuur vraagt het algemeen bestuur om de volgende stukken vast te stellen:

1. Het Normenkader Rechtmatigheid Marrekrite 2024 (bijlage 9a).
2. De Controleverordening Marrekrite 2024 (bijlage 9b).
3. De Financiële Verordening Marrekrite 2024 bijlage 9c).

Concept Normenkader Rechtmatigheid

Marrekrite 2024

Vast te stellen AB 27/06/2024

Concept Normenkader Rechtmatigheid 2024

Inleiding

Het Normenkader Rechtmatigheid 2024 zal van toepassing zijn voor de verbijzonderde interne controle (VIC) en de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over het verslagjaar 2024.

De geactualiseerde Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) vormt hiervoor de basis. De commissie BBV geeft hierin de visie over de invulling van het begrip *rechtmatigheid* in de rechtmatigheidsverantwoording van decentrale overheden.

Dit normenkader behoort een volledig en actueel overzicht te zijn van de voor de (verbijzonderde) interne controle relevante interne regelgeving en externe wet- en regelgeving. Bij rechtmatigheid in het kader van deze controle bestaat er een duidelijke relatie met het financieel beheer. Er moet worden vastgesteld dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, met andere woorden, het gaat om de financiële beheershandelingen.

Bovenstaande sluit in beginsel regels uit met betrekking tot handelingen en beslissingen van niet-financiële aard (bijvoorbeeld in relatie tot arbeidsomstandighedenwet of de privacywetgeving). Hierop dient de nuance te worden aangebracht dat handelingen en beslissingen van niet-financiële aard in algemene zin dienen te worden betrokken bij de inschatting van het algemene risicobeleid en -beheer van Marrekrite. De ratio hiervan is dat niet-financiële handelingen wel kunnen leiden tot financiële risico's waarvoor bijvoorbeeld een voorziening zou moeten worden gevormd.

Het normenkader voor een rechtmatigheidscontrole betreft de inventarisatie van de voor de VIC relevante regelgeving van hogere overheden en van Marrekrite zelf. De inventarisatie bestaat uit de externe wetgeving en de eigen regelgeving van Marrekrite, waarbij de verordeningen en de besluiten (kaderstellend en/of bepalingen bevattend over financiële beheershandelingen) van het algemeen, en het dagelijks, bestuur kunnen worden onderscheiden.

Om het normenkader makkelijker te kunnen gebruiken voor de rechtmatigheidscontrole kan het worden geoperationaliseerd. Dit gebeurt via het opstellen van een toetsingskader, waarop kan worden gecontroleerd. Zowel het normenkader als het toetsingskader zijn geen statisch gegeven.

Accountantscontrole op getrouwheid

Het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (Bado) bepaalt dat de goedkeuringstolerantie ten aanzien van fouten in de jaarrekening 1% van de omvangbasis bedraagt. Ten aanzien van onzekerheden in de controle bedraagt de goedkeuringstolerantie 3% van de omvangbasis. De consequenties van overschrijding van toleranties laat zich in het volgende schema vertalen:

Goedkeuringstoleranties getrouwheid accountant	Goedkeurend	Met beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% van lasten)	≤ 1%	> 1 % < 3 %	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% van de lasten)	≤ 3%	> 3 % < 10 %	≥ 10%	-

Rechtmatigheidsverantwoording dagelijks bestuur

Het BBV geeft richtlijnen voor de verantwoordingsgrens en de rapportagegrens ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur. Bij de verantwoordingsgrens betreft het de fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheid. De te hanteren percentages zijn gelijk en bedragen wettelijk maximaal 3%. Dat betekent dat alle onrechtmatigheden boven de 3% van de totale lastenomvang van de begroting 2024 inclusief dotaties aan de reserves in de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur gerapporteerd worden. Daarbij ronden we naar beneden af op een veelvoud van € 25.000.

De rapportagegrens geeft nadere invulling aan de (extra) verantwoording die het dagelijks bestuur aflegt in de paragraaf Bedrijfsvoering bij de jaarstukken, over onrechtmatigheden vanaf het daarvoor bepaalde percentage. Dit cijfer ligt niet wettelijk vast, maar is logischerwijs lager dan het verantwoordingspercentage. Het kent dezelfde grondslag voor het bepalen van de hoogte.

Marrekrite kiest ervoor de verantwoordingsgrens te leggen op 2% en de rapportagegrens op 1% van de lasten. Daarbij ronden we naar beneden af op een veelvoud van € 10.000. In tabelvorm ziet dat er als volgt uit.

Rechtmatigheidsverantwoording DB	Percentage	Lasten 2024	Bedrag 2024
Verantwoordingsgrens	2%	2.543.000	50.000
Rapportagegrens	1%	2.543.000	25.000

Het normenkader kan verder worden uitgewerkt in een toetsingskader.

Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van rechtmatigheidscontrole 2024

Externe wet- en regelgeving:

- Wet gemeenschappelijke regelingen;
- Provinciewet;
- Algemene wet bestuursrecht;
- Besluit begroting en verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV);
- Wet financiering decentrale overheden (wet FIDO);
- Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo);
- Wet Schatkistbankieren;
- (Nationale) Aanbestedingswet;
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- Ambtenarenwet;
- Fiscale wetgeving;
- Sociale verzekeringswetten;
- CAO Provincies (CAP), bijbehorende uitvoeringsregelingen (Marrekrite volgt de arbeidsvoorwaarden van provincies, zijnde CAP en de toekomstige wijzigingen hierin).

Interne Regelingen en kaders:

- Gemeenschappelijke regeling Marrekrite;
- Financiële verordening Marrekrite;
- Controleverordening Marrekrite;
- Besluiten van het algemeen bestuur.

Criteria die gehanteerd worden bij het beoordelen van de rechtmatigheid zijn als volgt:

CRITERIA VAN RECHTMATIGHEID	OMSCHRIJVING
Begrotingscriterium	Financiële handelingen moeten passen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Past het totaal binnen de opgestelde en geautoriseerde begroting.
Voorwaardencriterium	Nadere eisen die worden gesteld bij de uitvoering van financiële beheershandelingen.
M&O-criterium	1. De interne toetsing op juistheid en volledigheid van gegevens die door derden zijn verstrekt bij het gebruik van overheidsregelingen (= misbruik). 2. De interne toetsing of derden bij het gebruik van overheidsregelingen geen (rechts)handelingen hebben verricht die in strijd zijn met het doel of de strekking van de regeling (= oneigenlijk gebruik).

Concept Controleverordening

Marrekrite 2024

Vast te stellen AB 27/06/2024

Het Algemeen Bestuur van de GR Recreatieschap De Marrekrite,

Gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur d.d. 6 juni 2024,

BESLUIT

1 Vast te stellen de bijgevoegde Controleverordening Marrekrite 2024.

Artikel 1. Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- Accountant: een door het algemeen bestuur aangewezen accountant als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.
- Accountantscontrole: de controle van de in artikel 197 van de Gemeentewet bedoelde jaarrekening uitgevoerd door de accountant
- Deelverantwoording: een in opdracht van het algemeen bestuur ten behoeve van de verslaglegging opgestelde verantwoording van een afzonderlijke organisatie-eenheid cq. afzonderlijke opgave binnen de Gemeenschappelijk Regeling, welke verantwoording onderdeel uit maakt van de jaarrekening.
- jaarrekening: jaarrekening van de gemeente als bedoeld in artikel 197 van de Gemeentewet;
- rechtmatigheidsverantwoording: de rapportage waarin het college aangeeft in welke mate de financiële beheershandelingen en de vastlegging daarvan overeenstemmen met de relevante wet- en regelgeving.

Artikel 2. Opdrachtverlening accountantscontrole

1. De accountantscontrole wordt opgedragen aan een door het algemeen bestuur te benoemen externe registeraccountant.
2. Het dagelijks bestuur bereidt in overleg met het algemeen bestuur de opdrachtverstrekking van de accountantscontrole voor.
3. Het algemeen bestuur stelt het programma van eisen vast.
In het programma van eisen worden voor de jaarlijkse accountantscontrole opgenomen:
 - a. de toe te passen goedkeurings- en rapporteringstoleranties bij de controle van de jaarrekening;
 - b. de verantwoordingsgrens door burgemeester en wethouders en afwijkende rapportagegrenzen.
 - c. de apart te controleren deelverantwoordingen en de daarbij toe te passen omvangbases en goedkeurings- en (afwijkende) rapporteringstoleranties;
 - d. de inrichtingseisen voor het verslag van bevindingen;
 - e. de eventueel aanvullende uit te voeren tussentijdse controles;
 - f. de frequentie en inrichtingseisen van de aanvullende tussentijdse rapportering.
4. Het algemeen bestuur stelt de gunningscriteria en per gunningscriterium de bijbehorende wegingsfactoren vast.

Artikel 3. Overige controles en opdrachten

1. Het dagelijks bestuur kan de accountant opdracht geven tot het uitvoeren van specifieke werkzaamheden met betrekking tot de doelmatigheid en doeltreffendheid als bedoeld in Verordening ex artikel 213a van de Gemeentewet voor zover de onafhankelijkheid van de accountant daarmee niet in het geding komt. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur vooraf over deze aan de accountant te verstrekken opdrachten.
2. Het dagelijks bestuur draagt de zorg voor de uitvoering van het beleid betreffende de specifieke uitkeringen volgens de eisen van rechtmatigheid van de ministeries.
3. Het dagelijks bestuur draagt de zorg voor de verantwoording aan derden en nemen hierbij de gestelde controle-eisen in acht. Als een deel van deze vereisten moet worden uitgevoerd door een accountant, is het dagelijks bestuur bevoegd hiervoor de opdracht te verlenen aan een andere dan de door de raad aangewezen accountant, indien dit in het belang van de gemeenschappelijke regeling is.

Artikel 4. Inrichting accountantscontrole

1. De accountant bepaalt binnen het kader van de opdrachtverlening de wijze waarop de accountantscontrole wordt ingericht, alsmede de aard en omvang van de daarbij behorende werkzaamheden. De accountant vraagt voorafgaand aan de accountantscontrole de benodigde dossierstukken schriftelijk op bij een vertegenwoordiger van de ambtelijke organisatie.
2. De accountant bepaalt binnen het kader van de opdrachtverlening de frequentie van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant voert de controlewerkzaamheden met voorafgaande kennisgeving aan een vertegenwoordiger van de ambtelijke organisatie uit.
3. Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek afstemmingsoverleg plaats tussen de accountant en (vertegenwoordigers van) het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de algemeen directeur en/of de financieel adviseur van de GR.

Artikel 5. Informatieverstrekking door dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor de samenstelling van de jaarrekening, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording, conform de geldende interne- en externe wet- en regelgeving en draagt er zorg voor dat deze beschikbaar gesteld wordt aan de accountant voor controle.
2. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat alle aan de jaarrekening ten grondslag liggende bescheiden voor de accountant ter inzage liggen en goed toegankelijk zijn.
3. Het dagelijks bestuur overlegt de gecontroleerde jaarrekening aan het algemeen bestuur zodat de jaarrekening voor 15 juli van het erop volgend jaar kan worden vastgesteld door het algemeen bestuur.
4. Alle informatie die na afgifte van de accountantsverklaring en voor behandeling van de jaarrekening in het algemeen bestuur beschikbaar komt en die van invloed is op het beeld dat de jaarrekening geeft, wordt terstond door het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur en de accountant gemeld.
5. De accountant maakt voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur zo veel mogelijk gebruik van het namens het dagelijks bestuur uitgevoerde onafhankelijke onderzoek.
6. De accountant maakt in de accountantscontrole zo veel mogelijk gebruik van de aanwezige interne beheersing van de werkzaamheden van de interne auditfunctie van de regeling en stimuleert door een zo veel mogelijke organisatiegerichte accountantscontrole de verdere kwaliteitsverbetering en professionalisering.

Artikel 6. Toegang tot informatie

1. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat de accountant voor de uitvoering van zijn controlewerkzaamheden een onbelemmerde toegang heeft tot alle relevante werkplaatsen van de GR.
2. De accountant is bevoegd om van alle medewerkers van de GR mondelinge en schriftelijke inlichtingen en verklaringen te verlangen die hij voor de uitvoering van zijn opdracht denkt nodig te hebben. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor, dat de desbetreffende medewerkers hieraan hun medewerking verlenen.
3. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor, dat de medewerkers van de GR zijn gehouden de accountant alle informatie te verstrekken, opdat de accountant zich een juist en volledig oordeel kan vormen over de het gevoerde beheer, de getrouwheid van zowel het financiële beeld als de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording.

Artikel 7. Rapportage door de accountant

1. Indien de accountant bij een controle tot het oordeel komt dat de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur niet getrouw is, dan wel afwijkingen constateert die op zichzelf aanleiding geven tot het niet afgeven van een goedkeurende verklaring, meldt hij deze terstond schriftelijk aan het algemeen bestuur en zendt een afschrift hiervan aan het dagelijks bestuur.
2. In aanvulling op het verslag van bevindingen brengt de accountant over de door hem uitgevoerde (deel)controles verslag uit over zijn bevindingen van niet bestuurlijk belang aan de directeur en de functionaris van wie het geldelijk beheer, het vermogensbeheer, de administratie en de beheersdaden zijn gecontroleerd.
3. De controleverklaring en het verslag van bevindingen worden, binnen twee weken na afronding van de controle, voorafgaand aan verzending aan het algemeen bestuur door de accountant aan het dagelijks bestuur voorgelegd met de mogelijkheid voor het dagelijks bestuur om op deze stukken te reageren.
4. De accountant kan voorafgaand aan behandeling van de jaarstukken in het algemeen bestuur het verslag van bevindingen met (een voor dit doel door het algemeen bestuur ingestelde vertegenwoordiging van) het algemeen bestuur bespreken.

Artikel 8. Inwerkingtreding

1. Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2024, met dien verstande dat zij van toepassing is op de accountantscontrole van de jaarrekening (en deelverantwoordingen) van het verslagjaar 2024 en later.
2. Met het vaststellen van deze Controleverordening Marrekrite 2024 worden alle eerder vastgestelde verordeningen ex. artikel 213 Gemeentewet die golden ten aanzien van GR Recreatieschap voor het Friese waterland De Marrekrite ingetrokken, met dien verstande dat zij van toepassing blijven op de jaarrekening en het jaarverslag en bijbehorende stukken van het begrotingsjaar voorafgaand aan het jaar waarin deze verordening in werking treedt.

Artikel 9. Citeertitel

Deze verordening kan worden aangehaald onder de naam 'Controleverordening Marrekrite 2024'.

Aldus vastgesteld in de algemene bestuursvergadering van 27 juni 2024.

Het algemeen bestuur voornoemd,

Concept Financiële Verordening
Marrekrite 2024

Vast te stellen AB 27/06/2024

Financiële verordening als bedoeld in artikel 212 gemeentewet

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap voor het Friesche water en land De Marrekrite,

gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur,

gelet op:

- artikel 212 van de Gemeentewet en artikel 217 van de Provinciewet;
- het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en
- artikel 14 lid 3 en artikel 26 van de gemeenschappelijke regeling Marrekrite

besluit vast te stellen de “Financiële verordening Marrekrite 2024”:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsbepaling

In deze verordening wordt verstaan onder:

- *de GR*: de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap voor het Friese water en land De Marrekrite;
- *administratie*: het systematisch verzamelen, vastleggen, verwerken en verstrekken van informatie ten behoeve van het besturen, functioneren en beheersen van de gemeentelijke organisatie en de verantwoording die daarover moet worden afgelegd;
- *netto schuld*: bruto schuld minus de omvang van de geldelijke bezittingen die niet zijn ingezet voor de publieke taak. Onder bruto schuld wordt verstaan het totaal van langlopende leningen, kortlopende schulden, crediteuren en overlopende passiva. Onder geldelijke bezittingen die niet zijn ingezet voor de publieke taak wordt verstaan het totaal van langlopende uitzettingen, vorderingen, liquide middelen en overlopende activa;
- *organisatieonderdeel*: iedere organisatorische eenheid van de GR;
- *overheidsbedrijf*: onderneming met privaatrechtelijke rechtspersoonlijkheid, niet zijnde een personenvennootschap met rechtspersoonlijkheid, waarin een publiekrechtelijke rechtspersoon, al dan niet tezamen met een of meer andere publiekrechtelijke rechtspersonen, in staat is het beleid te bepalen of een onderneming in de vorm van een personenvennootschap, waarin een publiekrechtelijke rechtspersoon deelneemt;
- *rechtmatigheidsverantwoording*: de rapportage van het dagelijks bestuur waarbij aangegeven wordt in welke mate de totstandkoming van de financiële beheershandelingen en de vastlegging daarvan overeenstemmen met de relevante wet- en regelgeving.

Hoofdstuk 2. Begroting en verantwoording

Artikel 2. Programma-indeling en paragrafen

1. Het algemeen bestuur stelt bij vaststelling van de begroting de programma-indeling vast;
2. Het algemeen bestuur stelt op voorstel van het dagelijks bestuur per programma relevante indicatoren vast voor het meten van en het afleggen van verantwoording over de productie van goederen en diensten en de maatschappelijke effecten van het beleid van de GR.
3. Het algemeen bestuur stelt op voorstel van het dagelijks bestuur, bij vaststelling van de begroting over welke onderwerpen het in extra paragrafen naast de verplichte paragrafen van de begroting en de jaarstukken kaders wil stellen en wil worden geïnformeerd.

Artikel 3. Inrichting begroting en jaarstukken

1. Bij de begroting worden onder elk van de programma's de lasten en baten per programma weergegeven en bij de jaarstukken worden onder elk van de programma's de gerealiseerde lasten en baten per programma weergegeven.
2. Bij de uiteenzetting van de financiële positie in de begroting wordt
 - a. van nieuwe investeringen het benodigde investeringskrediet weergegeven en wordt van de lopende investeringen het geautoriseerde investeringskrediet en de raming van de uitputting van het krediet in het lopende boekjaar weergegeven.
 - b. in aanvulling op het bepaalde in de artikelen 20 en artikel 21 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten inzicht gegeven in de ontwikkeling van de schuldpositie als gevolg van de begroting, de meerjarenraming en de investeringen.
3. In de jaarstukken worden afwijkingen op de oorspronkelijke ramingen van de baten en de lasten van programma's en investeringskredieten in de begroting groter dan € 25.000 toegelicht.
4. Baten en lasten groter dan € 25.000 worden separaat toegelicht in het (verplichte) overzicht van incidentele baten en lasten.

Artikel 4. Indexering

1. Ten behoeve van de indexatie van lonen en prijzen naar het volgend begrotingsjaar wordt uitgegaan van een reëel niveau, gebaseerd op afgesloten contracten, realisatie jaarstukken en toekomstige verwachtingen ten aanzien van loon- en prijsontwikkelingen.
2. Zo nodig wordt op de in het eerste lid genoemde methode een correctie toegepast in verband met de verwachte loonontwikkeling van de toepasselijke CAO.

Artikel 5. Autorisatie begroting en investeringskredieten

1. Het algemeen bestuur autoriseert met het vaststellen van de begroting de baten en de lasten per programma;
2. Het algemeen bestuur autoriseert met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling de nieuwe investeringen die zijn opgenomen in de begroting;
3. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur vooraf als ze verwacht dat de lasten de geautoriseerde lasten of de investeringsuitgaven de geautoriseerde investeringskredieten dreigen te overschrijden of de baten de geautoriseerde baten dreigen te onderschrijden. Het algemeen bestuur geeft vervolgens aan of het hiervoor een voorstel voor wijziging van het budget of een voorstel voor bijstelling van het beleid wenst te ontvangen.
4. Bij de behandeling van de tussenrapportage in het algemeen bestuur doet het dagelijks bestuur voorstellen voor het wijzigen van de geautoriseerde budgetten en de investeringskredieten en het bijstellen van het beleid.

5. Voor een investering waarvan het investeringskrediet niet met het vaststellen van de begroting is geautoriseerd, legt het dagelijks bestuur vooraf aan het aangaan van verplichtingen een investeringsvoorstel met een voorstel voor het vaststellen van een investeringskrediet aan het algemeen bestuur voor.
6. Goedkeuring voor verschuivingen tussen de jaarschijven van een investeringsbudget worden aan het algemeen bestuur integraal voorgelegd uiterlijk bij de jaarrekening.

Artikel 6. Tussentijdse rapportage

1. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur door middel van een tussentijdse rapportage over de realisatie van de begroting van de GR in het derde kwartaal.
2. De tussenrapportage bevat alleen belangrijke beleidsinhoudelijke afwijkingen ten opzichte van de begroting en de financiële effecten daarvan op:
 - a. de baten en de lasten per programma;
 - b. het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen;
 - c. het totale saldo van de baten en de lasten volgend uit de onderdelen a en b;
 - d. de (beoogde) toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma; en het resultaat, volgend uit de onderdelen c en d;
 - e. de realisatie en raming van de uitputting van de investeringskredieten.
3. In de tussenrapportage worden afwijkingen op de oorspronkelijke ramingen van de baten en de lasten van programma's en investeringskredieten in de begroting groter dan € 25.000 toegelicht.

Artikel 7. Informatieplicht

Het dagelijks bestuur besluit niet eerder over:

- het verstrekken van leningen, waarborgen en garanties;
- het verstrekken van kapitaal aan instellingen en ondernemingen,

dan nadat het algemeen bestuur is geïnformeerd over het voornemen en hiertoe in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het dagelijks bestuur te brengen.

Artikel 8. Jaarstukken

1. Gelijktijdig met het aanbieden van de jaarstukken biedt het dagelijks bestuur het algemeen bestuur het voorstel aan over de bestemming van het jaarrekeningresultaat.
2. Vooruitlopend op het bestemmingsvoorstel over het jaarrekeningresultaat kan het dagelijks bestuur het algemeen bestuur voorstellen om restantmiddelen op onderdelen van het rekeningresultaat over te hevelen naar het volgende begrotingsjaar.

Artikel 9. EMU-saldo

Wanneer het Rijk de dienst bericht dat alle relevante overheden samen het collectieve aandeel van deze overheden in het EMU-tekort, bedoeld in artikel 3, zesde lid, van de Wet houdbare overheidsfinanciën, hebben overschreden, informeert het dagelijks bestuur het algemeen bestuur of een aanpassing van de begroting nodig is. Als het dagelijks bestuur een aanpassing nodig acht, doet het dagelijks bestuur een voorstel voor het wijzigen van de begroting.

Hoofdstuk 3. Rechtmatigheidsverantwoording

Artikel 10. Verantwoordings- en rapportagegrens rechtmatigheidsverantwoording

1. Het algemeen bestuur stelt vast op welke wijze het door middel van de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting en de jaarstukken, naast de verplichte onderdelen van deze paragraaf, wil worden geïnformeerd over rechtmatigheid.
2. Verantwoordingsgrens: in de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening rapporteert het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur over afwijkingen groter dan **2%** van de totale lasten van de begroting, inclusief de dotaties aan de reserves, naar beneden afgerond op een veelvoud van **€ 10.000**.
3. Rapportagegrens: in de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen nader toegelicht (fouten of onduidelijkheden) voor zover groter dan **1%** van de totale lasten, inclusief dotaties aan de reserves, naar beneden afgerond op een veelvoud van **€ 10.000**.

Artikel 11. Voorwaardencriterium

1. Het voorwaardencriterium is het criterium van rechtmatigheid, dat betrekking heeft op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.
2. Het dagelijks bestuur biedt het algemeen bestuur jaarlijks **uiterlijk op 31 december** ter vaststelling een normenkader rechtmatigheid aan. Dit kader bestaat uit alle relevante (interne) wet- en regelgeving waaruit financiële beheershandelingen kunnen voortvloeien.

Artikel 12 Begrotingscriterium

1. Het begrotingscriterium is een criterium van rechtmatigheid dat betrekking heeft op de grenzen van de baten en lasten in de door de raad geautoriseerde begroting van exploitatie en investeringskredieten en de hiermee samenhangende programma's, waarbinnen de financiële beheershandelingen tot stand moeten zijn gekomen;
2. De begrotingsrechtmatigheid wordt beoordeeld op het niveau waarop de begroting door de raad is geautoriseerd, zoals is opgenomen in artikel 5.
3. Bij investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totaal gevoteerde kredietbedrag. Een overschrijding van het jaarbudget, passend binnen het totaal bedrag van het krediet, wordt daarmee als rechtmatig beschouwd.
4. Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd. Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:
 - a. Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
 - b. De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.
 - c. prestaties in de vorm van activiteiten of doelstellingen die in een specifiek jaar leiden tot een over- of onderprestatie van met het Algemeen Bestuur gemaakte afspraken van minder dan 20% (de zogenaamde "drempel"),
 - d. overschrijdingen van de baten;
 - e. onderschrijdingen van de lasten, voor zover de afgesproken te leveren prestaties niet de over- of onderprestatiedrempel van 20% overschrijden;

zolang de genoemde prestaties, baten en/of lasten tijdig zijn gemeld aan het Algemeen Bestuur. Onder tijdig verstaan we gebeurtenissen die na 1 oktober van het boekjaar zijn ontstaan en die zijn opgenomen in de jaarstukken.

5. Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van het algemeen bestuur, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden), maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Artikel 13 Misbruik en oneigenlijk gebruik-criterium

1. Het misbruik en oneigenlijk gebruik-criterium is het criterium van rechtmatigheid, dat betrekking heeft op het voorkomen, detecteren en corrigeren van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsmiddelen en gemeentelijke eigendommen bij financiële beheershandelingen.
2. Het dagelijks bestuur zorgt voor en legt vast de regels voor het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de voor de GR geldende regelingen en de eigendommen van de GR.

Hoofdstuk 4. Financieel beleid

Artikel 14. Waardering en afschrijving vaste activa

1. Het dagelijks bestuur biedt een (bijgestelde) nota activeren en afschrijven aan ter behandeling en vaststelling door het algemeen bestuur. De nota wordt geactualiseerd indien daartoe aanleiding is.
2. De in het eerste lid bedoelde nota stelt, naast de van toepassing zijnde wettelijke kaders, (beleids)kaders vast ten behoeve van (vervangings)investeringen, activa, afschrijven en waarderen.

Artikel 15. Reserves en voorzieningen

1. Het dagelijks bestuur biedt een (bijgestelde) nota reserves en voorzieningen aan ter behandeling en vaststelling door het algemeen bestuur. De nota wordt geactualiseerd indien daartoe aanleiding is.
2. De in het eerste lid bedoelde nota stelt (beleids)kaders voor vorming, voeding, instandhouding en besteding van reserves en voorzieningen.

Artikel 16. Toerekening overhead

1. De toerekening van de overhead (definitie: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces) komt tot stand naar verhouding van personeelslasten in de begroting: de overhead (A) is gelijk aan totaal fte overheadfuncties (B) gedeeld door totaal fte alle functies (C). In formule: $A = B/C$.
2. De presentatie van de overhead vindt plaats overeenkomstig artikel 17 (begroting) en artikel 27 (jaarstukken) BBV.
3. Alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de externe klant, behoren niet tot de overhead.

Artikel 17. Kostprijsberekening

1. Voor het bepalen van de geraamde kostprijs van producten en diensten van de gemeenschappelijke regeling, die worden geleverd aan overheidsbedrijven en derden, wordt een systeem van kostentoe rekening gehanteerd. Bij de kostentoe rekening worden naast de directe kosten ook de indirecte kosten betrokken, die toe te rekenen zijn aan het product of dienst.

2. Voor de inzet van materiele activa worden naast directe kosten, indirecte kosten en afschrijvingskosten, de rente voor de financiering van het actief toegerekend. Deze rente is een vergoeding voor de inzet van vreemd vermogen. De rentepercentages voor deze vergoeding worden bij de behandeling van de begroting vastgesteld;
3. Het algemeen bestuur stelt bij de vaststelling van de begroting (swijziging) de hoogte van de tarieven vast.

Artikel 18. Prijzen economische activiteiten

1. Voor de levering van goederen, diensten of werken aan overheidsbedrijven en derden en met welke bijbehorende activiteiten de GR in concurrentie met marktpartijen treedt, wordt tenminste de geraamde integrale kostprijs in rekening gebracht. Bij afwijking doet het dagelijks bestuur vooraf voor elk van deze activiteiten afzonderlijk een voorstel voor een bestuursbesluit, waarin het publiek belang van de activiteit wordt gemotiveerd.
2. Bij het verstrekken van leningen of garanties aan overheidsbedrijven en derden brengt de GR de geraamde integrale kosten in rekening.
3. Bij het verstrekken van kapitaal door de GR aan overheidsbedrijven en derden gaat het dagelijks bestuur uit van een vergoeding van tenminste de geraamde integrale kosten van de verstrekte middelen. Bij afwijking doet het dagelijks bestuur vooraf een voorstel voor een bestuursbesluit, waarin het publiek belang van de kapitaalverstrekking wordt gemotiveerd.
4. Bij afwijking van het eerste, tweede of derde lid vanwege een publiek belang doet het dagelijks bestuur vooraf een voorstel voor een bestuursbesluit, waarin het publiek belang van de lening of garantie wordt gemotiveerd.
5. Bestuursbesluiten met de motivering van het publiekbelang als bedoeld in de vorige leden zijn niet nodig als minder dan de integrale kostprijs in rekening wordt gebracht en er sprake is van een van de uitzonderingen zoals genoemd in artikel 25h van de Mededingingswet.

Artikel 19. Financieringsfunctie

1. Het dagelijks bestuur neemt bij het uitzetten en het aantrekken van middelen de volgende kaders in acht:
 - a. voor het aantrekken van financieringen met een looptijd langer dan één jaar worden –voor zover mogelijk- twee prijsopgaven bij verschillende financiële instellingen gevraagd; en
 - b. er wordt geen gebruik gemaakt van financiële derivaten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet financiering decentrale overheden.
2. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur als de wettelijke kasgeldlimiet, bedoeld in artikel 1, onder f, van de Wet financiering decentrale overheden, of de wettelijke renterisiconorm bedoeld in artikel 1, onder h, van de Wet financiering decentrale overheden, meer dan twee kwartalen wordt overschreden.
3. Bij het verstrekken van leningen, het verstrekken van garanties en het verstrekken van risicodragend kapitaal bedingt het dagelijks bestuur indien mogelijk zekerheden.
4. Bij het verstrekken van een garantie wordt een voorziening ten laste van de begroting gevormd ter grootte van het risico dat de GR met de garantie loopt. Als in de begroting geen budget beschikbaar is om deze voorziening te treffen dan doet het dagelijks bestuur vooraf aan de garantieverlening een voorstel aan het algemeen bestuur voor een begrotingswijziging.
5. Voor het uitzetten van gelden handelt de GR volgens de geldende Regeling Schatkistbankieren door rechtspersonen met een wettelijke of publieke taak en rechtspersonen die publieke liquide middelen beheren.

Artikel 20. Weerstandsvermogen

1. Het dagelijks bestuur biedt een (bijgestelde) nota weerstandsvermogen aan ter behandeling en vaststelling door het algemeen bestuur. In deze nota wordt ingegaan op het risicomanagement, het opvangen van risico's door verzekeringen, voorzieningen, het weerstandsvermogen of anderszins. In de nota wordt tevens het gewenste weerstandsvermogen bepaald. De nota wordt geactualiseerd indien daartoe aanleiding is.
2. Het dagelijks bestuur geeft aan in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en van de jaarstukken de risico's van materieel belang en een inschatting van de kans dat deze risico's zich voordoen. Het dagelijks bestuur brengt hierbij in elk geval de risico's in beeld en actualiseert de risico's genoemd in de nota bedoeld in lid 1.
3. Het dagelijks bestuur geeft aan in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en van de jaarstukken de weerstandscapaciteit en in hoeverre schaden en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met het weerstandsvermogen kunnen worden opgevangen.

Hoofdstuk 5. Paragrafen bij de begroting en jaarstukken

Artikel 21. Paragrafen

De paragrafen in de begroting en het jaarverslag voldoen voor wat betreft hun inhoud aan de eisen die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daaraan stelt.

Hoofdstuk 6. Financiële organisatie en financieel beheer

Artikel 22. Administratie

De administratie is zodanig van opzet en werking, dat zij in ieder geval dienstbaar is voor:

- a. het sturen en het beheersen van activiteiten en processen in de GR;
- b. het verstrekken van informatie over ontwikkelingen in de omvang van de vaste activa, voorraden, vorderingen, schulden en contracten;
- c. het verschaffen van informatie over uitputting van de toegekende budgetten en investeringskredieten en voor het maken van kostencalculaties;
- d. het verschaffen van informatie over indicatoren met betrekking tot de productie van goederen en diensten en de maatschappelijke effecten van het beleid van de GR;
- e. het afleggen van verantwoording over de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gevoerde bestuur in relatie tot de gestelde beleidsdoelen, de begrotingen relevante wet- en regelgeving; en
- f. de controle van de registratie van gegevens als zodanig en van de daaraan ontleende informatie, alsmede voor de controle op de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gevoerde bestuur in relatie tot de gestelde beleidsdoelen, de begroting en relevante wet- en regelgeving.

Artikel 23. Financiële organisatie

Het dagelijks bestuur draagt zorg voor:

- a. een eenduidige indeling van de organisatie en een eenduidig toewijzing van taken aan de GR;
- b. een adequate scheiding van taken, functies, bevoegdheden, verantwoordelijkheden;
- c. de verlening van mandaten en volmachten voor het aangaan van verplichtingen ten laste van de toegekende budgetten en investeringskredieten;
- d. de interne regels voor taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening van de financieringsfunctie;
- e. de te maken afspraken met de GR over de te leveren prestaties, de daarvoor beschikbare middelen en de wijze en frequentie van rapportage over de voortgang van de activiteiten en uitputting van middelen;
- f. het beleid en de interne regels voor de inkoop en de aanbesteding van goederen, werken en diensten;
- g. het beleid en de interne regels voor de steunverlening en de toekenning van subsidies aan ondernemingen en instellingen; en
- h. het beleid en de interne regels voor het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen en eigendommen, opdat aan de eisen van rechtmatigheid, controle en verantwoording wordt voldaan.
- i. het verzamelen en vastleggen van gegevens over de geleverde prestaties en de maatschappelijke effecten zodat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur, kunnen worden getoetst.

Artikel 24. Interne controle

1. Het dagelijks bestuur zorgt voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. Bij afwijkingen rapporteert het dagelijks bestuur daarover in de rechtmatigheidsverantwoording, zoals beschreven in artikel 10 lid 1. Daarnaast informeert het dagelijks bestuur het algemeen bestuur over genomen maatregelen tot herstel van de tekortkomingen.
2. Het dagelijks bestuur zorgt voor de systematische controle van de registratie en de ontwikkeling van de bezittingen en het vermogen van de GR met dien verstande dat de waardepapieren, de voorraden, de debiteurenvorderingen, de uitstaande leningen, de liquiditeiten, de opgenomen leningen, de kortlopende schulden en de vorderingen van crediteuren jaarlijks worden gecontroleerd. Voor registergoederen en bedrijfsmiddelen worden afhankelijk van de omvang en aard van het risico specifieke beheersmaatregelen genomen. Bij afwijkingen in de registratie neemt het dagelijks bestuur maatregelen voor herstel van de tekortkomingen.

Hoofdstuk 7. Slotbepalingen

Artikel 25. Intrekken oude verordening en overgangsrecht

Met het vaststellen van deze financiële verordening Marrekrite 2024 worden alle eerder vastgestelde financiële verordeningen die golden ten aanzien van Marrekrite ingetrokken, met dien verstande dat zij van toepassing blijven op de jaarrekening en het jaarverslag en bijbehorende stukken van het begrotingsjaar voorafgaand aan het jaar waarin deze verordening in werking treedt.

Artikel 26. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt met terugwerkende kracht in werking op 1 januari 2024;
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Financiële verordening Marrekrite 2024.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 27 juni 2024.

Voorzitter,

Directeur, de heer L. Touwen

Vergadering van het Algemeen Bestuur

Datum: Donderdag 27 juni 2024
Tijd: 12.15 – 14.15 uur
Locatie: Raadzaal gemeentehuis De Fryske Marren, Heremastate 1 in Joure

10. Advies Marrekrite Toekomstbestendig

Inleiding

Marrekrite (sinds 1957) is van oorsprong een pure beheerder van voorzieningen. De afgelopen jaren zien we dat het schap zich door ontwikkelt en een steeds nadrukkelijker rol krijgt in het adviseren op toeristisch-recreatieve vraagstukken. Voor dergelijke taken is vanuit de oorspronkelijke financieringsgronden niet altijd structureel geld, tijd of capaciteit beschikbaar. Dat heeft de laatste jaren een wissel getrokken op de organisatie en roept te vraag op of een herijking van de GR noodzakelijk is.

Onder de deelnemers leeft daarom de behoefte om in kaart te brengen welke (kern)taken Marrekrite in de toekomst voor hen zou moeten uitvoeren en wat dit voor de organisatie betekent. Op 29 juni 2023 heeft het AB besloten nader onderzoek te laten doen om zowel kerntaken als ambities en de organisatorische en financiële gevolgen daarvan in beeld te brengen. Op 1 november 2023 is daarom de adviesopdracht 'Marrekrite toekomstbestendig' door het DB vastgesteld. Op 30 november 2023 is deze opdracht toegelicht aan het AB. Fase 1, 'de projectopdracht', werd daarmee afgerond. In de vergadering van het DB op 29 februari 2024 is Fase 2a, 'de probleemanalyse' besproken. In een extra DB-vergadering (10 april 2024) en een extra AB-vergadering (24 april 2024) heeft het bestuur in oriënterende vergaderingen alvast kennis kunnen nemen van de finale rapportage (Fase 2b).

Vervolg

Deze finale rapportage is voor uw gemak opnieuw als bijlage 10a bij de stukken opgenomen. Het bevat de complete rapportage, dat wil zeggen: de probleemanalyse en aanbevelingen en scenario's voor een toekomstbestendig Marrekrite.

In de vergadering van het DB op 6 juni jl. heeft de organisatie erop aangedrongen een knip te maken en een aantal beslissingen die de achterstand in de huidige formatie moest oplossen, los te zien van een aantal besluiten dat over uitbreiding van taken gaat. Daarmee zouden we een paar praktische beslissingen naar voren kunnen halen.

Bij de mogelijke uitbreiding gaat het bijvoorbeeld om een eventueel Routebureau, een Landpadenregeling, een Stimuleringsfonds, e.d. Het DB vond het echter verstandiger eind 2024 een integraal besluit te nemen en "heden" en "toekomst" niet van elkaar te scheiden. Dat betekent dat het bijgesloten rapport/advies nu puur ter informatie voorligt.

De komende maanden zullen wij, als voorbereiding op de besluitvorming, een borgingsplan voor de opgave Dagrecreatieve Netwerken/Routebureau op laten stellen, alsmede de financiële consequenties van een Landpadenregeling verder uitwerken. Daarvoor zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld door de Provincie Fryslân.

Het dagelijks bestuur heeft niet ingestemd met een onderzoek naar de mogelijkheden en randvoorwaarden van een Stimuleringsfonds, waardoor het al dan niet instellen van een Stimuleringsfonds tijdens de najaarsvergadering niet in de besluitvorming kan worden meegenomen.

Het een en ander betekent ook dat de organisatie langer met een te krappe formatie moet blijven werken om de basistaken uit te voeren.

Niet alle deelnemers konden de extra ingelaste AB-overleg op 24 april bijwonen. Daarom nodigen wij u uit op het stuk te reflecteren als daar behoefte aan is. Alle feedback van de deelnemers kan nog worden meegenomen in aanloop naar finale besluitvorming eind 2024.

Besluit

Het dagelijks bestuur stelt het algemeen bestuur voor om:

- De adviesrapportage '*Marrekrite toekomstbestendig; analyse, scenario's en aanbevelingen*', opgesteld door de Fryske Flekspool, voor kennisgeving aan te nemen.

Marrekrite toekomstbestendig analyse, scenario's en aanbevelingen

recreatieschap
marrekrite

Opdrachtgever:	Recreatieschap Marrekrite
Opdrachtnemer:	Fryske Flekspool
Auteurs:	Jeroen Bos en Daan Hendriks
Datum:	10 april 2024

INHOUD

1. De opdracht	4
1.1. Inleiding.....	4
1.2. Aanleiding	4
1.3. Uitdaging	5
1.4. Doel.....	5
1.5. Afbakening	5
2. Hoe functioneert Marrekrite nu?	6
2.1. Algemeen beeld.....	6
2.2. Organisatorisch	6
2.3. Bestuurlijk	7
2.4. Inhoudelijk	8
3. Analyse van de gemeenschappelijke regeling (GR)	10
3.1. Taken in de GR.....	10
3.2. Historische vergelijking van de taken in de GR	10
3.3. Analyse huidige GR met taken en werkzaamheden.....	11
3.4. Besluitvorming in de GR (Governance)	13
4. Analyse van de financiën.....	14
4.1. Begroting.....	14
4.2. Deelnemersbijdragen en winstuitkering	14
4.3. Wat is de financiële positie?	15
4.4. Risico's en bijzonderheden	15
5. Verwachtingen en ambities.....	18
6. Waar knelt het? (afsluiting probleemanalyse)	21
6.1. Inhoudelijk	21
6.2. Financiën en bedrijfsvoering	21
6.3. Bestuur	22
7. Vergelijking met Recreatieschap Drenthe.....	23
7.1. Organisatie	23
7.2. Taken.....	23
7.3. Visie RD	24
7.4. Betekenis voor Marrekrite.....	25
8. Positie Marrekrite in het beleidsveld.....	27
8.1. Inleiding.....	27
8.2. Provinciaal beleid voor recreatie en toerisme	27
8.3. betekenis voor MK.....	28

9.aanbevelingen.....	29
9.1. Bedrijfsvoering op orde	29
9.2. Overige Aanbevelingen.....	29
10. Scenario's	31
10.1. Inleiding.....	31
10.2. Scenario's	31
A. Beheer en onderhoud (ca. 5,5 fte + 1.7 fte overhead)	31
B. Routebureau (ca. 3 fte + 1 fte overhead)	33
C. Advisering en onderzoek (ca. 1.5 fte + 0.5 fte overhead).....	35
D. Projecten (ca. 1,5 fte + 0.5 fte overhead).....	36
10.3. Totaaloverzicht mogelijke scenario's	37
Bijlage 1: Lijst interviews	38
Bijlage 2. Verslag van werksessie met personeel Marrekrite 28 november 2023	40
Bijlage 3: samenvatting wat opgehaald is in interviews GR (ambtelijk) en stakeholders	43
Bijlage 4: Samenvatting interviews bestuurders DB.....	47

1. DE OPDRACHT

1.1. INLEIDING

Het recreatieschap Marrekrite (hierna MK) is al sinds 1957 de gastheer in het Friese buitengebied, vooral als beheerder van recreatieve voorzieningen voor de watersport. MK is opgericht als Recreatieschap in een gemeenschappelijke regeling (GR) van de Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân en de colleges van burgemeester en wethouders van dertien Friese gemeenten. De taken van MK zijn geen wettelijke taken. Al kun je tot op zekere hoogte stellen dat recreatie geborgd is in artikel 22, lid 3 van de Grondwet: *‘Zij schept voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding’*.

De afgelopen tien jaar zijn de taken en verantwoordelijkheden van MK uitgebreid, met als doel om de toeristisch-recreatieve infrastructuur in Fryslân te bevorderen en te versterken. Eerst met het fietsknooppuntnetwerk, de LF-routes en de Elfstedenroute. Later kwam hier ook de realisatie en het beheer van het wandelknooppuntnetwerk bij. De meeste recente toevoeging aan het takenpakket van MK zijn de realisatie van de toeristische overstappunten, de zogeheten TOP's.

Op 29 juni 2023 heeft het Algemeen Bestuur (AB) van MK ingestemd met het opstarten van het proces om de taken en ambities van de GR scherper te definiëren en helder te maken wat de gevolgen hiervan zijn voor de organisatie en financiering.

In algemene zin is goed om op te merken dat vaak aandacht wordt besteed aan wat beter kan. Hierdoor kan het beeld ontstaan dat op dit moment niet goed gaat, maar dat is hier niet het geval. Hoewel er duidelijk ruimte voor verbetering is, ontvangt MK veel lof van deelnemers, stakeholders, bestuurders, ambtenaren en in het bijzonder van de recreant en de toerist.

1.2. AANLEIDING

De taken en verantwoordelijkheden van MK waren in de eerste 50 jaar van haar bestaan voldoende duidelijk en afgebakend. De laatste pakweg tien jaar krijgt MK meer verschillende taken en is er toenemende onduidelijkheid over de afbakening van taken. De verantwoordelijkheid die bij deze taken hoort is niet altijd hetzelfde. Van oorsprong is MK beheerder, maar de laatste jaren heeft MK een nadrukkelijker rol gekregen in het adviseren op toeristisch-recreatieve vraagstukken en (deelname aan) gebiedsontwikkelingen. Hier is niet altijd structureel geld, tijd of capaciteit voor beschikbaar. Daarom is er behoefte om in kaart te brengen wat de kerntaken van MK zijn.

- Wat is vastgelegd in de GR, waar zijn (structurele) middelen voor en wat zijn taken zijn die wel worden uitgevoerd, maar mogelijk niet onder de kerntaken vallen?
- Wat is de ambitie voor Marrekrite?
- Wat verwachten de deelnemers van het recreatieschap en wat verwacht Marrekrite als organisatie zelf? Komen de verwachtingen overeen, zijn ze opgenomen in de afspraken die tot op heden zijn gemaakt of zijn er nieuwe afspraken nodig?
- Past de interne organisatie van Marrekrite bij de verwachting?

1.3. UITDAGING

Op dit moment lijkt het er sterk op dat MK meer taken op zich neemt dan zij als organisatie aankan. Hoe dit precies is ontstaan wordt duidelijk in de probleemanalyse, maar het heeft in ieder geval te maken met een toenemende vraag aan MK en de ambitie van de organisatie zelf. Verder heerst er onduidelijkheid over wat er verwacht van MK rondom advisering en ontwikkeling. Het Dagelijks Bestuur (DB) heeft kenbaar gemaakt eerst de basis op orde te willen hebben, voordat gekeken wordt naar aanvullende ambitie.

Het probleem raakt twee belangen.

In de eerste plaats gaat het om de eigen organisatie, de deelnemers (gemeenten, provincie) en de samenwerkende partijen. De afgelopen jaren zijn er projecten opgepakt binnen de huidige formatie en begroting, waardoor de druk op de organisatie toenam en toezeggingen niet altijd waar gemaakt konden worden. Ook is er sprake van een toename van wet- en regelgeving waar de organisatie aan moet voldoen. De interne organisatie heeft hier last van omdat ze te veel werk heeft en mogelijk te weinig budget. De samenwerkende partijen hebben hier last van, omdat verwachtingen soms niet kunnen worden waar gemaakt en afgesproken resultaten uitblijven of vertragen. Beide gevolgen komen indirect op het bord van de bestuurders. Zowel in hun rol als AB/DB-lid als in hun rol als wethouder van een bepaalde gemeente of gedeputeerde van de provincie.

In de tweede plaats is het van belang voor de kwaliteit van de toeristisch-recreatieve infrastructuur, als vitaal economisch belang voor Fryslân. Uiteindelijk zou de recreant dit kunnen merken waardoor Fryslân aantrekkingskracht verliest of de groei stagneert. De (economische) gevolgen kunnen daardoor op lange termijn, zowel direct als indirect, significant zijn.

1.4. DOEL

Duidelijkheid bieden over de kerntaken en verantwoordelijkheden van MK (basis op orde) en inzicht geven in de ambitie, kansen en mogelijkheden door middel van verschillende scenario's.

1.5. AFBAKENING

De daadwerkelijke implementatie van het gewenste scenario met bijbehorende regeling van benodigde financiering en mogelijke organisatiewijziging is geen onderdeel van deze opdracht. Dit kan een volgende opdracht zijn.

2. HOE FUNCTIONEERT MARREKRITE NU?

2.1. ALGEMEEN BEELD

MK heeft als beheerder van recreatieve voorzieningen, in het bijzonder voor de watersport, een unieke positie in Nederland. De mensen die werken voor MK zijn hier trots op. Ze voelen zich onderdeel van een organisatie die staat voor haar taken. MK denkt in oplossingen, is praktisch en wil kwaliteit leveren, zonder diep in de buidel te tasten. Het is een club mensen met hart voor de zaak en 'hands-on' mentaliteit. 'Niet lullen, maar poetsen' is een veel gehoorde uitspraak tijdens de werksessie bij MK. En dit maken ze waar. MK heeft veel (praktische)kennis en uitvoeringskracht in huis. Bij de toerist die Fryslân bezoekt heeft de organisatie een uitstekende reputatie. Zeker op het water is MK (met de wimpels) bekend en gevierd, ook in het buitenland. Alle betrokkenen willen deze goede naam vasthouden.

Vrijwel iedereen die geïnterviewd is onderschrijft de kwaliteiten van MK en niemand stelt de waarde van MK ter discussie. De uitvoeringskracht wordt expliciet benoemd en alle deelnemers zijn tevreden over de kwaliteit van het beheer- en onderhoud. Bijna alle deelnemers aan de Gemeenschappelijke Regeling (hierna GR) vinden de financiële bijdrage zeer acceptabel en regelmatig is men onder de indruk van wat MK hiervoor levert.

Over de andere taken en werkzaamheden van MK lopen de beelden en wensen uiteen, maar niemand is ontevreden. Bijna alle betrokkenen herkennen de aanleiding voor dit onderzoek. De vraag aan MK om ook andere rollen aan te nemen en aanvullende taken uit te voeren, neemt toe. Het gaat overigens om een beperkt aantal deelnemers dat een beroep doen op MK voor deze aanvullende taken.

Stakeholders van MK hebben vooral behoefte aan duidelijke afspraken over wie waarvoor aan de lat staat. Het is niet altijd duidelijk waar MK wel en niet over gaat en hoe de afbakening is bepaald. Nu komt de organisatie soms in positie dat ze werken aan zaken die niet per se MK eigen zijn. Werkende weg komt iedereen er wel uit en de enthousiaste- en pragmatische werkhouding is hier - zoals zo vaak - zowel de kracht als de zwakte van de organisatie. Dit beeld wordt gedeeld door deelnemers én MK zelf.

Uit de gesprekken komt verder naar voren dat er breed draagvlak is voor het behoud van de GR. De GR zorgt voor een gezamenlijke lange termijn borging van de taken die bij MK zijn belegd. Het zou kwetsbaarder en waarschijnlijker ook duurder zijn wanneer dit afzonderlijk bij gemeenten en provincie zou zijn belegd.

2.2. ORGANISATORISCH

2.2.1. CULTUUR

De mensen die werken voor MK zijn hier trots op, al tonen ze zich bescheiden. De organisatie heeft niet de naam op de voorgrond te treden en spreekt liever in de uitvoering. Daarvoor wordt ze geprezen. Tegelijkertijd zorgt dit ervoor dat ze niet altijd even zichtbaar is. De organisatie kenmerkt zich ook door een sterk gevoel van autonomie. De gemeenschappelijke regeling geeft MK ruimte om naast de bestuurlijke dynamiek, in de uitvoering effectief te werken. De realisatiekracht is daardoor groot.

De werkcultuur sterkt de kracht van de organisatie, maar heeft ook een keerzijde. Doordat MK bij voorkeur geen 'nee zegt' worden de grenzen soms onvoldoende bewaakt. De meeste opdrachten worden aanvaard, ook als deze minder geschikt zijn voor de organisatie. Bijvoorbeeld vanwege tijd, capaciteit of competentie. Daarnaast is de ondersteunde tak voor de organisatie kwetsbaar. De werknemers hebben veel kennis, maar dat zit veelal in het hoofd en eigen documentatie. Het collectieve geheugen van de organisatie is maar deels geborgd. De inzet op administratie, communicatie en HR is beperkt. Dit past in de basis bij een uitvoerende organisatie, maar knelt nu teveel. Waar MK steeds meer te doen heeft, groeit de ondersteuning onvoldoende

mee. Het ad-hoc werken, de hoge werkdruk en de moeite met prioritering lijkt hier een direct gevolg van te zijn.

2.2.2. CAPACITEIT, FUNCTIES EN BEZETTING

MK is een compacte organisatie van bijna negen FTE met tien vaste werknemers en vier ingehuurde medewerkers. Op dit moment kent de organisatie de volgende functies:

- Directeur
- Officemanager
- Medewerker communicatie
- Coördinator waterrecreatie
- Coördinator landrecreatie en bkc (beleid, kwaliteit en communicatie)
- Projectleider
- Technisch medewerker watersport
- Voorman Groen
- Medewerker groenonderhoud
- Medewerker milieuboot
- Financieel adviseur (inhuur)

Op dit moment zijn niet alle functies ingevuld en is er geschoven met mensen binnen de organisatie om gaten op te vullen. Er is volgens MK nu structureel te veel werk voor het beschikbare aantal FTE. De werkcultuur van het 'geen nee zeggen' versterkt dit. Het effect hiervan is dat een groot deel van de medewerkers (onbewust) een zeer divers takenpakket heeft. Het gevoel van drukte en het ad-hoc werken neemt hierdoor toe.

Een belangrijke ontbrekende schakel is de coördinator waterrecreatie. Vrijwel al deze taken liggen op dit moment bij de directeur. Hierdoor blijven veel van zijn eigenlijke taken liggen of schuiven door. Van dit doorschuiven is op meerdere plekken in de organisatie sprake. Zo heeft de adviseur beleid ook de rol van coördinator landrecreatie en zijn de taken van de officemanager te omvangrijk voor één persoon, waardoor de medewerker communicatie een deel van die taken overneemt en er op het gebied van communicatie weer leegte ontstaat.

In zijn algemeenheid is er onvoldoende aandacht en personele capaciteit voor de interne bedrijfsvoering, zoals backoffice, HR, communicatie, kwaliteit/arbo en wimpeladministratie.

De financieel adviseur is niet bij MK in dienst. Hij wordt ingehuurd voor één dag in de week. De directeur zou graag iemand in dienst nemen, maar geeft aan dit vooralsnog niet lukt. Hij geeft hiervoor drie redenen: (a) de arbeidsmarkt is overspannen. (b) De functie vraagt een stevig niveau, vanwege de complexe financiële structuur van de GR. (c) Het complexe werk vraagt één dag per week, wat te minimaal is voor een vaste kracht. Daarnaast zijn er wel meer eenvoudige financieel-secretariële werkzaamheden te doen, maar daarvoor is de financieel adviseur overgekwalificeerd. Omgekeerd heeft de officemanager onvoldoende financiële kennis en ervaring om de rol van financieel adviseur volledig op zich te nemen.

2.3. BESTUURLIJK

MK kent een algemeen bestuur (AB) en een dagelijks bestuur (DB). In de GR is opgenomen dat het AB minimaal twee keer per jaar vergadert en het DB zo vaak als de voorzitter nodig acht. In de praktijk betekent dit dat het AB de minimale frequentie van twee keer ook hanteert, waarbij het afgelopen jaar steeds één vergadering digitaal was en één fysiek. Voor het DB staan er jaarlijks vier vergaderingen op de agenda, waarvan er in de praktijk meestal drie worden benut.

De afstand tussen MK als organisatie en het bestuur is relatief groot. Dat heeft zowel met de frequentie vergaderingen als met de werkcultuur van de MK te maken. MK geeft nagenoeg altijd prioriteit aan de operatie. Ook het bestuur zoekt de verbinding met de organisatie niet actief op. Het beeld ontstaat dat als er geen zorgen zijn, het bestuur en de organisatie elkaar niet opzoeken. Het quorum wordt bijvoorbeeld vaak maar net gehaald. Zolang het goed gaat is dit werkbaar, maar het risico is dat problemen lang sluimeren en daardoor bestuurlijk (te) laat zichtbaar worden.

2.4. INHOUDELIJK

2.4.1. BEHEER EN ONDERHOUD

Beheer en onderhoud staat niet ter discussie en is bij uitstek een kerntaak van MK. Het beeld is unaniem dat MK hier uitstekend werk levert. Het gaat dan bijvoorbeeld om het onderhouden van steigers, het schoonhouden van ligplaatsen, evenals het beheer en onderhoud van bebording van wandel- en fietsknooppunten. Het technisch onderhoud van de eigen boten doet MK ook grotendeels zelf. Daarnaast wordt het digitaal beheer van de ligplaatsen, knooppuntnetwerken en TOP's door MK verzorgd.

Een aandachtspunt is de versnippering van beheer en onderhoud. Zowel in de watersport als op land zijn diverse eigenaren en beheerders actief. Zo is de aanlegsteiger van MK maar de aansluitende oever is van bijvoorbeeld van de gemeente, provincie of Wetterskip. MK is voor veel recreanten het eerste aanspreekpunt bij klachten en MK heeft hier ook zelf goed zicht op doordat ze veel buiten is en problemen snel kan constateren. Soms zijn er bijvoorbeeld klachten over de aansluitende oever, terwijl dit dan voor de beheerder/eigenaar geen (financiële) prioriteit is om deze op te waarderen. Voor de recreant is het waardevol om de oever te bereiken om hier te recreëren. MK heeft dan soms de ambitie en wens dit op te pakken.

Tot nu toe lost de *hands-on én korte-lijnen mentaliteit* veel op, maar MK loopt hier soms (en steeds meer) tegen bureaucratische muren op, waardoor knelpunten niet altijd worden opgelost. Dit komt het 'toeristisch-recreatief product' op den duur niet ten goede.

2.4.2. ADVISERENDE ROL

Een belangrijke aanleiding voor dit onderzoek is de onduidelijkheid over de adviserende rol van MK. De GR is hierin onduidelijk en ruim gedefinieerd, zie in hoofdstuk 3. In de praktijk wordt er verschillend mee omgegaan. MK zelf interpreteert de adviserende rol ruim en benut de geboden ruimte met gevraagd en ongevraagd advies. Dit vergt soms veel tijd, waarvoor uiteindelijk te weinig personele capaciteit is en onvoldoende (structurele) dekking. MK kan daardoor de ambitie onvoldoende waar maken. Ook voor de deelnemers en de stakeholders is de adviserende rol niet scherp en zijn de interpretaties diffuus.

2.4.3. DAGRECREATIEVE NETWERKEN

MK heeft afwisselend een rol in Dagrecreatieve netwerken. In 2023 is het als een project belegd bij het Innovatiepact Fryslan (IPF). Voor 2024 heeft de provincie MK opdracht gegeven om dit op te pakken. Dagrecreatieve netwerken is een onderwerp dat veel terugkomt in de gesprekken en stukken. Hier wordt door diverse betrokkenen veel waarde aan gehecht maar de ontwikkeling en het beheer van deze netwerken zijn onvoldoende (structureel) belegd en geborgd. Hierbij is ook aandacht gevraagd voor de structurele borging van informatie, zoals het (digitaal) beheer van (dag)recreatieve netwerken. Dit is voor een deel bij MK belegd, maar deels ook bij andere partijen.

2.4.4. PROJECTEN EN WERKGROEPEN

MK heeft afgelopen jaren diverse initiatieven en projecten opgepakt met meestal de provincie als opdrachtgever. Het gaat dan onder andere om: Advies over camperen, pilot drijvende vuilwaterstations (Húskes), Toeristische overstap punten (TOPS), advies over herinvoering van een landpadenregeling, het

project dagrecreatieve netwerken, realisatie wandelnetwerk Zuidoost Fryslân, routenetwerken bij de tijd en compleet (vernieuwing fietsnetwerk en provincie dekkend maken van het wandelnetwerk).

Daarnaast is MK belast met het secretariaat van twee werkgroepen. Het gaan om de werkgroep 'harmonisatie brug- en sluisbediening' en 'Camperen, Kamperen en handhaving'. Voor beide werkgroepen geldt dat de rol van MK beperkt is, namelijk het organiseren van een aantal vergaderingen per jaar, het voorzitterschap en de verslaglegging hiervan.

MK wordt ook regelmatig gevraagd om aan te sluiten bij gebiedsprocessen (bv. Hegewarren en Oudega aan het water), stuur- en werkgroepen van de Nationale Parken en adviesorganen zoals de PCLG.

2.4.5. STRENGERE WET- EN REGELGEVING

Overheden hebben in algemene zin te maken met meer en complexere wetgeving. Denk bijvoorbeeld aan de natuur- en stikstofwetgeving, maar ook aan wetgeving op het gebied van informatievoorziening (gegevensbeheer en archivering) en financiën. Een kleine organisatie als MK is hier kwetsbaar voor en MK geeft aan steeds meer moeite te hebben om dit goed te borgen.

2.4.6. BAGGEREN

Baggeren van ligplaatsen is een specifieke opgave die prominent naar voren is gekomen. De vaarwegbeheerder, meestal de provincie, baggert alleen de vaarweg. De ligplaatsen en de route naar de ligplaats toe kan buiten de vaarweg liggen. Het op diepte houden van de ligplaatsen is een taak die in de GR van MK is opgenomen. MK loopt door steeds strengere eisen en regelgeving tegen grenzen aan. Elke plek die gebaggerd moet worden vereist afzonderlijk onderzoek. In samenhang met aanbestedingseisen is de opgave zowel inhoudelijk als financieel een grote opgave en risicovol voor MK.

3. ANALYSE VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING (GR)

3.1. TAKEN IN DE GR

Om in beeld te brengen wat de 'Basis op Orde' betekent moet eerst gekeken worden naar de taken zoals omschreven in de GR.

In de laatste versie van de GR (2023)¹ zijn de volgende taken beschreven (Hoofdstuk 1, artikel 4):

- 1. Ter behartiging van de in artikel 3 genoemde belangen oefent het openbaar lichaam de volgende taken uit:
Het bevorderen van waterrecreatie door het tot stand brengen, beheren en onderhouden van voldoende vrije aanlegplaatsen midden in de natuur. Dit omvat mede:
o het zorgdragen voor een goede spreiding van de aanlegplaatsen;
o het op diepte houden van de aanlegplaatsen;
o het ophalen van recreatieafval bij de aanlegplaatsen; en
o het verzorgen van het groenonderhoud bij de aanlegplaatsen.

Het bevorderen van landrecreatie door:
a. het tot stand brengen, beheren en onderhouden van bewegwijzering van recreatieve routestructuren, inclusief toeristische overstappunten; en
b. het beheren en coördineren van recreatieve routes in de digitale routedatabase.

Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie):
a. advisering over uniforme brug- en sluisbediening.
b. het geven van voorlichting, het ontwerpen van plannen en het verstrekken van adviezen.
c. het gevraagd en ongevraagd (doen) uitvoeren van onderzoek.
d. het initiëren, coördineren en organiseren van werkgroepen, (innovatieve) projecten en initiatieven.*
- 2. De taken als bedoeld in het eerste lid worden zo veel als mogelijk uitgevoerd in afstemming met de betreffende deelnemer(s) en voorts met inachtneming van het door de bestuursorganen van de provincie en de deelnemende gemeenten vastgestelde beleid, beleidsregels en instructies.*
- 3. Recreatieschap Marrekrite is bevoegd tot het ten behoeve van derden verrichten van diensten op het terrein van het beheer en onderhoud ten behoeve van water- en landrecreatie, voor zover het dagelijks bestuur daarin bewilligt.*

3.2. HISTORISCHE VERGELIJKING VAN DE TAKEN IN DE GR

Om de oorsprong en context van de huidige GR goed te kunnen begrijpen is gekeken naar eerdere versies van de regeling. Opvallend is dat de GR in historie van MK maar een beperkt aantal keren is aangepast, voor het laatst in 2023.

1957: Oprichting GR De Marrekrite (deze versie is niet teruggevonden in het archief)
1987: GR De Marrekrite
2011: technische aanpassing ivm invoering dualisme
2017: GR Marrekrite
2023: GR Marrekrite

¹ Nog niet alle gemeenten hebben op het moment van schrijven de GR 2023 geaccordeerd.

Inhoudelijk is de GR sinds 1987 amper gewijzigd. De enige echte grote wijziging is de toevoeging van landrecreatie (fiets- en wandelpaden) in 2017. Verder valt op dat het baggeren in 2017 is vervallen, maar in 2023 weer specifiek is toegevoegd. Tot 2017 was het baggeren en ander onderhoud veel breder geformuleerd, ook voor de waterwegen. Hieronder zijn verschillen van de huidige GR met de vorige GR uit 2017 weergegeven, en het verschil van de GR uit 2017 met die van 1987.

➤ Vershil GR 2023 met GR 2017:

Specifiek toegevoegd:

Waterrecreatie:

- *het op diepte houden van de aanlegplaatsen.*
- *Het verzorgen van het groenonderhoud bij de aanlegplaatsen.*

Landrecreatie:

- *toeristische overstappunten.*

➤ Vershil GR 2017 met GR 1987

Vervallen:

Waterrecreatie:

- *het bevorderen van en zo nodig zorgdragen voor de bevaarbaarheid van voor de watersport bestemde waterwegen (baggeren, betonning e.d.).*
- *het tot stand brengen, beheer en onderhoud van aanleggelegenheden en voorzieningen ten behoeve van de plankzeilsport.*
- *de bereikbaarheid van gebieden van belang voor de watergebonden recreatie;*

Toegevoegd:

Landrecreatie is toegevoegd (MK hield zich voor 2017 alleen met waterrecreatie bezig).

Het volgende is hierover in de GR opgenomen:

Het bevorderen van landrecreatie door:

- *het tot stand brengen, beheren en onderhouden van bewegwijzering van recreatieve routestructuren.*
- *het beheren en coördineren van recreatieve routes in de digitale routedatabase.*

Verder is voor land- en waterrecreatie het volgende toegevoegd:

- *het gevraagd en ongevraagd (doen) uitvoeren van onderzoek.*
- *het initiëren, coördineren en organiseren van werkgroepen, (innovatieve) projecten en initiatieven.*

3.3. ANALYSE HUIDIGE GR MET TAKEN EN WERKZAAMHEDEN

Voor de vraag wat de 'basis op orde' betekent is de huidige regeling hieronder geanalyseerd.

Het bevorderen van waterrecreatie door het tot stand brengen, beheren en onderhouden van voldoende vrije aanlegplaatsen midden in de natuur. Dit omvat mede:
o het zorgdragen voor een goede spreiding van de aanlegplaatsen;
o het op diepte houden van de aanlegplaatsen;
o het ophalen van recreatieafval bij de aanlegplaatsen; en
o het verzorgen van het groenonderhoud bij de aanlegplaatsen.

Dit artikel omvat de taken die door velen als de kerntaak van MK wordt gezien; het beheer en onderhoud van de ligplaatsen. Een aantal opvallende zaken hierin is:

- Het woordje 'mede' impliceert dat hier meer onder kan vallen en de lijst dus niet limitatief is. Dit biedt ruimte voor interpretatie.

- Het op diepte houden van de aanlegplaatsen betekent dus het baggeren van ligplaatsen. Dit is specifiek toegevoegd nadat het in 2017 uit de GR is gehaald.

Het bevorderen van landrecreatie door:

- a. het tot stand brengen, beheren en onderhouden van bewegwijzering van recreatieve routestructuren, inclusief toeristische overstappunten; en*
- b. het beheren en coördineren van recreatieve routes in de digitale routedatabase.*

Dit artikel is in 2017 toegevoegd en bevat de taken voor de landrecreatie.

Een aantal kanttekeningen hierbij is:

- MK beheert nu de bewegwijzering van fiets- en wandelknooppunten en sinds kort de toeristische overstappunten. Het artikel biedt ruimte voor bewegwijzering van andere modaliteiten, denk aan vaar-, ruiter- of mountainbikeroutes. Dit gebeurt nu niet.
- Het beheren en coördineren van routes in de digitale routedatabase is niet structureel geborgd in de begroting.
- Het artikel biedt geen basis voor ontwikkeling van nieuwe routes.

Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie):

- a. advisering over uniforme brug- en sluisbediening.*
- b. het geven van voorlichting, het ontwerpen van plannen en het verstrekken van adviezen.*
- c. het gevraagd en ongevraagd (doen) uitvoeren van onderzoek.*
- d. het initiëren, coördineren en organiseren van werkgroepen, (innovatieve) projecten en initiatieven.*

Dit is een interessant artikel en biedt veel ruimte voor interpretatie. Het zorgt voor de meeste ruis van wat tot de taken van MK hoort. In de huidige situatie wordt verschillend met de beschreven taken omgegaan, zowel door MK zelf als door de deelnemers.

Per lid in dit artikel wordt verder het volgende geconstateerd:

advisering over uniforme brug- en sluisbediening.

Dit is een duidelijk afgebakende taak en staat al heel lang in de GR, maar vindt in de praktijk beperkt plaats en MK ziet hierin voor zichzelf eigenlijk geen taak. De vraag is dus of MK hierin een rol moet hebben of dat deze taak uit de GR kan worden geschrapt.

het geven van voorlichting, het ontwerpen van plannen en het verstrekken van adviezen.

Dit staat sinds 1987 in de GR en ondanks dat het zich beperkt tot de land- en waterrecreatie is een brede interpretatie mogelijk. Dit artikel biedt MK de mogelijkheid om vragen en verzoeken van deelnemers op te pakken en dat gebeurt dan ook. Voor de deelnemers aan de GR biedt het ruimte om MK breed te bevragen en in te zetten. Deze verzoeken komen hoofdzakelijk van de provincie en in beperkte mate van gemeenten (en dan vooral Súdwest-Fryslân). De provincie stelt hier vaak incidentele financiering voor beschikbaar.

het gevraagd en ongevraagd (doen) uitvoeren van onderzoek.

Dit is in 2017 toegevoegd in de GR en geeft aansluitend op het vorige artikel veel ruimte om onderzoek te doen. Er is tevens geen specifiek budget opgenomen. Opmerkelijk is dat MK ook ongevraagd advies kan uitvoeren. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek dat is uitgevoerd naar 'camperen'. Ongevraagd advies betekent overigens niet dat dit zonder overleg met DB is.

het initiëren, coördineren en organiseren van werkgroepen, (innovatieve) projecten en initiatieven

Dit is in 2017 toegevoegd in de GR en biedt veel ruimte voor zowel de werkorganisatie als deelnemers om MK te betrekken en deel te laten nemen in gebiedsprocessen en diverse projecten, wat ook daadwerkelijk gebeurt. Deze verzoeken komen vooral vanuit de provincie, maar ook regelmatig van stakeholders in het werkveld. Sommige gemeenten bevragen MK hier ook op.

2. De taken als bedoeld in het eerste lid worden zo veel als mogelijk uitgevoerd in afstemming met de betreffende deelnemer(s) en voorts met inachtneming van het door de bestuursorganen van de provincie en de deelnemende gemeenten vastgestelde beleid, beleidsregels en instructies.

Dit is een algemeen artikel en logisch en zorgt niet voor onduidelijkheid.

3. Recreatieschap Marrekrite is bevoegd tot het ten behoeve van derden verrichten van diensten op het terrein van het beheer en onderhoud ten behoeve van water- en landrecreatie, voor zover het dagelijks bestuur daarin bewilligt.

Dit artikel biedt ruimte voor MK om meer beheer- en onderhoudstaken en -werkzaamheden naar zich toe te trekken, als een deelnemer daarom vraagt. Dit heeft potentieel impact op de begroting en personele bezetting.

Voorbeelden hiervan zijn dat MK afspraken heeft gemaakt met gemeente Het Hogeland over de aanlegvoorzieningen aan de Groningse zijde van het Lauwersmeergebied en met de gemeente Ooststellingwerf over de TOP's en het wandelnetwerk.

3.4. BESLUITVORMING IN DE GR (GOVERNANCE)

Het algemeen bestuur (AB) en het dagelijks bestuur (DB) vormen samen het bestuur van MK. Het AB wijst een voorzitter aan, die vervolgens voorzitter is van zowel het AB als DB.

De belangrijkste taken en bevoegdheden van het AB zijn het vaststellen van de begroting, jaarrekening en het jaarverslag. De belangrijkste taken en bevoegdheden van het DB zijn:

- beslissingen van het AB voor te bereiden en uit te voeren
- het beheer van de financiële administratie
- de zorg voor de controle op het geldelijk beheer en de boekhouding
- het behartigen van de belangen van MK bij andere overheden, instellingen, diensten of personen.

De directeur is belast met de dagelijkse leiding van MK en helpt en adviseert het DB en AB.

De rol van het DB en AB is vooral gericht op het financiële beheer van MK. De aansturing en verantwoording van de (dagelijkse) inhoudelijke taken ligt primair bij de directeur en wordt verantwoord bij het DB en AB in de begrotingstukken. Er is in de GR geen sprake van een jaarplan waarin afspraken over taken en werkzaamheden worden vastgelegd.

Besluitvorming in het DB en AB vindt plaats door volstrekte meerderheid van stemmen. Dat betekent met een meerderheid van stemmen wordt besloten (meer dan de helft van de stemmen). In de praktijk wordt in het DB en AB gestreefd naar unanimiteit. Deze praktijk heeft als nadeel dat aanpassing van de GR in elke gemeenteraad en PS moet worden vastgesteld. Daarnaast zorgt de beperkte vergadercyclus van het DB en AB ervoor dat aanpassing van de GR veel tijd in beslag neemt.

Specifiek aandachtspunt is dat regelmatig het quorum niet gehaald dreigt te worden en er daardoor geen besluitvorming kan plaatsvinden. Dit lijkt niet zozeer uit desinteresse te komen, maar uit het beeld dat het bij MK wel loopt, waardoor er door bestuurders (deelnemers) aan andere zaken voorrang wordt gegeven.

4. ANALYSE VAN DE FINANCIËN

4.1. BEGROTING

De meerjarenbegroting is opgedeeld in zes programma's en beslaat in totaal ruim €2.6 miljoen (zie onderstaande tabel). Hiervan gaat grofweg 40% naar het programma bedrijfsvoering. Dit betreft naast overhead ook enkele begrotingstechnische reserveringen (zoals winstuitkering, btw-verrekening). Het doel van de bedrijfsvoering is dat de primaire processen binnen de organisatie effectief verlopen. Naast het programma bedrijfsvoering zijn de grootste programma's respectievelijk waterrecreatie (35%), landrecreatie (13%) en baggeren (10%). Het baggeren is op dit moment een specifiek onderdeel van MK waarvoor jaarlijks €250.000 is begroot.

4.2.3 Meerjarenraming 2024-2026

Marrekrite

	2025		
	Baten	Lasten	Saldo
1 Bedrijfsvoering	2.157.668	-1.023.458	1.134.210
2 Waterrecreatie	16.481	-930.531	-914.050
3 Landrecreatie	-	-347.420	-347.420
4 Baggeren	-	-250.000	-250.000
5 Ontwikkelingen	-	-20.000	-20.000
6 Wimpels, donateurs en vrijwilligers	200.000	-21.340	178.660
SUBTOTAAL PROGRAMMA'S	2.374.149	-2.592.749	-218.601
Mutaties reserves	250.000	-	250.000
TOTAAL RESULTAAT	2.624.149	-2.592.749	31.399

Tabel 1: fragment meerjarenbegroting Marrekrite

4.2. DEELNEMERSBIJDAGEN EN WINSTUITKERING

De bijdrage van de deelnemers is jarenlang gelijk geweest. De provincie levert met 40% de grootste bijdrage en van de gemeenten leveren Súdwest-Fryslân, De Fryske Marren en Leeuwarden gezamenlijk 37%. De overige tien gemeenten leveren samen de overige 23% van de bijdrage.

VOORGESTELDE DEELNEMERSBIJDAGE GR MARREKRITE 2024 naar onderdeel (exclusief toerekening inzet afbouw vermogen en begrotingsresultaat)

Deelnemers	Waterrecreatie	Landrecreatie	Baggeren	Totaal	% aandeel
Achtkarspelen	6.462	8.467	2.238	17.167	1,06%
Dantumadiel	12.019	5.884	4.162	22.064	1,36%
De Fryske Marren	137.922	24.056	47.758	209.736	12,95%
Harlingen	3.940	2.737	1.364	8.041	0,50%
Heerenveen	24.160	15.244	8.366	47.771	2,95%
Leeuwarden	104.814	24.925	36.294	166.033	10,25%
Noardeast Fryslân	32.999	23.041	11.427	67.467	4,16%
Opsterland	9.678	14.892	3.351	27.921	1,72%
Smallingerland	45.809	12.188	15.862	73.859	4,56%
Súdwest Fryslân	136.596	33.234	47.299	217.128	13,40%
Tytsjerksteradiel	21.594	12.873	7.477	41.943	2,59%
Waadhoeke	16.647	17.727	5.764	40.138	2,48%
Weststellingwerf	14.910	12.747	5.163	32.820	2,03%
Provincie Fryslân	378.366	138.676	131.016	648.058	40,00%
Totaal	945.915	346.691	327.540	1.620.145	100,00%

Tabel 2: deelnemersbijdragen en percentuele bijdrage van de deelnemers.

Van 2012 tot 2022 is de bijdrage niet verhoogd, ook niet op basis van indexering. De basis waarop de kostenverdeling van de deelnemers van de GR was gebaseerd, is in 2022 aangepast. De belangrijkste ijkpunten zijn nu het aantal meters steiger, het aantal meters damwanden, aantal inwoners en de meters wandel- en fietspaden.

In 2022 is ook de 'winstuitkering' in het leven geroepen als ingroeiregeling naar de nieuwe deelnemersbijdrageregeling. Deze uitkering wordt de komende jaren afgebouwd en stopt in 2027. Op dit moment zorgt de jaarlijkse uitkering voor een extra administratieve last bij zowel de MK als de deelnemende partijen. Het bedrag dat wordt uitgekeerd valt bij de gemeenten vrij en komt ten goede van de algemene reserves. De uitkering per deelnemer is relatief beperkt en de brede oproep is om de uitkering al voorafgaand aan de evaluatie in 2026 te schrappen.

4.3. WAT IS DE FINANCIËLE POSITIE?

De meerjarenbegroting van 2024-2027 geeft aan dat MK een sterke financiële positie heeft. In de begeleidende tekst daarover staat het volgende opgenomen: *'Niet vaak genoeg kunnen we benadrukken, dat de langere termijn prognose voor Marrekrite uitstekend is. De onderhoudskosten dalen enorm door het gebruik van duurzame materialen (gerecycled kunststof en beton). Het vereist aan de voorkant een forse investering waar we in de toekomst langjarig (decennia) de financiële vruchten van zullen plukken'.*

Deze sterke financiële positie beeld wijkt deels af van de perceptie van het personeel van MK. Op de werksessie bij MK schetsen medewerkers het beeld dat er te weinig middelen beschikbaar zijn voor vervanging van materieel en onderhoud, evenals voor het aantrekken van personeel. Dit komt enerzijds doordat planmatige vervanging van materieel niet in de begroting zit en er soms liquiditeitsproblemen zijn. Anderzijds omdat de begroting in principe geen ruimte biedt om extra personeel aan te trekken.

Ook het beeld bij de ambtenaren en bestuurders is diffuus. Zo leeft bij een enkeling het beeld dat er vanaf 2026 geld vrijvalt, omdat de grote vervangingsopgave dan is afgerond. Anderen sluiten zich aan bij het beeld van de eigen organisatie en zien een financieel tekort, met name voor het vervangen van materieel en het uitbreiden van personeelscapaciteit.

Wanneer de begroting en financiën nader geanalyseerd wordt vallen een aantal bijzonderheden en risico's op, die het algemene positieve beeld in de begroting nuanceren.

4.4. RISICO'S EN BIJZONDERHEDEN

4.4.1. BAGGEREN VERTROEBELT HET BEELD

De financiële basispositie is correct weergegeven in de begroting, maar de post die voor het baggeren is opgenomen vertroebelt het beeld. Voor het baggeren wordt jaarlijks €250.000 begroot, maar is de afgelopen jaren niet of nauwelijks besteed. Een deel van dit geld wordt momenteel gebruikt om tekorten op andere posten op te vangen. Het beeld kan daardoor ontstaan dat MK jaarlijks (ruim) voldoende geld overhoudt, terwijl de begroting zonder het geld voor baggeren amper sluitend is. Dit heeft in ieder geval twee effecten. Het eerste is het risico dat er onvoldoende geld beschikbaar is voor de baggeropgave en deze daardoor niet haalbaar is. Het tweede effect is dat minder snel inzichtelijk is dat de structurele kosten van MK hoger kunnen zijn dan begroot. Dit maakt het moeilijker om hierop te sturen. Ondertussen neemt de vertroebeling in de conceptbegroting vanaf 2025 toe. De post baggeren wordt voorgesteld te verlagen naar € 200.000,- en de post onvoorzien² naar een minimum, in een poging binnen de afgesproken indexaties een sluitende meerjarenbegroting te kunnen aanbieden.

² niet gelabeld budget voor de directie om incidentele tegenvallers op te vangen

4.4.2. STIJGING LOONKOSTEN

De fors stijgende loonkosten en het niet indexeren van de afgelopen jaren lijken de voornaamste reden te zijn voor de druk op de begroting. De loonkosten kunnen niet met de gebruikelijke indexatie worden opgevangen. De werknemers van MK vallen onder de provinciale CAO, maar salarisstijgingen worden niet achteraf verrekend zoals bijvoorbeeld wel gebeurt bij de Fumo en de Veiligheidsregio. De inschatting is dat de komende jaren de loonkosten nog meer zouden kunnen toenemen dan de 3% indexatie op de deelnemersbijdrageregeling in de begroting kan dekken.

4.4.3. SOLVABILITEIT EN BEGROTING ONDER DRUK DOOR AANTREKKEN VREEMD VERMOGEN

In 2022 is in het AB besloten dat het vermogen van MK jaarlijks wordt afgebouwd en er geen vermogen meer wordt opgebouwd. De reden hiervoor was dat het AB vond dat het MK een te hoog eigen vermogen heeft (bijvoorbeeld veel hoger dan die van de FUMO). Het hoge eigen vermogen van MK zit vooral in activa en dan vooral de vele steigers en damwanden die MK beheert. Het afbouwen van het eigen vermogen resulteert jaarlijks in de eerder benoemde winstuitkering naar de deelnemers van de GR.

Mede omdat het eigen vermogen wordt afgebouwd heeft MK onvoldoende liquide middelen voor de grote vervangingsopgave van steigers. Hiervoor is geld geleend. Aangezien de rente afgelopen twee jaar aanzienlijk is gestegen leidt dit tot een onvoorziene rentelast voor MK, waar er aanvankelijk van uit is gegaan dat dit (bijna) nihil zou zijn. Dit zet druk op de begroting en de solvabiliteit van MK en heeft als gevolg dat het voor MK moeilijker is om vreemd vermogen aan te trekken. Daarom leeft bij MK de wens om de vermogensafbouw te stoppen zodat er geen verdere afbouw van vermogen plaatsvindt.

De grote vervangingsopgave van steigers is in 2026 afgerond maar zorgt niet direct voor financiële ruimte in de begroting omdat deze kosten over de komende 40 jaar zijn gekapitaliseerd. Het zorgt er voor dat de kapitaallasten niet verder stijgen.

4.4.4. FINANCIËLE VERANTWOORDING IS COMPLEX

Vanwege veranderende en toenemende wetgeving is de financiële verantwoording een forse opgave. MK moet net als alle andere overheden voldoen aan het Besluit Begroting en Verantwoordingen (BBV). Iedere overheid heeft dezelfde verantwoordingsplicht en die is voor een kleine organisatie als MK relatief omvangrijk.

Daarnaast heeft MK te maken met de financiële verantwoordingsstructuur aan het Rijk, omdat de provincie onderdeel is van de GR. In 2017 is de financiële structuur van MK aangepast vanwege wijzingen in het BBV. De structuur is nu op orde. Het effect hiervan is dat het bestuur een verklaring aflegt in plaats van de accountant. Om dit goed te kunnen doen is een 'verbijzonderde interne' controle georganiseerd, die is weggezet bij de gemeente Súdwest-Fryslân.

4.4.5. INCIDENTELE FINANCIERING

MK heeft afgelopen jaren diverse initiatieven en projecten opgepakt die zijn gefinancierd met incidenteel geld en niet structureel zijn geborgd. Deze zijn met name op verzoek van de provincie bij MK belegd. Zie paragraaf 2.4.4. In totaal is er in 2022 voor 350.000,- door de provincie aan MK overgemaakt. Voor 2024 ligt er een verzoek van de provincie om een takenpakket met een omvang van € 275.000,- ten aanzien van Dagrecreatieve netwerken op te pakken, welke het jaar ervoor bij IPF was belegd.

Een risico van incidentele financiering is dat deze investeringen verloren kunnen gaan wanneer het eigenlijk om structurele taken gaat. Een voorbeeld hiervan is de (digitale) borging van informatie, dat vanwege verouderde gegevens niet meer relevant is voor de recreant.

De incidentele financiering heeft impact op de organisatie van MK, omdat er onvoldoende personele capaciteit beschikbaar is om alle gevraagde projecten tot uitvoer te brengen. Het meefinancieren van de

capaciteitskosten is daarvoor niet altijd de oplossing, omdat MK aangeeft moeite te hebben tijdelijk personeel te werven en dat het voor MK als kleine organisatie moeilijk is hier goed regie op te voeren.

Voor advies en onderzoek is er structureel personele capaciteit begroot (ca. 2 fte). Dit is niet voldoende voor alle incidentele opdrachten. Een belangrijk deel van de personele capaciteit voor projecten wordt met incidentele financiering bekostigd.

5. VERWACHTINGEN EN AMBITIES

Voor deze analyse zijn ruim 30 gesprekken gevoerd, met meer dan 50 betrokkenen om de verwachtingen en ambities in beeld te brengen. Op basis van de gevoerde gesprekken zijn de verwachtingen onder te brengen in die van:

- De werkorganisatie Marrekrite
- De stakeholders in het toeristisch-recreatieve speelveld in Fryslân
- De ambtelijke vertegenwoordiging van de deelnemers aan de GR
- De bestuurlijke vertegenwoordiging van de deelnemers aan de GR, zijnde de leden van het DB.

Een samenvatting van de gesprekken is in bijlagen 1 t/m 4 opgenomen.

1. BEHEER EN ONDERHOUD

Er is bij alle betrokkenen eensgezindheid dat MK hier een naam hoog te houden heeft en dit vooral niet moet veranderen. Meest bekend hierin zijn de ligplaatsen van MK. Bij een (beperkt) aantal deelnemers leeft de wens om meer taken uit te voeren, het gaat dan bijvoorbeeld om het onderhoud van kanoroutes. Dit zijn specifieke taken die MK op grond van artikel 4, lid 4 van de GR zou kunnen oppakken, mits hier voldoende financiering en bemensing voor is.

2. BAGGEREN (VAN LIGPLAATSEN)

Baggeren van ligplaatsen is een specifiek onderdeel waarvan deels de eigen werkorganisatie en een meerderheid van de deelnemers aan de GR vindt dat dit niet (meer) bij MK hoort. Het is een te specifieke taak die afgelopen jaren steeds complexer is geworden vanwege bijbehorende onderzoeksverplichtingen. Daarbij gaat er veel geld in om en is het financieel (te) risicovol voor MK.

Wegens dit risico en onduidelijkheid over de afbakening en aansluitende baggerwerkzaamheden van andere beheerders is MK nu (tijdelijk) gestopt met baggeren.

De belangrijkste watersportgemeenten en provincie, uitgezonderd Súdwest Fryslân, zijn van mening dat dit het beste centraal kan worden belegd bij bijvoorbeeld de provincie. De provincie is de grootste vaarwegbeheerder. Hierover zouden dan nadere (financiële) afspraken gemaakt moeten worden met de provincie.

3. ADVIES IN BEHEER EN ONDERHOUDSTAKEN

Er is eensgezindheid dat MK een taak heeft in de advisering van beheer- en onderhoudstaken, voor zover het gaat om water- en landrecreatie. Bijvoorbeeld bij gebiedsontwikkelingsprocessen waar ook recreatieve voorzieningen zijn gepland of gewenst. Het kan ook gaan om andere recreatieve voorzieningen van deelnemers aan de GR, waar de specifieke expertise van MK is gewenst.

4. ADVIES IN DAGRECREATIEVE NETWERKEN (ROUTEUREAU) EN BEHEER DIGITALE INFRASTRUCTUUR

Een onderwerp wat veel terugkomt in de gesprekken is de (mogelijke) rol van MK als (volwaardig) routebureau. Fryslân beschikt over een uitgebreid netwerk aan fiets-, wandel- en vaarroutes en het beter benutten en ontsluiten (zowel fysiek als digitaal) van de dagrecreatieve netwerken is één van de zeven opgaven waarmee de provincie de gastvrijheidssector wil versterken.

Bij MK zelf, veel deelnemers aan de GR en stakeholders is er de wens om dit beter te borgen in de vorm van een volwaardig routebureau, waar MK dan de meest logische en aangewezen partij voor is. Het recreatieschap Drenthe wordt hierbij vaak genoemd als voorbeeld. In Drenthe is dit duidelijker afgebakend en volgens betrokkenen goed georganiseerd.

Een 'volwaardig' routebureau onderhoudt niet alleen de bebording van de routes, maar ontwikkelt deze routes ook digitaal (door) en neemt mogelijk een nadrukkelijke rol in het geheel van beheer en onderhoud (in Drenthe gebeurt dit met een grote groep vrijwilligers). Daarbij hoeft het niet alleen om wandel- en fietsroutes te gaan, maar kan ook gedacht worden aan vaar-, kano-, mtb- en ruiterroutes en eventuele bijbehorende voorzieningen zoals toiletgebouwen.

Via een routebureau kun je ook op netwerkniveau samenwerken met de regio's en partijen die betrokken zijn bij het wandelen en fietsen.

Specifieke aandacht wordt ook gevraagd voor de uitbreiding van landpaden, dit zijn routes over boerenland of gronden van particuliere eigenaren waarvoor de eigenaar een jaarlijkse vergoeding krijgt en verzekerd is tegen schade door wandelaars. Deze routes zijn belangrijk voor met name eigen inwoners om een ommetje te kunnen maken. Dit draagt onder andere bij aan de gezondheidsdoelen om mensen te kunnen laten bewegen in de eigen omgeving.

Cruciaal bij Dagrecreatieve netwerken is het beheer van de digitale database. Het fysiek aanbieden en up-to-date houden van de routeinformatie omvat meer dan alleen de knooppunten en thematische routes, denk bijvoorbeeld aan bezienswaardigheden onderweg.

Bij een volwaardig routebureau kan MK inspelen op de behoefte van de recreant en ontwikkelt en digitaliseert hierop het aanbod.

5. ADVIES IN BELEID EN GEBIEDSONTWIKKELING

Dit zorgt momenteel voor de meeste onduidelijkheid bij zowel de eigen organisatie, als de deelnemers en stakeholders. Ook omdat de GR hier in beginsel alle ruimte voor biedt.

Een ruime meerderheid is van mening dat MK hier geen of een beperkte rol in heeft. Sommigen vinden dat dit een taak van de gemeente of provincie is, ofwel in het in ontwikkeling zijnde 'huis van de gastvrijheid' belegd moet worden. De focus van MK zou op het beheer en onderhoud moeten zijn, eventueel aangevuld met een volwaardig routebureau.

Aan de andere kant zijn er ook een paar deelnemers die op dit vlak een uitgebreide rol van MK voorzien door er een soort provinciaal adviesbureau op het gebied van recreatie en toerisme van te maken. In dat scenario zou de organisatie en begroting uitgebreid moeten worden.

6. ONDERZOEK

In de GR is opgenomen dat MK gevraagd en ongevraagd onderzoek kan doen. Dat is soms ook gebeurd, bijvoorbeeld in het geval van 'camperen' (overigens wel met instemming van het DB).

Het algemene beeld is dat MK hier een beperkte rol in heeft en vooral zinvol is als dit een duidelijk raakvlak heeft met de kerntaken van MK.

7. BEDRIJFSVOERING

Veel deelnemers en stakeholders hebben hier onvoldoende zicht op, maar zowel de werkorganisatie zelf als ook een aantal deelnemers en bestuurders vinden dat hier een verbeter slag te behalen is. Het gaat dan vooral om de financiële control. MK is hier mogelijk te zwak georganiseerd en daarmee ook kwetsbaar. Dit zou steviger en verder geprofessionaliseerd kunnen worden. Vanuit MK zelf is er ook de wens om de interne capaciteit van de 'backoffice' op orde te brengen. Het gaat dan bijvoorbeeld om HR, communicatie, kwaliteitscontrole, arbo en de financiële administratie.

8. HANDHAVING

Een specifiek punt wat meerdere keren naar voren is gekomen, is de handhaving van langliggers op ligplaatsen van MK. Wettelijk gezien (APV) is dit een gemeentelijke taak. Een enkeling vindt dat MK hierin een rol zou kunnen hebben. De meerderheid vindt dit geen rol van MK, maar een taak van de gemeente of provincie. MK heeft wel een signalerende functie voor langliggers en geeft dit door aan de betreffende

gemeente. Hier wordt dan overigens lang niet altijd wat mee gedaan, wat een frustratie is voor de werkorganisatie. MK wordt erop aangesproken terwijl de gemeenten aan de lat staan, maar het niet prioriteren of hier geen taak zien voor zichzelf.

9. WERKGROEPEN

MK is belast met het secretariaat van twee werkgroepen; 'harmonisatie brug- en sluisbediening' en 'camperen, Kamperen en handhaving'. Voor beide werkgroepen geldt dat de rol van MK beperkt is. De rol in de eerste werkgroep wordt door de werkorganisatie als belastend ervaren en doet de suggestie om dit bij de provincie beleggen.

Ooststellingwerf en Friese Waddeneilanden

Op verzoek van het AB is ook gesproken met deze gemeenten omdat zij nu niet deelnemen in de GR. Welke raakvlakken zijn er en waar kunnen deze gemeenten en MK elkaar versterken? En is er misschien ook de mogelijkheid dat zij in de toekomst aansluiten in de GR?

Reactie Ooststellingwerf

Ooststellingswerf is nu deelnemer in de GR van recreatieschap Drenthe. De gemeente neemt wel deel in de regionale samenwerking van Zuidoost Fryslân en de marketing van 'het andere Friesland'

De gemeente heeft wel overwogen om deel te nemen in MK, maar vindt dat MK nu te veel op watersport is gericht en onvoldoende focus heeft op de landrecreatie. In Drenthe is dit met onder meer het routebureau beter belegd en sluit dit beter aan op de behoeften van de gemeente.

Daarnaast speelt mee dat je minstens 5 jaar lid moet blijven van de GR voordat je eruit kunt. De gemeente wil niet in twee GR-en tegelijk deelnemen.

Wanneer er meer focus komt op landrecreatie en MK meer is georganiseerd zoals het recreatieschap Drenthe kan dit voor Ooststellingwerf een moment zijn om deelname aan de GR te heroverwegen.

Reactie Waddeneilanden

De Friese eilanden zijn uniek door hun geografische afbakening. Per eiland wordt er samengewerkt met lokale beheerders, zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. Er is geen directe logische link om intensief samen te werken met MK, ook omdat de routes hier niet gemeentegrens-overstijgend zijn. Er is wel een nadrukkelijk (ambtelijke) wens voor kennisuitwisseling en deelname in het netwerk. Mogelijk dat MK hier een rol in kan spelen, maar dit kan ook op een andere manier worden vormgegeven.

6. WAAR KNELT HET? (AFSLUITING PROBLEEMANALYSE)

In voorgaande hoofdstukken is de vraag- en probleemanalyse compleet in beeld gebracht. Dit is gedaan op basis van gesprekken met het personeel van MK, interviews met ambtenaren, bestuurders en stakeholders én op basis van een analyse van de stukken. In dit hoofdstuk komt dit samen en wordt de probleemanalyse afgesloten. Dit is de basis voor de aanbevelingen en scenario's, welke in het tweede deel van dit rapport in beeld worden gebracht.

Er is een brede consensus dat de basis en de kern van MK de beheer- en onderhoudstaken op water en land betreft. Niettemin biedt de GR, MK veel ruimte om gevraagd en ongevraagd advies en onderzoek uit te voeren. Deze ruime definitie zorgt bij alle betrokkenen voor onduidelijkheid. Naast het beheer en onderhoud is een aanzienlijk deel van de betrokkenen van mening dat de (beoogde) rol van MK in Dagrecreatieve netwerken ook bij de kerntaken van MK behoort.

6.1. INHOUDELIJK

Waar knelt het:

- MK heeft moeite om de taak op het gebied van baggeren uit te voeren. Dit is (te) complex en MK is hier financieel kwetsbaar.
- De rol van MK in dagrecreatieve netwerken is onduidelijk en onvoldoende structureel gefinancierd.
- Het beheren en coördineren van routes in de digitale routedatabase is niet structureel geborgd in de begroting.
- MK wordt vooral door de provincie bevraagd voor extra taken met incidentele financiering. MK heeft hier onvoldoende (structurele) capaciteit voor.
- De rol van MK in advisering en onderzoek is bij veel gemeenten en stakeholders onduidelijk.
- MK wordt regelmatig door provincie en een aantal gemeenten gevraagd om aan te schuiven bij beleid- en gebiedsontwikkelingsprocessen en wordt op inhoud bevraagd. Rol van MK is bij zowel MK als deelnemers daarbij niet altijd duidelijk.
- De rol van het ongevraagd onderzoek van MK leidt tot onduidelijkheid (bijvoorbeeld bij het advies over 'camperen').
- De rol van MK in de werkgroepen 'harmonisatie brug- en sluisbediening' wordt door MK als belastend ervaren.
- MK heeft volgens de GR een formele rol in de advisering over uniforme brug- en sluisbediening, maar voert deze in de praktijk niet uit.
- De versnippering van beheer en onderhoud zorgt voor geen eenduidig beheer in het buitengebied. MK is voor veel recreanten het eerste aanspreekpunt bij klachten die niet onder haar verantwoordelijkheid vallen (bv. onderhoud paden of maaien van bermen) en MK signaleert probleem vaak als eerste, maar kan deze vaak niet oplossen.
- Sommige deelnemers of partijen zien een rol voor MK in het handhaven van langliggers of andere handhavingstaken.

6.2. FINANCIËN EN BEDRIJFSVOERING

Waar knelt het:

- De hoeveelheid werkzaamheden loopt MK de laatste jaren over de schoenen, passend binnen de werkcultuur van 'geen nee zeggen'.
- Er is onvoldoende grip op de urenbesteding en er wordt bijvoorbeeld niet organisatiebreed met een jaarplan gewerkt (er is wel een jaarplan voor de vervangingsopgave van aanlegvoorzieningen).
- Het personeelsbeleid is kwetsbaar:

- personeel heeft het te druk (of ervaart dat in ieder geval zo);
 - er wordt geschoven met personeel om gaten te vullen;
 - een aantal taken/funcities zijn vacant c.q. niet ingevuld;
 - een aantal taken is structureel ingevuld met inhuur.
- De financiële control is kwetsbaar, deze is belegd bij 1 persoon (inhuur) die dit in een beperkt aantal uren uitvoert. De organisatie leunt hier (te) sterk op.
 - MK is als kleine organisatie kwetsbaar voor de toenemende complexere wetgeving.
 - Er is onvoldoende personele capaciteit voor de interne bedrijfsvoering, zoals backoffice, HR, communicatie, kwaliteit/arbo, wimpeladministratie etc.
 - MK is kwetsbaar voor stijging van CAO-salarisverhogingen omdat dit niet achteraf wordt verrekend.

6.3. BESTUUR

Waar knelt het:

- De afstand tussen de werkorganisatie en het bestuur (DB en AB) is relatief groot.
- De bemoeienis van bestuurders bij MK is vrij laag, waardoor regelmatig het benodigde quorum voor besluitvorming in gevaar komt.
- De werkorganisatie is niet gewend korte lijnen met het bestuur te onderhouden en opereert het liefst zo zelfstandig mogelijk.
- Het bestuur streeft naar unanimiteit bij besluitvorming waardoor het moeilijker is de koers te verleggen.

7. VERGELIJKING MET RECREATIESCHAP DRENTHÉ

Het Recreatieschap Drenthé (hierna RD) is vaak aangehaald als voorbeeld voor MK en hoe het in Fryslân georganiseerd zou kunnen worden, in het bijzonder functie van Routebureau. Dit uiteraard naast de taak die MK heeft voor de watersport (ligplaatsen) en die in Drenthé niet aan de orde is. Er is uitgebreid gesproken met RD om hiervan een goed beeld te krijgen.

7.1. ORGANISATIE

RD is gevestigd in Dwingeloo, onder één dak met Marketing Drenthé. RD heeft ruim 9 fte verspreid over 14 medewerkers; directie 1 fte, routebureau 4 fte, beleid, advies en projecten 2,2 fte, ondersteuning 2 fte (secretariaat, financiën).

De begroting van RD is ca. 1.43 miljoen euro (2023). Deze begroting bestaat uit 1 miljoen euro voor de exploitatie en bijna 300.000 euro voor het stimuleringsfonds (gerelateerd aan de hoogte van de opbrengsten uit toeristenbelasting) en wordt opgebracht door bijdragen van de 12 Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. De provincie is geen onderdeel van RD. Dit betekent dat de gemiddelde bijdrage van gemeenten een stuk hoger is dan die in Fryslân, de bijdragen lopen uiteen van ca. 40k tot 180k.

7.2. TAKEN

RD heeft drie hoofdtaken:

- Routebureau
- Beleid, advies en projecten
-
- Stimuleringsfonds recreatie en toerisme.

ROUTEBUREAU

RD is volgens eigen zeggen de expert in Drenthé op het gebied van het ontwikkelen, bewegwijzeren en onderhouden van recreatieve routes. RD is eigenaar van de fiets- en wandelknooppunten, vele bewegwijzerde themaroutes en ondersteunt gebruikersgroepen met, hippische routes en mtb-routes. Voor de recreant ontwikkelt RD informatiemateriaal: zoals kaarten, folders en e-books. Naast het fysiek verzorgen van routenetwerken draagt RD ook zorg voor het digitaal aanbieden van routeinformatie en geeft zij advies richting andere partijen die routes ontwikkelen. De recreant/gebruiker staat ook binnen het Routebureau altijd centraal. Wat is zijn haar behoefte en hoe kan RD deze het beste invullen? Op basis hiervan ontwikkelt en digitaliseert RD het aanbod.

Doel is om recreanten op een actieve manier te laten genieten van al het moois dat Drenthé en Ooststellingwerf te bieden heeft. RD hanteert een hoge mate van kwaliteit voor de instandhouding c.q. het onderhoud van de netwerken en de routes. Iedere dag worden routes gecontroleerd, aangepast en verbeterd. RD staat open om nieuwe initiatieven te ontwikkelen en te realiseren en deelt graag kennis en kunde op het gebied van recreatieve routes.

- RD heeft in totaal ca 5800 km wandelnetwerk en 2650 km fietsnetwerk (ter vergelijking MK, heeft 3800 km wandelnetwerk en 2800 km fietsnetwerk).
- 27 bewegwijzerde themawandelroutes en 27 fiets-themaroutes
- RD maakt gebruik van de inzet van ruim 150 vrijwilligers die de ogen en oren in het veld zijn. Zij verrichten schoonmaakwerkheden en voeren controles uit (schademeldingen van borden en palen worden doorgegeven aan het routebureau die zorgt voor herstel).

BELEID ADVIES EN PROJECTEN

Dit betreft ten eerste kennisuitwisseling, zoals cursussen en overleggen voor o.a. de recreatieambtenaren, excursies, recreatiecongres, recreatiesociëteit, open colleges en studiereizen. RD zorgt door periodiek georganiseerde bijeenkomsten voor onderling contact tussen beleidsmakers, bestuurders en de (recreatie-)ondernemers. Volgens RD werkt deze werkvorm efficiënt en prettig.

Onder projecten valt naast beleidsadvisering bijvoorbeeld ook het ontwikkelen van nieuwe routes, deelnemen in gebiedsontwikkelingen en concrete zaken zoals het plaatsen van 70 nieuwe bankjes.

Daarnaast zijn er projecten voor beleidsadvisering, zoals de inspiratievisie Perspectief op bestemming Drenthe 2030 en specifieke adviezen zoals camperbeleidsadvies, wandelvisie en toeristenbelastingadvies. Daarnaast valt onder projecten het ontwikkelen van nieuwe routes, deelnemen in gebiedsontwikkelingen, faciliteren van toeristische informatievoorziening op Drents schaalniveau en concrete zaken zoals het plaatsen van 70 nieuwe bankjes. Als basisuitgangspunt geldt dat alleen voorzieningen worden gerealiseerd als het onderhoud structureel geborgd kan worden.

Tot slot laat RD 2 á 3 jaarlijks niveau de economische betekenis van de sector per gemeente en op provinciaal niveau onderzoeken, met o.a. cijfers over de bestedingen aan dagtochten en vakanties (door bureau Ecorys).

STIMULERINGSFONDS

RD voert veel projecten uit. Deze zijn veelal gemeentegrens overschrijdend. Vaak probeert RD de uitvoer van projecten mogelijk te maken door aan te sluiten bij subsidieprogramma's (provinciaal, landelijk en Europees).

Jaarlijks wordt er door de deelnemers van RD in totaal ca. 3 ton in een stimuleringsfonds van RD gestort om recreatieve projecten een extra versnelde impuls te geven. Dit bedrag is gebaseerd op een vaste component in samenhang met de dagrecreatie en een variabele component gebaseerd op de toeristische overnachtingen in een gemeente. Daarmee wordt een deel (ongeveer 3%) van de toeristenbelasting feitelijk direct via het Recreatieschap ingezet ten behoeve van verdere ontwikkeling van de sector.

De toezeggingen uit het fonds maken het mogelijk snel andere subsidiemiddelen te generen. Het fonds maakt het volgens RD mogelijk om projecten in gang te zetten die anders niet, in beperktere omvang of met een veel langere aanlooptijd zouden zijn gerealiseerd. De inzet van het fonds is volgens RD al jaren succesvol en de fondsmiddelen zorgen voor een grote multiplier (is vaak aanjager om andere middelen beschikbaar te krijgen). RD streeft naar een multiplier van minimaal 4 (gemiddeld is het 6).

7.3. VISIE RD

RD heeft net een visie op routegebonden recreatie opgesteld die met name van toepassing is op de inzet van de pijler Routebureau. Vaststelling is in april 2024 is voorzien. In deze paragraaf is de hoofdlijnen van deze visie weergegeven.

AMBITIE EN DOELEN

Vanwege de aangetoonde meerwaarde en de kansen voor de toekomst beschouwt RD de routegebonden recreatie als een waardevol en cruciaal instrument voor een vitale en sterke recreatie- en toerismesector in Drenthe en Ooststellingwerf. RD streeft ernaar om (met hun samenwerkingspartners) deze vorm van recreatie verder te versterken en heeft daarom de volgende doelen voor de komende jaren:

- Het Routebureau heeft de best onderhouden routes en knooppuntnetwerken om te fietsen en wandelen van heel Nederland.
- RD wordt gepositioneerd als dé expert en centrale spil in het web op het gebied van routes en bouwt verder aan een leidende rol in het faciliteren en bevorderen van routegebonden recreatie.
- Deze expertise en faciliteiten worden actief ingezet voor het recreatieve werkveld en lokale gemeenschappen om het aanbod voor routegebonden recreatie te versterken en het gebruik ervan te stimuleren.

RD vertaalt dit in de volgende drie speerpunten:

SPEERPUNT BASIS OP ORDE:

- Met routes en netwerken bijdragen aan een fiets- en wandelervaring van topkwaliteit. Inzetten op de hoogste waardering met aandacht voor duurzaamheid en inclusie.
- Een fietservaring van topkwaliteit door de inzet op veilige en comfortabele fietspaden en wegen.
- Aantrekkelijke routes bieden die het verhaal van Drenthe en Ooststellingwerf vertellen doordat ze door aantrekkelijke en kenmerkende gebieden gaan. Dit vraagt om landschappen met toegankelijke en aantrekkelijke natuur- en buitengebieden. Ook routes bieden waarmee inwoners kunnen recreëren vanuit de voordeur.

SPEERPUNT ROUTES:

- Thematische routes als echte beleving: RD wil bijdragen aan een actueel, samenhangend en vindbaar aanbod van thematische routes voor de verschillende doelgroepen. RD als centrale organisatie met kennis, expertise en netwerk mogelijkheden voor routes en de samenwerking bevorderen. Technische toepassingen om routes interactief te maken.
- Routes als beweegtracks: Het gebruik van de routes en netwerken als beweegtracks voor inwoners om gezond buiten te bewegen (verminderen beweegarmoede). Bewust maken van aanbod in de eigen woonomgeving door het aanbod uit te dragen in samenwerking met betrokken partijen.
- Vindbare routes: Actuele en volledige informatie over routes en netwerken en aangeleverde routes van derden toegankelijk aanbieden via online en offline kanalen. Daarnaast faciliteren van het delen van actuele informatie op populaire kanalen van andere partijen.

SPEERPUNT VERBONDEN MET DE SAMENLEVING

- Goede samenwerking vrijwilligers doorzetten.
- Bijdragen aan het aanbod en de kwaliteit van routes van lokale initiatiefnemers zoals dorpsommetjes.
- Bijdragen aan het aanbod en de kwaliteit van de mountainbike- en hippische routes van derden.

HOE ZIET RD ZICHZELF IN RELATIE TOT ANDERE PARTIJEN IN HET SPEELVELD?

RD heeft geen opdracht voor arrangementsontwikkeling of marketingcommunicatie. Deze taken laten ze over aan partijen als ondernemers, regiomarketingorganisaties, natuurorganisaties en culturele instellingen. Wel kan RD een cruciale rol spelen in het leveren van expertise op het gebied van routes in projecten van anderen en in voorkomende gevallen de projectcoördinatie verzorgen. Daarnaast zien ze voor zichzelf en rol weggelegd in het maken van eenduidige keuzes voor technische toepassingen om thematische routes interactief te maken. RD gelooft in een gezamenlijke inspanning, waarbij de diverse organisaties hun expertise bundelen. Op die manier kan een samenhangende ontwikkeling van vraag, aanbod en informatievoorziening tot stand worden gebracht. Wel is RD eigenaar van de database met de actuele gemeenschappelijke data (bedrijven, POI's, routes etc.) achter de website Drenthe.nl van (stichting) Marketing Drenthe, zodat de data en database geborgd is bij een overheidsorganisatie.

7.4. BETEKENIS VOOR MARREKRITE

De drie pijlers en de visie van RD zijn voor MK interessant en bevat aanknopingspunten voor de toekomstscenario's voor MK.

- Het routebureau kan duidelijkheid scheppen met betrekking tot de dagrecreatieve netwerken en de structurele financiering hiervan. De visie van RD toont het belang aan van routes voor zowel de recreant als de eigen inwoners. RD is hier expert en centrale spil en brengt alle partijen en belangen samen en zorgt dat routes ontwikkeld en onderhouden worden, temeer deze vaak gemeentegrens overschrijdend zijn. Het belang van structureel fysiek en digitaal beheer is hierbij een belangrijk onderdeel. Dit inzicht

zou een goede basis voor MK kunnen zijn en sluit ook goed aan bij de wensen die er in Fryslân al zijn voor de ontwikkeling van een routebureau.

- RD is zich heel bewust van haar eigen positie en rol en bijvoorbeeld ook waar RD niet over gaat. Dit kan helpen bij het duidelijker afbakenen van de positie van MK.
- De rol die RD heeft in beleid, advies en projecten komt op hoofdlijn overeen met die van MK. Wel is deze rol in de organisatie duidelijker verankerd doordat deze als aparte pijler is belegd met bijbehorende duidelijker afgebakende personele inzet.
- Het stimuleringsfonds is een mogelijk instrument om sneller op kansen en initiatieven in te kunnen spelen. Het is interessant in het geval er de wens bestaat MK een nadrukkelijker rol in toeristisch-recreatieve projecten te laten spelen en om hiervoor financiering makkelijker te regelen. RD geeft aan dat dit een multipliereffect heeft. Doordat MK dicht op (of zelfs in) het speelveld zit kan ze initiatieven mogelijk makkelijker van de grond krijgen dan dat overheden dat kunnen.

8. POSITIE MARREKRITE IN HET BELEIDSVELD

8.1. INLEIDING

MK staat niet op zichzelf in het toeristische- en recreatieve speelveld in Fryslân. De organisatie is ingebed in een netwerk van organisaties, die in meer of mindere mate met elkaar verbonden zijn. MK heeft in dit netwerk een bijzondere positie omdat het een Gemeenschappelijke Regeling betreft (met structurele financiering) en de organisatie op uitvoering is gericht. In dit hoofdstuk is er aandacht voor het overkoepelende provinciale beleid en een aantal richtinggevende documenten van- en voor het netwerk. In de interviews kwam nadrukkelijk naar voren dat de meeste gemeenten gastvrijheidsbeleid hebben of hieraan werken, maar het analyseren hiervan valt buiten de scope van de opdracht. Daarom wordt er in dit hoofdstuk alleen een duiding gegeven van de overkoepelende beleidsambities en -kaders voor Fryslân én wat dit betekent voor het toekomstperspectief van MK.

8.2. PROVINCIAAL BELEID VOOR RECREATIE EN TOERISME

In april 2020 hebben Provinciale Staten de [beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028](#) vastgesteld. Hierin staan de uitgangspunten van het beleid voor recreatie en toerisme. Eén van de belangrijkste uitgangspunten is het zoeken naar de juiste balans in spreiding van toerisme. Hiervoor zijn zeven opgaven geformuleerd.

In de beleidsnota wordt MK expliciet benoemd onder opgave 6: dagrecreatieve netwerken compleet. Het doel van deze opgave is dat er in 2028 voldoende thema's en verhaallijnen beschikbaar- en duidelijk ontsloten zijn die samen een innovatief dagrecreatie aanbod vormen, gebruik maken van wandel-, fiets-, en vaarnetwerken. Voor het realiseren van dit doel staat MK samen met MERK Fryslân en de regiomarketingorganisaties aan de lat.

VOORTGANGSRAPPORTAGE DAGRECREATIEVE NETWERKEN 2022

In juni 2022 heeft de stuurgroep³ dagrecreatieve netwerken een voortgangsrapportage opgeleverd. Dagrecreatieve netwerken is opgenomen als opgave 6 in de beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028. In de voortgangsrapportage wordt deze opgave uitwerkt in drie pijlers: netwerkvorming, dagrecreatief aanbod en onderzoek.

De voortgangsrapportage heeft geen formele status en er is geen besluitvorming aan gekoppeld. De rapportage is wel aangeboden aan Gedeputeerde Staten en gedeeld met de 'schippers' van de beleidsopgaven, ten behoeve van evaluatie. Eind 2022 is de financiering per opgave met een schipper gestopt. Het advies van de stuurgroep dagrecreatieve netwerken was om de opdracht de komende jaren te bestendigen binnen een ecosysteem, waar ook de andere opgaven deel vanuit maken. Voor 2023 is de opgave voor één jaar belegd bij IPF en voor 2024 is het voor één jaar belegd bij MK. De opgave dagrecreatieve netwerken is dus (nog) niet structureel belegd.

PROGRAMMAPLAN 2024 -2028: KRACHT VAN SAMEN

In maart 2023 heeft een samenwerkingsverband⁴, onder aanvoering van de Toerisme Alliantie Fryslân, het [programmaplan](#): 'kracht van samen' opgeleverd. Aanleiding hiervoor was de externe evaluatie die in 2022 is uitgevoerd ([Postion Paper gastvrij Fryslân](#)). Het programmaplan borduurt voort op lijn van de beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028 en heeft als doel bestaand beleid en uitvoering bij elkaar te brengen. Het

³ Deze stuurgroep wordt gevormd door de provincie, Merk, TAF, RMTNOF, R&T gemeente Ooststellingwerf en Marrekrite.

⁴ Samenwerkingsverband van: NHL stenden, Van Hall Larenstein, Aeres, Firda, Merk Fryslân, TAF, IPF, Koninklijke Horeca Nederland, provincie Fryslân, de Friese gemeenten en individuele ondernemers.

programmaplan is aangeboden aan Provinciale Staten in 2023, maar is niet ter besluitvorming voorgelegd aan Gedeputeerde- of Provinciale Staten. Desondanks geeft het plan inzicht in het toeristische- en recreatieve netwerk én de verwachtingen en verhoudingen van de spelers in dit veld. Het is ook in dit programma, dat het 'Huis voor de Gastvrijheid' wordt gepresenteerd als samenwerkingsplatform. Het idee is dat met dit platform de netwerkstructuur zoals deze is opgebouwd door de schippers een vervolg krijgt.

In het programmaplan worden vijf programmalijnen beschreven. Eén daarvan is de programmalijn dagrecreatieve netwerken. De doelstelling van deze programmalijn is: *Goed benutten van het goede dat Fryslân te bieden heeft, zowel in de vorm van Fysieke recreatienetwerken als digitale vind- en beleefbaarheid van Fryslân als toeristische bestemming*. Voor deze programmalijn staan enkele opgaven en activiteiten beschreven. MK wordt door het samenwerkingsverband expliciet genoemd als verantwoordelijke voor het opzetten van een route- en productontwikkelingsbureau. Dit zou in samenwerking met Merk Fryslân en de regionale marketingorganisaties moeten gebeuren.

ADVIES NOTITIE GASTVRIJ FRYSLÂN

In december 2023 is de advies notitie Gastvrij Fryslân opgesteld. Dit betreft een ambtelijke advies notitie van de Provincie Fryslân, welke (nog) niet ter besluitvorming is voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. In deze notitie worden twee zaken voorgesteld:

- a. Afhechten en borgen van de uitvoeringsperiode 2020-2023
- b. De opgaven van 2024-2028 te heroverwegen in lijn met de beleidsambitie en het Bestuursakkoord én hoe we dat met elkaar tot uitvoering brengen.

Aan punt b. wordt in het advies uiting gegeven op twee specifieke onderdelen: governance en opgaven. Bij het onderdeel governance hoort een bijlage die ingaat op afstemming, opdrachtgeverschap en de opdrachtnemerschap.

De opdrachtnemer zou het zogenoemde 'Motorblok'⁵ van het Huis van de Gastvrijheid moeten worden. MK is onderdeel van dit motorblok en zou, uitgaande van het advies, de volgende taken krijgen:

- Verzorgen van de recreatieve basisstructuur op het gebied van water- en landinfrastructuur;
- Uitvoering geven aan routebureau (Dagrecreatieve Netwerken);
- Kan uitvoering geven aan projecten en programma's in het fysieke domein.

8.3 BETEKENIS VOOR MK

Sinds de vaststelling van de beleidsnota gastvrij Fryslân in 2020 is er een proces gaande ten behoeve van Dagrecreatieve netwerken. De structurele borging van deze opgave is niet ingeregeld. In plaats daarvan is er steeds incidenteel geld beschikbaar gesteld en hebben verschillende organisaties aan de opgaven gewerkt. In de afgelopen jaren is er een duidelijk beeld gevormd van wat er nodig is voor de dagrecreatieve netwerken en wie daarvoor aan de lat staat.

De oproep van de stakeholders is om de opgave structureel te borgen, waarbij MK in de verschillende documenten genoemd wordt als de geijkte partij. In het programmaplan 'kracht van het samen' wordt MK genoemd als verantwoordelijke voor het opzetten van een route- en productontwikkelingsbureau. In het huis van de gastvrijheid wordt MK benoemd als onderdeel van het motorblok met o.a. de taak om uitvoering te geven aan een routebureau/dagrecreatieve netwerken. Het programmaplan van het samenwerkingsverband heeft echter geen formele status en het huis voor de gastvrijheid is nog in de ontwikkelingsfase. Het hierbij behorende ambtelijk advies is nog niet aan GS voorgelegd en een belangrijke vraag is hoe het advies zich verhoudt tot dit rapport. Uitvoering geven aan een routebureau/dagrecreatieve netwerken is een wens die ook in de interviews veelvuldig naar voren is gekomen, maar waar op bestuurlijke niveau over getwijfeld wordt. Het volgende hoofdstuk biedt handvatten voor besluitvorming.

⁵ Bestaande uit: Merk Fryslân, IPF, Planbureau Fryslân en MK

9. AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk zijn een aantal (losse) aanbevelingen opgenomen, op basis van het uitgevoerde onderzoek c.q. probleemanalyse. Deze aanbevelingen staan dus los van de geschetste scenario's en moeten als aanvullend worden gezien. De scenario's zijn in hoofdstuk 10 opgenomen.

9.1. BEDRIJFSVOERING OP ORDE

De belangrijkste aanbeveling heeft betrekking op de noodzaak om de bedrijfsvoering op orde te brengen. Dit betreft de financiële control, het personeelsbestand en de ondersteuning (backoffice, HR, communicatie, kwaliteit/arbo).

De omvang hiervan is afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden voor de toekomst van MK, zoals in de paragrafen hierna is aangegeven. Wanneer MK zich alleen nog maar bezig houdt met beheer en onderhoud, is het op orde brengen van de bedrijfsvoering een overzichtelijke klus. In het geval dat MK alle hierop volgende taken uitvoert komt hier meer bij kijken. Uiteraard heeft dit veel invloed op de benodigde (extra) kosten hiervoor.

Conform de huidige begroting bedraagt het overheadpercentage 27%. Om de bedrijfsvoering op orde te brengen zal deze omhoog moeten. Het gemiddelde overheadpercentage bij gemeenten ligt volgens onderzoek op 32%⁶. In de berekeningen van de scenario's is deze benchmark van 32% aangehouden.

Wanneer de organisatie kleiner is en een beperkte taak heeft (bijvoorbeeld alleen beheer en onderhoud) zou dit percentage mogelijk wat lager kunnen zijn, in de maximale variant en de organisatie wat complexer wordt, zal het percentage waarschijnlijk wat hoger zijn.

Bij een gemiddelde overhead van 32% zou er ten opzichte van de overhead in de huidige begroting ca. €65.000,-- extra moeten worden uitgetrokken. De precieze omvang is afhankelijk van de toekomstige keuzes en omvang van MK (zie scenario's, hoofdstuk 10).

9.2. OVERIGE AANBEVELINGEN

1. Maak clusters met duidelijke taakafbakening.

Door binnen MK met een aantal clusters te werken ontstaat er een duidelijke taakafbakening en lopen zaken minder door elkaar. Logische clusters kunnen zijn: 'beheer en onderhoud', 'routebureau', 'adviesing en projecten'.

2. Breng het personeelsbestand op orde.

Momenteel zijn er functies niet ingevuld en is er met functies geschoven om gaten te vullen. Daarnaast zijn niet alle rollen (helder) beschreven. Voor een buitenstander is lastig om op één oogopslag te zien waar mensen ontbreken en waar extra inzet nodig is. Op dit moment wordt hier aan gewerkt en het wordt aanbevolen dit werk voort te zetten.

3. Maak een jaarplan en houdt uren bij.

MK werkt nu alleen met een jaarplan voor de vervangingsopgave van de aanlegvoorzieningen. Door met een organisatiebreed jaarplan inclusief een (globale) urenbesteding te werken, ontstaat er meer

⁶ Bron; onderzoek Berenschot 2017

grip op de werkzaamheden. Het hoeft niet per se een jaarplan te zijn, het kan ook met een voortgangsrapportages of vergelijkbare rapportages geborgd worden.

De urenbesteding zorgt ook voor beter zicht op de tijdsbesteding. In volgende jaarplannen kan hier op worden bijgestuurd. Het jaarplan moet door het DB worden geaccordeerd, zodat er duidelijkheid en bestuurlijke overeenstemming is over de werkzaamheden en opgaves. Dit zorgt ook voor borging van de belangen van alle deelnemers van de GR en de verantwoording hierop. Tot slot helpt een jaarplan MK om 'nee te zeggen', wanneer er aanvullende werkzaamheden worden voorgelegd.

4. Werk zo min mogelijk met incidentele financiering.

Met name de provincie bevraagt MK voor projecten en adviezen buiten de GR om. Dit wordt gefinancierd met incidenteel geld. De provincie lijkt MK ook te zien als een (intern) bureau voor 'inbesteding'. Dit is niet juist en past niet binnen (de bedoeling van) de GR. Aanbevolen wordt zo min mogelijk met incidentele financiering te werken, omdat dit de werkdruk vergroot en dit moeilijk op te pakken is in het bestaande personeelsbestand. Door met een jaarplan en structurele financiering te werken kan er beter worden gestuurd.

5. Hef de rol van MK in de werkgroep 'harmonisatie en sluisbediening' op.

De rol van MK bij deze werkgroep is beperkt en sluit niet goed aan op de kennis van MK. De rol wordt als belastend ervaren. Het lijkt het meest logisch dat de provincie deze rol van MK overneemt.

6. Optimaliseer en specificeer de GR (of borg het anders)

De GR is op dit moment breed gedefinieerd en er staan enkele taken in die MK niet langer uitvoert. Voor de zuiverheid is het aan te bevelen de GR te optimaliseren en te specificeren, na besluitvorming over hoe MK toekomstbestendig wordt. Tegelijkertijd kent het wijzigen van de GR een langdurig bestuurlijk proces. Een alternatief kan daarom zijn om optimalisatie aan te brengen in een jaarplan en dit vast te stellen in het DB (en eventueel AB).

7. Indexatie achteraf verrekenen

Om financieel minder kwetsbaar te zijn, kan het raadzaam zijn om salarisverhogingen achteraf te verrekenen, zoals dit bijvoorbeeld ook bij de FUMO en de Veiligheidsregio gebeurt. Als dit goed wordt afgebakend, leidt dat niet tot grote administratieve lasten. Het is raadzaam om de verrekening op basis van werkelijke kosten te doen en niet op basis van de begroting.

8. Handhaving is geen taak voor MK

In de analyse is een specifiek punt naar voren over de handhaving van langliggers, op ligplaatsen van MK. Wettelijk gezien (APV) is dit een gemeentelijke taak en er is (te) weinig draagvlak om dit bij MK te beleggen. Aanbevolen wordt daarom om MK hierin geen rol te geven, behoudens de signalerende functie die het nu al heeft.

10. SCENARIO'S

10.1. INLEIDING

In dit hoofdstuk zijn de scenario's uitgewerkt.

De scenario's zijn in vier blokken vertaald en ieder blok omvat een duidelijk taak of taken (= een scenario). Voor ieder blok is daarbij globaal de financiële en personele consequentie aangegeven, conform de opdracht van dit onderzoek. MK voert nu werkzaamheden uit die passen in alle genoemde scenario's, maar onvoldoende zijn afgebakend en bemenst. Dit betekent dat het raadzaam is om duidelijke keuzes te maken en hiervoor passende formatie en financiering beschikbaar te stellen.

De blokken maken inzichtelijk wat er mogelijk is voor de toekomst van MK. Het zijn geen afzonderlijke scenario's waarvan er één gekozen dient te worden. De blokken zijn te combineren voor het toekomstscenario van MK. Afhankelijk van het gewenste toekomstperspectief kan gekozen worden voor een samenstelling van scenario's. In paragraaf 10.3 zijn de mogelijkheden samengevat opgenomen.

Gelet op de probleemanalyse en de verkregen informatie voor dit onderzoek, vormt blok A (beheer en onderhoud) de basis voor het bestaansrecht van het recreatieschap. Het takenpakket van blok A is smaller dan het takenpakket waar MK op dit moment voor aan de lat staat. Als alleen voor dit scenario gekozen wordt, zal MK tal van andere werkzaamheden niet langer uitvoeren.

Omdat er met globale aannames wordt gewerkt moet voor alle bedragen een ruime onzekerheidsmarge worden aangehouden. De genoemde getallen zijn geen absolute waarheid.

10.2. SCENARIO'S

A. BEHEER EN ONDERHOUD (CA. 5,5 FTE + 1.7 FTE OVERHEAD)

Er is een brede consensus dat de basis (en minimum) van MK de beheer- en onderhoudstaken op water en land betreft (ondanks de ruimere definiëring in de GR). Voor beheer en onderhoud kunnen de huidige onderhoudstaken voor water- en landrecreatie aangehouden worden, conform artikel 4 GR. Hier horen ook adviestaken bij die expliciet samenhangen met de beheer- en onderhoudstaken (en niet meer dan dat).

Let op; wanneer alleen voor dit scenario wordt gekozen zou MK een (flinke) stap terug doen ten opzichte van de taken en werkzaamheden die MK nu uitvoert.

BAGGEREN

In de probleemanalyse is ten aanzien van de baggeropgave geconstateerd dat er een vrij breed draagvlak is voor het onderbrengen van de baggertaken bij de provincie, vooral vanuit het oogpunt van (kosten)efficiency en risicobeheersing (zie hoofdstuk 5, blz. 18)

Vanwege de inhoudelijke complexiteit en voor een goed toekomstscenario is de baggeropgave nader in beeld gebracht. Bij MK zelf is er een voorkeur om de baggeropgave bij MK te houden en dit niet onder te brengen bij de provincie. Belangrijkste reden hiervoor is om zelf regie te kunnen houden op de uitvoering, planning en kwaliteit. MK stelt momenteel onder regie van Bureau Schmidt een meerjarenprogramma baggeren op om deze opgave goed op te kunnen pakken. Dit programma is naar verwachting voor de zomer gereed, inclusief de financiële vertaling ervan. Dit programmaplan wordt als randvoorwaarde gezien om de opgave adequaat uit te kunnen voeren en de risico's te beheersen.

Financieel

Tot dat het nieuwe meerjarenprogramma baggeren is opgesteld, wordt voor de begroting uitgegaan van het meest recente baggerplan, dat stamt uit 2021. In dit plan kost de baggeropgave € 6 mln. Aanvankelijk was dit bedrag verspreid over twintig jaar á € 300.000 per jaar. Om de begroting 2024 sluitend te maken is er voor gekozen om de termijn van de baggeropgave op te rekken tot dertig jaar, waardoor € 200.000 per jaar in de begroting volstaat. Dit is een risico, omdat de vraag is of dertig jaar een reële termijn is voor de opgave. Op basis van het programmaplan dat Bureau Schmidt in opdracht van MK op dit moment opstelt en naar verwachting voorjaar 2024 wordt opgeleverd, zal er een standpunt ingenomen moeten worden voor de begroting vanaf 2026.

Twee keuzes

Er zijn in hoofdlijn twee keuzes denkbaar, waarbij in het ene geval de baggeropgave bij MK blijft en in het andere geval bij de provincie wordt ondergebracht. Beide scenario's hebben (uiteraard) voor en nadelen. Die worden hieronder geschetst.

Baggeropgave	Voordelen	Nadelen en risico's
Bij Marrekrite	- Regie op uitvoering, planning en kwaliteit - kan sturen op eigen opgaven - flexibeler	- financieel risico hoog voor kleine organisatie - Onzeker wat het de consequentie van het nieuwe baggerplan van Bureau Schmidt wordt.
Bij Provincie	- kostenefficiency met andere baggeropgaven - meer professie, betreft dagelijkse taak van provincie	- Minder regie vanuit MK op uitvoering, planning en kwaliteit. - Aansprakelijkheidsrisico, bij bijv. schade aan steigers en wanden. - Afhankelijk van planning provincie, minder flexibel, mogelijk meer bureaucratie

De kernvraag is wellicht hoe groot het risico is voor MK en hoeveel het waard is, om zelf regie te kunnen houden. Mede op advies van MK zal het DB en AB hierin een keuze moeten maken.

Let op: het onderbrengen bij de provincie betekent niet dat MK er geen kosten aan kwijt is. Omdat het op basis van de GR een taak is voor MK zal de provincie die kosten verrekenen met MK (baggeren + personeel). Mogelijk kan er een kostenvoordeel worden behaald als de provincie dit doet, maar dit is op voorhand niet zeker en is hier niet becijferd.

Beheer en onderhoud

Uitvoeren van (huidige) beheer en onderhoudstaken voor water- en landrecreatie, conform artikel 4, lid 1 en 2 van de GR. Inclusief bijbehorende advisering voor beheer en onderhoud.

Baggeren van ligplaatsen is een taak die redelijkerwijs uitgevoerd moet worden en tot de basis van MK zou kunnen worden gerekend, om de ligplaatsen op diepte te houden. Er kan voor worden gekozen om deze bij de provincie te beleggen, vanuit het oogpunt van kostenefficiency en risicobeheersing. Hieraan kleven ook nadelen. De voor- en nadelen moeten tegen elkaar worden afgewogen. De kosten blijven in beide situaties op de balans staan.

Personeel ⁷ (incl. 0,4 fte voor baggeren)	€ 386.000,-
Overhead (32%)	€ 124.000,-
Uitvoering water	€ 580.000,-
Uitvoering Land	€ 175.000,-
Uitvoering Baggeren ⁸	€ 200.000,-
TOTAAL	€ 1.465.000,-

B. ROUTEBUREAU (CA. 3 FTE + 1 FTE OVERHEAD)

Uit dit onderzoek is duidelijk geworden dat de dagrecreatieve netwerken en/of het routebureau een belangrijk onderwerp is, dat in alle facetten terugkomt. Zowel in de interviews, de probleemanalyse, het (provinciaal) beleid en de thans gaande ontwikkelingen rondom het Huis van de Gastvrijheid. Hierbij kan geconstateerd worden dat er geen eenduidig beeld is wat onder dagrecreatieve netwerken of het routebureau wordt verstaan. Daarnaast worden deze termen door elkaar heen gebruikt. De beelden bij bestuurders, ambtenaren, adviseurs en stakeholders zijn vaak (net) verschillend van elkaar en ook wat daarbij de rol van MK hierin zou moeten zijn.

Dagrecreatieve netwerken is een term die alleen in (de beleidsstukken van) Fryslân lijkt voor te komen; deze term komt elders niet voor. In de Friese (beleids)stukken wordt vaak over dagrecreatieve netwerken gesproken, maar er ontbreekt een heldere definitie. Het programmaplan 2024-2028 poogt hierin de meeste duidelijkheid te bieden:

Fryslân heeft uitstekende wandel- en fietsknooppuntennetwerken, prachtige cultuur, natuur, erfgoed en vaarwegen. De opgave is gericht op het versterken van de verbinding tussen de basis (de netwerken en structuren), de inhoud (producten, thema's, verhalen, routes) en de beleving (het ontsluiten en vermarkten ervan). Het (beter) vindbaar, boekbaar, beleefbaar, beoordeelbaar maken van uniforme routes, Points of Interest (POI's), thema's, verhaallijnen, evenementen(agenda's) en toeristische arrangementen.

De term *routebureau* is een term die in heel Nederland voorkomt (waarbij er soms wel verschillen zijn wat hieronder bedoeld wordt). In dit onderzoek is vaak gerefereerd aan Drenthe, als mogelijk voorbeeld voor Fryslân. Dit is in beeld gebracht in hoofdstuk 7.

Recreatieschap Drenthe (RD) onderhoudt, bewegwijzert en ontwikkelt routes, zowel fysiek als digitaal. Dit kan naast wandel- en fietsroutes ook andere routes zijn. Daarbij functioneert RD als expert en is het een spin in het web (dus advies en vraagbaak) als het gaat om routegebonden recreatie. Zij doet geen marketing maar werkt hiervoor samen met Marketing Drenthe.

Er zit dus nadrukkelijk verschil in de door Fryslân beschreven dagrecreatieve netwerken en het routebureau zoals dat in Drenthe functioneert. In Fryslân wordt een nadrukkelijk accent gelegd op de marketing.

Het ontwikkelen van nieuwe routes komt wat minder nadrukkelijk naar voren. Dieper in de stukken wordt het wel benoemd. Daarbij is in Fryslân het beheer van thematische routes niet structureel belegd, in tegenstelling tot Drenthe.

Niettemin is er de afgelopen jaren veel energie gestoken in het in één database brengen van alle (bestaande) routes, maar ook ontwikkeling van nieuwe routes. De ontsluiting daarvan is nu echter niet geborgd.

⁷ Op basis van een gemiddelde functieschaal (FS) 7 á €70.000. In praktijk is het deels FS7 en 8, grotendeels FS6

⁸ Gebaseerd op € 6mln. (conform baggerplan 2021) verspreid over 30 jaar, herijking nodig op basis van het verwachte baggerplan dit jaar.

De definitie van Drenthe is behulpzaam voor het afbaken van de taken en doelen voor MK en geeft daarmee voor een deel invulling aan de dagrecreatieve netwerken. Drenthe heeft voor het routebureau 4 fte, waarvan de helft zich bezig houdt met beheer en onderhoud. Voor Fryslân kan aan een gelijke omvang gedacht worden. Drenthe is weliswaar meer een wandelprovincie en een vergelijkbare fietsprovincie, maar Fryslân is groter en in Fryslân kan het routebureau ook voor de watersport van betekenis zijn. Het beheer en onderhoud van de routes zelf (en dat betreft primair het op orde en schoon houden van de routeborden) valt onder Beheer en onderhoud (scenario A). Het digitale beheer en onderhoud van de routes valt wel onder het routebureau.

Specifiek voor Fryslân speelt de wens voor (her)invoering van de landpadenregeling en MK doet hiernaar onderzoek. Dit zijn routes over boerenland of gronden van particuliere eigenaren waarvoor de eigenaar een jaarlijkse vergoeding krijgt en verzekerd is tegen schade door wandelaars. Het ligt voor de hand dat MK de regie en uitvoering van die regeling op zich neemt en dat deze geïmplementeerd wordt in het routebureau, vanwege de nauwe koppeling met het wandelnetwerk.

De eventuele (door)ontwikkeling van Toeristische Overstappunten past ook goed binnen het routebureau.

Voor een adequate invulling van het routebureau wordt 3 fte aangehouden.

Routebureau (+/- 3 fte)

MK kan als 'Routebureau' invulling geven aan dagrecreatieve netwerken. Een vergelijkbare rol als Recreatieschap Drenthe sluit het meeste aan bij de geconstateerde behoefte en wensen. MK ontwikkelt zich als expert voor routegebonden recreatie in Fryslân en werkt daarin samen met alle betrokken partijen op lokaal, regionaal en provinciaal niveau.

Dit betreft het onderhouden, bewegwijzeren (knooppunten) en ontwikkelen van routes, zowel fysiek als digitaal beheren van de digitale routedatabase. Primair gaat het om routes voor wandelen, fietsen én varen, waarbij er bijv. ook gedacht kan worden aan mtb, kano, sup en ruiters.

Het ontwikkelen van routes (waaronder de landpaden) gebeurt in overleg met betrokken partijen en kan (juist) ook van onderop komen. In een jaarplan kunnen hierover (globale) afspraken worden gemaakt, mede met het oog op voldoende geografische spreiding. De financiering van nieuwe routes zou, conform het model van Drenthe, goed met een stimuleringsfonds kunnen (zie onder scenario D). Als er geen stimuleringsfonds komt, is er wel een jaarlijks bedrag voor routes nodig. Dit zou (eerst) bijvoorbeeld € 100.000 kunnen zijn, enigszins passend bij de schaal en omvang van MK. Dit bedrag is bedoeld voor het ontwikkelen, aanjagen van nieuwe routes. En mogelijk (co)financiering in nieuwe routes.

Marketing, verhaallijnen en onderzoek zijn geen taken van MK, maar MK werkt hierin samen met de partners die hiervoor verantwoordelijk zijn (zoals Merk Fryslân en de regionale marketingbureaus).

Personeel ⁹	€ 270.000,-
Overhead (32%)	€ 86.000,-
Onderhoud	€ 30.000,-
Digitalisering + kaartmateriaal	€ 100.000,-
Ontwikkeling (nieuwe) routes	€ 100.000,- (eventueel op te nemen in stimuleringsfonds, zie onder projecten)
TOTAAL	€ 586.000,-

⁹ Op basis van functieschaal 9 á €90.000.

C. ADVISERING EN ONDERZOEK (CA. 1.5 FTE + 0.5 FTE OVERHEAD).

De aanleiding voor dit onderzoek is onder andere dat MK de laatste jaren steeds een nadrukkelijker rol heeft gekregen in het adviseren op toeristisch-recreatieve vraagstukken en (deelname aan) gebiedsontwikkelingen. In dit rapport is aangegeven dat er geen breed draagvlak is voor een rol van MK op dit punt, als dit niet gekoppeld is aan de beheer- en onderhoudstaak of het routebureau. Aan de andere kant is er ook een aantal deelnemers dat op dit vlak een uitgebreide rol van MK voorziet, als zijnde een soort provinciaal adviesbureau. Een groot adviesbureau met veel fte ligt echter niet voor de hand. Een enigszins beperkte rol van MK op dit vlak kan wel nadrukkelijk voorzien in een behoefte. Dit betreft o.a. de rol die MK nu heeft in een aantal structurele overleggen. Het gaat bijvoorbeeld om de volgende zaken die MK nu doet of afgelopen tijd heeft gedaan:

- Structureel overleg met stakeholders (tijdsbestedingsonderzoek, landelijk fietsplatform, wandelnet, wsf etc.),
- Advisering en betrokkenheid gebiedsontwikkeling met toeristisch-recreatieve component (zoals Hegewarren en Oudega aan het water)
- Deelname aan relevante werk- en stuurgroepen zoals die van PCLG en Nationale parken.
- (gemeentelijke en provinciale) beleidsvisies voor recreatie en toerisme
- Baggerplannen
- Ruimtelijke plannen, mobiliteitsvisies¹⁰ en sportvisies¹¹
- Adviezen over camperen, pilot drijvende vuilwaterstations (Húskes), Toeristische overstap punten (TOPS).

Voor de duidelijkheid, het gaat niet om advisering die specifiek gekoppeld is aan beheer- en onderhoudstaken en aan het routebureau. Die maken onderdeel uit van de scenario's (A en B).

Advisering (+/- 1,5 fte)

Advisering voor gemeenten en provincie op het gebied van recreatie en toerisme. MK kan de deelnemers helpen bij het ontwikkelen van en meedenken in beleidsvisies en zorgen voor onderling contact tussen beleidsmakers, bestuurders en de (recreatie-)ondernemers. Ook zou MK vanuit deze rol mee kunnen denken in gebiedsontwikkelingen, vanuit het toeristisch-recreatieve perspectief.

Werkzaamheden moeten ieder jaar (globaal) worden vastgelegd in een jaarplan of een voortgangsrapportage (of vergelijkbaar).

Personeel ¹²	€ 150.000,-
Overhead (32%)	€ 48.000,-
TOTAAL	€ 198.000,-

¹⁰ Mobiliteitsvisie kunnen bijvoorbeeld van belang zijn omdat een goed aanbod aan en kwaliteit van paden en (vaar)wegen een absolute basisvoorwaarde is voor de kwaliteit van de voorzieningen.

¹¹ Met sportvisies zijn er raakvlakken voor het meer inzetten op het gebruik van de voorzieningen van MK voor sport, gezondheid, welzijn.

¹² Op basis van functieschaal 10 á €100.000

D. PROJECTEN (CA. 1,5 FTE + 0.5 FTE OVERHEAD).

MK zou op verzoek van de deelnemers projecten kunnen initiëren, stimuleren en/of administreren, mits deze tot doel hebben om de recreatieve sector in Fryslân te versterken. Om het probleem van incidentele financiering te voorkomen is het in dat geval verstandig om te werken met een Stimuleringsfonds, zoals in Drenthe. Het Recreatieschap Drenthe probeert via dit fonds de uitvoering van projecten mogelijk te maken. Het fonds maakt het mogelijk snel andere subsidiemiddelen te generen en zet projecten in gang die anders niet, in beperktere omvang of met een veel langere aanlooptijd zouden zijn gerealiseerd. Volgens het recreatieschap is de inzet van het fonds al jaren succesvol en zorgt het voor een multiplier (aanjager om andere middelen beschikbaar te krijgen).

Dit fonds is voor Fryslân en MK interessant om op te pakken en zou een aantal van de gesignaleerde problemen kunnen verhelpen. De vulling van het fonds komt uit de GR bijdrage van de deelnemers, de manier waarop zou later uitgewerkt moeten worden (bijvoorbeeld net als Drenthe als percentage van de toeristenbelasting). Dit zorgt ervoor dat het fonds structureel geborgd is, met bemensing waaruit op incidentele initiatieven kan worden ingesprongen.

Ook nieuwe routes die ontwikkeld worden binnen het routebureau, kunnen(mede) uit het stimuleringsfonds gefinancierd worden.

In Drenthe wordt er jaarlijks door de deelnemers in totaal ca. drie ton in het stimuleringsfonds gestort. Wanneer er draagvlak is voor het oprichten van een fonds, dan is het advies om dit (eerst) bescheidener op te pakken, met een jaarlijkse bijdrage van in totaal twee ton.

Projecten (+/- 1,5 fte)

MK kan in opdracht van gemeenten of provincie projecten initiëren, stimuleren en/of administreren die tot doel hebben om de recreatieve sector te versterken.

Met het oprichten van een Stimuleringsfonds kunnen projecten geïnitieerd en aangejaagd worden. Zo kan er snel gehandeld worden. Jaarlijks wordt er door de deelnemers in totaal € 200.000,- in dit fonds gestort (waarvan € 100.000 voor het routebureau).

De projecten worden in het jaarplan of voortgangsrapportage (of vergelijkbaar) vastgelegd (en verantwoord).

Personeel ¹³	€ 150.000,-
Overhead (32%)	€ 48.000,-
Stimuleringsfonds	€ 100.000,- (plus € 100.000,- als routebureau ook doorgaat)
TOTAAL	€ 298.000,-

¹³ Op basis van functieschaal 10 á €100.000

10.3. TOTAALOVERZICHT MOGELIJKE SCENARIO'S

In dit hoofdstuk zijn de mogelijke scenario's voor MK uiteengezet, met in acht name van de globale aannames en onzekerheden die hierbij horen. Afhankelijk van de keuzes heeft dit impact op de organisatie van MK en de financiële bijdrage van de deelnemers.

Wanneer MK zich zou beperken tot beheer en onderhoud (scenario A) zou de organisatie kunnen krimpen met ca. 1,5 fte en de bijdrage van de deelnemers omlaag gaan met ca. 15%. In de meest uitgebreide variant (alle benoemde taken) zou het personeelsbestand groeien met ca. 5,5 fte en zou de begroting met ca. 48% stijgen.

Wanneer er alleen voor beheer en onderhoud gekozen zou worden zou dit (grote) impact op de organisatie hebben en deelnemers moeten zich realiseren dat MK dan geen taken en werkzaamheden uitvoert die ze nu wel uitvoert. Dit heeft uiteraard gevolgen voor alle betrokken (de werkorganisatie, deelnemers en stakeholders).

In onderstaande tabel staan de fte en financiën voor de verschillende scenario's.

<u>Taak</u>	<u>FTE incl. overhead</u>	<u>Financiën totaal</u>
A. Beheer en onderhoud (incl. baggeren)	7,1	€ 1.465.000,00
B. Routebureau	4,0	€ 586.000,00
C. Advisering	2,0	€ 198.000,00
D. Projecten	1,3	€ 298.000,00
TOTAAL (maximaal)	14,4	€ 2.547.000,00

Tabel 3: overzicht fte en financiën voor de verschillende scenario's.

In onderstaande tabel is de indicatieve percentuele daling of stijging van de begroting van een aantal mogelijke takescombinaties weergegeven.

<u>Taak</u>	<u>Percentage daling/stijging begroting</u>
A	-15%
A+C	-3%
A+D	+3 %
A+C+D	+14%
A+B	+19%
A+B+C	+31%
A+B+C+D	+48%

Tabel 4: indicatieve daling en stijging van de begroting bij optellen scenario's.

Nogmaals moet benadrukt worden dat dit een indicatieve berekening is. Afhankelijk van de gekozen richting, is op de gekozen onderdelen een nadere uitwerking nodig, waarbij de precieze invulling, financiering en gevolgen nader in beeld moeten worden gebracht. Qua uitvoering kan dit dan zijn beslag hebben in (de begroting van) 2026.

BIJLAGE 1: LIJST INTERVIEWS

Voor de probleemanalyse, aanbevelingen en toekomstscenario's zijn de volgende gesprekken gevoerd:

- Presentatie aan het AB op 30 november 2023
- Een werksessie met het gehele personeel van Marrekrite op 28 november 2023
 - o Judith Porsius
 - o Lourens Touwen
 - o Corrie de Groot
 - o Emile Stoelinga
 - o René de Jager
 - o Saskia Stavast
 - o Harold Zijderveld
 - o Wâlder Postmus
- Diepte-interviews met Judith Porsius, Lourens Touwen en Corrie de Groot van Marrekrite
- Diepte-interviews met Jaap de Jong, financieel adviseur bij Marrekrite
- Interviews met de ambtelijke vertegenwoordiging van de deelnemers in de GR:
 - o Gemeente Dantumadiel, Johannes de Groot
 - o Gemeente De Fryske Marren, Jolanda Nagelhout
 - o Gemeente Harlingen, Kor Wijnja
 - o Gemeente Leeuwarden, Jantine Verver en Martijn Gerkes
 - o Gemeente Noardeast-Fryslân, Frederik Kamstra
 - o Gemeente Opsterland, Kim Walstra
 - o Gemeente Smallingerland, Rudy Sikkes en Wietze Jans
 - o Gemeente Súdwest-Fryslân, Anja Reenders en Margriet Fokkema
 - o Gemeente Tytsjerksteradiel, Maaïke Linde en Sjoerd Bosma
 - o Gemeente Waadhoeke, Karin IJsbrandij en Nynke Nicolai
 - o Gemeente Weststellingwerf, Paul van der Weg
 - o Provincie Fryslân, Femke van Akker, Grietje Kraak en Age Kramer
 - o Provincie Fryslân, Marcel Hoekstra
 - o Provincie Fryslân, Jildau Wiersma

N.B. de gemeenten Achtkarspelen en Heerenveen konden zich ambtelijk niet laten vertegenwoordigen wegens personele wisselingen. Jildau Wiersma vanuit de provincie Fryslân was tot voor kort aanspreekpunt voor Heerenveen en heeft die belangen (deels) in kunnen brengen. Gemeente Tytsjerksteradiel heeft de belangen van Achtkarspelen deels in kunnen brengen vanuit de ambtelijke samenwerking van beide gemeenten.

- Interviews met de volgende stakeholders:
 - o Gemeente Ooststellingwerf, Lidia Huisman en Ingeborg de Groot
 - o Gemeenten Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling en Vlieland; Andreas van Grootheest, Mia Michels, Nienke de Vries, Liliane van Randen
 - o 'Het andere Friesland' (marketing Zuidoost Fryslân), Ingrid Mascini
 - o IPF, Hendrikus Venema
 - o Merk Fryslân, Martin Cnossen
 - o Planbureau Fryslân, Erik de Swart

- Recreatieschap Drenthe, Ingeborg de Groot
 - TAF, Gerard Kremers
 - TAF, Marjan Soepboer
 - VVV Waterland van Friesland, Floriaan Zwart
- Interviews met de bestuurders van het DB van Marrekrite:
- Gemeente De Fryske Marren, Remboud van Iddekinge
 - Gemeente Leeuwarden, Abel Reitsma
 - Gemeente Noardeast Fryslân, Rebecca Slijver
 - Gemeente Opsterland, Rob Jonkman
 - Gemeente Súdwest-Fryslân, Michel Rietman
 - Provincie Fryslân, Friso Douwstra

Bijlage 2. Verslag van werksessie met personeel Marrekrite 28 november 2023

Aanwezig: Judith Porsius, Lourens Touwen, Corrie de Groot, Emile Stoelinga, René de Jager, Saskia Stavast, Harold Zijdeveld, Wálter Postmus, Mariska de Jong, Griet Vonk, Martijn Lantinga, Jeroen Bos, Daan Hendriks.

De werksessie is gestart met een presentatie van Jeroen en Daan. In de presentatie stond de opdracht centraal. De aanleiding, de uitdaging, de kansen, het doel en het verloop van dit onderzoek is toegelicht. Inhoudelijk is de presentatie vergelijkbaar met de presentatie zoals deze bij het Algemeen Bestuur is gegeven. Na de presentatie was er tijd en ruimte voor een goed gesprek, zie hieronder de opbrengsten daarvan. Het personeel vindt het goed dat dit onderzoek plaatsvindt en wil graag gehoord worden, het gaat immers over hun. Dit belang wordt erkend. Vandaag is de ruimte en de tijd om alles te bevragen en er worden tal van interviews gehouden met deelnemers, stakeholders, bestuurders en met mensen van de organisatie zelf. Verder wordt afgesproken dat Jeroen en Daan een aantal keren terugkomen bij MK. In ieder geval na de interviews, voor de afronding van de probleemanalyse en nog een keer voordat de scenario's en aanbevelingen definitief worden opgeleverd. De terugkoppeling van de interviews en de bespreking van de probleemanalyse heeft inmiddels plaatsgevonden (25 januari 2024).

Opbrengsten van de werksessie:

1. Wat is het belangrijkste probleem?

Veel taken weinig geld		Kwetsbaarheid
	Geld	
Tijd en prioriteit		Geen nee kunnen en willen zeggen
Continue hoge werkdruk	Onduidelijke basis:	
	- Afbakening opdracht - Inzet/financiën	
Te veel werk voor te weinig mensen		Strengere wet en regelgeving
		Behapbaarheid klein team
	Onduidelijkheid rollen en taken	
Geen vervanging gepensioneerde collega's		Iedereen werkt hard aan projecten, daardoor geen tijd voor bedrijfsvoering
Intern capaciteit 'backoffice	Dingen willen doen maar dan de middelen nog niet hebben	
HR, communicatie, kwaliteit/arbo, financiële adm.		Provincie die opdrachten bij ons 'dropt'

2. Waar is Marrekrite goed in?

In alles wat we nu doen		Niet lullen maar poetsen
	Eigen ligplekken keurig verzorgd, netjes	
Zaken praktisch, goedkoop en kwalitatief goed oplossen	Hart voor de zaak	Snel reageren en bereikbaar zijn voor de watersporter, fietsen en wandelaar
Voorziening zijn voor de recreatie	Staat overal voor open, nee bestaat niet	Kennis over totale recreatieve speelveld
	Veel kennis aanwezig	
Goede naam hooghouden		Provinciaal brede kennis van zaken
	Netwerk	
Kennis gebied/thema's		Onderhoud recreatieve basisinfrastructuur
Ogen en oren in het veld ➔ Signaleringsfunctie	Kennis en expertise recreatieve basisinfrastructuur	Denken in oplossingen

3. Hoe zie je Marrekrite over 5 tot 10 jaar?

Nog steeds gastheer van Friesland		Gastvrij
	Met enthousiasme en liefde voor de recreatieve (water)sector	
Onderhoud, beheer en advisering		Dingen willen doen en daar wél de middelen voor hebben

Sterk team met gezonde werkdruk	Afgebakende rollen en taken Recreatieniveau geborgd	Bedrijfsstructuur op orde En nog steeds net zoveel passie van het personeel voor de zaak
Het expertisecentrum voor de recreatieve basisinfrastructuur in Friesland	Het unieke concept behouden Meer capaciteit en geld	
Een iets groter team met dezelfde gedrevenheid en efficiency	Breed Friesland, Groningen erbij?	Voorzieningen netjes

BIJLAGE 3: SAMENVATTING WAT OPGEHAALD IS IN INTERVIEWS GR (AMBTELIJK) EN STAKEHOLDERS

In deze bijlage is samenvattend weergegeven wat is opgehaald uit alle ambtelijke interviews en de interviews met stakeholders. In bijlage 4 zijn de bestuurlijke interviews samengevat. De reactie van Ooststellingwerf en de Friese Waddeneilanden is samengevat in hoofdstuk 5.

1. *Wat is het beeld van, en zijn de ervaringen met Marrekrite?*

- Het beeld over MK is zonder uitzondering positief. Hooguit is er in een enkel geval weinig ervaring met MK en is er daardoor geen duidelijk beeld. Maar voor het overgrote deel is dit een duidelijk positief beeld.
- Het is een krachtige en compacte organisatie, die makkelijk benaderbaar is met een sterke ‘hands-on’ mentaliteit. MK is sterk in beheer en onderhoud en de positie in de watersport is heel sterk en komt het meest duidelijk naar voren.
- De positie in de landrecreatie is wat minder bekend en zichtbaar, maar wordt niettemin gewaardeerd.

2. *Wordt de aanleiding van het onderzoek herkend, alsmede de uitdagingen en belangen, zoals geformuleerd in de projectopdracht?*

- Ja, meestal wordt dit herkend. De taken van MK zijn afgelopen jaren toegenomen en in de uitvoering is het soms merkbaar dat realisatie langer duurt (bijvoorbeeld bij de TOP's).
- Veel geïnterviewden vinden het goed dat dit onderzoek wordt uitgevoerd en duidelijkheid wordt geschapen voor MK. Dit is zowel in het belang van de eigen organisatie van MK als de deelnemers in de GR en de stakeholders in het toeristisch recreatieve speelveld.
- MK treedt niet graag op de voorgrond en heeft een andere cultuur dan andere clubs in de sector. Meerdere mensen vinden dat MK vooral reactief is en meer proactief zou mogen optreden.
- De afstand tussen bestuur (DB en AB) en de werkorganisatie wordt herkend. Er is daardoor niet een duidelijk en compleet beeld van bestuurders van de werkorganisatie. Andersom heeft de werkorganisatie mogelijk niet een goed beeld van de belangen en wensen van bestuurders.
- Door sommigen is er op gewezen dat er winst valt te behalen door het bundelen van krachten met andere organisaties in het werkveld. Bijvoorbeeld met clubs die goed zijn in het aantrekken van geld. Er wordt onvoldoende samengewerkt en soms beconcurreren men elkaar.
- De opdracht heeft een duidelijke relatie met de zeven ontwikkelopgaven voor Gastvrij Fryslân 2028, in het bijzonder de opgave voor dagrecreatieve netwerken.

3. *Hoe wordt Marrekrite betrokken bij deelnemers aan de GR en stakeholders?*

Dit levert een wisselend beeld op:

Provincie:

- De provincie bevraagt MK actief en het meest van alle deelnemers aan de GR voor het uitvoeren van taken en werkzaamheden. Het gaat dan o.a. advies over camperen, pilot drijvende vuilwaterstations (Húskes), Toeristische overstap punten (TOPS), ontwikkelen van boerenlandpaden en het project dagrecreatieve netwerken.

Gemeenten:

- Bij ongeveer de helft van de gemeenten wordt MK in meer of mindere mate actief bevraagd voor advisering en het uitvoeren van taken. Dit speelt met name in het zuidwesten en zuidoosten van de provincie, waar het belang van recreatie en toerisme relatief groter is en vanuit de gemeenten hier ook meer belang aan lijkt te worden gehecht.

- Door gemeenten in het noorden van de provincie wordt MK over het algemeen niet of beperkt betrokken bij bijv. advisering of uitvoeren van taken (behoudens wat MK nu doet). Hier wordt ook minder belang aan gehecht of soms zit er ook geen specifieke overweging bij.
- In het zuidwesten is de watersport de belangrijkste toeristische pijler en wordt veel belang en waarde gehecht aan MK. MK wordt in de breedte actief betrokken door de gemeenten, en dus ook op het gebied van beleidsontwikkeling. De rol van de regionale marketing (Friesland Waterland) is hierbij ook van belang.
- In het zuidoosten van de provincie is juist de landrecreatie een belangrijke toeristische pijler. De gemeenten betrekken MK over het algemeen actief (maar niet zo actief als in het zuidwesten). In het zuidoosten wordt veel belang gehecht aan de ontwikkeling van dagrecreatieve netwerken en is de functie van routebureau vaak genoemd.
- In de gemeente Leeuwarden richt het belang van recreatie en toerisme zich vooral op de stad Leeuwarden en in de stad wordt geen rol voor MK gezien.
- De gemeente Harlingen betreft alleen de stad en de rol van MK is daardoor erg beperkt (idem de financiële bijdrage). Er wordt positief tegen een sterkere rol van MK in de dagrecreatieve netwerken aangekeken.
- Bij Dantumadiel is er wegens de opbouw van de nieuwe ambtelijke organisatie (nog) geen duidelijk beeld over MK, en wordt nu alleen gefocust op de huidige taken van MK.
- Achtkarspelen en Heerenveen waren ambtelijk niet vertegenwoordigd in de gesprekken.

Stakeholders:

- De stakeholders zien MK als een vanzelfsprekende partner in het toeristisch-recreatieve speelveld, die goed zijn geworteld in de provincie en in het bijzonder de watersport. Ze hebben grote naamsbekendheid bij de watersporter, weten goed wat er speelt en zijn hands on.
- MK is bescheiden en zou meer zichtbaar kunnen en mogen zijn.
- MK is een Partner in het 'Huis voor de Gastvrijheid'. In dit proces moet er meer duidelijkheid en takenafbakening komen voor de partijen in de sector.
- Dit sluit aan op de zeven ontwikkelopgaven van Gastvrij Fryslân 2028.
- MK heeft een logische rol in de opgave voor dagrecreatieve netwerken, één van de zeven opgaven.

4. *Hoe wordt tegen de toekomst van Marrekrite (rol en functie) aangekeken? Wat zijn de verwachtingen en ambities?*

Aansluitend op de vorige vraag is het beeld bij de deelnemers aan de GR en de stakeholders wisselend. De volgende (hoofd)punten zijn uit de gesprekken naar voren gekomen.

- MK is krachtige compacte organisatie. Behoud deze kracht en maak het niet te groot.
- MK heeft een primaire rol voor beheer en onderhoud en dit moet vooral behouden blijven.
- Bij sommige deelnemers is er behoefte aan uitbreiding van de beheer- en onderhoudstaken. Bij de watersport gaat het dan bijvoorbeeld om kanoroutes of uitbreiding van afvalinzameling. Voor de landrecreatie gaat het om mogelijk beheer en onderhoud van de wandel- en fietspaden, waar de rol van MK zich nu beperkt tot het beheer en onderhoud van de knooppuntbordjes.
- Smallerland voelt zich wat op het voeteneind gelegen, daardoor bijv. geen ruimte om afval op te halen bij ligplaatsen in deze regio.
- Bij sommige deelnemers is er behoefte aan uitbreiding van de taken voor met name dagrecreatieve netwerken. Meerdere malen genoemd zijn de ontwikkeling van kanoroutes, landpaden (routes over boerenland met een vergoeding voor de boer), ruiterroutes en camperplaatsen.
- Bij sommige gemeenten in het zuidoosten van de provincie is er ook de wens om ruiter- en het mbt-netwerken toe te voegen.

- Vaker genoemd is de mogelijke rol van MK in een volwaardige routebureau voor de dagrecreatieve netwerken, waarbij het recreatieschap Drenthe een aantal maal als voorbeeld is aangehaald. De ontwikkeling en het beheer van deze netwerken zijn onvoldoende (structureel) belegd en gebord en MK zou deze rol kunnen vervullen.
- Aansluitend hierop is aandacht gevraagd voor de structurele borging van informatie, zoals het (digitaal) beheer van (dag)recreatieve netwerken. Dit is nu vaak met incidenteel geld gefinancierd met het risico dat deze investeringen en inspanningen verloren gaan. Deels is het ook bij andere organisaties georganiseerd en is er niet zo'n duidelijke afbakening zoals dat in Drenthe is georganiseerd.
- Vanuit Waterland van Friesland is aangegeven dat MK een logische partij is voor een provinciaal routebureau, waarin op netwerkniveau wordt samengewerkt met de regio's en partijen die betrokken zijn bij het wandelen en fietsen. Dit routebureau moet zich richten op provinciale routes, daar waar de regio zich bezig houdt met regionale routes. Veel regio's doen dat nu onvoldoende, maar dit is niet per se een taak voor een provinciaal routebureau. Cruciaal is het beheer van de digitale database, wat structureel georganiseerd moet worden.
- Een deel van de partijen ziet in meer of mindere een adviserende rol voor MK. Dit varieert van alleen advies in beheer en onderhoud tot een breed provinciaal adviesorgaan op het gebied van recreatie en toerisme. MK zou als kennisorganisatie in Fryslân een rol kunnen spelen. Kennis is bij de gemeenten soms beperkt en vooral bij kleinere gemeenten soms beperkt geborgd. Personele wisselingen maken gemeenten kwetsbaar, omdat het regelmatig bij slechts 1 persoon is belegd.
- Recreatieschap Drenthe als voorbeeldorganisatie voor;
 - het routebureau;
 - de adviesrol van het recreatieschap;
 - de opzet van een fonds om (snel) in te kunnen spelen op initiatieven.
- Fondsvorming of vrije ruimte in de begroting is handig om niet steeds om (incidenteel) geld te hoeven vragen. Dit kost ook teveel tijd. Met een fonds kan er sneller geacteerd worden op kansen die zich voordoen.
- Structurele (financiële) borging in GR is wenselijk, omdat recreatie en toerisme in het buitengebied vooral grensoverschrijdend is en ook gemeentelijk geen kerntaak is. Door het in de GR te borgen haal je het uit de politieke vierjaarlijkse discussie.
- Versnippering is kenmerkend in de toeristisch- recreatieve sector. Dit pleit voor een duidelijke afbakening van de taken van MK ook ten aanzien van taken van andere organisaties in de sector zoals Merk Fryslân en de regiomarketingbureaus.
- Baggeren is een (te) grote opgave voor MK en kan beter anders (centraal) georganiseerd worden.
- Marketing is een taak waarvan eigenlijk iedereen het er over eens is dat dit nadrukkelijk niet bij MK hoor en niet bij de organisatie past.
- Handhaving ligplaatsen wordt als probleem nauwelijks erkend. Is vaak een andere afdeling die deze verantwoordelijkheid heeft. Gemeenten doen hier waarschijnlijk weinig aan.

5. *Hoe wordt tegen de Gemeenschappelijke Regeling (GR) aangekeken?*

- Over het algemeen wordt de GR gewaardeerd, omdat dit zorgt voor een stabiele en langjarige borging van de taken van MK. Het beheer en onderhoud van de gemeentegrens overstijgende routenetwerken wordt op deze manier geborgd en uit de (vierjaarlijkse) politieke discussie gehaald.
- Het nadeel van de GR is dat het weinig flexibel is om bijvoorbeeld taken uit te breiden. Dit vereist dat alle deelnemers ermee in moeten stemmen en het besluitvormingsproces van DB en AB is traag, waardoor aanpassingen veel tijd in beslag nemen.

6. *Hoe wordt tegen de financiële bijdrage aan de GR en een eventuele verhoging hiervan aangekeken?*

- De huidige financiële bijdrage aan de GR staat bij geen enkele deelnemer ter discussie.
- Als de bijdrage (beperkt) omhoog moet om de taken van MK goed uit te kunnen voeren dan zal dit waarschijnlijk bij alle deelnemers op draagvlak kunnen rekenen, mits goed onderbouwd.
- Tegen een verdere verhoging van de bijdrage als gevolg van uitbreiding van taken of werkzaamheden wordt wisselend aangekeken. Bij een aanzienlijk aantal deelnemers zal hier draagvlak voor zijn omdat deze deelnemers (ambtelijk) ook een uitbreiding van taken wensen. Bij een (beperkter) aantal gemeenten is geen uitbreiding van taken gewenst en is er daardoor mogelijk geen draagvlak voor verdere verhoging van de bijdrage.
- Dat de jaarlijkse winstuitkering terug wordt gestort aan de deelnemers aan de GR wordt soms ter discussie gesteld. Dit is een relatief beperkt bedrag en 'verdwijnt op de grote bult'. Ofwel, het vloeit bij de deelnemers niet terug naar het taakveld recreatie en toerisme. Overwogen zou kunnen worden dit geldt binnen MK te houden om daarmee de reserves aan te vullen of aanvullende taken mee uit te kunnen voeren.
- Bij enkele deelnemers bestaat het beeld dat binnen een paar jaar de vernieuwing van steigers is afgerond waardoor er (mogelijk) geld vrijvalt en de bijdrage omlaag zou kunnen, dan wel voor andere dingen kan worden benut. (Noot, dit is onjuist, deze investeringen zijn over 40 jaar uitgesmeerd).
- Er is ook een paar keer benoemd dat wanneer taken bij MK worden belegd de gemeente deze taken niet hoeft uit te voeren en hier geen of minder uren aan hoeft te besteden. MK kan deze taken mogelijk efficiënter en goedkoper uitvoeren. Dit speelt zowel t.a.v. advisering als bij beheer en onderhoud. Denk hierbij aan gemeentegrens-overschrijdende taken of taken die bij de gemeente geen prioriteit hebben of te lastig zijn om als gemeente uit te voeren (beheer en onderhoud op het water). Mits goed onderbouwd, zou hiermee een hogere bijdrage aan de GR op instemming kunnen rekenen.

Interviews met de bestuurders van het DB van Marrekrite:

- Gemeente De Fryske Marren, Remboud van Iddekinge
- Gemeente Leeuwarden, Abel Reitsma
- Gemeente Noardeast Fryslân, Rebecca Slijver
- Gemeente Opsterland, Rob Jonkman
- Gemeente Súdwest-Fryslân, Michel Rietman
- Provincie Fryslân, Friso Douwstra

Algemeen Beeld van alle geïnterviewde DB-leden:

- Unaniem positief beeld.
- Hoog aaibaarheids- en knuffelgehalte.
- Compacte en krachtige organisatie: hands-on mentaliteit.
- Functioneert tot op heden op zich goed, maar duidelijke eensgezindheid over de aanleiding van dit onderzoek en de noodzaak/wens om scherpere aanpak te brengen voor een toekomstbestendige MK.
- De kerntaken van MK moeten inzichtelijk en op orde zijn, voordat er sprake is van aanvullende taken.
- Herkenning dat MK niet graag op de voorgrond treedt, totaal andere cultuur dan andere clubs zoals Merk Fryslân en IPF, die nadrukkelijk wel op de voorgrond treden. Die cultuur past bij MK en wordt ook gewaardeerd. Niettemin zou MK daar wel een stap(je) in kunnen zetten.
- Herkenning van de afstand tussen bestuur (DB en AB) en de werkorganisatie. Niet direct een oplossing voor, maar van beide kanten kan dit verbeterd worden. Zorg dat je als bestuurder aanwezig bent (waar nu het quorum vaak maar net wordt gehaald) en MK kan ook meer zijn best doen om zichtbaarder te zijn en meer afstemming met het bestuur te zoeken.
- Marketing is nadrukkelijk geen taak van MK en moet ook niet bij MK belegd worden. Dit ligt bij Merk Fryslân en de diverse regionale marketingbureaus.